

MAIERUL



Director: SEVER URSA

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE COMPLEXUL MUZEAL BISTRIȚA-NĂȘĂUD ȘI CONSILIUL LOCAL MAIERU

ANUL XV Nr. 1 (88) * FEBRUARIE 2010 *** 8 PAGINI *** 1 leu**

In Memoriam

Non omnis moriar, domnule profesor Mihai Roman!

Dragă Mihai,
Când eram tineri de tot cu toții ne credeam nemuritori; mai apoi, spre bătrânețe speram și ne doream la fel.

Acum, Mihai Roman – prietenul, colegul și consăteanul nostru – măierenizat încă din primul an al sosirii lui la Maieru – ca profesor de geografie (1972), a intrat în nemurire. Cu ce preț? Mai întâi a trebuit să moară puțin dar nu de tot. Non omnis moriar! cum spuneau latinii.

În momentul dureros al despărțirii tale de cei dragi și apropiați și al plecării tale spre un tărâm mai luminos al unei alte lumi mai drepte și mai bune, noi, colegii, prietenii și cunoscuții tăi apropiați de ani și ani și foștii tăi elevi, ne aliniem tăcuți și îndurerăți de o parte și de alta a sicriului tău și-ți dăm cuvenitul și binemeritul onor dăscălesc.

Dragă Mihai,

Chipul tău luminos, mintea ta limpede și născocitoare, vocea ta plăcută și convingătoare, ideile tale novatoare în stupărit și grădănit vor rămâne mereu în amintirea noastră.

Noi știm că din dragoste de Maieru și de noi, n-ai mai vrut să pleci nicăieri și de aceea te prețuim și te considerăm de-al nostru, măierean.



Aici, la intrarea în Maieru, emblematic și model, ți-ai făurit un cuib al tău și al familiei tale, un mic eden în care ne primeai cu drag și cu acel plus de ospitalitate rar întâlnit.

Ca oameni ai școlii de când ne știm, mai vechi sau mai tineri, regretăm dispariția ta neașteptată, jertfa ta apostolică pe altarul învățământului măierean și te considerăm ca unul dintre liderii generației de aur și de sacrificiu ai școlilor măiereane.

Dragă Mihai,

Tu ți-ai făcut datoria, ți-ai împlinit menirea pe acest pământ, clopoțelul școlii și al vieții tale a sunat de ultima oră.

Ai dat Blajul pe Maieru și Maieru pe-o stea – steaua singurătății dascălilor măiereeni unde te vei întâlni cu cei dinaintea ta:

Radu, Ovidiu, Ionel, Alexandru, Adrian, Stelian, Ion și Ioan.

Acolo unde te vei duce – ai fost, ești, vei fi TOTDEAUNA – prietenul, colegul, vecinul, cunoscutul nostru și mai ales profesorul și dirigintele multora dintre noi.

Dumnezeu să te aibă în pază și să te odihnească în pace de acum înainte.

Adio, Mihai dragă, nu te vom uita niciodată!

Iacob Naroș

Eu, unu, n-am uitat!



Toată lumea știe că Ovi Barna a fost un tip fain. Niți unul dintre noi, colegii lui sau prietenii lui, n-a rămas nemolipsit de pofta lui de viață. A trăit să ne bombardeze cu zâmbete și bunăvoință. De multe ori mă gândesc că, poate, așa trebuie să arate un OM. Niciodată n-am să înțeleg de ce s-a cuibărit moartea la Maieru în acea fatidică sâmbătă și, devenind, fără să vreau, egoist, spun că ar fi avut totuși alte opțiuni.

Se face un an, ... mi-e greu să scriu. Nu pot mai mult, nu înțeleg nici acum și n-o să accept niciodată. Poate mă consolează puțin gândul că ai stat suficient printre noi încât să ne înveți să trăim și ai dăruit mai mult decât ți-a fost hărăzit să primești.

Noi, cei ce-am rămas, vom merge la ziua ta dar știm că tu n-o să fi învoit în 11 Martie. Acolo sunt, probabil, alte legi.

Ne e dor de tine, Ovi!

Grigore Cotul

Gânduri pentru fiecare zi

din volumul *Gânduri pentru fiecare zi*, de Mons. Vladimior Ghika

1 Ianuarie

Doamne, binecuvântează-mă cu mâna și din inima săracilor tăi!

Doamne, susține-mă în privirea săracilor tăi! Doamne, primește-mă într-o zi în compania săracilor tăi!

2 Ianuarie

Cel care se despoaie pentru ceilalți, se îmbracă cu Cristos.

3 Ianuarie

Nimic nu ni-L apropie mai mult pe Dumnezeu decât aproapele.

4 Ianuarie

Să nu uiți niciodată că cele mai frumoase zile nu sunt niciodată frumoase pentru toți!

5 Ianuarie

Când fratele tău te obidește pe nedrept, ar trebui să suferi mai mult pentru el decât pentru tine.

6 Ianuarie

Ieși în întâmpinarea celui ce te evită, Dăruiește celui care nu-ți cere, lubește-l pe cel care te respinge.

7 Ianuarie

A consola este putința noastră de a da celui alt ceva care să fie mai adevărat decât durerea sa. A consola înseamnă să-l faci pe deznădăjduit să trăiască în speranță. A consola înseamnă a permite celui ce suferă să vadă în noi iubirea lui Dumnezeu pentru el.

8 Ianuarie

Universul devine mai sărac prin uitarea rugăciunii. Să ne trăim rugăciunea și să ne rugăm viața.

9 Ianuarie

Simțim adesea nevoia să ne rugăm chiar în picioare fiind și să gândim în genunchi.

10 Ianuarie

Setea rădăcinilor este mai mare decât setea frunzelor.

11 Ianuarie

Nu trebuie să ne mirăm, nici să ne plângem de nerecunoștința semenilor. Recunoștința este mai rară decât binefacerea și mai presus de ea.

12 Ianuarie

Când cineva ne dovedește recunoștința el ne dăruiește mai mult decât i-am dat.

13 Ianuarie

Cel ce nu știe să respecte, nu va învăța nici să se sacrifice.

14 Ianuarie

Începi să devii om doar atunci când ai învățat să-ți comanzi tu însuși ca și cum ai fi altul și când, mai bine chiar decât altul, ai învățat să ascuți tu însuși de tine.

15 Ianuarie

Printre cei ce se declară creștini, sunt prea mulți care în loc să-L servească pe Dumnezeu, vor mai curând să se servească de El.

- va urma -

Dacă ...

Dacă durerea din sufletul unui părinte
Ce-și îngroapă copilul
S-ar putea cântări,
Cred că greutatea ei
Ar putea să răstoarne Pământul ...

Dacă durerea din sufletul unui părinte
Ce-și îngroapă copilul
S-ar transforma, toată, în lacrimi,
Cred că Soarele, chiar,
Ar putea fi inundat și s-ar stinge ...

Dacă durerea din sufletul unui părinte
Ce-și îngroapă copilul
S-ar putea măsura,
Cred că, unitatea ei de măsură,
Ar putea fi ... veșnicia ...

Adela Cotul

Lirica



Continuăm, și în acest număr, publicarea altor poeme din ciclul "Stări de primăvară" ale d-lui prof. univ. Dr. VALER SCRIDONESI-CĂLIN, poeme semnate, în numerele anterioare cu pseudonimul Esilerva N. Calidonscri.

(5) Panoramă euro-hindusă a IUBIRII/lubirea interzisă dintre caste/ MUNTAZ julietând MAHAL/ Sunt RAJ-oglină JAR!

Miraj deșertic, dar fin miraj!
În tufa lui de spinii, doar RAJ!

Era un paria, și-n castă
a vrut să-și caute nevastă,
în ziua lui cea mai nefastă...
din INDIA ajunsă vastă,
prin sufletele care ard
'n latentul mare miliard
atins, recent, ca cifră fastă...

Voia, pe scurt, voia BOREASĂ!
Și nu oricum, voia ALEASĂ!

Era un paria, și o nevastă,
tot paria, atât putea alege...
oricât 'i-era lui Vișnu, Putra(!);
oricât, tot, recita, el, SUTRA;
oricâtă apă BRAHMAPUTRA
putut-a și putea-va, EL, culege
din Himalaya 'Naltă și Regală,
vărsat-apoi în Delta cea Bengală!

'Mbăiatu-s-a în GANGE, pe-ndelete!
Deși, în Fluviu, fost-a plin de fete,
cu toatele în BAIE rituală,
el n-o vedea decât pe SURAVIRA!
Și EA, în Baie, crede, virtuală,
tot recitând ales, pentru SAVIRA,
o rară, specială SUTRA,
în apa cea de Brahmaputra...

Murea cu zile de Dorul către RAJ,
dar SURAVIRA mai făcea tapaj,
sfințit-adânc de CASTA Brahma...
Și se ruga, secret, în anturaj,
ca Sufletu-i-Sfințitul ATMA
s-ajungă, la final, SURAVIR'-RAJ!

Când recita ales pentru SAVIRA-
o paria gătită-pregătit-a RAJ,
'mbăindu-se în Sfântul Brahmaputra,
prea pura, pura noastră SURAVIRA,
cu-alese gânduri își alege SUTRA,
în care ZEII, cu zeiescul Avantaj,
nu lasă DRAGOSTEA deloc nerăspălită(!),
doar dacă SAVIRA-i orbește-ndrăgostită,
și ea, de-aceiași furtunatic personaj!

"Trecut-au anii", cum tot trec, și iară vin...
La <TAJ MAHAL>*, un singuratic pelerin
se-mpiedica, firesc, în bătrânețe, ca în lungă-i
barbă...

Și, mult postit și obosit, alege să mai stea pe
iarbă,
de astă dată, în asana-LOTUS de yoghin...

Mulțimi, tot, curgătoare în pelerinaj,
se stoarseră-n bătrâne două
pe mal de JUMA** stând în rouă,
yoghinului bătrân ca ÎNCADRARE!
Așa păreau, și-n mica depărtare,
pe un fundal albind mai sfânt <MAHAL-ul TAJ>!
-<Demulta scursa "timpului cărare"
lăsatu-m-a fără de tot ce SCUMP mi-a fost...
Așa, gândescu-mă la mândru nostru RAJ!>

sosi-n urechea ascuțită de asana-post...
-<Surato ! E plină BHARAT JUKTA-RASHTRA

de RAJ-i, cum CERU-i plin de-atâția aștri,
cum NAVELE roiesc pe-ntinderea albastra,
cum TEMPLE multe numără pilaștri...> ,
se cam lungi SAVIRA cea bătrână, în ureche,
din nou, atentă cu ades asanele pereche...
<O fi bătrâna cealaltă, SURAVIRA ?>,
'ncepuse RAJU-n LOTUS să se-ntrebe...
<Atunci, dincolo, repede-a SAVIRA ?!>
.....
<Sunt, ele, amândouă ! TREEBE !!!>...

Apoi, albindu-și gândul pe alb de <Taj Mahal>,
SPOROVĂIALA-ntre bătrâne-i apăru scandal(!)
și se-abătu, cumva, golindu-se de HAZ :
<Iubirea Mare a Împăratului Mogul JAHAN,
IUBIREA Mare față de MAHAL MUNTAZ,
e, pe departe, mică IUBIRII RAJ-ului Sărman,
când eu doar cu IUBIREA-mi Sfântă am rămas,
iar Mogulul Împărat cu DROAIA de copii,
ce-ncet, pe mamă-n moarte o au tras...
Nu unul, doi ori trei, ci...paisprezece!
Și nici, măcar, IUBIREA cea DINTĂI,

cum este-a mea, ales, din Căpătăi!
Zevzecă soartă ! Kharmele-s zevzece!
Schimbând ce-i de schimbat în unghi,
te-apuc-așa un tare JUNGHI:
<<SURAVIRA, SAVIRA și cu RAJ,
bătrâne și bătrân, lângă cel TAJ!
Fără să știe, în secret TRIUNGHI
de fostă Mare DRAGOSTE, au JUNGHI
de ia jungher colțos, aflat ca-n haz:
MURITA-n naștere Mahal MUNTAZ !!!>>>...

<Stau năucit, sunt rest de gând...Abia respir,
și-l am acut în minte pe-un anglez,
SHAKESPEARE****:

<<IUBIREA MARE are nume JULIETA!
Aici, deloc, nu-i loc, nici ca NECAZ!
Era o PURĂ TÂNĂRĂ, precum EGRETA
cea albă, ce-abia-nvățase ZBORUL!
IUBIRE DISPERATĂ, când TOPORUL
hidoasei morți fusese-o POȚIUNE
de lupte surde-ntre familii și părinți...
IUBITUL, ROMEO, cum pe nume-i spune,
un SUC necunoscut CREDINȚEI DE
CREDINȚI,
OM TÂNĂR ca un SOARE ce apune,
când FOCUL-JAR al DRAGOSTEI răpune,
fără de milă, pe cei așa atâta de CUMINȚI...
Erau solari în stinsa-le viață,
și se iubeau și-n DINCOLO de moarte!
A fost IUBIREA PURĂ, și pe față,
cum n-a știut VERONA să o poarte,
'naintea lor și, niciodată, după !>>>

<Privesc spre <<TAJ MAHAL>> și mi se-astupă
toți porii prin care respiram IUBIREA...
La câțiva pași, două băbuțe șușotesc...
Adâncul Vremii m-absoarbe-n RĂSTIGNIREA
pe care babele-n secret mi-o gânguresc...
.....
Îmi pare !...E real ! Nu mai sunt eu, și-n VAL

mă-mping, încet, privind cum <<TAJ
MAHAL>>
m-absoarbe-n el, LICHEFIINDU-SE, în fine...
M-am tot murit ! Acum, sunt mort ! Mi-e bine !>

* Monumentul Imperial al Iubirii ridicat de
Împăratul-Mogul Jahan pentru soția sa Mahal
Muntaz (1632-1654) din provincia hindusă
Agra.
** Râu pe malul căruia se află Monumentul
Imperial al Iubirii.
*** În limba hindi "Uniunea Indiană".
**** William Shakespeare (1564-1616)
"Romeo și Julita" scrisă apro. 1595.

P.S. Sunt RAJ-oglină JAR.../Ciudate vremile
cu PAJ ! / Mă aflu sub STEJAR.../Venit-au
vremile de GAJ ! / IUBIRII, i-am fost JAR ! / Încă
iubesc ! Cu ! ! Sunt RAJ ! / Și încă, IAR ! / ST ! E
JAR ! / Și-n moartea ce-o pățesc ! / Și-aici, în
după moartea ce-o trăiesc !
ESILERVA, București, 8.03.2008, recitind
romanul "Adam și Eva " al lui Liviu Brebeanu//
p.11

(6) Dintr-un STRING și o BOEMĂ(TU-al
CREAȚIEI DETALIU)

VRAIȘTEA ce-o deconțezi,
ar rima și cu AEZI,
s-ar multiplica cu IEZI !
Sub ARTICOL, cei AEZII
l-ar rima degrab' pe-ARGHEZI !
N-ar fi doar ceea ce vezi !
Cercetează, și-ai să crezi !
<Crede și nu cerceta !>,
tot la VRAIȘTE-ar conta,
dacă nu încerci a ști
rostul Lumii la AFI !
(Pe detalii și pe legi,
să te știi c-o înțelegi !)
TU-al CREAȚIEI DETALIU,
Înzestratul cu TRAVALIU,
cu tot DREPTUL să alegi
ce DETALIU să-nțelegi !
TU-recreație pură,
PAUZĂ de CREATOR,
prins măiestru în EPURĂ
de-UNIVERS răscolitor,
ca DETALIU cu MĂSURĂ
să-nțelegi, ocrotitor,
mers de sine stătător
printra LUMII Catedrală !
Pus, și TU, într-un Vitraliu,
prin GÂNDIRE OM DE FALĂ:
PLATON-nume de DETALIU(!),
NEWTON-Geniu în Travalu...
SHAKESPEARE-clipa să rămână,
EMINESC'-ora supremă,
HAWKING-timp avut în mână,
UNIVERSUL să-l ițească
Casta științificească,
dintr-un STRING și o BOEMĂ...

ESILERVA, după revederea imaginilor
transmise de telescopul spațial
<HUBBLE>, București, 03.03.2008



DEBUT

Cușmir Ionela Florina s-a născut la 15 aprilie 1998. Locuiește în comuna Șant, județul Bistrița Năsăud. Studiază la școala din localitate și a fost îndrumată în ciclul primar și încurajată să scrie de către învățătoarea Candale Lucreția. A scris aceste poezii când era pe clasa a IV-a. Noi îi dorim să continue, considerând-o un fraged talent.

Grădina mea

În grădina mea frumoasă
E-o liniște misterioasă
Florile mele parcă sunt mute:
Flori mărunte ...
Flori mărunte ...

O doină-ntre flori se aude
O caut, dar nu îmi răspunde
Pun la ureche un crin:
Flori la mine vin ...
Florile de crin ...

Doar o floare stă supărată,
Nu e frumoasă ca altă dată,
Stă într-un colț și mă privește:
Nu mai zâmbeste ...
Se ofilește ...

Prima zi de iarnă

Dimineața câinii latră
Focul e aprins în vatră,
Tânguindu-se ușor
Sus, pe cer, apare-un nor.

Fulgii cad și se rotesc,
Dealurile se albesc,
Se-aud din depărtare
Țipete și zarvă mare!

A intrat Alba în sat
Mic și mare s-u sculat
Vesel după zurgălăii
Ies pe derdeluș copiii!

Zărilor-s de farmec pline,
Și atunci când noaptea vine,
Zăpada e tot mai mare
Și scârțâie sub picioare.

Moartea rândunicii

Prin negura întunecată
Privea cu ochii rătăciți la cer ...
Pasărea era deja moartă.
Sufletul i-l-a dat unui înger.

Trupul i-a rămas în mare
Lângă un catarg stingher,
O rândunică oarecare ...
Dar visul ei urca la cer.

V-a cunoaște Paradisul,
Nemurirea Raiului,
Trupul însă-l duce marea
În inima Pământului.

Magia sufletului meu

Sufletul meu are ochi.
Când obosite se închid grele pleoape,
El simte tot ce e în jurul meu.
Eu văd cu sufletul mereu.

În suflet se luptă un fulger și-un soare
Sufletul meu vede asta din zare:
- Ochii mei dragi și nepăsători
De ce nu vedeți dimineața, în zori?
Nu mă lăsați să plâng în durere!
Sufletul ochii-napoi parcă-i cere.

O, scumpă și draga mea inimioară
Nu lăsa ochii sufletului să moară,
Căci aș sfârși într-o noapte eternă ...

În lumea de azi de vrei să biruiești,
Sufletul curat, de ți-l părești,
Atunci ochii săi, el nu-i mai are,
Și-n tine simți cum sufletul moare.

Sufletul meu bun și drag
Adu-mi magia ce-o aștept în prag,
Adu-mi izbânda cea din vecie,
Și voi lupta mereu în eterna-mpărăție.
Cușmir Ionela Corina

Epigrame

Revelație

Simți pe esofag arsura,
Mărgelele urcau la deal,
Privi cu încântare sticla:
„Țuică de prună din Ardeal!”

Măsurătoare

- Să nu bei peste măsură!,
M-a povățuit nevasta.
- Nu, dragă, ... eu măsoz butoiul
Cu halba asta!

Adela Cotul

Critică d-lui Ieu Crăciun

Pentru voința de-a nu bea
V-am admirat peste măsură,
Dar tot mai bărbătește este
Să cazi răpus de ... băutura!

Grigore Cotul

Cartea

ABSIDEELE TĂCERII

Ed. Grinta- Cluj-Napoca, 2008

Este o carte pe care o așteptam cu nerăbdare. O aveam mental încă din stadiul de proiect, dezvăluit de autor, Sandu Al Ratiu cu ceva timp în urmă. Îi spuneam autorului că este o interpretare temerară în stabilirea raporturilor între filosofie și știință pe de-o parte și religia creștină pe de altă parte. Nu știam ce va iesi până la urmă. Dar vă pot confirma cu tot respectul că această carte nu este o "absidă a tăcerii" ci a luminii, a dialogului care, în cele 132 de pagini acoperite de 30 de studii, ne plimbă gândirea într-o zonă de interferență, de contact spiritual între Religie și mama științelor Filosofia, între dogmatica creștină și nelimitata tendință a omului spre cunoașterea legilor naturii și societății.

Sandu Al. Rațiu scoate în evidență rolul omului ca ființă socială de la apariția pe pământ și până în cotidian, impactul său cu religia, folosind ca argumente scrierile unor mari gânditori din filosofia și dogmatica creștină. Întregul edificiu creativ al cărții, se sprijină pe osatura unor monștrii sacri ai spiritualității universale, unii dintre ei. creatori de sisteme filosofice: Aristotel, Platon, Kant, Feuerbac, Marx, Darwin, Freud, Nietzsche, Hegel, Heidegger, Descartes, M.Eliade, Noica, Cioran, Nae Ionescu și mulți alții. Autorul arată că omul s-a născut "homo religiosus", idee care transcede timpul și spațiul, iar locuitorii Terrei au simțit nevoia extrapolării la ceva superior, care să le dea stabilitate și statornicie, față de trecătoarea lume materială.

În evoluția sa, omul a fost definit "zoom politicon" sau animal care vorbește (Aristotel) sau "homo faber" - omul lucrător, social, omul rational. Sandu Al. Ratiu caută să convingă cititorul despre raportul omului cu divinitatea, în acest sens arată existența a trei teorii:

Antropocentrismul îl situează pe om în centru și dedublarea lumii și a omului lui Descartes, care spune "Dubito ergo cognito" - mă îndoiesc, deci exist, care este dublat de "cogito ergo sum" - gândesc, deci exist. Raportul omului cu Dumnezeu este studiat de mulți gânditori. Kant, antropocentrist convins: "deasupra mea cerul înstelat, iar în mine legea morală". Pozitivismul științific se îndoiește de relația om-divinitate și se îndoiește de existența lui Dumnezeu. Autorul prezintă poziția unor pozitiviști ca Feuerbach, care spunea că "teologia este un mijloc de alienare a omului, de înstrăinare de sine însuși, omul nu-și poate pune în

valoare rațiunea". K. Marx, ridiculizează ideea lui Feuerbach spunând "religia este opium pentru omenire, un mijloc de exploatare"; mai mult, existențialistul Sartre supralicitează rolul divinității față de om "din moment ce eu nu sunt liber, inclusiv față de divinitate, atunci eu sunt un sclav și existența este absurdă" în sfârșit eticul și moralistul Albert Camus care spune că "nu poate exista Dumnezeu, din moment ce există atâta rău în lume. Dumnezeu se dezice dacă există". Nietzsche critică conceptele creștine de milă, iertare, care frânează voința omului de a deveni supraom. În apropierea acestuia se află și românul Emil Cioran. Pe de altă parte autorul prezintă și activitatea dogmaticilor creștinismului în relația om-divinitate. Doctrinarul Jacques Maritain crede în imbinarea credinței cu societatea având ca temelie morala, binele, dreptatea, justiția, adevărul și mai ales iubirea, - mergând pe ideea redescoperirii creștinismului primar (vezi Luther "Sola fide").

Sandu Al. Rațiu, în cartea sa prezintă multe confruntări de idei despre raportul om-divinitate, în mod evolutiv, în timp, etică, morală, moarte, om natură și societate, dogmatică creștină și știință cuprinse în cele trei capitole: antropologice, anamneze și paranteze. Uneori teoriile cu temele amintite sunt complicate pentru omul de rând. Asadar, cartea se adresează inițiatorilor, specialiștilor întru ale teologiei și filosofiei. Așa cum recunoaște și Hegel în "Logica mare" care scrie "n-a înțeles-o decât unul singur, Dumnezeu și cu mine. Acum numai Dumnezeu, pentru că eu am uitat-o". Sandu Al. Ratiu, este conștient de această poziție, folosind și domnia lui acest citat. După opiniile noastre, tematica acestei cărți, probleme dezbătute aici vor continua atâta timp cât va exista omul. Fără să fiu pesimist, uneori și mai ales în zilele noastre îmi vine să zic ca marele Leibnitz că "Noi trăim în cea mai minunată lume cu puțință și că lumea aceasta ar fi perfectă dacă ar avea o singură persoană. Dacă sunt două, trebuie să se limiteze. Atunci își determină una alteia limitarea, imperfectiunea".

"Absidele tăcerii" este cartea întrebărilor pe care și le-au pus teologii și filosofii timp de 19 secole, un compendiu de eseuri de bună calitate, pe care eu as numi-o și "Absidele luminii".

OFILAT VARVARI

Distorie

Maieru - File de monografie (50)

La Maieru a existat printre intelectuali tradiția de club încă din deceniile IX și X ale secolului al XIX-lea, de pe când familia marelui romancier Liviu Rebreanu locuia aici (1888 - 1898). A se vedea povestirea „Armeanu” și clubul „Idilă de la țară”, „Cuibul visurilor” și altele. După vreo trei-patru decenii, un grup de tineri studioși din comună, ca să nu rămână mai prejos decât înaintașii lor, s-au gândit să de-a un rost nou vacanțelor petrecute pe meleagurile natale. Astfel, sprijiniți de neobositul dascăl Ioan Barna și preotul Iuliu Pop, s-au organizat în societatea Culturală Studentească „Liviu Rebreanu”, înființată la 27 ianuarie 1927. Societatea a durat 8 ani, până în 9 august 1935, când la inițiativa aceluiași membrii, ea se dizolvă sub presiunea pregătirilor celui de-al doilea război mondial, transformându-se în Căminul Cultural „Gregoriu Hangea”. În mod practic, și după această dată au mai avut loc manifestări izolate ale Societății.

Prin grija unuia dintre inițiatori, profesorul Olimpiu Barna de la Cluj, fiul directorului Ioan Barna, s-au păstrat o bună parte a documentelor Societății. Ele au fost orânduite cronologic într-un album aflat acum în arhiva muzeului local „Cuibul visurilor”.

Desigur, dincolo de slova hârtiilor îngălbenite de vreme se poate ghici, la simpla perindare a filelor albumului, noblețea și patriotismul curat care au călăuzit încercările aceluia detașament de tineri luminați, fii de nădejde ai satului în care, un alt școlar înaintaș, a dat atâta strălucire școlii care i-a dezvăluit marea taină a scrisului...

După cum însuși patronul spiritual al grupării, autorul „Răscoalei” nota în scrisoarea sa caldă în care confirma ca mica societate să poarte numele său - această acțiune a însemnat, cum spune Rebreanu „un adevărat ferment de prosperare culturală a frumoasei comune Maieru”.

Gruparea a fost sprijinită cu generozitate și tact de către dascălul Barna, prieten intim al scriitorului și președinte de onoare.

Registrele, procesele verbale, sigiliul, unele lucrări originale, fotografii de grup sau individuale și alte documente ale Societății pot fi văzute în muzeul „Cuibul Visurilor”, alături cu scrisoarea originală a scriitorului care adaugă un spor de prestigiu tinerilor emuli de atunci.

Mulți dintre ei au devenit până la urmă intelectuali de performanță risipiți prin diferite colțuri de țară pe care le-au onorat cu strădaniile lor: Alexandru Avram, Barna Olimpiu, Barna Leonida, Barna Cosma, Boșca- Emil Mălin, Ciorba Ovidiu, Brătucu Olimpia, Coruțiu Titus, Coruțiu Silvia, căsătorită Vranău, Groze Alexandrina, Nicolae V. Ilieșiu, Ilieșiu Ioan, Hojda Gheorghe, Ilieșiu Vincențiu, Partene Mărioara, căsătorită Telcean, Pop Lenuța, Pop Eugen, Partene Anchidim, Zavaschi Lazăr, Vranău Dumitru, Vranău Vasile, Cioncan Augustin, Coruțiu Viorica, căsătorită Loghin, apoi cei mai tineri primiți în Societate mai târziu: Ilieșiu Mircea, Sângeorzan Ionel, Partene Horia, Boșca Vasile, Boșca Luța, Boșca Alexandru, Lăzăroaie Reghina și alții. Doar doamna Silvia Vranău e încă în viață la cei 94 de ani ai săi.

De la întâlnirea preconizată cu ocazia centenarului școlii măierene din 1995, Cosma Barna, Olimpiu Barna, Barna Ion - junior, Coruțiu Adeodată, Rațiu Ioan, erau însă trecuți în lumea umbrelor.

Gruparea lor progresistă, cu atribute de adevărat cenaclu, organiza dezbateri pe teme științifice, conferințe pentru țărani comunei, încuraja creația originală manifestându-se protestatar împotriva războiului ce se pregătea și împotriva înapoierii culturale, fără să adere la vâlmășagul propagandistic al epocii care preceda o catastrofă istorică: al doilea război mondial.

(continuare în nr. viitor)

SEVER URSA

Note bibliografice:

1. Ursa Sever, Monografia Școlii Generale de 10 ani din comuna Maieru, județul Bistrița-Năsăud, lucrare în ms. la Muzeul „Cuibul Visurilor”, pag. 73-74;
2. Arhiva Societății Culturale „Liviu Rebreanu”, în Biblioteca Muzeului „Cuibul Visurilor”, Maieru.

ION DELAMARGINĂ

Soliloc

RÂSUL

Un titlu mai cuprinzător ar putea fi Râsul, surâsul, zâmbetul și rânjetul...

Râsul nu este în exclusivitate un dar al ființei umane. Se spune că și alte viețuitoare râd.

Științific a râde înseamnă a-și manifesta bucuria sau satisfacția printr-o mișcare caracteristică a feței și a gurii, scoțând în același timp sunete specifice succesive și nearticulate.

Verbul „a râde” intră în expresii diverse: a râde în barbă sau pe sub mustață, a râde fals, prefăcut, în obraz, a sfida pe cineva, a-și bate joc de cineva, a se distra, a fi fericit, a face haz de necaz, a se amuza, a fi vesel, a se bucura.

Zâmbetul poate degenera în desconsiderare și dispreț. Rânjetul este întotdeauna partea întunecată a râsului. Rânjetul este o grimasă de batjocură, de răutate care vine din prostie. Rânjetul schimbă figura, descoperindu-și dinții.

Țăranul nostru, până și lucrurile tragice le spune uneori cu umor. Cine râde la urmă, râde mai bine, ori și mai plastic: râde ciobul (hârbul) de oala spartă. Atunci când râzi de cineva pe nedrept, râsul ți-ar putea cădea și ție în sân. Risus profundior lachimas parit - Râsul profund aduce lacrimi. Chinezii au dreptate când spun: Niciodată n-a fost pedepsit cineva că a făcut pe altul să moară de râs.

Poetul Gr. Alexandrescu, sintetizând artistic proverbele de mai sus, decide: Așa, în loc să critici greșelile străine, în loc să râzi de alții, mai bine râzi de tine.

O cugetare a lui Chamfort pare și mai tranșantă: „Dintre toate zilele, pierdută este aceea în care n-ai râs”.

Cu siguranță, fără râs și fără ironie, viața ar fi cenușie și pustie. Ironia cu măsură este veselia

spiritului și bucuria înțelepciunii. „Prostia nu ocolește în general pe nimeni”, spune Marin Preda - „ne salvăm adesea luând-o în derâdere la ceilalți și acceptând cu umor că nici noi înșine nu facem excepție”.

Ironia ridicată până la condiția de sarcasm aduce de cele mai multe ori și necazuri.

Nu este bine să râdem întotdeauna de oricine și pentru orice. Se poate naște astfel intriga și mânia, căci și terapia râsului, cât ar fi ea de tonică, se supune unei măsurii. Cel ce râde de orice, zgomotos și cu gura până la urechi, denotă lipsă de spirit și de bun simț.

Nicolae Iorga, într-una din celebrele sale cugetări spunea: „Cel ce râde, nu e întotdeauna superior aceluia de care râde”.

Zâmbetul care e o cochetărie, o bunătate, n-are a face cu râsul care e o bucurie, ori cu rânjetul care este o batjocură. Mulți oameni rânjesc, nu râd.

Un adevărat univers al surâsului, de pildă, sub forma lui abia perceptibilă, îl putem citi pe chipul enigmatic al unicei Gioconda, în marea capodoperă a picturii lui Leonardo Da Vinci.

„De sublime au ridicule il n'y a qu'un pas”. De la sublim până la ridicol nu este decât un pas - cugeta Napoleon. „Ridendo castigat mores” - râzând îndreptăm moravurile.

Să încheiem aceste reflexii despre râs cu versurile lui George Coșbuc:

„Nimic nu-i mai de râs ca plânsul/În ochii unui luptător” sau

„Să râdem, dar viteaz râsar,
„Să fie-un hohotit și-un chin
Din ceruri până-n iad!”.

Eminesciana

Eminescu – teologul

Teoria cuantică și teoria relativității, atestă că lumea este o continuă vibrație a unor super corzi. Lumina, prin fotonii ei, nu este numai corpusculi și undă. Este o fulgurație despre care vorbește David Bohme, în "Plenitudinea luminii și ordinea ei" – ed. Humanitas, 1995. Este acea structură holografică în care se poate găsi în orice, este ordinea explicită care se vede, dar vine din ordinea implicită. Și conștientul este o înfășurare. Încă din religiile Indiei, acel unu plotinian exprima unitatea care în ultimă instanță este unu treimic, adică Dumnezeu. El a intuit teoria cuantică "Poate demult s-a stins în drum/ În depărtări albastre./Iar, raza ei abia acum./Luci vederii noastre." sau "Un cer de stele dedesupt/ deasupra-i cer de stele/ Părea un fulger neîntrerupt/ rătăcitor prin ele" sau "și din a chaosului vai./ Jur împrejur de sine/ vedea ca-n ziua cea dintâi./ cum izvorau lumine", ori "nu e nimic și totuși e/ o sete care-l soarbe/ e un adânc asemene/ uitării celei oarbe".

În "Scrisoarea I", Eminescu prefigurează Big Bangul; "La bătrânul dascăl/ Uscativ așa cum este, gârbovit și de nimic./ Universul fără margini/ E în degetul lui mic!". În teoria cuantică, practic nu este timp și spațiu "Căci sub frunte-i viitorul și trecutul se încheagă/ Noaptea-adânc-a veșniciei el în șiruri o dezleagă". Aici există un timp fără limite, este deci o definiție a ordinii implicite. Din acest timp etern, izbucnesc din când în când cuantele de lumină. Expresia matematică a lumii, "La început, când ființa nu era și nici neființă/ Pe când totul era lipsit de viață și voință." "Când pătruns de sine însuși, odihnea cel nepătruns/ Fu prăpastie, genune? Fu noian întins de ape?/ N-a fost lume pricepută și nici minte s-o priceapă/ Căci era un întuneric ca o mare fără-rază/ Dar nici de văzut nu fuse și nici ochi care s-o vază".

Aceste versuri în teologie explică aseitatea, adică ființa dumnezeirii e de la Sine, reprezentând o emblemă a întregii cunoașterii teologice pentru că "Umbră celor nefăcute, nu-ncepuse a se desface,/? și în sine împacată stăpâna eterna pace!..."

Ideea că zeul, chiar dacă a existat "n-a fost cine să-l vadă". Scrisoarea I este o replică la "Poemul perfecțiunii". Lumea primordială era "un noian întins de ape", pentru că "umbră celor nefăcute, nu-ncepuse a se desface/ și în sine împacată, stăpâna eterna pace". Deci, în aceste pulsații de energii și impulsuri, aceea concentrare "Punctu-acela de mișcare, mult mai slab ca boaba spumei/ E stăpânul fără margini, peste marginile lumii!" De aici izbucnesc întreaga materie, lumea primordială, era "Un noian întins de ape" conform genezei biblice. Ideea că, Zeul, chiar dacă a existat "n-a fost ochi care să-l vadă" pentru că "umbră celor nefăcute, nu-ncepuse a se desface". Extrapolarea ideii de fecunditate, această eterna acuplare îl face pe Eminescu, ca din "haos să facă muma", iar el devine tată. Acele "roiuri de lumină" sunt cuantele de lumină "De atunci și până astăzi, colonii de lumi pierdute/ vin din sure văi de chaos, pe cărări necunoscută". Este dorul nemărginit al lui Eminescu după lumina Zeului "și în roiuri luminoase izvorând din infinit,/ Sunt atrase în viața de

un dor nemărginit". Punctul acela în mișcare este tatăl – sămânța, iar mama, uterul din care se naște Universul. O cantă de materie este timp și nu e "Cum ca-n lumea astăntreaga e o clipă suspendată/ Că-ndărătu-i și-n-naitei întuneric se arată/ Precum pulberea se joacă în imperiul unei raze,/ Mii de fire viorie, ce cu raza încetează" – demonstrează expansiunea nelimitată când materia se pulverizează și intră în acel vid cuantic, când se produce resorbția materiei în nucleu; "și în noaptea neființei, totul cade, totul tace./ Căci în sine împacată, reîncep eterna pace." În acest moment timpul moare, producându-se dispariția Universului; "Timpul mort și-ntinde trupul și devine veșnicie,/ căci nimic nu se întâmplă în întinderea pustie". Iată deci, Eminescu, teologul completează pe Doppler cu deplasarea spre roșu, când materia se resoarbe în nucleu. Einstein include ideea spațiului curbiliniu, precum zidul de timp al Bing-Bengului! Deci timpul dispare odată cu dispariția Universului și revine odată cu Big-Bengul! "Timpul mort își întinde trupul și devine veșnicie"/ Căci nimic nu se-ntâmplă în noaptea neființei." Pornind de la Eminescu teolog, anticipând pe marii fizicieni ai lumii, splendid scria T. Vianu în 1957: "Înălțimea, vastitatea și adâncimea sunt trăsăturile principale ale lumii și simțirii eminesciene și realizându-le în sine însuși, cititorul român a simțit aceea îndepărtare a limitelor sale, aceea creștere interioară, care ne dă dreptul a recunoaște în poezia lui Eminescu, evenimentul cel mai important al culturii noastre moderne". Și dacă depărtarea ne oprește să așezăm un buchet de flori la Bellu, măcar odată în an de ziua lui, aceste gânduri au început la Constanța, când dorind să duc o floare la splendida statuie a lui Eminescu, realizată de Oscar Han, am văzut o persoană îngenucheată în fața soclului, a acestui rege al românilor care este și teolog și unul de primă mărime. Scriind aceste aduceri aminte mă duce gândul la "Rugăciunea unui dac" și constat ca puțini creatori au avut asemenea viziuni. Iată cum se ipostaiază "acel nepătruns". "Pe când nu era moarte, nimic nemuritor./ Nici sâmburul lumii de viață dătător./ Nu era azi, nici mâine, nici ieri, nici todeauna/căci unul erau toate și totul era una./ El singur zeu statut - au înainte de-a fi zeii/ și din noian de ape, puteri au dat scânteii./ El zeilor da suflet și lumii fericire./ Ei este-al omeniei, izvor de mântuire". Eminescu a pus în om "nemargini de gândire". Aceste "nemargini de gândire" sunt relația cu divinitatea precum: Scrisoarea I, Scrisoarea a V-a, Epigonii, Eu nu cred nici în Iehova, Rugăciunea unui dac, Dumnezeu și om, Învieria, Rugăciunea, Mortua est, Inger și demon, Lucafarul. Teolog și filozof îl găsim în marea sa creație poetică "Memento mori", o panoramă a deșertăciunilor, "Ce-i lipsea iui oare-n lume, chiar ca Dumnezeu să fie?/ Ar fi fost Dumnezeu însuși, dacă-dară nu murea."

Clarviziunea teologică și geniul său ne îndreptățește să spunem și să recunoaștem nemurirea geniului sau cel puțin sacra lui cugetare "Nu credeam să-nvaț a muri vreodată/ Pururi tânăr înfășurat în manta-mi".

SANDU AL. RAȚIU

Distorie

PESCUITUL ȘI VÂNĂTOAREA ÎN CERCETĂRILE SOCIOLOGICE DIN 1935-1936 DIN LOCALITATEA ȘANȚ

În perioada 1935-1936 a avut loc la Șanț sub îndrumarea prof. Dimitrie Gusti, un studiu monografic complex, la care au participat 46 de persoane în 1935 și 50 de persoane în 1936. Printre cercetători a fost și prof. Raul Călinescu de la Universitatea București și fondatorul Institutului de Cercetări Geografice din România.

Investigațiile prof. Raul Călinescu s-au focalizat asupra pescuitului, faunei cinegetice și rolului social-economic al vânătorii. Rezultatele acestor studii au fost publicate în prestigioasa revistă a lui Gusti „Sociologie Românească”, în primul an de apariție (1936). Raul Călinescu a lucrat în colaborare cu una din echipele regale studențești.

În ce privește pescuitul, prof. Raul Călinescu prezintă speciile de pești din zonă, repartitia lor geografică, metodele de pescuit și utilizarea lor. La Șanț a identificat un număr de 7 specii de pești: sglăvoacea (numită la Șanț, botă), boișteanul, grindelul (grindea), păstrăvul indigen, lipanul, chișcarul (pcișcarul) și păstrăvul american (colonizat). Aceste specii se arată că trăiesc în Someșul Mare și în afluenții lui: Cârțibav, Bota, Smeul, Necitaș, Preluci, Cobășel. Condițiile ecologice se referă la natura apei, luminozitate și caracteristica patului albiei. Se semnalează încă la acea vreme, poluarea Cobășelului, cu resturi de la mina de pirită din localitate cu efect negativ în ce privește dispariția păstrăvului. Este remarcată păstrăvria sistematică existentă aici din 1918 cu contribuția ei în popularea Someșului cu păstrăv american.

Un număr mic de pescari din Șanț erau membri ai „Societății pescarilor” din Rodna Veche.

Peștii cu excepția chișcarului erau folosiți în alimentație (cel mai mult păstrăvul), deși numărul peștilor nu era așa de mare pentru a constitui o bază a alimentației.

Metodele de pescuit erau: prinderea cu mâna, cu dinamita, cu undița, cu furca, cu furculița, cu sacul, cu leasa, cu vârșă și „la gârduț”(răstocitul).

Pădurile întinse de fag și brad adăposteau variate specii de interes cinegetic: vulpe, pisică sălbatică, râs, viezure, jder, urs, lup, căprior, cerb, mistreț, sitar, cocoș de munte, cocoș de mestecăn, găinușă de alun (ieruncă). Pe teritoriul comunei erau întâlnite: dihorul, vidra, iepurele, capra neagră, rațe și găște sălbatice, porumbei sălbatici, becaține, prepelețe și potârniche.

Despre densitatea faunei se arată că lupii erau „puțini, aproape dispăruți din regiune, fiind distruși pe toate căile, în vederea ocrotirii vânatului util”. Vulpile erau „multe și greu de stârpit”. Râși „s-au întâlnit puțini”, iar capra neagră se întâlnea doar pe Vârful Ineu „în puține exemplare pentru că vulturii pleșuvi, care vin tocmai de pe Țibleș, le mănâncă iezii”. Mistreții erau „din abundență”. Efectivul de urși nu depășea 25 de exemplare, fiind grupați în 8-10 familii. Vidrele se întâlneau pe malurile Someșului, iar iepurii deși în număr mare nu se prea vânau „sătenii fiind amatori de vânat mare”. Cerbul era „vânatul cel mai de preț al întregii regiuni”. Se fac referiri asupra foloaselor vânatului, dar și a pagubelor produse de acesta.

Dintre metodele vânătoarești se amintesc: prinsul iepurilor „cu lațul”, a căpriorilor „la pândă” sau a jderului de copac „cu mâna”, atunci când acesta se afla în scorburi. Majoritatea speciilor erau vânată cu „vânători cu bățiași”. Răpitoarele erau distruse cu „vânători din oficiu”.

La 10.III.1934 ia ființă „Societatea Vânătorilor din Șanț-Năsăud”. În 1936 societatea avea 19 membri și arenda o suprafață de 2000 de hectare.

Deși cercetarea monografică a satului Șanț a fost integrală, totuși, publicarea rezultatelor acesteia nu s-au făcut decât decât fragmentar, în publicațiile Institutului Social Român.

Valer Pop

Tematizarea demonologiei în literatura creștină

Pretențiosul titlu este subiectul lucrării de specialitate de gradul I dar și științifice a d-nei prof. Varvara Mititean, consăteana noastră, de la liceul teoretic Solomon Halită – Sângeorz – Băi. Întreaga omenire a fost marcată de existența îngerilor și demonilor încă de la începutul literaturii creștine. Antichitatea greco-latină a fascinat dintotdeauna pe scriitorii moderni, aceștia redescoperind conceptele fundamentale care fuseseră descoperite mai întâi de exegeți și de către Sfinții Părinți. Lucrarea tratează diferențele păgâno-creștine și motivele pentru care religia oficială, era în dezacord cu aceste scrieri; luptă care a dus la sincretismul religios.

Lupta a început cu Celsus, filosof de orientare platoniană și care îi chema pe creștini la colaborare cu Imperiul. Odată cu el, Biblia, fiind interpretată în mod literal, scoțând în evidență contradicțiile, absurdul. Îi răspunde alexandrinul Origenes în „Contra Iulius Celsium” – constituind o etapă fundamentală a polemicii anti-creștine. Tratatul lui Celsus va constitui un punct de referință pentru operele apologetilor Origenes, Minucius, Felix, Lactanțiu, Tertulian, etc. Prin ei este recuperată filosofia lui Platon și două orientări precise: studiul textelor și semnificațiile scripturii. Rolul de mediator între divin și uman îl ocupă daimonii, care nu sunt altceva decât ființe spirituale specifice religiilor de mistere, foarte populare la începuturile creștinismului. Ei aveau rolul de mediatori între divin și uman. Astfel după Platon, neoplatoniștii au mers spre reinterpretarea structurilor tradiționale ale religiei păgâne, devenind un sincretism religios, pentru descoperirea Universului, pentru transcendent, ființă și nemurire. Acest sincretism pune la baza universului o divinitate unică, un Dumnezeu, un Dumnezeu atotputernic „făcătorul cerului și al pământului”. Oamenii ocupă locul

median, ei împrumutând trăsături și de la oameni și de la zei. Asigură contactul dintre divinitate și uman. Mediarea dintre divin și uman, constituie problema fundamentală în concepția iudaică, care a dus la apariția de angelos (vestitor, trimis). Contactul cu divinitatea se face prin ei. Dar, ei sunt îngeri buni și îngeri răi. Cei răi au devenit demoni. Demonii în iudaism devin duhuri rele, iar apropierea lor de oameni devine o interdicție. Cartea lui Enoh, cu „Cetele lui Azazel”, cete de îngeri rebeli pedepsiți și închiși, îngeri în slujba lui Satan, i-au ademenit pe locuitorii pământului.

În Cartea lui Enoh, cap. XV se spune: „Voi care erați spirite ale cerului, având sfințenie și viață eternă, v-ați murdărit cu femeile”. Îngerii i-au învățat pe oameni misterele, știința vindecărilor, magia, astrologia. Uriașii despre care se amintește în Iosua, uriașii din Sodoma și Gomora, din „Cartea lui Enoh” cât și fiii acestora se vor numi pe pământ spirite rele. Îngerii neascultători, vor fi izgoniți din ceruri, până la marea și dreapta Judecată. Acești îngeri izgoniți primesc calificativul de demoni. Sufletele martirilor, trebuie să treacă peste acest „gard demonic” care, în iudeo-creștinism se va numi „vâmile văzduhului”. Această tradiție iudaică, cu elemente elenistice și orientale, va duce la concretizarea, alături de altele a sintezei creștine. Demonologia perioadei intertestamentare, va fi baza interpretării angeologiei lumii creștine.

Doamna profesoară Varvara Mititean, prin această temă de cercetare deschide un subiect în care mulți se cred atotștiutori, incită la reflexii pe marginea Sfinței Scripturi, și de ce nu, invitația de a citi operele apologetilor creștinismului. Sincere felicitări!

SANDU AL. RAȚIU

PREOTUL ION REBREANU DIN CHIUZA (2)

Năsăudul n-a făcut excepție de la "moda" școlară instituită la Blaj, aceea de a avea elevii gimnaziști caiete, carnete personale în care-și treceau, cu sârguință în caligrafie, poezii și cântece românești cu mare circulație în vreme și printre tinerimea studioasă. Aceste mici culegeri, "antologii", făceau parte dintr-un program nefixat, liber, de educație patriotică. Sunt semnalate asemenea carnete pentru rostul lor și valoarea de document ce depășesc cu mult o sută de ani. Nu lipseau din aceste documente nici poezia populară a satului, ori a zonei de care aparținea școlarul în cauză. Că aceste caiete-carnete sunt deosebit de importante și utile pentru a vedea "spiritul" tinerimii din școli, au evidențiat-o îndestul toți cei ce au atins perioada de formare a personalităților românești din Transilvania. Voi da un singur exemplu și nu din cele considerate celebre și știute de toți.

N. Albu în lucrarea "Istoria școlii românești din Transilvania între 1800-1867 (1) vorbește de un caiet" ce a aparținut candidatului de învățator Gregoriu Maior (2), intitulat "Poezii alese și colesse de in mai multe broșuri de ale poezilor renumiți", cu versuri din Muresianu, Alecsandri, Bolliac, Sion, Bolintineanu ș.a. Fiul său Iuliu Maior, spune că Grigore Maior "era în anul al doilea la Preparandia din Blaj".

Disponem și noi de două carnete ale foștilor elevi Năsăudeni: Ion Rebreanu (3) și Vasile Lazăr (4). Primul carnet, al primului amintit, este nedat, dar ușor de încadrat în timp, cu ușoară aproximație: el termina liceul, conform Anuarului(5) în anul școlar 1882-1883. Și dacă acceptăm că aceasta era o preocupare a elevilor din primele clase ale gimnaziului, rezultă că poate fi fixat în timp până în anul 1880. Are mărimea 16/10,5 cm. numerotat de la 5 la 68 pagini. Majoritatea textelor sunt scrise cu cerneală în două culori: roșu și negru, și litera de început pentru fiecare cuvânt din vers este de roșu, în total 47 texte.

Al doilea carnet, datat și cu precizarea proprietarului, aparține unui consătean al primului: Rebreanu fiind preot în Săsarm, localitatea natală a celui de-al doilea. Trebuie precizat că ele au făcut parte din arhiva de familie a lui Ion Rebreanu. Carnetul al doilea a aparținut lui Vasile Lazăr, cu numele, în clar scris, de unsprezece ori. Are mărimea de 11,5 / 7,5, pagini numerotate, iar o singura dată figurând anul și localitatea: Năsăud la 12 faur (februarie) 1901 și menționea sub nume: student cvartan. Cuprinde 68 pagini și 41 texte. Acest Lazăr, Lazăr, Lazariu, va absolvi gimnaziul în anul 1905.

Înainte de a prezenta sumar conținutul lor, trebuie spus că era obiceiul că unii prieteni, colegi, să fie când fixează sursa unor texte/poezie, proză: povești, basme, din

lucrarea "Folclor din Transilvania", vol.III.(6). În aceasta situație se afla doar carnetul Lazăr, ce înregistrează și numele colegilor cu texte: Liviu Greab, Barar V., Vasiliu G. Anca, septiman, penultimul fiind cvartan. Deși carnetele sunt la o distanță de douăzeci de ani, conținutul lor este surprinzător de asemănător.

La Rebreanu

Marșu român
Noaptea din urma a lui Mihaiu Patria româna Plângerea
românului Răsunetul, Hora

La Lazar

Barbu Lautarul De ce nu-mi vii Adio. La Carpați Pandurul,
Românașul Hora de la Plevna Marșul lui Mihai Viteazul
Cântecul gintei latine Domnul Tudor

Se poate vedea că textele aparțin scriitorilor amintiți mai sus, cu apariția lui Eminescu la Lazăr. Textele sunt copiate intenționat neintegral ca și cele din literatura orală referitoare la personalități istorice.

Poezia populară ocupă un spațiu mai mic în amândouă carnetele, fiind precizat, că în carnetul II Lazăr "Doine populare, iar în carnetul I Rebreanu "Cântece" ori "Altu versu". Sunt predilecte textele de înstrăinare, pentru că și elevii plecați din satul lor sunt și ei înstrăinați și resimt puternic acest sentiment:

"Spusu-ți-am, măicuță, bine
Să ții zile pentru mine,
Să rămân în sat cu tine.
Si ți-am spus, m'ăicuță, foarte
Să ții posturile toate,
Să scap de străinătate.
Ai ținut posturi vârstate
Si m-ai dat, maică departe."

"Săraci cărarile-mele
Cum crește iarba pe ele.
Las să crească, să-nflorească
/Cine-a trăi s-o cosească/
- înlocuit cu
Numai mândra să-mi trăiască.

Alta dată elevul versifică el, în maniera populară, folosindu-se de aceleași elemente și simboluri:

"Mierlă versul tău subțire
Acântat a despărțire,
Primavără până-n zori
Fie senin, fie nori.

Prăpădi-s-ar cuibul tău
Cum ai vrut tu răul meu,
Să-ți rămână pui pustii
La fiară din vizunii.

Dar tu nu ești rândunea
Nici porumb, nici turturea,
Căci acelea știu cruta
O inima ca a mea."

Aleori pleacă de la texte minunate pe care le modifică după starea lui sufletească:

"Cucuie, de pe cetate
Spune-i mândrii sănătate
De n-are iubit să-și cate
devine

"Cucule de pe cetate
Spune-i mândrii sănătate,
Că de mine n-are parte
Ca și studentul de carte".

Sau: "Trandafir de pe hinteu
Spune iubitelui meu
Că mie nu mi-i de el,
Ca și lupului de miel".

Spuneam mai sus că importanța acestor carnete nu poate fi tăgăduită, ele rămânând un "jurnal" de elev ce învederează un înalt sentiment patriotic existent în școlile românești ardelenne la finele secolului al XIX-lea, iar Năsăudul era cea mai puternică școală într-un ținut pur românesc. Apoi nu trebuie neglijată latura pe care o ofera limba vremii ca vocabular, fonetisme și ortografie, de ce nu, caligrafie, mai aies în textele libere (populare), o ușoară ceață arhaică ce le face și mai plăcute pentru un lector avizat.

1. N. Albu - Istoria școlii românești din Transilvania între 1800 - 1867, Ed. Didactică și Pedagogică, București 1971, p.73.

2. Grigore Maior, redactor al "Gazetei Transilvaniei", între anii 1890 - 1900, născut la Sângeorzul de Câmpie, Mureș.

3. Ioan Rebreanu, n. 1859 la Chiuza, m. 1921, preot gr. catolic

4. Vasile Lazăr, n. 1884 în Săsarm, Năsăud, preot gr. catolic

5. Raportul alu XIV-lea despre Gimnaziului Superior Greco-Catolicu Românescu din Năsăud, pe an sc. 1882/83, p. 76

Iustin Ilieșiu - Poezii și basme populare din Munții Rodnei" în Folclor din Transilvania", vol. III, Buc. 1967.

ION POENARU

Izbânda tinerească

Ziarul „Cotidianul” de joi, 10 decembrie 2009, ne-a adus vestea cea bună, înserând-o cu un titlu cu litere de-o șchioapă: „Doar doi magistrați din 27 de aspiranți au promovat la Înalta Curte”.

Membrii plenului Consiliului Superior al Magistraturii, au audiat cu înaltă exigență pe cei 27 de candidați pentru ocuparea celor 4 posturi vacante de judecător la Secția Penală a Înaltei Curți de Casație și Justiție. Doar doi dintre ei au trecut „proba de foc”.

Testul – după cum precizează articolul de mai sus – sub formă de interviu, n-a fost deloc ușor, dovadă că dintre cei 27 de aspiranți la roba celei mai înalte instanțe a fost trecut doar de doi dintre ei.

Astfel, au promovat la Înalta Curte magistrații: SÂNDEL LUCIAN MACAVEI, de la Curtea de Apel Cluj și Niculina Alexandru de la Curtea de Apel București.

Primul învingător, un tânăr și dârz fecior al Maierului. Coborât din vestitul neam al Boroii și fiu al doamnei Lucia, funcționară și al domnului Macavei Al. Macavei. Și el, la rândul-i, procuror de certă reputație la Bistrița, susținător și redactor al revistei „Cuibul Visurilor” din Maierul rebrenian. Prin urmare, fiul lor, Sândel, în vârstă de 35 de ani, „a fost de departe cel mai bun, ceea ce l-a făcut pe judecătorul Dan Lupașcu, membru al juriului, să întrebe dacă există ceva ce nu știe”. Poate cea mai grea întrebare...

Astfel, un reprezentant de elită al tinerei generații bistrițene trece cu brio un examen dificil, pe care alți magistrați cu experiență și prestigiu nu l-au trecut. Asta, cu atât mai mult, cu cât conform MEDIAFAX, plenul



Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) au audiat candidații înscrși pentru cele patru posturi vacante de la Secția Penală a Instanței Supreme. În total, pentru promovarea la cele patru secții de la Instanța Supremă s-au înscris 58 de judecători și procurori dintre care 29 pentru secția penală.

Și tot spre știința cititorilor săteni, explicăm că pentru a ajunge judecător ai Înaltei Curți de Casație și Justiție legea spune că se pot înscrie procurori și judecători care au vechime în funcția de magistrat cel puțin 12 ani și s-au remarcat în activitatea profesională, nu au fost sancționați disciplinar și au obținut calificativul

„foarte bine” la ultima evaluare.

Cum era și firesc, vestea acestei reușite de excepție s-a răspândit repede și Sândei a primit nenumărate felicitări, mai ales din partea bistrițenilor și chiar de la necunoscuți: „Felicitări pentru promovare, Sândei! Părinții tăi pot fi mândri de tine!” ș.a.

Ne alăturăm cu satisfacție acestor voitori de bine care au încredere în justiția noastră.

Ierarhic judecând lucrurile, tânărul nostru consătean se află deocamdată singur în cel mai înalt forum judecătoresc al țării. Să dea Dumnezeu ca și alți tineri să-i urmeze exemplul. Câtă dreptate avea Horațiu: „Verba docent, exempla trahunt - Cuvintele învață, dar exemplele pun în mișcare”.

În timp ce atâția tineri umblă buimaci în căutarea norocului fără muncă, prin discotecii sordide, alții se pregătesc cu îndârjire să ducă țara pe umeri. Nu îmi ascund mândria de a-i fi fost dascăl tatălui eroului nostru. De neuitat voința și setea lui pentru carte, care, după cum se vede, rodește înzecit în ființa fiului...

Despre Boroii, strămoșul iui Sândei, marele romancier spunea că „era cel mai tare fecior din sat”. Drept, neînfricat, inventiv, de aceea îl îndrăgea și ca om real, dar și ca valoare arhetipală în câteva din cărțile sale. Prin robustețea bărbătească, prin spiritul justițiar „nu-l putea nimeni birui”. Așchia nu sare departe de trunchi, spune înțelepciunea populară. Fie ca cel mai tânăr judecător al Înaltei Curți de Casație și Justiție să ne bucure cu noi izbâzi profesionale.

Maieru 17 ianuarie
SEVER URSA

Religie

POCĂINȚĂ ECOLOGICĂ

Astăzi fața pământului a fost desfigurată la scară planetară. Subsolul, solul, apa, aerul, flora și fauna lumii sunt afectate. Poluarea mediului cu deșeuri industriale, o tehnologie agricolă neadecvată, distrugerea pădurilor și solurilor de suprafață – toate au drept rezultat înăbușirea activității biologice și diminuarea constantă a diversității genetice a vieții. Resursele minerale neregenerabile sunt epuizate, resursele de apă potabilă s-au redus. Echilibrul ecologic a fost încălcat; omul se confruntă cu apariția unor procese naturale devastatoare, inclusiv subminarea puterii sale de reproducere naturală.

Preocuparea noastră față de mediul înconjurător este și ea marcată de un paradox evident. În pofida eforturilor noastre de a stăvili crizele ecologice de pe glob, a discuțiilor noastre din ce în ce mai aprinse despre factorii care contribuie la distrugerea stratului de ozon din atmosferă, a statisticilor alarmante, situația se deteriorează din ce în ce mai mult. Care să fie motivul pentru care suntem încă departe de a găsi o soluție? Privind lucrurile din perspectivă teologică, răspunsul este: pentru că nu facem „pocăință ecologică”, pentru că nu îndeplinim poruncile care ne-au fost încredințate.

Mărturisirea este o primă treaptă a „pocăinței ecologice”. Cea mai mistică dintre experiențele umane este realizarea în profunzime a ceea ce suntem și a faptelor pe care le-am săvârșit. Dacă ne referim la mediul înconjurător, atunci să avem curajul și cinstea să conștientizăm că, departe de a fi samarineanul cel milostiv, noi suntem de fapt „tâlharii” care l-au atacat, „l-au dezbrăcat și l-au rănit”, după care „am plecat, lăsându-l aproape mort”. Dacă nu conștientizăm acest fapt, înseamnă că suntem plini de trufie și fățarnicie. Adevărul este că nu avem destulă grijă de lumea înconjurătoare. Dumnezeu ne-a dăruit această lume plină de frumusețe pentru a ne bucura de ea, iar noi, ce facem? O răstignim așa cum L-am răstignit și pe El. Cel puțin să ne căim, mărturisind nelegiuirea săvârșită, în loc s-o ascundem sau s-o reprimăm. Odată ce ne vom asuma răspunderea pentru acest păcat cumplit, în întreaga lui barbarie și grozăvie, vom fi așa cum Hristos care „a luat asupra Sa păcatele lumii”.

Să presupunem că am tăiat un copac fiindcă doresc să creez ceva, de pildă să construim o casă. În

același timp am creat și o problemă. Construind o casă, ne pregătim un sicriu – probabil fără să vrem și fără să ne dăm seama de ceea ce facem. Să nu ne mire această comparație, pentru că aici este vorba despre uimitoarea întrepătrundere dintre lucruri. Tăind copacul, am redus nivelul de oxigen din atmosferă. Am îngropat nu numai copacul și pământul din care l-am scos, ci și pe propriul copil – iar acum ne privim propriile suflete și proprii copii întinși în sicrie, în inima pământului. Cum vom îndrăzni să vorbim despre mediul înconjurător (preoți, dascăli, silvicultori, politicieni, etc), dacă nu ne vom asuma mai



întâi răspunderea pentru tragica lui distrugere? Cum vom deveni, noi, o parte a soluției înainte de a înceta să mai fim o parte a problemei, a crizei, a declinului?

În loc să ținem congrese, simpozioane, predici, ore de dirigiență, să îngenunchem în tăcere și să piângem...Să cinstim acest pământ. Să dorim să ne fie redat copilul cel îngropat. Să plângem pierderea suferită, să înțelegem păcatul săvârșit, să pricepem decăderea, să vrem să vedem copacul înapoi la locul pe care stătea înainte de a-l fi tăiat și să-i cerem iertare.

Dacă atunci când aflăm că a mai apărut un vid în stratul de ozon din atmosferă nu simțim pierderea survenită ca și cum proprii copii ne-ar fi dispărut în acea vacuitate, înseamnă că suntem complet isensibili față de

dezastrul ecologic.

Prin urmare, mărturisirea păcatelor săvârșite de noi față de mediul înconjurător va deveni o convertire: ne vom putea, astfel, schimba atitudinea față de natură și felul în care ne purtăm cu ea.

Orgoliul este o caracteristică tipic umană. Celelalte viețuitoare par să știe care le e locul în iconomia creației. Numai omul e incapabil de a înțelege cât de mult se poate întinde, câte averi să acumuleze și când să se oprească. Singurul „remediu împotriva acestui „cult al orgoliului”, care e un cult al exceselor și distrugerilor de tot felul, tipic făpturii umane, este asceza – înfrânarea de sine și autodisciplina, care ne învață că pământul nu ne aparține nouă, ci îi aparține lui Dumnezeu. Asceza presupune să ne mulțumim cu mai puține alimente, mai puține haine, mai puține distracții – în general, cu un consumism moderat și cu un trai simplu și cumpătat. O abordare ascetică a vieții ne ajută nu numai să fim mai sensibili în atitudinea față de lume, ci și în atitudinea față de cei din jurul nostru; aceeași delicatețe și gingășie pe care o avem în relațiile cu oamenii se aplică și în cazul relațiilor noastre cu natura. Printr-o ciudată și neînțeleasă împletire, înclinația de a-i exploata pe oameni se extinde și asupra naturii și mediului înconjurător.

Sfântul Nichifor din Chios (+1831) afirma: „Cei ce nu îndrăgesc copacii sunt demni de compătimire. Dacă nu iubiți copacii, nu-L iubiți pe Dumnezeu”. Suntem chemați să slujim la altare, la catedră, în inima comunităților creștine, și, în aceeași măsură, în altarul inimii fiecărui credincios în parte, celebrând prezența lui Dumnezeu în catedrala universului. Să împărtășim tuturor oamenilor acest adevăr: dacă pierdem o pădure, nu am pierdut doar un atribut estetic al vieții, ci un element esențial al vieții. Ne pierdem capacitatea imaginativă și sursele de inspirație; pierdem mistica naturii și misterul vieții; ne pierdem sensibilitatea și sufletul. Nu balena este specia care se află în cel mai mare pericol de dispariție, nici făptura umană, ci pământul care ne hrănește pe toți, căminul nostru, casa noastră, adăpostul nostru, unde atât oamenii cât și balenele se nasc, trăiesc și mor.

Alexandru Dărăban

Pagini de jurnal **BUN VENIT ÎN CANADA!**

Au trecut exact 7 luni de zile, câteva ore de ezitare și sărbătoarea Crăciunului, de când am aterizat pe pământ canadian și m-a cuprins curajul să scriu. Aș putea spune răsând că am așteptat a șaptea zi de odihnă sau cei peste 8800 km distanță zburată mi-au congelat pentru o jumătate de an gândurile la cele -45 de grade care săgetau avionul. Sau poate e durată corectă a procesului meu de digestie internațională.

Prima impresie e ca o prejudecată românească, cu diluate urme de „diferență”, mândrie și de ce nu, conservatorism pus la borcan: prea mulți indieni, chinezi, lipsă de cultură și bune maniere prost înțelese. A doua impresie se conturează la o altă distanță, îndulcită de aparențe și se solidifică în certitudinea că ai ajuns într-o societate de consum perfectă.

După ce am depășit experiența primelor săptămâni, am început să parcurg o poveste uimitoare între natură și om. Un soi de țânțar cu picioarele încălcite mi-a adormit în paginile caietului meu de notițe, martor la zugrăvirea impresiilor.

Canada este o CANĂ-în-DAR, comparație care m-a luminat în timpul unei conferințe pentru integrarea emigranților. O CANĂ în DAR a fost primul meu obiect primit în Canada, drept răsplată pentru câștigarea unui mini concurs de aflat informații, victorie obținută contra unor emigranți vietnamezi, filipinezi și africani.

E surprinzător să te gândești la o țară superior dezvoltată, în care să nu întâlnești pereți de cărămidă sau de beton. Pentru întâia oară am străpuns cu o piuneză un perete, fără să se rupă vârful, fără să îmi intre în deget sau să ridic ciocanul, mulțumită de îngăduința lemnului.

Peste toate locurile extraordinare pe care le-am vizitat: vederea Pacificului și a primilor zgârie-nori lucioși, imensa bibliotecă publică din Vancouver, de cinci ori mai mare decât teatrul de la Cluj, planează dominant în imaginația mea chibzuitele feluri ale naturii de a se înțelege cu omul civilizat.

Mi-a fost dat să văd pentru prima dată un raton, în timpul unei drumeții cu mașina spre ocean. În orarul

traficului intens, mașinile din sensuri opuse au așteptat mai bine de câteva minute, trecerea unui pieton vârgat la blană și comod, fără claxoane sau înjurături. Nestingherit și indiferent, ratonul a trecut pe partea cealaltă, moment în care eu îmi înghițeam uimirea, privind coloanele de mașini din față și din spate. Un raton oficial!

Sud-vestul Canadei se bucură de blândețea Pacificului, care îi permite veri înăbușitoare și ierni mai potolite. Plajele sunt de o frumusețe rară, dar cumva lipsite de mirsoul ascuțit de scoică sau gunoi ascuns în nisip. Nici valurile nu aduc alte miresme, doar sunetul îndepărtat al vaselor de croazieră. Cele mai frumoase sunt perdelele de brazi care aproape se scaldă în ocean, iar peste vârful lor, creste cu zăpadă se unesc cu cerul.

Încep a mă convinge zi de zi că experiența mea în Canada îmi amortește treptat simțul gustului și al mirosului. Mâncarea e plictisitoare pentru limba mea, noutățile culinare trec neobservate, iar străzile nu au niciun miros. Realitate sunt doar oamenii care miros a țări îndepărtate. În această imensitate urbană, îți pierzi organul nostalgic-olfactiv pentru unul nou, care cere necondiționat nevoia de explorare acerbă, trebuință de informații și peisaje noi. Sunt un explorator în căutare de aventuri. Voi descoperi atâtea mistere, încât întoarcerea mea acasă va fi glorioasă! Voi umple cana în dar!

Diminețile canadiene sunt pagini de enciclopedie. Nepăsarea cu care îți lași sacul de gunoi închis în spatele casei, deschide un festin fericit pentru ciorile mari, civilizate parcă. Ele deosebesc cu ușurință prada, ciugulesc rapid pungile până când resturile casei se împrăștie ca pentru un picnic plănuit.

Tot la o oră matinală mi-a fost dat să urmăresc pentru prima dată în viață, o familie de șapte sconși. Sunt cele mai drăguțe animale pe care le-am văzut din spatele unui geam. Sunt un fel de veverițe mai cochete. Șase pui și o mămică trăluiau relaxați în curte, scotocind fiecare papuc abandonat lângă prag sau lângă alte unghere promițătoare zbuguieli lor. Eram sub deplina lor autoritate, privind defilarea invadatorilor dungați. Am plătit

scump curiozitatea mea, cu papuci noi și dușuri repetate care să scoată mirosul de plastic putred din piele. A doua zi am răsuflet liniștită când o veveriță negricioasă se plimba țanțoșă pe afară.

În Canada există trei feluri de furnici. Sunt unele mici și negre, care te atenționează despre colțurile în care n-ai măturat; altele sunt roșii și se bălăcesc în orice substanță lichidă, îndeajuns să formeze un strop, doi; altele sunt mai îndrăznețe și te pișcă de picior.

Am remarcat un echilibru plăcut între artificial și natural în ceea ce privește arhitectura canadiană. Casele sunt un soi de cabane montane cu multe ferestre, înconjurate absolut de fâșii de gazon și plante înflorate. Pentru fiecare casă există un copac, pentru fiecare garaj se întrețin rondouri cu flori, pentru fiecare familie se pun ghivece la fereastră. E ca și cum oamenii au făcut un pact cu natura să plătească nevoile confortului, în dragoste pentru verdeață. Chiar și pe fabuloasele clădiri ale Vancouverului am zărit grădini suspendate, straturi de plop sau palmieri sălbatici ogliandiți în ferestrele birourilor de peste drum.

Mirarea mea se prelungește în încercarea de a descoperi vreo pisică vagabondă sau vreun câine comunitar rătăciți pe străzi. Toți sunt la adăpost, au mâncare dietetică, preșuri speciale pentru lustruirea lăbuțelor sau lădițe absorbante pentru nevoile zilnice. În schimb am văzut ratoni hoinari, sconși îndrăzneți sau iepuri dezorientați, eventual fluturi, ce se odihnesc pe parbrize.

Privesc experiența canadiană ca dintr-un caleidoscop. La fiecare răsucire altă imagine, altă arătare misterioasă, sunt un copil curajos de curios. Pot sta nemișcată ore întregi să contemp lu lumea nouă, până când furnicile se urcă pe mine și mă furnică dorul...

MARIA SILVANA ZĂGREANU
Vancouver, Canada, 27 decembrie 2009

Dinteroin

Cu scriitorul Cornel Cotuțiu

Aș putea spune că l-am cunoscut pe Cornel Cotuțiu de două ori. Prima dată, în fericita perioadă a studenției noastre, soarta punându-l cu generozitate și bucurie în grupa noastră la Filologia Clujeană; spun cu generozitate și bucurie, pentru că am avut norocul de un astfel de coleg, devenit repede liderul nostru și nu din pricini de vârstă, cât datorită talentului și istețimii cu care era înzestrat, ghicind încă de atunci în persoana lui, un viitor aparte ca dascăl și om de litere. Eram impresionați și de prestața fizicului său, de tânăr chipeș, care ne domină cu statura sa peste înălțimea medie, cu chipul său cu trăsături nobile, încadrat de un păr întunecat și cărlionțat, cu ochii mari, iscoditori, acoperiți de gene dese, întoarse, ca ale fetelor, nasul drept, ușor în vânt și gura frumos desenată; marca tipul aristocratic. De obicei, purta cămașă albă, fără mâneci sau cu mâneci lungi întoarse, și pantaloni de stofă.

Conducea cu ușurință și nonșalanță discuțiile din cadrul seminariilor sau iscate în pauze, pe culoarele facultății sau ale bibliotecii, la Casa de Cultură sau la cafenea.

După încheierea repartițiilor guvernamentale, o „punte a tăcerii” se așterne peste viețile noastre, aflând unii despre alții doar așa, din când în când... că trăiam. Da! Ne trăiam fiecare soarta pe meleaguri diferite, sub regimul auster al comunismului, presărați prin școlile țării. După revoluție, destinul îmi oferă, cu cruzime, surprize ce-mi vor schimba cu totul rostul vieții, departe de locurile natale. În anul 2007, parvin vești mai concrete despre colegul meu, Cornel Cotuțiu, și despre palmaresul său profesional și literar, care i-a încununat calea vieții cu realizări remarcabile. Îl regăsim după o lungă absență, de 40 de ani, atât de diferit și totuși atât de... Cornel Cotuțiu, modelul generației de atunci și de astăzi. Actualmente, o mulțime de români de vârste diferite, de pe continentul Nord American îl citim pe Cornel Cotuțiu, cărțile și publicațiile sale aduc lumină în casele și spiritul nostru de români plecați departe de țara natală și ne alină dorul de casă și de cei dragi.

Iată, pe scurt, o parte din succesele profesionale și literare ale scriitorului Cornel Cotuțiu:

Cornel Cotuțiu s-a născut la Beclean, județul Bistrița-Năsăud, la 15 februarie 1945.

Licențiat al Facultății de Filologie Cluj, 1971, profesorează până în prezent la Colegiul Național „Petru Rareș” din Beclean.

Concomitent cu activitatea de la catedră, îndeplinește diferite funcții: Inspector școlar (1985-1989), membru CPUN Bistrița-Năsăud, Consilier șef teritorial al Inspectoratului pentru Cultură Bistrița-Năsăud (1997-1998), redactor șef la revista de literatură și artă *Minerva* (1990-1999), redactor al revistei *Floare de colț* (Beclean, 1990-1992), colaborator permanent ai cotidianelor *Răsăritul* și *Mesagerul de Bistrița-Năsăud* și a altor reviste de cultură și artă din țară și străinătate.

Debut editorial cu volumul de nuvele *În căutarea altui final* (1978). Alte volume de proză: *Opt zile pentru totdeauna* (1982), *Șarpele albastru* (1989), *Ce rămâne* (2002) - romane;

Spate în spate (2004), *Scorbura în cuib* (2009) - proză scurtă; *Veveșta de pe Rue Noel* (2007) și *La noi* (2008) - proză nonfictivă; *Taifas în purgatoriu* (1995), *Am fost pe lumea cealaltă* (2000), *Cărăbușii de sub pernă* (2001), *Secura cu rotile* (2005), *Pompa de iluzii* (2008) - volume de publicistică, antologii de literatură, îngrijiri de ediții...

Membru al Uniunii Scriitorilor din România și al Asociației Scriitorilor Români din Canada, membru al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România.

Numărate premii pentru proză și publicistică, Ordinul *Meritul Cultural în grad de Cavaler* (2004).

Domnule Cornel Cotuțiu, sunteți un spirit neobosit, trăind constant febra scrisului și cea profesională. În ultimii trei ani ați publicat patru cărți, colaborați la diferite ziare și reviste din țară și de peste hotare, nu ați încetat activitatea de la catedră, sunteți un membru activ al Uniunii Scriitorilor din România. Cum reușiți să îmbinați aceste ipostaze publice și care dintre ele vă dau cele mai multe satisfacții?

După acest potop de aprecieri, nu-mi rămâne (pentru început) decât să fiu lapidar în răspuns: Bine, sper. Cât despre satisfacții: Toate. Adică toate, câtă vreme ele sunt susținute de ceea ce Blaga rezuma: flori, ochi, buze, morminte.

Aveți ocazii de a intra în contact cu cititorii? Vă incomodează uneori observațiile lor? În urma dialogului tineți seama de părerile lor?

Dialogul cu cititorii nu poate fi iritant. Există, în general, o bunăvoință, o solicitare reciprocă, din care ies cu câștig, ambele părți. Uneori însă întâlnirile acestea, mai ales la lansări de carte, au un mic dezavantaj. Câtă vreme publicul nu cunoaște cartea decât vag, din reclama care i se face, prin afișe ori mass-media, intervențiile, întrebările cititorului nu se pot situa decât la nivel de generalități sau amabilități. Se încearcă uneori - și e soluția cea mai eficientă, la nivelul comunicării reciproce -, ca o carte să intre în librării, să zicem, azi, iar întâlnirea dintre autor și cititori să

aibă loc peste o lună, două, timp în care volumul e achiziționat și citit.

Scriitorul care se așteaptă să fie doar lăudat, înseamnă că are o problemă... de psihanaliză. Și-apoi, cum poți tu, scriitor, să te autoevaluezi dacă nu ai ca punct esențial de reper tocmai opiniile celui pentru care scrii? Dacă o carte nu trezește ecouri, reverberații, înseamnă că a fost scrisă degeaba. Iar autorul naiv, care crede că va fi receptat abia în posteritate, e într-adevăr, naiv. Totuși, poate că iluzia e bună și ea la ceva: întreține tonusul...

Aveți pasiuni?

Adică obsesii, plăceri, fixații? Știu eu... De pildă, e o plăcere aceea de a simți, a pipăi banii din buzunar? Sau: pentru mine, a sta în bucătărie și a prepara mâncare e relaxant, uneori chiar terapeutic; ceea ce nu înseamnă că sunt un gurmand. Îmi plac drumetțiile, călătoriile. E pasionantă vizionarea meciurilor de handbal și fotbal (la televizor, nu în sală ori pe stadion; îmi displac isteriile și vulgaritățile fanilor). Cultiv, în casă și la serviciu, flori. Mă pasionează jocul de table și scrabble. Mă pasionează bizarerile și ineptiile istoriei. Mă încântă candoarea copiilor. E suficient?

În calitate de profesor cu experiență de o viață la catedră, ce sfat dați tinerilor dv. absolvenți de liceu, care vor să emigreze fie în țări din UE, fie peste Ocean? Credeți că emigrarea este o soluție de rezolvare, evitare, a eșecurilor din România?

În România nu se trăiesc doar eșecuri, ci, cel mai adesea, o stare de urgență, ori de supraviețuire, socială, morală. Cine pleacă peste hotare - cei mai mulți - o fac pentru a-și realiza o stare de prosperitate financiară (cu speranța că ea se va înfăptui cât mai repede), după care, întors acasă, va acoperi niște găuri, sau va ridica niște mușuroaie. Unii pleacă din țară cu gândul că o fac definitiv, așezându-se într-un spațiu mirific, unde până și câinii au colaci în coadă. E foarte mult de discutat pe această temă, există tone de cărți și articole în mass-media, care întorc problema pe toate părțile. Dar, apropo de sfaturi. Nu dau decât celor care mi le cer. Tinerilor le spun mereu acest lucru: Atenție - acolo, unde o fi - la cumpăna dintre două verbe fundamentale: "a fi" și "a avea". Și o altă vorbă: Nu înseamnă că dacă ești aici, în țară, un ticălos, în altă parte vei fi un înger; pe de altă parte, dincolo, nimeni nu-ți poate garanta că însușirile tale frumoase, disponibilitățile tale profesionale, morale, vor izbândi. Latinescul "Ubi bene, ibi patria" era o convingere - pragmatică și cinică - a celor care habar n-aveau ce înseamnă patrie. Oricum, postura de emigrant/imigrant e, din start, însoțită de riscuri și de un fel de noroc ambiguu.

Cum vedeți problemele tineretului și șansele grabnice de rezolvare a acestora?

Presupun că e vorba de tineretul din România, nu? E o exclamație dintotdeauna din partea adulților: "Ah, tineretul de astăzi!" Ea conține un fel de reșos, dar și de nostalgie după anii când, nu-i așa? noi, cei tineri de altădată, aveam idealuri majore, ne comportam în lume cu politete, discreție, stimând cutumele înaintașilor sau strunindu-ne exuberanțele (chiar dacă ne îmboledeau "draci" hormonal). Eu, personal, nu reproșez mai nimic tineretului de azi. Într-o țară care și-a pierdut busola (în aproape toate compartimentele sociale, economice, politice, morale, culturale) și în care verbele zilei sunt "a te descurca", "a păcăli", "a fura", "a șantaja", tinerii au ajuns cele mai fragile și nevinovate victime. Într-o țară în care oamenii de decizie își cumpără sufragiile cu un cârnăț și o bere, în care mentalitatea de mahala a electoratului precumpănește, ce mai faci cu tinerii?

Tineretul școlar majoritar nu mai are motivația învățării. Tineretul postuniversitar (cel bun ori foarte bun) părăsește țara. Din pricina sărăciei, a veniturilor umiltoare, a climatului de imoralitate deșănțată, tinerii nu-și mai întemeiază familii, ori o fac la vârste când, altădată, mamele se pregăteau să devină bunice. Părinții nu mai au timp, răbdare, dar mai ales pricepere, pentru a asigura odraslelor "cei șapte ani de-acasă". Soluții pentru problemele tineretului român se vor găsi doar atunci când România nu va mai fi bolnavă.

Credeți că femeile sunt mai pasionate de lectură decât bărbații? Dacă da, de ce?

În fața mitocăniei masculine, lectura poate fi pentru femeie un refugiu, un paleativ. Dar nu neapărat atitudinea bătoasă a soțului, amantului, concubinului, prietenului aproprie o femeie de actul lecturii. De multă vreme m-am fixat pe convingerea că sensibilitatea femeii e o stare, o calitate superioară celor a bărbaților (poate unii vor mârâi pe tema asta). Femeile au un simț al vieții incomparabil mai nuanțat, mai profund, mai altceva decât alcool, drog, pumni, gloanțe, fuduleală politică etc. Fie că e fetiță, mamă ori bunică, eie

aduc, asigură, în familie, în comunitate, un plus de lumină și poezie. Or, lumina și lirismul sunt atât de aproape de sfera artei, a literaturii, de zona contemplației, visării, fanteziei. Prin ADN, femeile au vocația lecturii, asta, poate, ca o compensație pentru prejudecata cratiței și a biberonului, cultivată cu atâta ifos secular de către cutume proaste.

Cum vă simțiți când ieșiți în peisajul cotidian?

Nu sunt omul căruia să-i placă prea mult intimitatea locuinței sale. Scriu dis-de-dimineață, urmează orele de curs la școală, iar după amiezele au coloratura lor, în funcție de ziua săptămânii. Ziarele nu le citesc acasă, prefer un anume local din oraș, unde, în compania unei cafea capucino sau a unui coniac mic, parcurg publicațiile preferate. Limbajul străzii e cel mai adesea trivial, dar vin, compensativ, zâmbetele tinerilor care mi-au trecut "pe sub mână" la școală și îmi confirmă, astfel, că nu le-am fost pe degeaba profesor, educator. Îmi place să zăbovesc în piața de legume, în parcul orașului, pe malul Someșului ori să fac trasee pe bicicletă.

Aveți dileme? De ce domeniu țin?

Vorba ceea: Gândesc, deci exist. Extrapolând: Exist, deci am dileme. Întrebările, mirările, în acest mileniu dezaxat, vin cu diuimul. Mi-ar fi mai ușor să fiu un indiferent, un nesimțit. Banditismul planetar e strivitor. E o naivitate să crezi că are leac. Deci, dilemele cele de toate zilele sunt sulemeneli pentru cosmetica neuronilor... globalizați.

Care a fost prima impresie, la prima coborâre pe continentul nord-american?

Cea de bucurie, că îmi văd nepoții, pe Paul, după plimbări de trei ani în Bistrița lui natală, și pe Dan, pe care barza l-a adus pe pământ canadian, după ce, mai întâi, scrisoarea a fost trimisă berzei din România.

Dacă ar fi vorba de vreo impresie legată de prima mea ședere în Nord-America, adică cea din Canada, prima impresie nu poate fi decât o paletă de impresii. Din ea, să zicem că desprind vreo două. Civilizația și cultura nord-americană este relativ tânără și tânjește după cea europeană. Valorile de cultură, patrimoniul țin de un nivel mediu (ca să nu zic mediocru): a se vedea arhitectura mimetică, muzeele, stilul de viață al canadianului obișnuit. Apropo de clădiri: nord-americanii nu construiesc edificii care să dureze, ci care să satisfacă (cel mult) 150 de ani nevoilor cotidiene; de aici, acei zgârie-nori, sau demolările la intervale calculate. Dacă, de pildă, au piramide, asta se datorează civilizației precolumbiene.

Promiteam doar câteva impresii. Ei bine, o alta: respectul legii (cel puțin în Canada). Un tânăr inginer mi-a spus: Am dus-o în România bine, material. Dar am vrut să trăiesc într-un loc în care, dacă respect legea, să am certitudinea că legea, și ea, mă apără, mă respectă. În ce mă privește, cetățean român fiind, nu pot uita cât de respectat este în Canada polițaiul. De ce? El oferă garanția că, el, întâi de toate, respectă legea și de aceea are menirea să-i apere, să-i ocrotească pe cetățeni - prin lege!

European fiind, cum vi se par femeile din America de Nord?

Întrebarea mă pune în încurcătură. Ce vrea să însemne o americană? Atât în Europa, cât și pe alte meridiane, nu trebuie să confundăm femeia din reviste, de la televizor sau din filme cu femeia cea de toate zilele, cea normală, cea de pe stradă, din magazine, cea care își ia copilul de la grădiniță. În șederile mele în Canada și USA am străbătut sute de kilometri cu... "talpa", așa încât am văzut omul de rând și am avut curiozitatea să-l compar cu siluete din alte zone ale planetei. Cum America de Nord înghite tot, e firesc să fi văzut trupuri de femei de toate felurile, de la siluete fusiforme la trupuri dizgrațioase, diforme chiar, încărcate de osânze.

Poate e mai bine să evoc o scenă, de pe o stradă liniștită din Montreal. În fața mea am dat de un grup ieșit, probabil, la plimbare, căci se deplasa în pas obișnuit pentru așa ceva. În față erau doi bărbați, în urma lor, trei copilași și trupa se încheia cu trei doamne. Nu știu din ce pricină, tocmai în clipele acelea nimeni nu vorbea. Am mărit ritmul pașilor și am riscat, salutându-le românește: "Sărut-măna, doamnelor!" Au rămas plăcut surprinse și am fost întrebat de unde mi-am dat seama că sunt românce. Le-am răspuns omagial: "După picioarele d-voastră frumoase, doamnelor".

Cum percepeți condiția scriitorilor din diaspora? Îi cunoașteți mai bine pe cei din Canada. Ce sugestii ați fi tentat să le dați celor din valul de imigranți de după 90?

Pe cei din Canada i-am cunoscut în intervalul a două veri și în ipostaze firești pentru vocația lor de scriitori. Ca să fixez o "geografie" a locului, cunosc (am purtat dialog, corespondam) o parte din cei din Montreal, Val David, Winnipeg, Edmonton. Dincolo de profesiile lor lucrative, ei

Cu scriitorul Cornel Cotuțiu

- urmare din pag. 7 -

sunt și redactori ia publicații românești (și nu numai), conducători de organisme culturale, care slujesc nevoia de afirmare a identității spirituale românești, traducători, îngrijitori de ediții, organizatori de activități periodice cultural-artistice. Nu invoc aici nume, dar e bine ce fac ei, fie chiar și prin impresiile pe care le provoacă, nu numai în colectivitățile românești, ci și în climatul cultural general al Canadei. Nu întâmplător câțiva au primit premii literare din partea unor instituții canadiene, sau au tipărit cărți în franceză ori engleză.

Pe de altă parte, nu-mi pot permite să dau sugestii, îndrumări. Plecați din România, ei nu se pot debarasa de rădăcinile care i-au înălțat spre lumină; orizontul patriei îl poartă cu ei inexorabil – orice ar scrie. Mai e ceva: Să nu se creadă că ar exista armonie între creatorii noștri de literatură din diaspora. Și ce urmează să spun e valabil pentru orice etnie. Intelectualitatea este palierul cel mai dificil, mai pretențios al unei societăți, iar între intelectuali cei mai incomozi, mai rebeli, mai orgolioși sunt creatorii de artă. Încât, indiferent de meridian, prezența artistului e un semn de tensiune a comunicării, un focar virtual de controverse, dar și o certitudine pentru necesara competiție, emulație. (Căci acolo unde ea nu este, tronează rutina, lentoarea, cabotinismul, veleitarismul).

Ce îi lipsește lumii culturale americane și ce poate învăța America de la Europa; sau invers?

Acest "invers" îl înțeleg prin sinonimul "reciproc". Schimburile de valori, competiția creează emulație. Nu e vorba, prin urmare, de decalaje. Doar că cele trei Americi (de Nord, Centrală și de Sud), fiind spații de civilizație postcolumbiene, nu pot uita de unde vin – Europa; ceea ce înseamnă cultura greco-latină, creștinismul, umanismul, iluminismul și toate celelalte "isme" care au urmat. Pe de altă parte, Americile – civilizații tinere – vin spre Europa cu energie proaspătă, alimentată cu sevă precolumbiană, amerindiană. De pildă, climatul literar european a fost, în serie, fascinat de Dos Passos, Faulkner, Hemingway, Borges, Marquez, Llosa ș.a. Deci, până una alta, Europa rămâne buricul cultural al planetei, punctul ei arhimedic. Meridianele americane sunt mai puțin lirice. Aici, da, la capitolul poezie, americani sunt... studenți. Cât despre alte domenii ale culturii și artei, vreau să mă refer la arhitectură. Edificiile au ceva de... anus contra naturii. Combinațiile de aluminiu, sticlă și beton, oricât de uluitor urcă până în nori, ele nu îți dau certitudinea duratei (așa cum sunt chiar piramidele precolumbiene). Sofisticăraia lor e fragilă. Un atac terorist (precum s-a văzut) le trimit în albumul de poze al istoriei.

Societatea românească de azi "abundă", se pare, în subiecte pentru proză, pentru roman. Vă tentează să scrieți un roman care să dezvăluie cititorului român (și nu numai) mizeria morală și corupția politicienilor de-acum?

Orice societate "abundă" de subiecte tentante pentru scriitor. Și totuși, care e relația dintre ficțiune și realitate? În ce fel realitatea imediată "merită" să intre în literatură, în artă? (Asta mai cu seamă că se dă credit serios aserțiunii că, nu de puține ori, realitatea e mai inventivă decât ficțiunea).

Câtă vreme "mizeria morală și corupția politicienilor" noștri e zilnic divulgată în mass-media, de ce mai trebuie să fie "urcată", "innobilată" în artă, în invenție literară? Actul artistic are alte coordonate de comunicare. Nu pot uita un interviu pe care Eugen Ionescu l-a acordat televiziunii române, prin anii 70. La un moment dat, el zicea așa: Câtă vreme gândurile, sentimentele mele le pot exprima direct, așa o fac. Dar, când îmi dau seama că nuanțe, conotații privitoare la realitate nu le pot cuprinde în spunerea denotativă, atunci apelez la fantezie, la invenție imaginativă. Arta e o posibilitate de a comunica prin sugestie.

Revenind la întrebare: De ce să ridic mizeria actuală românească pe palierul artei? Cum spuneam, o poate rezolva presa scrisă, radioul, tv-ul. Literatura realiste așteaptă un pic. De ce? Literatura vine abia după decantări. Pentru artă, realitatea e răbdătoare, uneori poate aștepta secole, milenii; căci beneficiază de un instrument formidabil: verosimilul.

Și mai e ceva: Caragiale a bătut în cuie radiografia societății românești, atât în proză, cât mai ales în dramaturgie. În datele ei esențiale, societatea aceasta nu s-a schimbat cu nimic de mai bine de 125 de ani încoace. Luați comedia *O scrisoare pierdută*, schimbați numele personajelor cu ale demnitarilor de azi și veți vedea cât de bine se potrivește lumea de atunci, de la 1884, cu cea de acum. Luați articolele politice ale lui Eminescu, schimbați nume și ani cu cei de acum și veți avea impresia că ele au fost scrise ieri. E o mare tristețe!

Într-o lume rapidă, electronică, cea în care trăim, mai e vreme de romantism?

Poate azi, mai mult ca oricând, e nevoie să ne cultivăm, să ne ocrotim disponibilitatea pentru romantism. E terapeutic, e șansa noastră de a nu ajunge altceva decât suntem, oameni... Zic așa, cu gândul la persistența, ba chiar la asaltul tehnicismului actual, care, poate involuntar, îndepărtează omul de la starea lui naturală, diminuându-i ceea ce a avut dintotdeauna: disponibilitatea pentru sentimente, visare, nostalgie, melancolie, dor, duioșie, iubire, naivitate, candoare, puritate, speranță și atâtea altele; ele alcătuiesc această inefabilă stare pe care noi o numim romantism. Sainte-Beuve scria undeva că, în momentul în care ar fi să dispară romantismul din viața omului, a lumii, aceasta ar fi similar cu o catastrofă existențială planetară. Romantismul (desigur, nu mă refer la curentul estetic din artă) nu e o manifestare conjuncturală, el e o componentă a vieții normale, romantismul a existat dintotdeauna, de la facerea lumii încoace. Refuz să cred că omul ar mai fi om fără aceste puseuri pe care le numim "romantisme", indiferent de vârstă, profesie ori meridian. Iubirea, fără o boare de romantism, n-ar mai fi altceva decât sex, potolire de adrenalină.

Prin scrierile d-voastră ferme și directe, v-ați atras antipatii? Cum le-ați întâmpinat?

Presupun că întrebarea vizează cărțile mele de publicistică și de proză non-fictivă. După ce lumea cititoare află de tine, se creează un "lot" de cititori fideli, interesați de ceea ce scrii, de opiniile tale, de comentariile tale asupra unor aspecte ale vieții cotidiene. Ei vor să găsească confirmări, să deslușească, prin tine, formator de opinie, adevăruri despre ieri, despre azi, despre mâine, din tot felul de domenii ale vieții publice. Telefoanele pe care le primesc, abordările pe stradă, în instituții publice, cronicile din mass-media mă îndreptătesc să cred că vin în întâmpinarea orizontului lor de așteptare. Deci... O singură dată, chiar la volumul meu de debut (nuvele), o cucoană s-a isterizat în fața mea, în plină stradă, pe motiv că s-ar recunoaște în pielea cutărui personaj. Nu bănuia că, astfel, aduce un omagiu ficțiunii literare.

O întrebare, aparent banală, dar inevitabilă: Ce proiecte editoriale aveți?

Vreau să scot un volum de texte care să se constituie ca un fel de "addenda" la volumul "La noi", din 2009 (dedicat românilor de pretutindeni). Relațiile mele cu diaspora românească e vie, nu ocolesc posibilitatea de a-i cunoaște, de a-i revedea pe acești oameni care caută o pâine în alt spațiu decât cel al patriei, sau care, prin vitregii politico-istorice, trăiesc pe pământ românesc, dar în afara granițelor actuale.

Apoi, sunt dator – față de mine însumi, întâi de toate – să scriu volumul al doilea al romanului *Ce rămâne*. La aceasta se adaugă un mai vechi proiect: o carte de biobibliografie dedicată revistei de literatură și artă "Minerva", apărută la Bistrița în perioada 1990-1999.

Ce alte întrebări v-ar fi plăcut să vi se adreseze?

O! Câte și mai câte. De pildă: Au treptele vreo importanță în viața ta sau a altora? Sau: Ce vorbă din înțelepciunea populară îți amintești acum, pe loc? Aș răspunde: "Prostul până nu-i fudul, parcă nu e prost destul". Sau: Copacul preferat? Răspuns, fără ezitare: Mesteacănul.

Interviu realizat de
Doina Popa în noiembrie 2009, SUA

ZÂMBETE *Rebus*

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1						O					
2											
3											
4										A	
5											
6											
7											
8	V										
9										S	
10											
11											

ORIZONTAL: 1) Scriitor francez (1741-1794), autorul maximei: "Dintre toate zilele, pierdută este aceea în care n-ai răs". - "Răde hârb de oală spartă": subiectul generic al acestor vase. 2) Savant român, asasinat de legionari, părintele cugetării: "Zâmbetul, care e o cochetărie, o bunătațe n-are a face cu răsul, care e o bucurie și cu rânjetul, care e o bațjocură" - Poet grec, căruia îi aparține dictonul: "Cine spune ceea ce-i place aude ceea ce nu-i place". 3) Filozof, numit și Alexandrinul, creatorul maximei: "Numai cel serios este cu adevărat bun și frumos... Este frumos numai omul drept și cumpătat" - Monstru marin, la poetul renascentist italian Aristo. 4) Acronimul europarlamentarei Elena Băsescu - Istoric roman (100-25 î. Hr.), creatorul maximei: "Tovărășul gloriei este invidia" (Invidia gloriei comes). 5) O porție de răsul! - Dată dispărută la miezul nopții! - A opta lună a anului, la perși. 6) Făcută de răsul lumii - Oscior. 7) Mică monedă romană - Unsoare de gătit! - Împușcat la zid! 8) Medic și scriitor francez (1873-1944), născocitorul reflecției: "Civilizația este înainte de toate o disciplină, disciplină filozofică, morală, socială și științifică" - Matei Basarab. 9) Veche măsură de capacitate olandeză - Fragment de ris! - Campion. 10) Marele Will (1564-1616), din a cărui operă am ales sentința: "Să n-ai niciodată încredere în acela care și-a călcat o dată cuvântul". 11) Filozof român (Vasile, 1845-1882), titularul meditației la tema noastră: "Un zâmbet sau o vorbă bună spusă unui bătrân este a-i dăru o zi mai bună de viață" - Filozof francez (1868-1951), autorul splendidului aforism: "Surâsul este perfecțiunea răsului... Surâsul cere surâs".

VERTICAL: 1) Celebru orator, scriitor și om politic roman (Marcus Tullius, 106-42 î. Hr.), părintele adagiului: "Rolul justiției este să nu nedreptățească pe oameni, iar al cuviinței să nu-i ofenseze, în aceasta constă mai ales caracterul frumuseții de conduită" - Plantă semiparazită, totdeauna verde. 2) Scriitor și filozof francez (1723-1789), care definește virtutea astfel: "Virtutea nu este decât transmiterea binelui" - Strigăt cu care începe "Plugușorul". 3) Atrium - Poet liric grec, autorul maximei: "Experiența este începutul înțelepciunii". 4) Mare studio și producător de filme americane - Susținută cu foc - Kent Tudor. 5) Oraș în NE Italiei, cu izvoare minerale termale, dar, mai ales, renumit centru de ceramică (de la care derivă numele "faianței") - Numele generic al strășului sud-american. 6) Nai (înv.) - Floarea pe care o ai mereu în vedere! 7) Jaf, furt - Perioade de zi - Sărutul degetelor! 8) Tell - Țara de sus - Tatăl lui Eliasaf. 9) Din traducerea "Antologiei sanscrită" a bardului din Hordou (1866-1918) redăm dictonul: "Când n-ai clevetit, mă bucur și zâmbesc de fericire" - Localitate în Camerun. 10) Localitate în Suedia - În momentul de față - Început de risipă! 11) Poet latin, căruia îi aparține maxima: "Chiar și moartea ocolește uneori pe cel viteaz" - Scriitor norvegian (1828-1906), autorul constatării: "Sunt foarte numeroase cazuri, în viață, când ești obligat să te încrezi în alții. Așa este în lume și este bine".

DICTIONAR: ORC, ABAN, OSUC, HLS, AAM, AREA, MGM, RHEA, LAEL, SAA, OER

Dezlegarea careului "Nobel-ul în literatură": MULLER-CAHY-AGNON-SARTE (SARTRE)-EM-MAXIMALA-TEH-CIRUS-T-E--EO(OE)-AES-SS-REYMONTE-CE-LUS-EG-BUFA-ICEL-JB-NES-NK-ELIOT-RE-CELA-ANDRIC-KNA-ANA-USA.

Notă: În careu s-au strecurat două greșeli: SARTE în loc de SARTRE și EO în loc de OE.

MACAVEI AL. MACAVEI



Redactor-șef: ICU CRĂCIUN
Redactori: Viluț Cărbune, Ilie Hoza, Macavei Al. Macavei, Mircea Prahase, Alexandru Rațiu, dr. Lazăr Ureche, Liviu Ursa
Nr. sponsorizat de S.C. "M.I.S. GROUP" S.R.L. ANIES
 Corespondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania); Alex Pop (SUA)
 Corectură: Mircea Prahase
 Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.
 Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSĂUD
 Machetare: Icu Crăciun
 Tehnoredactare computerizată și tipar: IMPRES srl Bistrița str. N.Titulescu, nr. 18,
 tel/fax: 0263 238027, 223201 ISSN 1224 - 643

"În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele"-

Liviu Rebreanu



Director: SEVER URSA

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE COMPLEXUL MUZEAL BISTRIȚA-NĂSĂUD ȘI CONSILIUL LOCAL MAIERU

ANUL XV Nr. 2 (89) *** APRILIE 2010 *** 8 PAGINI *** 1 leu

Bilanț

CUIBUL VISURILOR în al XV-lea an de existență

numărul inaugural (an I, nr. 1, mai 1996, foto centru) ne-am angajat să slujim localitatea care a ocrotit copilăria marelui romancier Liviu Rebreanu, având în față varianta unei reviste școlare „Cuibul visurilor” care a apărut în vreo 7 numere între anii 1968-1976, fiind prima revistă școlară din mediul școlar.

Unii din colaboratorii din perioada școlară de odinioară au ajuns să susțină actuala variantă a publicației noastre.

Director fondator este nimeni altul decât cititorul și mentorul tuturor realizărilor mărețe ale măierienilor din ultima jumătate de veac a istoriei lor – Sever Ursă; în fruntea colectivului redacțional ca redactor-șef este cel care și-a relevat vâna creativă și talentul scriitoricesc prin cele 8 cărți publicate în perioada de existență (1996-2010: 15 ani), a revistei „Cuibul visurilor” – Icu Crăciun; din colectivul redacțional inițial făceau parte: Login T. Berende, Ilie Moza și Liviu Ursă.

În perioada celor 15 ani de existență ai revistei, din colectivul redacțional s-a retras dr. Login T. Berende, dar au fost cooplați: Vasile Al. Macavei, („Cuibul visurilor” nr. 3-4/1998); Mircea Pătrășe, („Cuibul visurilor” nr. 5/2002), dr. Lazăr Ureche, („Cuibul visurilor” nr. 4/2003); Alexandru Rațiu, („Cuibul visurilor” nr. 2/2006), iar apoi Viluț Cărbune, („Cuibul visurilor” nr. 1/2007).

Revista noastră a avut și are corespondenți externi: măiereni sau străini în străinătate (SUA, Germania). Dintre aceștia s-a remarcat în primul rând susținătorul și revistei atâr prin popularizarea ei în țară și prin poezie și eseuri sale excelente pe diverse teme sau subiecte de actualitate. Petru Damaschin din Buia.

Revista „Cuibul visurilor” s-a autodefini ca: „Periodic de informare și cultură al Consiliului local Maieru” (nr. 1-53/1996-2007) și „Publicație editată de Complexul muzeal Bistrița-Năsăud” două numere: 5-6/2002, pentru ca de la începutul anului 2003 să se adauge pe frontispiciu iar Consiliul local Maieru, pe lângă Complexul muzeal Bistrița-Năsăud, care o plătește, ajungând la nr. 88/2010.

„Direcțiile publicației sunt stabilite prin cuvântul înainte – program. Ele sunt două: prima e de revistă culturală locală, însă ancorată în național și mișcarea de idei europene prin colaborări din țară și străinătate; a doua, de ziar al localității cu materiale pe toate problemele, de la economie până la demografie, de la starea de sănătate a populației până la repararea școlilor, a drumurilor și disponibilitatea forței de muncă.” (Teodor Tanco).

Problematika locală (localismul și regionalismul), rebreaneană și de cultură generală precumpănesc și va dăinui cât timp revista „Cuibul visurilor” va exista.

Enumerăm titluri de pagini și rubrici consacrate: Cartea, Lirica Istorie (trebuie menționate „File de monografie”, ajunse la episodul 50 și semnate de directorul revistei), Religie, Scrisori, Natură, Sport, Interviu sau Dialog, Omagii și Comemorări, Diverse și Divertisment, Demografie (născuți, căsătorii, decedați) pentru o comună care a deținut recordul național la natalitate, etc.

Revista este făcută, în grosul ei, de colectivul redacțional și de către cadrele didactice de la școlile din comuna Maieru, însă ne-au onorat mulți alți colaboratori din județ, țară și străinătate, fără contribuția cărora (a tuturor) revista n-ar fi apărut sau calitatea ei ar fi fost precară.

Tot de pe băncile școlare din Maieru s-au format și s-au ridicat, publicând și în revista „Cuibul visurilor”, poeții Lazăr și Grigore Avram (frați și doctori în domeniile lor de activitate), Florin Partene, Călin Avram, Damaschin Pop Buia, Vasile Vranău ș.a.

Maieru are nu numai poeți și scriitori de un real talent, promovați cu sârg de revista „Cuibul visurilor”, dar și specialiști de notorietate cu care ne mândrim sau ale căror realizări le popularizăm sau ale căror lucrări literare le publicăm cu satisfacție în revistă; Maieru a dat și o campioană olimpică la Jocurile Olimpice de vară de la Atena 2004: medalia de bronz la 1.500 m – 3:58:39, Maria Ciocan (1977-2007). Ne mândrim cu ea – este prima noastră campioană olimpică – și ne îndurerăm pentru că n-a mai prins următoarea olimpiadă deoarece s-a stins din viață ca o flăcărie olimpică la sfârșit de competiție într-un tragic accident rutier, în Bulgaria, în anul 2007, la nici 30 de ani ai săi.

De-a lungul celor 15 ani de existență (1996-2010) ai revistei „Cuibul visurilor”, ne-au onorat cu articole și materiale deosebite, personalități ale literaturii și culturii românești, cum ar fi:

Gavril Scridon (Învățătorul Vasile Rebreanu, culegător de folclor: „Cuibul visurilor” nr. 3/1996, p. 4);

Alexandru Husar (poezia „Elien! Fugaces”, „Cuibul visurilor”, nr. 6/1996, p.6, Academicianul Florian Parcius, „Cuibul visurilor”, nr. 1-2/1998, p. 3, Liviu Rebreanu în Academia Română, „Cuibul visurilor”, nr. 5-6/1998, p. 3; Debutul lui Liviu Rebreanu „Cuibul visurilor” nr. 9-10/1998; Lectură „Cuibul visurilor” nr. 2/2004).

Ironim Marțian „Activitatea lui Sever Pop la Năsăud și Cluj”, „Cuibul visurilor” nr. 1/1997, p. 3; „Cuibul visurilor” nr. 2/1997, p. 3; „Cuibul visurilor” nr. 3/1997, p.3; „Cuibul visurilor” nr. 4/1997, p. 3; „Prepozitul și vicarul capitular Macedon Pop”, „Cuibul visurilor” nr. 1-2/1998, p. 3; „Cuibul visurilor” nr. 3-4/1998, p. 3; „Cuibul visurilor” nr. 5-6/1998, p. 6; „Cuibul visurilor” nr. 9-10/1998, p. 7; „Cuibul visurilor” nr. 13-14/1999, p. 8; „Liviu Rebreanu și Alexandru Davila”, „Cuibul visurilor” nr. 22-23/1999, p.7, „Cuibul visurilor” nr. 1-2/2000, p. 6, „Cuibul visurilor” nr. 5/2000, p. 9; „Cuibul visurilor” nr. 6-7/2000, p. 6; „Cuibul visurilor” nr. 1/2001, p.

Ioan Barbu Bălan (Bacalaureatul în „Cuibul visurilor” nr. 5/1997, p. 3, D'ale bacalaureatului 1998, „Cuibul visurilor” nr. 7-8/1998, p. 5;

Teodor Tanco (Chiuza – veche vatră românească de leagăn al Rebrenilor, „Cuibul visurilor” nr. 15-16/1999, p. 2; Timpul mogațiilor sătești, „Cuibul visurilor” nr. 22-23/1999, p. 2; Liviu Rebreanu, omul, „Cuibul visurilor” nr. 3-4/2000, p. 4; Octavian Alexi – o existență tragică, „Cuibul visurilor” nr. 2/2002, p. 2; „Misticarea și diletantismul continuă”, „Cuibul visurilor” nr. 3/2002, p. 4; Poetul Dinu Virgil a patra oară în librării, „Cuibul visurilor” nr. 2/2003, p. 2; „Academia Română”, „Cuibul visurilor” nr. 3/2003, p. 1; „Cuibul visurilor (1996-2004)”, „Cuibul visurilor” nr. 4 și 5/2004, paginile 7 – În acest studiu – analiză aplicat asupra revistei noastre după elogieri și observații critice se încheie astfel: „În ființa (litera și spiritul) publicației e tutelar geniul și numele lui Liviu Rebreanu care au dezlăntit forțele intelectuale ale locului, s-au sensibilizat însuși și virtuale talente tinere ce își vor lua cândva zborul din „Cuibul visurilor” din Maieru către literatura și cultura națională, și poate mai departe, descriind perspectiva urbanizării localității, a dobândirii de către comuna Maieru a statutului de oraș”. „La Sibiu l-am cunoscut pe Constantin Noica”, „Cuibul visurilor” nr. 1/2006, p. 1, „Cuibul visurilor” nr. 4/2003, p. 4; „Cuibul visurilor” nr. 6/2004, p. 3; „Cuibul visurilor” nr. 1/2005, p. 6; „Cuibul visurilor” nr. 2/2005, p. 3).

Nicolae Gheran (Deschiderea dosarului Rebreanu, „Cuibul visurilor” nr. 5/2002, p. 1);

Ion Buzași „Valeria Peter Predescu și cântecele ei năsăudene”, „Cuibul visurilor” nr. 4/2003, p. 3, „Mihai I. Vlad prietenul poeziei”, „Cuibul visurilor” nr. 1/2006, p. 2).

Revista „Cuibul visurilor” a găzduit în paginile sale studii și materiale care ar fi putut stârni controverse în lumea specialiștilor de domeniu dacă ar fi fost revistă de talie națională și dacă ar fi fost măcar lunară.

De exemplu studiul „Ispită dacică la Maieru” semnat de Valer Scridonesi-Călin și publicat în „Cuibul visurilor” nr. 4/1997, p. 1, „Cuibul visurilor” nr. 5/1997, p. 1 și 9; „Cuibul visurilor” nr. 6-7/1997, p. 1; „Cuibul visurilor” nr. 8/1997, p. 1; „Cuibul visurilor” nr. 1-2/1998, p. 1; „Cuibul visurilor” nr. 3-4/1998, p. 1; „Cuibul visurilor” nr. 5-6/1998, p. 1 și 7; „Cuibul visurilor” nr. 7-8/1998, p. 1; „Cuibul visurilor” nr. 9-10/1998, p. 1, „Cuibul visurilor” nr. 11-12/1998, p. 1; „Cuibul visurilor” nr. 13-14/1999, p. 1 și 4; „Cuibul visurilor” nr. 15-16/1999, p. 1; „Cuibul visurilor” nr. 17-19/1999, p. 1; „Cuibul visurilor” nr. 13-14/1999, p. 1 și 4; „Cuibul visurilor” nr. 15-16/1999, p. 1; „Cuibul visurilor” nr. 17-19/1999, p. 1;

apoi „Fundamentarea lingvistică a Măier/Maier-ului” de același autor, „Cuibul visurilor” nr. 1-2/2000; „Cuibul visurilor” nr. 3-4/2000, p. 2; „Cuibul visurilor” nr. 5-6/2000, p. 1; „Cuibul visurilor” nr. 6-7/2000, p. 1).

Alt exemplu este studiul „Interferențe Geto dacice în graiul arhaic din ținutul Năsăud”, având ca autor pe Viluț Cărbune din („Cuibul visurilor” nr. 1/2007, p. 6-7; „Cuibul visurilor” nr. 2/2007, p. 6-7; „Cuibul visurilor” nr. 3/2007, p. 6; „Cuibul visurilor” nr. 4/2007, p. 5; „Cuibul visurilor” nr. 5/2007, p. 6 și 8; „Cuibul visurilor” nr. 6/2007, p. 5; „Cuibul visurilor” nr. 1/2008, p. 6; „Cuibul visurilor” nr. 2/2008, p. 6; „Cuibul visurilor” nr. 3/2008, p. 7; „Cuibul visurilor” nr. 4/2008, p. 6).

Privind retrospectiv, câteva concluzii se desprind de la sine: longevitate (revista este în al XV-lea an de existență), mediul rural (Maieru a fost și încă mai este sat). Or, într-un sat sunt puțini intelectuali iar dacă sunt mulți este greu să le găsești un numitor comun de acțiune, cu toate astea, revista „Cuibul visurilor” a surprins plăcut printr-o solidaritate între generații diferite. Apoi revista se mai caracterizează printr-un dialog constant – viu și constructiv – între prezent și trecut; ceea ce nu este puțin lucru.

De aceea, credem că nu întâmplător, la împlinirea celor 14 ani de existență (2009), publicația noastră a fost premiată în cadrul Saloanelor Rebreanu”, ultima ediție, obținând pe lângă „buletinul de identitate (14 ani) și certificatul de liberă circulație în țară și străinătate.

Așadar, Revista „Cuibul visurilor” este un fapt măierean de emulație și competiție intelectuală, benefică pentru toți cei care pun mâna pe ea și o citesc.

Mulțumim cititorilor, colaboratorilor, susținătorilor, Primăriei Maieru, Complexului Muzeal Bistrița-Năsăud, Tipografiei „Impres” și altora fără contribuția cărora revista n-ar putea exista.

MACAVEI AL MACAVEI



2 și 6; Teodor Tanco, despre Liviu Rebreanu „Cuibul visurilor” nr. 3/2002; „Reviste pedagogice și școlare năsăudene”, „Cuibul visurilor” nr. 6/2002, nr. 2/2003, nr. 4 și 6/2003, nr. 6/2004, 1-2/2005).

Aurel Cleja a semnat mai multe materiale în revista „Cuibul visurilor” (poezia „Dor de Maieru”, „Cuibul visurilor” nr. 4/1997, p. 2; Desființarea regimentului, „Cuibul visurilor” nr. 7-8/1998, p. 3; versuri în „Cuibul visurilor” nr. 15-16/1999, p. 2; Făuritorii de destine, „Cuibul visurilor” nr. 5/2000, p. 2; Episod „Iric” la Liviu Rebreanu, „Cuibul visurilor” nr. 6-7/2000, p. 4, versuri și proză în „Cuibul visurilor” nr. 2/2001, p. 3; „Nostalgia sacră a satului”, „Cuibul visurilor” nr. 4/2001, p. 1; „Goe” al mic, „Cuibul visurilor” nr. 3/2002, p. 6; „Permanenta și actualitatea lui Ion Luca Caragiale”, „Cuibul visurilor” nr. 4/2002, p. 4; „Poeme de odinioară de Alexandru Husar”, „Cuibul visurilor” nr. 2/2003, p. 7; Proză, „Cuibul visurilor” nr. 4/2003, p. 4 și 5; Reeditarea unor autentice identități” grănicerești: opera botanistului Florian Parcius de către prof. Liviu Păiuș, „Cuibul visurilor” nr. 3/2006, p. 2; Perversa „gâlceavă” între defăimarea „zeităților” înțelepciunii, „Cuibul visurilor” nr. 6/2007, p. 3).

8 MARTIE 2010 - O SARBATOARE FRANCOFONĂ LA GRUPUL ȘCOLAR LIVIU REBREANU, MAIERU

Cu ocazia zilei de 8 martie, la școala din Maieru a avut loc un concurs de felicitări în limba franceză pentru clasele a V-a.

Elevii din toate cele trei clase a V-a, împreună cu profesoarele lor, doamnele Dunca Claudia, Sidor Adriana și Vargotșchi Simona au confecționat felicitări care mai de care mai colorate și mai originale, ce au fost expuse în sala profesorală și care au fost mai apoi votate de profesori. Premiate au fost următoarele felicitări, aparținând elevilor menționați mai jos:

Balota Dănuța-cea mai frumoasă felicitare dintre toate
Andronesi Cornelia-premiul pentru cel mai frumos scris
Candale Florin-cea mai rapidă felicitare,
Candale Valentin-cea mai colorată felicitare,
Neamț Lenuța-felicitarea cea mai inedită,
Partene Victor-premiul pentru originalitate,
Ometița Ionuț-cea mai frumos lucrată felicitare,
Rauca Cristian-cea mai reprezentativă felicitare pentru ziua de 8 martie

Profesoarele de franceză le mulțumesc tuturor participanților și le promit pe viitor alte concursuri din ce în ce mai atractive.



8 Mars

C'est la journée des mères
 Et je la sens envers
 En des fleurs.
 De toutes les couleurs.

Douce comme un perce-neige
 Les joues comme les tulipes
 C'est ainsi ma mère
 Toujours comme une tulipe.



8 Mars

Les perce-neiges frissonnent
 De la vie en lumière
 Du soleil
 Qui se réveille
 Pour nous apporter bonheur
 Avec leur douceur
 Ils nous gardent dans leur cœur.

Prof. Dunca Claudia



Acrostiches

La mère que j'ai est si jolie...
 Elle est ma meilleure amie.
 Nous sommes une très belle famille,
 Unique et toujours gentille.
 Tout ce que je voudrais, bon Dieu, c'est
 Amour et bonheur des cieux.

Maman, tu sais que je t'aime !
 Aujourd'hui c'est ta fête...
 Rayons de soleil, c'est ce que je sème
 Ici, pour éclairer ce que je te souhaite :
 Amour, joie, et que tu sois fière de ta fillette.

Amour pour toi, maman, car,
 N'oublie pas, c'est le 8 mars !
 Avec dévotion totale...

4. Mon mot préféré ? Mère.
 Avec son charme et son sourire sincère,
 Représentant le plus pur symbole
 Il devient facile de la comparer à une fleur
 Auprès son enfant elle est et demeure !

On dit toujours...
 Le mot le plus beau ? C'est amour !
 Toutefois, ce n'est pas mon avis.
 Il y a une parole beaucoup plus jolie
 Toi, maman, tu devais deviner
 As-tu oublié le premier mot que j'ai prononcé ?

PROF. ADRIANA SIDOR

La cigale et la fourmi (II^e partie-partie de la solidarité)

La cigale, ayant zappé
 Tout l'été
 Les chaînes de sa télé
 Écoutant son baladeur
 Et chantant dans l'ascenseur
 Se trouva un peu famine
 Sans un seul petit morceau
 De mouche ou de vermisseau.
 Poussée de remue-méninges
 Elle appelle de son mobile
 La fourmi -être utile :
 « Allo, oh, chérie fillette
 Je suis très inquiète
 Car c'est le cheval de Troie
 Qui arrive chaque an chez moi
 Pour me laisser en famine
 Et déçue par la routine
 Des aliments... »
 « C'est pas juste, ma chère amie

De rester l'hiver ainsi
 Il y a des variantes
 Même brillantes...
 Pour ne pas m'escagasser
 Chaque année ! »
 « Ma patronne, je suis en galère,
 Ne te mets pas en colère!
 Mon mentor, ma bonne amie,
 En crescendo va ma vie ! »
 « Je te prête pour subsister
 Quelques grains pour cette année
 Mais il ne faut plus zapper
 ni chaque fois téléphoner
 de ton mobile
 avec ton style
 de m'escagasser
 pour manger... ! »



Greierele și furnica

Greierul ceteras este-acum îngrijorat :
 Toată vara a "zappat"
 Canale de televizor
 Și a cântat în ascensor
 O muzică redată la scumpu-i "baladeur".
 Și-asa bietul mititel
 S-a trezit că vai de el,
 Amarat și nfometat:
 Musculite, viermisori-
 Oh, de foame pot să mori...
 Totul i s-a terminat.
 Dar un brain-storming subit
 Peste el a navalit
 Și pe loc în mintea sa
 Apare Maria-Sa-
 Furnica, fiinta utilă
 (Desi poate cam fragilă...)
 Și cu un anume stil
 O sună de pe mobil:
 « Alo, draga mea amica,
 Te-am sunat; să un-mi porti pical!
 Vreau să-ți spun că an de an
 Vine "Calul cel Troian"
 Și mă lasă nfometat
 Dezamăgit și uitat
 În rutina
 Din propriu-mi vina... »>>
 Chiar de ai fost ocupat
 Nicidecum n-ai cautat
 Din atatea variante"
 Una singură macar
 Că să un vii iar și iar
 Iarna să mă agasezi,
 Chiar să mă "escagasezi"
 Să cinezi...>>

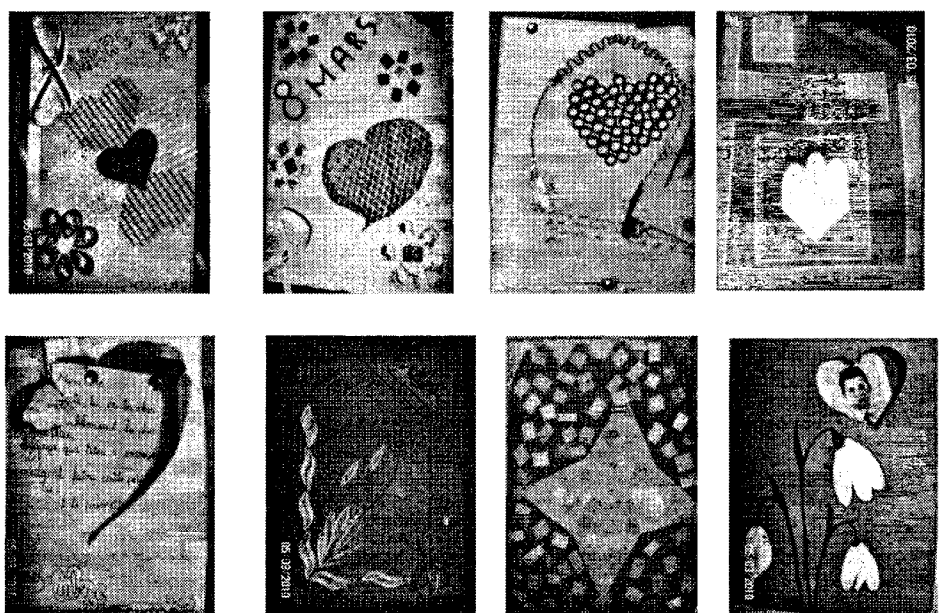
Of, patroana, sunt distrus,
 Nu te enerva în plus !
 Mentor bun, amica dragă,
 Cu viața mea nu-i de saga !>>
 « Fie, biete ceteras
 C-ai ajuns că un ocnaș...
 Iți voi da din podul meu
 Graunțe cam de un leu
 Dar vara un mai zapa,
 Iarna un mai suna
 De pe mobil,
 Cu al tau stil
 De-a mă agasa
 Pentru-a manca>>.



-Ma chère petite mère,
 Je te fais une prière:
 Reste toujours jeune et belle
 Comme la vierge du ciel!
 Sois mon étoile dorée
 Pendant les mornes soirées
 D'hiver, de printemps ou d'été...
 Sois mon chant d'amour,
 Mon soleil de chaque jour,
 Les fleurs des jardins en Mars
 Je veux de mon cœur te souhaiter:
 Sois heureuse... et bonne santé!

-Ma petite, ma chère fillette,
 Ne sois pas trop inquiète
 Car, tu sais, je te promets
 Que je t'aimerai toujours
 Avec un fort et grand amour:
 Les jours, je t'embrasserai,
 Les soirs je te caresserai.
 Je serais à jamais pour toi
 La même tendre et douce voix
 Qui toujours va te guider
 Dans la vie assez troublée
 TU ne dois pas oublier
 Que je ne veux que serai
 Ton ombre à jamais...

PROF. VARGOTȘCHI SIMONA



Maieru - File de monografie (51)

Societatea culturală "Liviu Rebreanu" Maieru

Începem prin a relua unele idei din episodul anterior privind existența unei societăți culturale de prestigiu.

În perioada interbelică au luat ființă în cuprinsul județului nostru câteva societăți culturale. Una dintre ele, și poate cea mai cunoscută, a fost Societatea culturală "Liviu Rebreanu" din Maieru, județul Bistrița-Năsăud.

Pornind de la bogata textură a mărturisirilor de credință ale scriitorului pentru meleagurile copilăriei, toți cercetătorii vieții și opereii sale grantice subliniază rostul adânc pe care Maierul l-a avut în devenirea lui ca scriitor.

Faptul că a ființat o Societate culturală cu numele său a fost aimintit doar de câteva ori în treacăt, de aceea, vom încerca acum să facem câteva precizări de rigoare.

Încă în vara anului 1970, în contextul cercetărilor pentru înzestrarea muzeului local "Cuibul Visurilor", am intrat în posesia unei bune părți din arhiva Societății studențești "Liviu Rebreanu", o pagină de vibrantă semnificație culturală la care se adaugă gestul măierenilor din 5 ianuarie 1927 de a-i conferi celebrului lor consătenin titlul de cetățean de Onoare, dându-i totodată și un loc în inima satului, pentru a-și face o casă...

Într-o epocă de derută politică, dintre două războaie mondiale, un grup de tineri studiosi, foști absolvenți ai vestitelor școli grănicerești năsăudene, au avut curajul și meritul salutar de a stărni interesul sătenilor, încheșând aici "la poalele Ineului cel cu zăpadă eternă" o grupare intelectuală care a dat un țel nou popasurilor lor de vacanță în satul lor natal. Cităm din procesul-verbal inaugural, din 5 septembrie 1927: Se hotărăște din partea adunării ca numele acestei grupări să fie Societatea studențească "Liviu Rebreanu" și ca președinte de onoare să fie așez D-l învățător Ioan Barna. Ca membrii fondatori sunt declarați următorii: Barna Cosma, Barna Olimpiu, Barna Leonida, Ciorba Ovidiu, Ilieșiu Ioan, Groze Eugen, Coruțiu Titu și Avram Alexandru. Menționăm că Societatea s-a înființat sub patronajul Astei locale; Ioan Barna și Iuliu Pop fiind vechi aștriști.

Societatea a funcționat vreme de 8 ani, până în 9 august 1935, când a fost dizolvată în urma inițiativei membrilor - în număr mult mai mare acum - s-a transformat în cămin cultural.

Practic, chiar după această dată au mai avut loc manifestări culturale ale grupării aflate sub conducerea Astei, deoarece în perioada căminului n-a fost posibilă decât în 20 august 1939.

În perioada războiului, mobilizarea unora dintre inițiatori au distrus și îndrăznețea înfrirpare a tinerilor măiereni. Prin grija unuia dintre ei, distinsul profesor clujean Olimpiu Barna, s-au cruțat cea mai mare parte din documente. În mănunchiate cronologic într-un album, au fost expuse în sala memorială a muzeului, alături de un grupaj important de fotografii, conferințe, creații literare, două registre de procese verbale, sigiliul oval al Societății, lucrări tipărite, statutul. Toate în jurul încurajatoarei scrisori de răspuns a autorului

"Răscoalei", veneratului patron spiritual, document emoționant care pecetluiește încă odată, dacă mai era nevoie, viul legământ de fidelitate al său cu pulsațiile ridicării spirituale a "cuibului" din care își luase fantasticul zbor către piscurile literelor române.

Sunt consemnate 37 de ședințe de lucru, multe serbări, serate, câteva excursii, culegeri de folclor local. După model artist a fost înjghebată o bibliotecă din fonduri proprii.

Dincolo de slova hârtilor îngălbenite de scurgerea a mai bine de șapte decenii se poate intui, la simpla perindare a filelor albumului, noblețea și patriotismul curat care au călăuzit încercările acestui grup de tineri luminați, feciori și fete care abia părăsiseră platurile și melițele satului spre a se dedica învățaturii. Se adunau duminica în aceeași școală unde în ultima decadă a celuiilalt secol, un alt învățăcel descoperea marea taină a scrisului sub oblăduirea caldă a dascălilor Vasile Rebreanu, părinte, și Alexandru Jarda, poetul măgurilor. De fapt, acești tineri continuau o tradiție mai veche întreținută într-o școală românească bicentenară. La strădanile părinților de a înființa încă din 1889, o mică reuniune teatrală, cunoscut fiinf talentul de excepție al doamnei Ludovica, mama lui Rebreanu, în interpretarea scenică, se adăugau în 1905, acele ale compozitorului Dariu Pop, pe atunci tânăr învățător în sat, prieten de-o viață cu Liviu Rebreanu, de a înființa o reuniune corală care, pentru acei ani aveau să desfășoare activitate impresionantă.

Scriitorul însuși va nota în schița "Idilă de la țară" o observație privitoare la tradiția de club a "domnarilor" din Maieru: "La Armeanu era clubul intelectualilor satului..." Cel care și-a zgrăvit vatra copilăriei în culori luminoase, ca pe o epoca bucolică de sănătate și liniște, a făcut-o și din sentimentul de recunoștință pentru cei care i-au îndrumat primii pași, ațâțându-i fantezia și sădindu-i în ființă iubirea de adevăr și dreptate. În toamna anului 1896 se despărțea dureros de ulița cu fata pădurarului și pleca la Liceul din Năsăud, în căruță, ducând merinde în suflet și crez cel mai frumos proverb al locurilor: "Omenie dai, omenie ai". Va reveni aici "după treizeci de ani de zbuciumări", în 1919, și de aici încolo în câteva veri însoțit de soție și fiică. Popasul cel mai lung și rodnic la Maieru fusese tocmai în vara lui 1926 devenise oaspetele de onoare al foștilor ortaci de joacă și abecedar de odinioară. Găsea caldă găzduire și liniștea cuvenită uriașei sale trude nocturne: scrisul la "Ciuleandra" și "Răscoala". Tinerii emuli erau mândrii să-l întâlnească, să se aplece în fața staturii lui de "consul roman și să se lase învăluți de privirea lui albastră, să-l roage, timizi, să le treacă un autograf pe cartea pe care o purtau în mână, a încolțit ideea unui cerc cu numele scriitorului. Îi adresează o scrisoare rugându-l respectuos să binevoiască a accepta ca cercul lor să primească numele venerat, romancierul, după 5 ianuarie a aceluași an, 1927, primise cu profundă emoție cetățenia de onoare a celui mai drag

sat al său, răspunde prompt, în cuvinte simple, cu fior stăpănit. Scrisoarea lui, datată la 6 mai 1928, se adresează învățătorului Ioan Barna, directorul școlii, prieten din copilărie:

"Domnule Președinte de Onoare,

Îmi comunică d. Cosma Barna că, constituind o societate culturală a studenților măiereni, ați binevoi a-i da numele meu. Vă mulțumesc cu toată emoția pentru onoarea ce-mi faceți astfel, în speranța că noua societate prin activitatea vie ce va desfășura, va deveni foarte curând adevăratul ferment de prosperare culturală a frumoasei comune Maieru în care mi-am petrecut și eu cei mai buni ani ai copilăriei. Urându-vă toate izbânzile, vă rog să primiți, Domnule Președinte de Onoare, salutările mele cele mai afectuoase, Liviu Rebreanu."

Învățătorul Ioan Barna a sprijinit cu generozitate părintească toate acțiunile inițiate de grupul foștilor săi școlari-Mulți dintre aceștia au devenit intelectuali de performanță, risipiți în toată țara. Unii, deprinși cu meditația și cu scrisul din epoca tânăra a Societății, sunt de mult recunoscuți ca poeți, ori publiciști de valoare. Nume ca Iustin Ilieșiu, poetul "sângerărilor ardeleni", Alexandru Avram, jurist eminent, Emil Boșca-Mălin, cunoscut publicist și luptător, autor al unor temeinice monografii ale comunei și graniței năsăudene, Emanoil Cobzalău, poet cu o rară sensibilitate pentru țara noastră de cetini, Lazăr Zavaschi, profesor de merit, ori alți devotați ai școlii: Eugen Groze, Silvia și Dumitru Vranău, medicul radiolog de renume, Ovidiu Cioarba, apoi Gheorghe Hojda, Leonida Barna, Vicențiu Ilieșiu, Mărioara Partene, Eugen Pop, Viorica Login, Nicolae V. Ilieșiu, publicist și autor al medicamentelor din seria Apilarnil, Pavel Vranău, victimă a atrocităților horthiste, Augustin Cioncan, merită toată stima sătenilor. Aceste nume sunt omagiate de ficare dată la întâlnirile fiilor satului. Această grupare tinerească, cu atribuite de veritabil cenaclu, organiza dezbateri pe teme știnfice, elabora conferințe pe înțelesul țăranilor localnici, incuraja creația originală și protesta împotriva războiului ce se pregătea, fără să adere, cum am mai spus, la vâlmășagul propagand distic al unor partide antipopulare din epocă. Spațiul nu ne îngăduie citirea unor pasaje din aceste lucrări, adevărate licăriri de patriotism curat țâșnite din dorința de a menține și cultiva conștiința de neam. Se pregăteau conferințe duminicale ce se susțineau, liber, în fața sătenilor. Atunci, când expunerea era "prea intelectuală", unii murmurau și întorceau spatele, iar tânărul lector, îmbujorat de emoție, era criticat de colegi pentru "inaccesibilitate la public". Data viitoare, expunerea era mai limpede. Programele artistice, foarte gustate de public, se încheiau cu serate dansate de la Cassina din Rodna, sau cea din Maieru.

- continuare în nr. viitor -

SEVER URSA

DUMINICA LUI ZAHEI

"Și caută să vadă pe Isus cine este și nu putea de popor" (Lc 19,9)

Zahei caută să vadă pe omul despre care se vorbea în toată Iudeea și Samaria că, este prorocul care face minuni. Să-l vadă doar, nu se gândise încă să-l urmeze. Se urcă într-un pom (sicomar) de lângă cale și caută să-i vadă în primul rând, din curiozitate. Privirile din curiozitate sunt doar sentimente, anatomie organică și nu sămânță dumnezeiască; rod nu produc. "Și dacă a venit la locul acela, căutând Isus l-a văzut" (Lc 19,5). Zahei prinde privirea Domnului, care se aprofundează în sufletul lui, îl curăță, îl luminează, îl transformă, simte ce nu a simțit niciodată. Această privire era Dumnezeiasca putere de sus, prin care sufletul se înalță, pentru că Sf. Scriptură glasuieste în Ioan (6,44). "Nimeni nu va veni la Mine de nu-l va atrage pe el Tatăl". În toată Iudeea, a pătruns vestea despre prorocul pe care ascultându-l, propovăduind învățătura Legii Celei Noi, adică a Noului Testament te capta, te liniștea, te dezmeticea și atrăgea. Trebuia să-l vadă pe cel care scotea dracii, vindecase femeia de scurgeri numai apropiindu-se de ea, pe femeia samarineancă care, ca orice mamă se gândea, după ce epuizase totul - că poate, acest proroc îi va vindeca fata. Cinstită în rezistare de disperare, vine în fața Lui. Îl roagă cu credință neclintită și statornică strigând; căci cei ce-L urmau pe Isus îl roagă: "Slobozește-o pe dânsa căci strigă după noi" (Matei 15,23). Vine în fața lui Isus, cu durerea și rugăminte ei. Până și lui Isus l se face milă și-i spune "fie ție precum vroiesti" (Matei 15,28). În momentul acesta fiica ei s-a vindecat. Încercând să-i multumescă, Isus îi răspunde: "Femeie, mare e credința ta, fie ție precum dorești" (Mt 15,28). Același lucru, cu tatăl copilului bolnav de epilepsie, care după ce-și încercase norocul la toate "bolnițiile", Isus îl întreabă: "De câtă vreme i-a venit aceasta" - Din pruncie; de poți face ceva ajută-ne, fiindu-ți milă de noi" (Mc 9,12). Isus îi zice: "De poti crede, toate sunt cu puțință celui ce crede (Mc 9,23). Cu lacrimi și-a strigat durerea acel tată dar, și speranța că Mântuitorul este ultimul ajutor. Sfășietor a strigat "Cred Doamne! Ajută necredintei mele (Mc 9,23).

Credința este darul și puterea de sus prin care sufletul se înalță. Ca să primim acest har dumnezeiesc, trebuie să-l cerem, cu cinste, cu smerenie, dezbrăcați de solzii oricărui gând lumesc. Ca să-l cunoaștem, este necesar să ne vadă însuși Domnul. Pe Zahei l-a văzut și-a zis către el "Zahee grăbește-te de te coboară, că astăzi în casa ta mi se cade să rămân". (Lc 19,15). Pacea dumnezeiască se așază în el, sare ca un prunc, aleargă cu însuflăire, toate le vede altfel, într-o aită lumină, lumină nouă, lumină cerească, dar, "Lumina lină". Are sărbătoare mare, își anunță pe cei din casa, este grijuliu, este fericit, dar și mândru că vine profetul în casa lui. Sentimentul de curiozitate, despre care am vorbit la început, apoi de mândrie, că l-a ales tocmai pe el, vameșul, că în casa lui să rămână, se preface în iubire. În Zahei se produce iluminarea, fapt pentru care la masă, Zahei a zis către Domnul: "Iată jumătate din averea mea o dau săracilor și de am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit (Lc 19,8).

Din acest moment, el vameșul, mai marele vameșilor, el socotit de iudei un mare păcătos, diprețuit pentru lăcomia lui, urât pentru bogățiile lui fără de lege se întoarce la Dumnezeu. S-a dus să-l vadă pe Isus, la început numai din curiozitate. Isus, l-a văzut și El; ba mai mult rămâne în casa unui păcătos. Dumnezeu l-a ales pe el, mare fericire, omul cel vechi, cel ce era robul banului și a mijloacelor necinstite, cel care a păgubit și osândit pe aproapele, în momentul iluminării, a pogorării harului divin asupra lui se pare a spune: "vreau să restitui totul, numai să te am pe Tine Doamne". Isus, cu linistea și pacea Lui divină, cunoscându-l gândurile a zis către el: "Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia... căci Fiul Omului a venit să caute și să mântuiască pe cel pierdut (Lc 19,9-10).

Gândind la Zahei, ași încheia cu ps. 32,1 "Fericie de cel cu fără de legea iertată și de cel cu păcatul acoperit".

Sandu Al. Ratiu

Religie

Considerații privind evoluția arhitecturii și picturii bisericesti pe Valea Rodnei

Bisericele noastre, ca și orice lăcaș de cult mare sau mic, mareș sau neînsemnat, sunt expresia necesară a credinței noastre ortodoxe. Bisericele noastre sunt opera credincioșilor români.

Când o ființă își așează numele pe un loc sau locaș oarecare, însemnează că locul acela îi aparține și persoana aceea locuiește acolo.

Dar prezența specială în sanctuar, numit Casa Domnului, a Celui Atotprezent, nu este o prezență sporadică, periodică, ocazională, ci una permanentă, stabilă nepieritoare.

Făgăduința neprețuită a prezenței lui Dumnezeu, de care a beneficiat templul Legii vechi, n-a fost retrasă, nu s-a desființat nicicând. Prin sfârșirea în două, de sus până jos, a catapetesmei, adică a perdelei dinăuntrul Templului, făgăduința cea pură valabilă a Celui Veșnic a părăsit numai pe cel vechi și s-a mutat în cel nou; sportă și amplificată, înălțată și înobilată neînchipuit de mult.

Prezența specială a lui Dumnezeu în era Noului Testament, sălășluiește în nenumărate biserici mari și mici, catedrale sau capele, răsfrirate pe întreg globul pământesc, de la un pol la celălalt, oriunde slujește un suflet preoțesc. Prezența specială a lui Dumnezeu în Noul Testament, se identifică cu prezența reală a Mântuitorului Hristos în Sfânta Taină a Euharistiei. Este absolut logic teologic să fie așa din moment ce creștinul este o făptură nouă, mult superioară prin înfrățirea lui, în botez, cu unicul Fiul al lui Dumnezeu.

Creștinii, pe temelii Noului Testament, sunt noul Israel, copiii înfiați, fiii adoptivi ai Tatălui ceresc. În înțeleș mai deplin, mai strâns și mai apropiat decât în Vechiul Testament, bisericile creștinilor sunt casa Părintelui lor, care este prețuit deodată în cer și pe pământ.

Iată de unde izvorăște prețuirea și dragostea creștinilor față de sfintele lor locașuri de închinare, de reazem și de mângâiere. Iată temeiul convingerilor moșilor și strămoșilor noștri, că frecventând biserica intră în casa lui Dumnezeu, intră în legătură cu binefacerile și binecuvântările Celui preabogat în tot binele, a Celui ce deopotrivă iubește toate neamurile pământului.

Prețuind și iubind biserica, drept casa lui Dumnezeu în înțeleșul cel mai deplin și mai strâns al cuvântului, este foarte firesc pentru creștinii ortodocși că au căutat s-o împodobească, să o facă frumoasă și atrăgătoare, punându-și la contribuție tot talentul și iscusința lor artistică.

Când ei au fost stăpânitori, cu mari posibilități materiale, au clitorit catedrale și biserici mari și impunătoare. Când au fost strămtorați și refugiați în codri ca (de multe ori) străbunii noștri români creștini, au înălțat biserici dintr-un lemn falnic, sau din belșugul de lemne al pădurilor. Codrul a fost frate cu românul când i-a dat refugiu și adăpost împotriva năvălirii vrăjmașilor. Codrul i-a fost frate românului când i-a oferit vânat pentru hrană, i-a fost frate când i-a oferit lemnul de trebuință pentru casa lui și pentru casa lui Dumnezeu. Simțul său estetic alăturându-se simțului său religios, au purces deodată să dureze opere de artă bisericăscă, mai mare sau mai mică, potolind astfel înăscuta-i sete după înălțare spre mai bine, mai frumos, mai curat, mai drept, mai liber și mai odihnitor[1].

Despre începuturile manifestărilor artistice creștine de pe teritoriul României depun mărturie câteva podoabe, câteva obiecte uzuale, precum și câteva stele funerare, descoperite și interpretate de arheologi. Aceste mărturii sunt însă supuse controverșelor, unele cu privire la interpretare, altele cu privire la apartenență sau la dotare. În schimb, dovezile lingvistice, între care denumirea casei de cult, cuvântul *biserică*, sunt mai grăitoare și mai categorice cu privire la vechimea răspândirii cultului creștin în Dacia. Prezenței caselor de cult și împământării unei denumiri a acestora, i-a premers, evident, o perioadă de pătrundere și de existență neorganizată a creștinismului[2].

Cele mai vechi urme de biserici descoperite până în prezent pe teritoriul Transilvaniei centrale și de nord, adică în perimetrul Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului, provin de la clădiri din piatră. E vorba de fundațiile a două biserici aproximativ contemporane, dezgropate lângă cetatea de la Dăbâca[3].

Reluând considerațiile asupra clădirilor ecleziastice de piatră din acele vremuri, în cuprinsul Arhiepiscopiei, trebuie să constatăm că numărul monumentelor cunoscute e foarte redus, fapt explicabil și confirmat prin documente referitoare la restricțiile impuse de autoritatea statală cultului ortodox[4].

Începând din secolul al XIV-lea apar în documente mențiuni ale bisericilor de lemn, dar monumentele păstrate efectiv nu par a fi mai vechi de secolul al XVI-lea, cu toate referirile ocazionale la „tradiții locale” contrare. Faptul nu e surprinzător, fiindcă în mod firesc lemnul nu rezistă intemperiilor timp de prea multe veacuri. Cu toate acestea, problema raporturilor dintre construcțiile de lemn și cele de zid se impune ca deosebit de importantă cercetătorului care se ocupă de arhitectura bisericăscă din nordul Transilvaniei, fiindcă în zona aceasta arhitectura de lemn a fost până nu de mult cea preferată; aici s-au păstrat și cele mai numeroase și mai variate exemple; prin urmare în acest context se pot analiza și discuta, cu cei mai mulți sorți de izbândă, aspectele și controverșele privind relațiile dintre structurile de zid și cele de lemn[5].

Pe la sfârșitul secolului al XV-lea se încheie o perioadă de rodnice inițiative, interferențe și înrăuriri, în decursul cărora s-a încheiat și aspectul estetic, unitar și fermecător, al tipului de biserică de lemn ce poate fi numit *maramureșan*. Totodată s-a constatat că interferențele și înrăuririle acestea s-au extins din Maramureș până în Moldova.

Dificultățile și persecuțiile pe care a trebuit să le îndure de-a lungul veacurilor biserica ortodoxă, oprimată de clasele dominante, aparținând unor confesiuni diferite, li s-au adăugat, în secolul al XVIII-lea, și cele rezultate din dezbinarea românilor. Din punct de vedere al artei, urmarea a fost o intensificare a receptării câtorva forme ale barocului și a câtorva teme iconografice catolice (de pildă reprezentarea Sfintei Troițe, adeseori combinată cu Încoronarea Fecioarei, Învierea Domnului, scenă în care Iisus urcă din mormânt ținând stindardul în mână) mai întâi de către uniți, apoi de către ortodocși din Transilvania și transmiterea lor spre Moldova și spre Țara Românească. Pe calea inversă se constată, în schimb, împământarea, în Transilvania, a unor aspecte formale și a unor particularități stilistice din arta Moldovei și Țării Românești, precum înrăurirea triconului de zid moldovenesc, transpus în lemn. Particularități stilistice ale picturii brâncovenesti se regăsesc în icoanele maramureșene. În teritoriul regimentului grăniceresc din Năsăud, înființat în 1761, noua situație socială a trezit și noi ambiții: între acestea, înlocuirea vechilor bisericilor de lemn cu altele de zid[6].

Evoluția artei românești din secolul al XIX-lea se apropie tot mai mult de morfologia artei din Europa centrală și apuseană, mai întâi firește în orașe. Contactului acesta i se datorește intensificarea curentului de laicizare, de modernizare, care se oglindește și în arta

religioasă, sufocând treptat îngrădirile impuse de tradiție. Barocului îi urmează astfel clasicismul, urmat de o serie de clădiri ecleziastice de zidărie, ridicate la țară, în comunele mai înstărite. Într-o asemenea ambianță și-au păstrat însă actualitatea și unele reminiscențe (sanctuarele poligonale) și s-au încercat apropieri de particularitățile bisericilor de lemn: introducerea atriumului în fațadă, amintind prispă. În sfârșit, bisericile au dobândit acum și semnificația unor simboluri ale afirmării politice.

Încă de la începutul secolului al XX-lea apar și în Transilvania de nord manifestări ale încercărilor de a crea un stil *româneșc*, modern, dar legat totuși de tradiție. S-au dovedit fructuoase eforturile în domeniul picturii apărând strădani de înlocuire a limbajului academișt apusean cu forme care să respecte pe de o parte calitățile hieratice și decorative ale picturii murale religioase din trecut, iar pe de alta să-i confere acesteia monumentalitate cât și forță de expresie umanizată. Din perioada acestor eforturi se păstrează mărturii și în pictura iconostaselor din zona Năsăudului[7].

Bisericile românești din Țara Năsăudului, monumente de artă ale trecutului nostru, păstrează în nenumărate cazuri ansambluri de pictură murală, unele de o apreciazabilă vechime, un număr mare de icoane de lemn și sticlă, netăgăduite valori de ordin artistic, ce reprezintă în același timp mărturii și documente a unei istorii zbuciumate[8].

În Mănăstirea Moisei, întemeiată în prima jumătate a secolului al XVII-lea, a ființat se pare un important centru de zugrăvi, ce a pictat icoane pentru mai multe biserici maramureșene ori în împrejurimile Năsăudului[9].

Începând cu al doilea sfert al secolului al XVIII-lea, Transilvania prezintă fenomenul unei intense activități artistice românești, o adevărată explozie artistică, sporindu-se numărul pictorilor de biserici și icoane, activitatea lor desfășurându-se sub semnul unor adânci prefaceri sociale.

În Țara Năsăudului, unde din motive obiective s-au conservat relativ puține icoane din prima jumătate a secolului al XVIII-lea, unul dintre pictorii cei mai activi aici este Tudor Zugravul, ale cărui lucrări au un stil grafic concis, cu o cromatică vie și compoziții, la care se adaugă uneori chenare bogat ornamentate cu vrejuri fitomorfe, amintind miniatură unor manuscrise. Pictura sa se apropie de arta zugrăvilor maramureșeni[10].

În veacurile XI-XIII s-au petrecut în Transilvania schimbări profunde, în urma suprimării de către cuceritorii maghiari a voievodatelor românești și a înlocuirii treptate cu un voievodat supus regilor ardipeni. În această perioadă „regii și episcopii catolici din Ungaria au început o mare și persistentă acțiune de persecuție a schismaticilor români și a conducătorilor lor preoți[11]. Cu toate aceste condiții politice și sociale defavorabile pentru românii ortodocși, voievozii, cnezii și obștile sătești continuă să ridice lăcașuri de cult ortodoxe.

Un document din 14 decembrie 1450 amintește existența unor biserici românești pe Valea Someșului Mare, la Maieru, Sângeorz și Năsăud[12].

În veacul al XVI-lea cunoaștem din documente și inscripții păstrate pe diferite obiecte de cult, existența în această parte a țării a unui însemnat de biserici românești. În acest secol de care ne ocupăm documentele vremii menționează numele unor preoți ai satelor precum *papa Toader din Sângeorzu Năsăudului*, în 1599[13]. Atestarea documentară a unor preoți duce la presupunerea firească că în aceste sate existau și biserici.

Biserica ortodoxă a evoluat în strânsă legătură cu regiunile limitrofe ale Moldovei. Numeroși copii din părțile Năsăudului mergeau spre a face școală la mănăstirile din Moldova și mulți dintre ei au urcat până la cele mai înalte trepte ecleziastice. Legăturile erau necesare și au contribuit la păstrarea tradițiilor Bisericii Ortodoxe Române[14].

Cnezii și tradiția cnezatelor, ca o dovadă a păstrării unor forme de viață liberă, rezistă restricțiilor, existând în Valea Rodnei și la începutul secolului al XVI-lea. Avem astfel un document care pomenește, la 1523, că toți cnezii din Valea Rodnei și cu trei călugări au cerut și primit din partea orașului Bistrița loc pentru clădirea unei mănăstiri între satele Hordou și Teicuș[15]. La sfârșitul secolului al XVII-lea, la schimbarea dominației turcești cu cea austriacă, noua administrație sprijină acțiunile din cadrul Bisericii care vor duce la unirea cu Roma. Dar unirea nu a făcut progrese imediate, apărând și mișcări de revoltă împotriva acestui fapt. Mai mult românii duc o luptă continuă pentru drepturi, între care și cel de a construi biserici. Acțiunile lor vor primi un răspuns prompt din partea guvernului, care la 28 octombrie 1759, încuviințează „clădirea bisericilor valahe în satele săsești și ordonă ca nu cumva sașii să cuteze să le pună piedici[16].

În dorința de a consolida cât mai mult regiunile Transilvaniei intrate sub tutela sa, casa de Habsburg ia hotărârea din 1761 privind înființarea regimentului grăniceresc, având comandamentul la Năsăud. Pentru localitățile din Țara Năsăudului s-au deschis perspective deosebite. A crescut numărul românilor liberi, s-a lărgit sfera elementelor românești cu rol de conducere în armată, în învățământ, în cler și în administrație, s-a dezvoltat nivelul cultural al românilor impulsându-se lupta de emancipare socială și națională a elementului românesc din Transilvania. Astfel de măsuri, la care se adaugă apoi hotărârile luate de Iosif al II-lea (1781, 1782) au stăvilit și tulburările religioase, consolidând unirea și dând totodată dreptul religiei ortodoxe de a avea propriul episcop[17]. În aceste condiții, unei perioade de stagnare îi urmează, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, un avânt în construcția de biserici. În special pe teritoriul ocupat de regimentul grăniceresc, începând cu secolul al XIX-lea, construcții de piatră masive vor lua treptat locul bisericilor de lemn, biserici ce vor fi cedate sau vândute altor sate, în special în zona de deal și câmpie.

Situația mănăstirilor ortodoxe din Țara Năsăudului rămâne stabilă până la jumătatea secolului al XVIII-lea, când datorită rolului de frunte jucat în mișcarea celor de religie ortodoxă, conduși de călugărul Sofronie, mănăstirile lor și supuse represaliilor. Astfel, în iunie 1761, generalul Bucow, comandantul trupelor împărătești din Transilvania, dă ordin ca toate mănăstirile din lemn să fie arse, iar cele de piatră distruse[18]. Cele ce au reușit să scape distrugerii sunt menționate în unele documente ale vremii: la Feldru, mănăstirea din pădure, aproape de „gura Râmetei” între Feldru și Ilva-Mică, este adusă, la 1768, în comună; Sângeorzul român avea mănăstire pe Valea Porcoia, care, la 1767, nu mai avea călugări; la Rebra mică, episcopul Atanasie Rednic însemna, la 1767, că există o mănăstire cu un preot, iar la Rebra mare, mănăstirea din „Lunca Vinului”, la 1762, nu avea călugări[19].

În primăvara aceluiași an, când mișcarea religioasă din Transilvania luase amploare, curtea din Viena hotărâse înființarea

unei comisii care avea misiunea de a întocmi, pe baza unui interogatoriu, o statistică, cu scopul mărturisit de a informa corect (față de alte statistici) despre numărul românilor și despre progresele unirii[20]. În liste sunt menționate 143 localități și care posedau 122 biserici ortodoxe sau unite,, în marea lor majoritate construcții de lemn[21]. În rândurile ce urmează vom prezenta date referitoare la biserici, în majoritate inexistente astăzi și care fiind culese în 1761 sunt importante pentru întregirea cunoștințelor privind trecutul arhitecturii religioase de lemn:

Rodna, „În prezența comisarilor și a protopopului unit, sătenii declară că biserica din sat a clădit-o ei înainte cu 30 de ani, iar cea de pe Ilva Mare înainte cu 12 ani”.

Maieru, „Sătenii declară în fața comisarilor și a protopopului, că cele două biserici vechi din sat au fost nimicite de tătari, iar sătenii le-au clădit din nou însă nu în același timp, pentru aceea le numesc pe una biserica veche, iar pe cealaltă nouă. Tot ei au clădit înainte cu 4 ani a treia biserică, după Măgură”.

Rebra, „... biserica au clădit-o străbunii lor înainte cu 200 ani”.

Văraea, „... biserica lor e peste 200 ani de veche”.

Ilva, „... străbunii lor au avut o biserică pe care au aprins-o și pusit-o tătării și după retragerea acestora s-a clădit biserica actuală”[22].

De la unele biserici, azi dispărute, au rămas urme de fundație, icoane, obiecte bisericesti care atestă existența lor începând cu secolul al XV-lea[23].

Pe Valea Someșului Mare, în satul Maieru, în biserica de piatră de la 1817 sunt adunate icoane ce provin de la bisericile de lemn care au existat în hotarul satului în secolul al XVIII-lea și care s-au distrus[24]. Sunt astfel două epitafuri lucrate de același pictor, cu puternice influențe ale barocului, datate 1783. Unul din ele poartă în inscripție semnătura „zugrav Toaderi” (un al treilea epitaf al aceluiași pictor, și datat de asemeni 1783 se află tot la Maieru în biserica de la sfârșitul secolului al XIX-lea). Un grup de icoane de lemn, de o valoare deosebită, evident opera aceluiași pictor și compus din trei icoane reprezentând pe *Deisis*, o icoană a *Sfântului Nicolae* și șirul de *Doisprezece Apostoli, având în mijloc pe Iisus*, provin de la un iconostas. Rafinamentul în tratarea detaliilor feței, ale părului, ale vestimentației, elementele de decor ale fundalului, armonia cromatică își găsesc analogii în lucrări semnate și atribuite lui Tudor Zugravu și întâlnite în apropiere de Sângeorz-Băi. Sunt de asemeni două icoane pe sticlă, *Sfântul Gheorghe și Iisus Pantocrator*, prima fiind o lucrare reprezentativă, datată 1806[25].

Monumentele reprezentative care s-au păstrat până în zilele noastre sunt răspândite în întreaga regiune, ele reprezentând o diversitate a planurilor, interesante elemente de decor, în câteva cazuri pictură interioară, precum și un valoros patrimoniu de icoane și cărți vechi.

Planul construcțiilor în arhitectura bisericăscă de lemn pleacă de la forma unei case țărănești, unde se acumulase în decursul unei lungi experiențe tehnice lucrului în acest material și la care se aplică apoi elemente noi preluate uneori și din arhitectura de piatră[26]. Planul este compus, în general, dintr-un naos dreptunghiular alungit, având spre est absida altarului, iar spre vest pronaosul. Forma absidei altarului este variabilă, ea putând fi în prelungirea pereților naosului sau decroșată. Absidele necroșate, compuse din patru laturi trădează intenția de a ajunge la o formă rotunjită, element impropriu tehnicii construcțiilor de lemn. Absidele decroșate pot fi compuse din trei laturi imbinat în unghiuri drepte, sau din cinci laturi formă ce se pare a fi o influență a tipului bizantin, care în interior era semicircular, iar la exterior poligonal[27].

Pronaosul este de obicei dreptunghiular, dar întâlnim și variații poligonale din cinci laturi care apare probabil ca urmare a nevoii de a mări spațiul[28].

Pridvorul, în câteva exemple, este de obicei pe latura sudică și rar pe latura vestică.

Acoperișul din șindrii este în patru ape, abrupt, cu o streșină largă depășind mult pereții. Poate fi unitar, deasupra întregii construcții sau treptat, având o parte mai joasă peste absida altarului. Deasupra pronaosului se ridică un turn pe bază pătrată, prezăcut cu o galerie cu una sau de obicei două arcade pe fiecare latură și care sprijină un coif ce se ridică pe o bază pătrată sau octogonală. Aceste coifuri nu au o formă mult alungită, ca în alte regiuni, fiind proporționate construcției. Multe din ele prin reparații au suferit transformări.

Perețele iconostasului are de obicei trei uși, dar întâlnim și un element arhaic, determinat și de spațiul foarte mic și anume iconostase cu două intrări.

Pronaosul este întotdeauna tăvănit, foarte jos, formând deasupra o încăpere închisă spre naos, dar care cu timpul a fost deschisă formând o tribună rezervată tinerilor.

Bolta naosului, semicilindrică, pornește de la nivelul pereților sau se micșorează prin sprijinirea ei pe niște console treptate.

Absida altarului este tăvănită sau cu boltă semicilindrică mai joasă. Ferestrele în general au fost mărite pentru a îmbunătăți iluminarea interioară.

La decorul exterior remarcăm consolele treptate ce susțin acoperișul și care se imbină uneori la absidă și pronaos sub forma de *coadă de rândunică*. Apare frecvent și braul sub formă de funie răsucită, fiind inclus și în bogatul decor de la ancadramentul ușilor, decor ce mai cuprinde rozete, cruce romburi. Stâlpii de susținere de la pridvor ca și arcadele de la galeriile turmurilor prezintă profile și imbinări interesante, folosindu-se uneori fixarea prin cuie de lemn. În interior acest decor geometric sculptat apare pe iconostas sau pe arcurile dublou.

Tradiția artei postbizantine a determinat și caracterul picturilor interioare, din care se păstrează încă exemple elocvente pentru cunoașterea repertoriului tematic cât și nivelului artistic. Multe dintre acestea au suferit din cauza intemperiilor. Pictura executată de meșteri zugrăvi ardeleni respectându-se în general ordinea dată de erminii, dar sunt și cazuri în care se introduc scene noi sau se modifică locul lor obișnuit[29].

Aceste monumente păstrează și astăzi valoroase exemplare ale unor cărți tipărite în secolele XVI – XIX. În ce privește proveniența și circulația lor și în acest caz se constată strânsele legături cu Moldova și Țara Românească. Dintre cărțile aflate în posesia parohiilor, reținem existența la *Sângeorz-Băi* a unui *Penticostar*, 1743, o *Cazanie*, 1768, de la București, o *Evanghelie*, 1746, și un *Triodion*, 1731, tipărite la Râmnic[30].

ALEXANDRU DĂRĂBAN

-continuare în pag. 6 -

Ioan Pinteau și universul înțeleșurilor paralele

Casa Teslarului, ed. Cartea Românească, Polirom, București, 2009

Carte de smerenie a cunoașterii, carte care evocă stări de spirit, bucuriile marilor împliniri și constat citind-o, ce însemnează să stai încă din tinerețe lângă un mare maestru, cum a stat preotul poet Ioan Pinteau, lângă un spirit enciclopedic, cum a fost părintele Nicolae de la Rohia – N. Steinhardt „I-a pândit și i-a admirat fiecare gest, i-a ascultat gândurile cele mai intime, l-a urmat cu admirație mută în marile sale revelații religioase” – scrie Tudorel Urian, în „România literară”, nr. 18 din 11 mai 2007, articol intitulat „Școala admirației”. Și pe bună dreptate la Ioan Pinteau, totul este admirație, uimire. Este o carte plină de credință și de frumos, Pornind de la Teslarul din Bethleem, făcând o incursiune în toată viața Mântuitorului, cu subtile trimiteri la cel care a luat chip de om, pentru ca „Omul să se îndumnezeiască”. Câteaodată a făcut-o, trecând peste blândețe bunătațe și înțelegere precum „am avut întotdeauna ambiția să sparg/cele mai scumpe obiecte cu zgomot/o, dar clipa aceasta îmi cere o pregătire specială/cu multă grație mi-am așezat uneltele/pe un covor fermecat/am șlefuit piatra până când din vanitate/și ea a primit o strălucire anume/am spălat-o în uleiuri/și am cufundat-o în vase bizantine (clipa). Iată deci laboratorul creației, primești harul dumnezeiesc dar, trebuie să șlefuești versul (piatra) până la strălucire. Ori, poezia lui Ioan Pinteau păstrează în trimiteri canoanele religiei bizantine. Limbajul poeziei trădează preotul care este și poet și unul de calitate. Întreaga carte este un dialog smerit cu Dumnezeu, o adevărată ceremonie, pentru că „dacă ai norocul să fi un serafim/porți să auzi vocile poezilor cum se înalță la cer”. Inspirația este harul dat de Dumnezeu pentru că „din minut în minut/un porumbel alb se apropie/ de gura lui/și o atinge cu aripa dreaptă/. Poetul și poezia sunt singurele, alături de serafimi, pentru că „Inspirația este o gură de deșupra/nu te mai lasă cu lucrurile din jur să te-nțelegi”(inspirația). Câtă dreptate, spusă simplu, natural, despre inspirație – baza laboratorului poetic.

Sfântul Grigore Dialogul, fiind Autorul Liturghiei darurilor înainte sfințite, Liturghie care preamărește în cântece alese Patimile și dumnezeirea lui Hristos, tot așa și poetul „ca porumbelul alb care se apropie/de gura lui/atingând-o cu aripa dreaptă” – preamărește inspirația, care duce la poezia de calitate, venită de la harul divin. Cu adevărat este un poet și o poezie cu har, care „macină piatra până devine/pâine pe masa celor flămânzi” – precum Isus la nunta din Gana, a umplut „șaptezeci de coșuri cu pâine”. Trimiteri subtile și pline de sens. Elementul religios, uneori aproape povestit, alteori picurat cu rafinement și finețe, îl detașează de bardul poeziei religioase, care este Ioan Alexandru. Dacă Dumnezeu este în tot și în toate, aducerea aminte de El, pornește de acasă, din curtea părinților și „de dincolo de grădinile verzi/cu lucernă și trifoi printre țelină”. Într-adevăr obârșia poetului este Runcul Salvei, - loc despădurit și luminat de stele, unde poetul e „mult mai câștigat/în ceea ce privește /bătrânețea și sfârșitul”, precum afirmă Înaltpreasfințitul Bartolomeu în Memorii - editura Polirom, Iasi, 2008 „Moartea nu-i este exterioară omului, ci interioară pentru că omul se naște și crește cu ea”. Pentru poet, moartea este un cântec, precum în Miorița „să putem cânta/în grădina din runc/împreună cu graurii/bătrânețea și sfârșitul” (Sturnus vulgaris). Aplecarea peste repere simple și esențiale, peste canoane bizantine dar creionate subtil, îl feresc de riscul dogmatizării. Nu întărește dogma ci creează și dă alte viziuni estetice și poetice, fără dulcegării și cazne, fără metafore de salvare a ideilor și versurilor. Pentru a te ridica la înălțimea spirituală a cărții, trebuie să fi cunoscător al Bibliei, sau cel puțin a pericopelor evanghelice duminicale, din timpul unui an liturgic. Nimic nu este convențional, dialogul cu Dumnezeu, este momentul când „Ne povestim unul altuia/la porți în pridvoare în drum spre Emaos”(Cu pradă să umplem vizuina). Trecerea evreilor prin Marea Roșie, a fost, precum căderea Zidului Berlinului, începutul libertății noastre, cum a evreilor scăpați din

robia egipteană. Crează precum vedeți, un univers al unor înțeleșuri paralele. Poezie fascinantă, cu vocația imaginii care se vede dincolo de limbaj. Stările create sunt convertite în magie, pentru că, de fapt poezia trebuie să fie o magie, iar cartea „Casa teslarului”, confirmă acest lucru. Ioan Pinteau are știința frazării și regizării poetice, după cele 15 – 16 titluri publicate de domnia sa. Îmi permit să afirm că, poezia există prin stil și un ritm interior care face plăcere și configurează universuri paralele bine articulate. Iată magia poeziei lui Ioan Pinteau, pentru care „Zgomotul lumii e de fapt muzica mea interioară/ dorind să-i „întâlnească cândva pe Mozart și Bach”. Dacă poezia trebuie să fie o rugăciune „cum în mișcare fiind/spun rugăciuni nenumărate/pentru sufletul lui”. Casa teslarului „seamănă mult cu adierea de vând din grădina Edenului” (cântecul lui Simion Cireanul). Dacă într-o poezie de calitate, este nevoie să apară viața și implicit moartea, atunci la Ioan Pinteau, sunt trimiteri care fac o poezie cu adevărat frumoasă precum: „despre Pruncului născut/ascultați Moartea și Învierea”. Nu este oare magie să ascuți moartea, precum Blaga asculta „cum crește firul de iarbă”. Cunoscător profund al religiei și dogmaticii ortodoxe, crează o atmosferă de vecernie, în care pictura mănăstirii îți spune „Tocmai mă întocean din Samaria/și am âtâlnit o femeie singură la fântâna lui Iacob/care mi-a spus toate/absolut toate/ despre El” (samarineanul milostiv). Despre mormântul gol s-a scris o întregă literatură de specialitate, ori dacă, Învierea Domnului este baza teologiei creștine, și despre care sf. Pavel decretează „Zadarnică ar fi credința noastră, dacă Hristos n-ar fi înviat”, haricul poet Ioan Pinteau conchide:

„Mormântul din grădina s-a deschis
e dis-de-dimineată tată și fiu
Sunt împreună pentru totdeauna
Fiul acestam copilul acesta e viu” (Casa teslarului)

Sandu Al Rațiu

CUM TE CHEAMĂ ?

Opinii Opinii Opinii Opinii Opinii Opinii

Se zice că un cavaler medieval spaniol se întorcea din război și, în drum spre casă, a poposit cu calul său, în miez de noapte, la poarta unui han de țară. A bătut în poartă, a bătut și-a zornăit zalele, a zângănit din arme, și-a tropotit calul și într-un târziu poarta s-a întredeschis de-o palmă doar.

- Care-i acolo? A întrebat hangiul somnoros și puțin înfricoșat de zgomotele de afară.
- Alejandro Alfredo Antonio Carlos Diego Eusebio Juan Leon Manuel Mario Paolo Gomez! Astrigat cavalerial.
- N-am atâtea camere! A zberat hangiul și a trântit cu spaimă poarta, zăvorând-o bine la loc.

Se vede bine că uneori mai multe nume nu sunt folositoare, chiar dacă din conștiinciozitate sau din mândrie nu sari peste nici unul dintre cele înscrise în actul de naștere.

Nu este cazul să fim împotriva mai multor nume de botez, mai ales că în unele țări ele sunt clasice, deoarece provin din calendarul ei religios.

Îmi aduc aminte că pe vremea când eram elev (în urmă cu peste 40 de ani) nu se prea întâlneau copii cu mai mult de un nume de botez. Cazurile erau extrem de rare. Prestând în învățământ încă din anul 1971 am observat un fenomen care, extins la întreaga generație tânără din România acelor ani, răsărea victorios și fără șansă de diminuare și anume: apariția mai multor nume de botez date copiilor.

Mai întâi erau câte două nume de botez, date la dorința nașilor (e nașu!! avem și noi obraz), iar al doilea nume din imaginația și plăcerea tinerilor părinți, ori din dorința de a nu supăra pe careva dintre soacre.

Se obișnuia ca unul dintre nume să fie al unui Sfânt. Sfânt care se credea că ocrotește sufletul venit în

lumea pământescă. Se dădeau nume scrise în calendar între Sf.Vasile (1 ianuarie) și Sf.Ștefan (27 decembrie). Aceste nume provin din credința și bunul simț al acestui popor creștin. După numele sfântului au început mai târziu să apară încă 2-3 prenume chiar. Date uneori cu o fantezie care te făcea cel puțin să zâmbești.

În urma creării posibilității românilor de a călători mai ușor în toată lumea varietatea numelor de botez s-a diversificat. Se renunță la nume ca: Ion, Vasile, Grigore, Nicolae, Toader, etc. cu variantele lor feminine și la nume simple de fețițe ca Maria, Ioana, Elena, Melania, Paraschiva, etc. în favoarea numelor care nu au nimic cu tradiția numelor românești. Așa întâlnim nume de botez ca: Patrik, Erik, Roland, Bruno, Enrique, Noris, Nick, Alice, Bernice, Celsia, Geanina, Xena, Isaura ș.a.m.d.

Îmi imaginez cum vor suna peste ani adresările: „badea Patrik, lelea Bernice”, etc.

La sate fantezia e puțin mai mică, teama de păcat mai mare, ca și dragostea creștină. La orașe pomelnicul unor mai multe prenume e greu pe capul copilului nou-născut. Oricum mai târziu acesta își va alege să fie strigat cu nume din doar două silabe (ca și pe cățeluși) de către cei apropiați precum Coco, Bono, Zozo, Zuzy, Nyky, Edy, Fyfy, Lyka și nu știu mai cum, important este ca în scrierea lor să apară cât de mai multe ori literele y și k.

Se pare că începe a fi o jenă în a da nume românești consacrate. Nu dă bine. S-a pierdut și obiceiul străbun de a se ruga și ocrotitorului numelui și de a-l cinsti cum se cuvine de ziua sa.

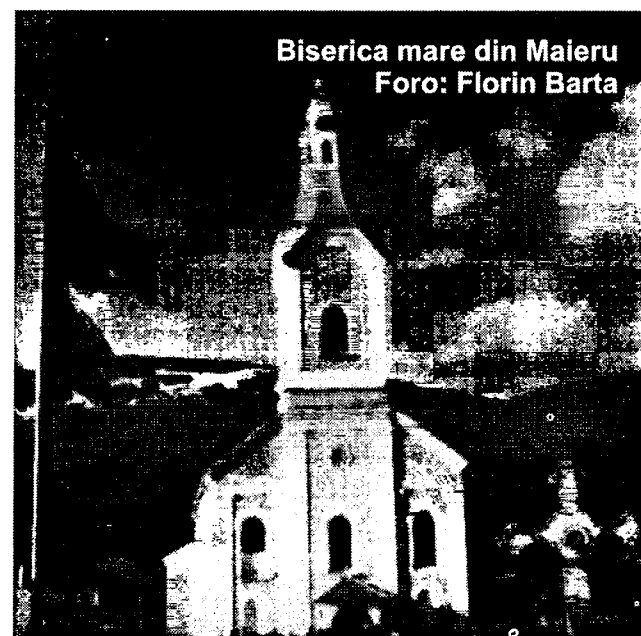
Îmi amintesc din liceu că ne distram când auzeam că pe alte meleaguri cineva a dat nume copilului său numele purtate de fotbalistii unei întregi

echipe, nume pe care și cel care le purta era pus în dificultate de a le reține.

Părinții uită că numele de botez nu le vor purta ei ci copiii lor și înainte de a le alege trebuie să vadă cum se potrivește cu tradițiile și obiceiurile românești, altfel aceste nume pot deveni o povară asupra celui care le poartă.

Dacă din 2-3 nume de botez, nici unul nu are corespondent în calendarul religios sau este din afara listei numelor tradiționale românești, cred că ar fi indicat ca părinții să învețe pentru a putea să treacă examenul la obiectul „Învățăminte străbune”.

VALER POP



Biserica mare din Maieru
Foro: Florin Barta

Lirica

ESILERVA MĂIEREANU

MINUNEA/ SUTAȘUL PE GOLGOTA

Sutașul, sulițând în coaste,
cercat-a viul de-i mai viu!

**
Golgota nu părea sub oaste...

Târziul se făcu târziu,
și noaptea se grăbi la post
mai neagră de cum, ieri, a fost...

Sutașul prins de remușcări
tot încălcea, pe Deal, cărări,
pierzându-și firul către castru!

Deodată, sulița-i plină de sânge
'ncepuse-a lumina, precum un astru
în vârful-i, care <"parcă stele strânge!">...

spaimă, 'nfipse sulița-n pământ
și, în genunchi, căzu plângând...
Și, plin de-nțelepciune și Cuvânt,
rosti gândind, gândi rostind:
<"Mă lartă, Doamne, am fost trimis
să-ncerc de Cerul s-a Deschis,
când vârful-i l-am împins în Coaste,
căci sulița-i, acum, o Sfântă Lumânare!"

Mi-arată drumul înspre oaste...
Dar, mai întâi și-ntâi, mi-arată ce E Sus!

Cercare omenească se face îndrumare,
și-acuma știu: << Pe Cruce, chiar Era Iesus! >>">

București, 21 februarie 2010-Duminică întâi din Post(a Ortodoxiei)

ÎNDEMURI dereticând prin suflete,
a ÎNVIERE

Motto: "Cu moartea pre moarte Călcând,
și celor din mormânturi, Viață Dăruindu-Le..."

*
Cum e firesc să-ți fie mieii sprinteni,
dă-ți Căii o fină mângâiere,
nu sula-n coaste rupte de la pinteni!

**
Purtați-vă privirea adiere,
peste-Nfloritul pretutindeni!

Solara-vă gândire, repliere
sporind Lumina din Armindeni,
supremă vibrație-n tăcere,
ca să vă cearnă Cor de îngeri,
spre-Adâncul cu UNICA-NVIERE!

< Când, a pură Mântuire, Sângerii
pe CRUCE țintuit în trei Piroane,
și-n azimuturi tremură pământul,
VESTEȘTI, IISUSE, că alte Bastioane
'nălța-vor, Sfânt, Credința-Ți și Cuvântul
peste mulțimile sporite, milioane
în sete-foame dup'-Adevărul Tău,
pe Calea Vieții-Ți umplută de Coroane,
pe Spini, urmnădu-și Legământul;
și-ntre planete, Soare, stele legioane...,
cu Semnul CRUCII-Ți însemnând Pământul,
ca Omenirea să nu piară-n Hău! >

București, 7 martie 2010-Duminică a 3-a din Post(a Sfintei Cruci)

PIEPTIȘ, pe Deal Golgota...

*
Stările latente
și foviste,
amenințări prezente
altruiste,
s-au dovedit "un foc de paie"!

**
- «La ceteră, mai zi-ne, Laie!
Și cântă-ne durut din gură,
să ascultăm Cuvânt la mână
strunit pe-arcuș o Săptămână,
când Patimile se tot fac mai dure,
și când Iesusu' nu se-ndură

să Ceară Îndurare,
când Crucea-Chin ajunge o Pădure,
c-un luda - coadă tare de secure! »

HRISTOS, iubindu-Ne-I Răbdarea Pură,
pe lungul drum, pieptiș, pe Deal Golgota,
cu Trupu-i Flacăra și-Arsură!
«Răbdați, fără de Cruțare!»,
Tăcea Gândind în 'Ne-nturnare...
«De vrea, asupră-Mi să ridice bota,
un cineva, s-o facă!»
E liber, liber... dacă!»

ESILERVA MĂIEREANU,
București, 17 Martie 2010.

PELERINAJ ȘI ÎNVOCARÉ
(la împlinirea a 125 de ani de la nașterea romancierului)

(De față, "Sărutul pământului" și...
Inscripția de pe monumentul <LIVIU REBREANU>
din Cimitirul <Belu>/<Șerban-Vodă>-București:
<LIVIU REBREANU
1885-1944>

<...Ion încet, cucernic,
fără să-și dea seama,
se lăsă în genunchi,
iși coborî fruntea
și-și lipi buzele
cu voluptate de pământul ud.
Și-n sărutarea
aceasta grăbită el
simți un fior rece,
amețitor... >

REBRENE,REBRENE, / bunule REBREAN, /
departe de peon, / pogoară-te prin vreme, / acasă la ION! /
Privește-l cu alean! / Te ține-ntr-o ICOANĂ... / De tare greu,
mereeeu, nu scapă... /
PĂMÂNTU-i nelucrat, / că, iară, n-aaare APĂ... / Mai merge în
POIANĂ... /
'L-așteaptă pe IONICĂ, / din Spania, să vină! / În ochi lumina-
i, tot mai mică, /
'l-ndeamnă spre ICOANĂ. / Privindu-te, se teme. / Se teme
de...lumină: /
< "Pierdutu-mi-am o coasă / și pe MĂRIA mea! / Adu-mi-l,
DOAMNE, acasă! /
Răzbună-Mă, așa! / ...Demuuult, MOȘ-MOȘU' nost', ION, o
sărutaaat pământu' /
să nu-l mai piardă-n veci!... / IEU, îți sărut CUVÂNTU' /
...Mă...lartă...Văd...
că...Pleci! "> / Și gârbovit de zile, în fine... / se-ndreptă din
șale, s-atingă, fin, ICOANA... /
Și, DOAMNE, cum, REBRENE, atinsu-te-a pe tine!... /
Dar...SĂRUTÂND...POIANA!

P.S. Se dedică împlinirii, la 27 noiembrie 2010, a 125 de ani de la ivirea pe lume, la Târlișua, a lui Liviu REBREANU.

ESILERVA N. Călidonscri, copleșit de adevărurile noului
destin al țaranului român

București, început de octombrie 2003/ reactualizare,
început de martie 2010.

MĂIERENICALE

*
Luciiri jucăușă, / poame culducușă; / diediesupt, brândușă, /
otavă în roauă... /
Cieriu' stă să ploaie, / doar, așa, on pciic / pistie dialu' Fiic... /

**
În amniaza noauă, / ocșorii bondrii, / pi su' dialu' Condri, /
aștiaptă o coasă, /
giiiana-le întoarsă, / rafinată pleavă / îndulcin' otavă... /

Pi-aproapie Ciroaia, / ascunzân' on câ'nie, / ca și cum
Pârcioaia / mminosân' a pâ'nie, /
batie-afund, năuc, / pi-unu'a lu' Pituc, / c'iar aflat pie calie... /

Diiin afunda Valie, / cotruțân' Munciel, / cinieva uieștie / gân'in'
la iniei... /
În părâu, racoșă / suugie diin Boboșă / lutu' di suuu' pcietrie! /

<"Țânie-tie, Tu, Petrie, / die Poarta die Rai, / die Vriei s-o mai
Ai, / ducân' în Butuci!">
La Vranău în nuci, / ca-nt'-on dublu sorb, / croncânie on
corb... / Fără zăâacie "Hop", /
sboară sprie Prislop... / Di pie crângi, atunci, / trăistuță die
nuci, / gios, pistie gienuci, /
la Domnu' Ionică / priiins în rugaa mnică, / di după amniază... /

Și-n ciereasca rază, / Ciinie să mai vadă: / < Drogomana

giiios?! / Pâlpăirea nadă /
cum c-o fost Hristos / pi-acielle pământuri?! / Ș-acoloou în
cânturi, / înspric patru vânturi, /
Slaava tăăăt crieștea?! / Că, în turla 'naltă, / Dumniezău
Veghea / apele 'Nvierii, cu o susă
Stea- / Ociu' Priviegherii?! > / Adieri die Baltă / ras-au tăăăt,
ș-acum / nu gășăști nici scrum! /
Doar pământ mănos, / diin beserici scos, / su' Muncielu'
blând... / Aștieptân' la rând, /
turmiile răbdării, / în Someș s-adapă, / pârcioin' agapă, / ca
pint'u măieri...

Cric-o fost, c'ar ieri, / Măieruuu' ciel Mare, / sat să luminează,
/oci să lăcrămieză / "cu criedință
tarie" / n Sfântă Botiezarie: / < "Botă faină la Măier, / furcă
dublă die căier, / tăăăt cie ducie...
cu băier, / tăăăt cie stă în sârcier, / păcurar, numa'... oieri... /
Și Hânțoaia, și Pârcioaia, /
c'iar și Borii cu Boroaia... / Tăăăt cie stă su' a' lor Cieri, / Henț-
u tăăăt cu daravla, /
Perișoara lu' Carela, / Colnicu' și Butiiiana, / cu Ion-i și c'iar
cu Ana, / Inieut și Știef și gieri, /
Tutuleasa, Balasâna, / Haju' tăăăt, și multă lâna, / laptilie și
cașu' tot, / cii carie să liing pie bot /
și să bat-atât cât pot... / << Dacă nu îți placie baba, / îți mai
dau o țâr' die Caba! / Cum nu ai nici
pcic die haz, / ie ș-o halcă di p'in Laz! >> /
..... / Mult mai multie-n CĂIERU /
cie-l vor toarcie tiimp și stiemie, / să să ciemie 'MĂIERU', /
pân' la capătu' die vrieime! /
Și-n momientilie supriemie, / să-l aviem cum
'CRIEZĂNTUNU': / MAIERU' nie iestie UNU!' >

//Sămnătura die Măieri, / suuus, cu SUARILIE, pie Cieri... //

ESILERVA N. Călidonscri, în Zi die Mucnici,
București, 2007

Conșiderații privind evoluția arhitecturii și picturii bisericesti pe Valea Rodnei

- urmare din pag. 4 -

[1] + TEOFIL, Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului, *Cuvânt înainte*. În „Monumente istorice și de artă religioasă din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului”, coordonatori: dr. Marius Porumb, prot. Onisie Moraru, prot. Ioan Baci, Editată de Arhiepiscopia Ortodoxă Română a Vadului, Feleacului și Clujului (presurat - E.A.V.F.C.), Cluj-Napoca, 1982, pp. 5-10.

[2] Acad. Virgil VĂTĂȘIANU, *Conșiderațiuni privind evoluția arhitecturii eclesiastice pe teritoriul Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului*, în op. cit., p. 35.

[3] *Ibidem*, p. 36.

[4] *Ibidem*, pp. 36-37.

[5] Acad. Virgil VĂTĂȘIANU, op. cit., p. 37.

[6] *Ibidem*, p. 39.

[7] Acad. Virgil VĂTĂȘIANU, op. cit., p. 40.

[8] Dr. Marius PORUMB, *Pictura vechilor biserici din Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului*, în op. cit., p. 44.

[9] *Ibidem*, pp. 46-47.

[10] *Ibidem*, p. 48.

[11] Dr. Marius PORUMB, op. cit., p. 77, apud Ștefan METEȘ, *Emigrări românești din Transilvania în secolele XIII-XX*, București, 1971, p. 15.

[12] *Ibidem*, p. 81, apud Victor MOTOGNA, *Un document necunoscut privitor la istoria românilor din Valea Rodnei*, în „Revista istorică”, Anul XI, 1925, nr. 7-9, pp. 196-201.

[13] *Ibidem*, pp. 93-84, apud Nicolae DRĂGANU, *Toponimie și istorie*, Cluj, 1928, p. 117.

[14] Gheorghe MĂNDRESCU, *Biserici de lemn din Țara Năsăudului și din ținutul Bistriței*, în op. cit., pp. 161-162.

[15] *Ibidem*, p. 162, apud IORGA - HURMUZACHI, *Documente privitoare la istoria românilor*, XV, 1, pp. 271-272.

[16] Gheorghe MĂNDRESCU, op. cit., p. 162, apud Virgil ȘOTROPA, *Răboaje din trecut*, în „Arhiva Someșană”, Năsăud, nr. 3, 1925, p. 75.

[17] *Ibidem*, pp. 162-163, apud Teodor V. PĂCĂȚIAN, *Contribuții la istoria românilor ardeleni în secolul XVIII*, în „Anuarul Institutului de istorie națională”, III, 1924-1925, p. 167.

[18] *Ibidem*, p. 163, apud Ștefan METEȘ, *Mănăstirile românești din Transilvania și Ungaria*, Sibiu, 1936, p. LXXVII.

[19] *Ibidem*, p. 164, apud *ibidem*, p. 63-71.

[20] Gheorghe MĂNDRESCU, op. cit., p. 164, apud Virgil CIOBANU, *Statistica românilor ardeleni din anii 1760-1762*, în „Anuarul Institutului de istorie națională”, III, 1924-1925, p. 617.

[21] *Ibidem*, apud *ibidem*, p. 622.

[22] *Ibidem*, apud Virgil ȘOTROPA, *Contribuții la istoria bisericăscă*, în „Arhiva Someșană”, nr. 21, Năsăud, 1937.

[23] *Ibidem*, p. 165.

[24] *Ibidem*, p. 167, apud Virgil ȘOTROPA, op. cit., p. 466.

[25] Gheorghe MĂNDRESCU, op. cit., p. 167.

[26] *Ibidem*, pp. 168-169, apud Virgil VĂTĂȘIANU, *Contribuții la studiul tipologiei bisericilor de lemn din Țările române*, în „Anuarul Institutului de istorie din Cluj”, III, 1960, p. 27.

[27] *Ibidem*, p. 169, apud *ibidem*, pp. 31-32.

[28] *Ibidem*, apud *ibidem*, p. 32.

[29] Gheorghe MĂNDRESCU, op. cit., pp. 169-170.

[30] *Ibidem*, p. 173.

Decinii noștri

Vaier Pop, colaborator al revistei "Cuibul visurilor"

Înainte de 1977, ne cunoșteam – vorba cântecului – doar din vedere. În anul acela am ajuns colegi la Școala Generală din Anieș, școală ce avea să poarte, mai târziu, numele poetului și folcloristului Iustin Ilieșiu, odinioară elev al acestei instituții. Precizez faptul că dl. Vaier Pop preda matematica, iar eu limba și literatura română. Elevii anieșeni, ca dintotdeauna, deștepți și dornici de a învăța. Alături de domnii profesori Virgii Ureche, Macavei Al. Macavei (ajuns respectat procuror la municipiu) și Alexandru Sohorca (Dumnezeu să-l ierte și să-l odihnească!) formam o trupă formidabilă. Director era pe vremea aceea dl. prof. Pavel Ciupe. Ne-am înțeles bine. Cu toții transmitem noile cunoștințe după priceperea fiecăruia, nelipsind, firește, emulația prietenească specifică vârstei. Făceam sport, jucam tenis de masă, fotbal, șah, dar poate că cel mai mult timp liber ni-l petreceam dezlegând careurile din celebra revistă "Rebus". Ce vremuri! Deseori, compuneam noi înșine careuri tematice sau surpriză, evident cu cât mai puține puncte negre; și acum țin minte un careu surpriză făcut de Vaier cu titlul "Sus cupa, băieți!", în care fiecare cuvânt începea cu silaba "pa", pe verticală. Primul care termina dezlegarea tuturor careurilor sau a jocurilor propuse din revista amintită – d'acapo ai fine! – era matematicianul Vaier Pop.

Apoi, drumurile ni s-au despărțit. Profesorii Vaier Pop, Virgil Ureche și Alexandru Sohorca am mai rămas încă mulți ani la școala din Anieș. Lor li s-a adăugat și dl. prof. Iacob Gușă. Nu știu dacă au trăit experiențe asemănătoare în continuare. Între timp, dl. Vaier Pop a devenit director la aceeași școală. Se povestește că în acea perioadă a fost vizitat de un zelos activist de partid (din aia care se

conduceau după principiul "Prostimea propune și partidul decide"), care l-a luat în focuri pe proaspătul director pe motiv că nu era bărbierit. Întrebat când s-a ras ultima dată, mucalitul Vaier Pop a răspuns senin: "Mâine", ceea ce l-a pus în încurcătură pe omul partidului, obișnuit să intimideze și să dea ordine. În situații similare, un fost elev de-al lui Vaier, care i-a urmat în profesie, dl. Grigore Cotul are o vorbă de duh pe care i-o reproduc pentru frumusețea tâlcului: "Mai bine taci și pari prost, decât să vorbești și să înlături orice dubii".

După revolta din decembrie 1989, m-am întâlnit din nou cu dl. Vaier Pop reînnoțind și reactivând prietenia păstrată parcă anume pentru alte timpuri.

În 1995 s-a înființat la Maieru întâia revistă din mediul rural din România: "Cuibul visurilor". Profesorul a devenit colaborator al acesteia, dar nu atât de frecvent cum ne-am fi dorit. Cert este că atunci când a simțit nevoia să-și manifeste opinia în legătură cu marile probleme ale sărmanei noastre democrații, ale comportamentelor persoanelor publice și nu numai!, în general cu indivizi corigenți la morală și etică a făcut-o fără timorare.

Se zice că prudența și indulgența cresc odată cu vârsta. Ei, bine, în cazul profesorului Vaier Pop această sintagmă nu se confirmă. Sunt convins că generațiile de elevi trecute prin mintea și sufletul său și-l amintesc cu mai recenta sa butadă dojenitoare, adresată elevilor mai puțin dotați – era să zic stupizi – și așezați în ultimele bănci: "Voi faceți doar liniște, veți trece clasa, dar lăsați în pace pe cei care doresc să învețe. Când veți ajunge mari patroni, aceștia vă vor rezolva problemele firmelor voastre".

Icu Crăciun

Ece homo!

Știința se războiează ca o femeie, nu când o ataci, ci când o neglijezi.

Grigore Moisil

Atunci când întocmești un proiect de lecție, îți stabilești mai întâi obiectivele. De data asta, eu, am unul singur: să nu scriu la trecut despre profesorul Vaier Pop. De ce? Fiindcă toată viața rămâne profesorul, nu ex-profesorul, omul și prietenul Vaier Pop.

În cazul meu, Vaier Pop, începe prin a fi profesorul (pe vremea când mă luptam cu divizorii), mai târziu, când eram prin facultate – omul, și, de când îmi port și eu crucea pe Golgota matematicii – prietenul. A nu se înțelege că cele trei entități sunt distincte. Atâta doar că nu știu de câtă vreme și când anume se contopesc. Să nu mă criticați, dar eu aleg omul! Motivație: e exigent și sensibil în același timp, are o subtilitate a limbajului și un umor (uneori negru) de invidiat, înțelege până și ... florile și, nu în ultimul rând, matematica mai are de primit, încă multe, de la dânsul. Ce mai încoace – încolo, e unul din „amanții” matematicii! Să vă spun un secret: matematica, printre altele, este o mare nimfomană. Odată ce-ai obișnuit-o să primească (cum face dânsul!), nimic nu i se pare îndestulător și nu contabilizează sacrificiile. Totuși cred că aceste sacrificii îl salvează de multe ori.

Ca „produs” al său, îl asigur că îi apăr cu dârzenie „drepturile de autor”.

Îl admir că, acum când cărțile se achiziționează aproape numai din snobism, dumnealui își adună creațiile într-o lucrare matematică.

Îl admir că se face vinovat, într-o mare măsură, de influențarea devenirii mele.

O să-l admir în continuare și-i doresc să aibă măcar atâta putere câtă dă el, când lui x, y și z, când lui a, b și c.

Grigore Cotul



Întreaga creștinătate își primenește trupul și sufletul pentru a primi în curățenie Învierea Domnului.
Vă dorim cu ocazia acestor sfinte sărbători să vă găsiți calea spre fericire și să pășiți în lumina Binelui.

Hristos a înviat!

Redacția

Hristos a înviat!

Rebus

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1					H						
2											
3											
4											
5						N					T
6											
7											
8			A								
9											
10											
11				O							

ORIZONTAL: 1) Fiul lui Dumnezeu, întemeietorul creștinismului în Lume, religie care are la bază iubirea, credința și speranța (2 cuv.) 2) Numele biblic al faraonului egiptean Necaos sau Nechao al II-lea din dinastia 26 (609-594 î.Hr.) - Tatăl lui Isus Hristos, întâlnit și cu numele de El, Elion, Elohim, Eloah. 3) Alt nume sub care este cunoscut orașul egiptean Teba, capitala antică a Egiptului de Sus - Localitate arheologică în Etiopia - Valoare de schimb pentru prima dată bătută în Lidia. 4) Cele 12 seminții despre care se vorbește în biblie (sg.) - Sperietoare de păsări! - Nota diriguitorului! 5) Cântăreț român de muzică ușoară, romanțe și muzică populară (Ion, 1908-1992) - Unu și unu! 6) Unul din cei 12 apostoli ai lui Isus, fiul lui Zebedei și fratele lui Ioan - Roșu închis. 7) Gala Galaction - Unul din profeții Vechiului Testament, cel care a prevestit pe ctitorul Templului din Ierusalim - Capul lui Asos! 8) Cea mai nordică insulă din arhipelagul Marchize - Întrecere la cerc! - Oraș antic din Egipt, recunoscut și cu numele grecesc "Heliopolis" (orașul soarelui). 9) Bine! - Fiecare dintre cei trei regi (Melchior, Gaspar și Baltazar) care au venit din Babilon călăuziți de o stea, să se închine lui Isus la nașterea Sa, aducându-i ca daruri aur, smirnă și tămâie - Regiune-continent în care s-a produs nașterea, iar apoi propagarea creștinismului în lume. 10) Pseudonimul lui Tudor Teodorescu-Braniște (1899-1969) - Localitatea în care s-a născut Isus Cristos. 11) Fratele mai mare a lui Moise, însoțitorul de nădejde a celui care a dus poporul lui Israel din Egipt (robie) în Țara Făgăduinței (Canaan) - Muntele stâncos din Samaria, unde Moise i-a pus pe israeliți să aleagă între a asculta pe Dumnezeu și a primi binecuvântarea Sa sau a nu asculta și a fi pedepsiți.

VERTICAL: 1) "Merinde" deosebită pe traiectul vieții, un mic dar divin. 2) Denumirea cu care este cunoscută cea mai veche traducere în limba greacă a Vechiului Testament (traducerea a fost făcută în Egipt în 72 de zile de către 72 învățați evrei, câte 7 din fiecare seminție). 3) Cum erau apostolii față de învățătorul lor Isus (sg.) - Antebraț! 4) Sorin Oprescu - Titlu onorific care se da preoților pentru activitatea pastorală deosebită. 5) În zadar - Fiu în limba arabă. 6) Ued în Algeria - Dialect al limbii gola vorbit în RP Congo. 7) Comandant în armata regelui Iordan, ajuns el însuși regele lui Israel între anii 841-814 î.Hr. - Loc de cinste! - Tuse seacă! 8) Luată la șah! - Denumire simbol sub care mai este cunoscut Israelul în lume - Curat ca un crin! 9) O regiune la sud de Damasc - Renumit oraș pe Eufrat, la sudul Babiloniei, unde săpăturile arheologice au scos la lumină mii de obiecte de o valoare inestimabilă din perioada mult anterioară erei creștine - Unul din regii Israelului care s-a luptat cu împăratul Asiriei, Salmanaser al V-lea. 10) Forma eliptică - Mare proroc al Vechiului Testament, cel care a anunțat venirea lui Isus cu 700 de ani înainte de nașterea sa. 11) Atributul celui învrednicit fizicește de către Dumnezeu - De dimineață (abr.)

DICȚIONAR: TPE, GUH, TTB, ABN, RIU, TEGE, IEHU

Dezlegarea careului din nr. trecut: CHAMFORT-OLIORGA-ALCEU-CLEMENT-ORC-EBA-NEPOS-A-RA-AZI-ABAN-OCARA-OSUC-HLS-IR-CUI-V-CARREL-MB-AAM-HI-AS-S-SHAKESPEARE-CONTRA-ALAIN.

MACAVEI AL. MACAVEI



Redactor-șef: ICU CRĂCIUN
Redactori: Viluț Cărbune, Ilie Hoza, Macavei Al. Macavei, Mircea Prahase, Alexandru Rațiu, dr. Lazăr Ureche, Liviu Ursa

Nr. sponsorizat de S.C. "M.I.S. GROUP" S.R.L. ANIES
Correspondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania); Alex Pop (SUA)
Corectură: Mircea Prahase

Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.
Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSAUD

Machetare: Icu Crăciun
Tehnoredactare computerizată și tipar: IMPRES srl Bistrita str. N. Titulescu, nr. 18,
tel/fax: 0263 238027, 223201 ISSN 1224 - 643

"În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele" -

Lina Rebranu

SCURTUL



Director: SEVER URSA

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE COMPLEXUL MUZEAL BISTRIȚA-NĂȘAUD ȘI CONSILIUL LOCAL MAIERU

ANUL XV Nr. 3 (90) * MAI 2010 *** 8 PAGINI *** 1 leu**

Interviu

Interviu cu scriitorul Icu Crăciun

Ce credeți că ar trebui să știe cititorii despre d-voastră?

Un cititor care se respectă ar trebui să fie prea puțin interesat de biografia autorului. Deși ar putea fi interpretat drept un truism, ceea ce contează pentru mine rămâne opera (vezi exemplul lui Celine).

De ce scrieți?

Până în 1989 am publicat doar trei schițe: una în "Ecoul" și două în "Cronica". Atât, deși, prin anii '70, am bătut și eu pe la porțile editurilor „Cartea Românească” și „Dacia” cu un roman, un volum de proză scurtă și unul de poezie; bineînțeles că am fost refuzat destul de elegant pentru vremurile acelea; romanul am reușit să-l recuperez, dar proza scurtă și lirica nu. S-ar putea să existe în arhiva vreunora dintre aceste edituri. După revolta din Decembrie '89 am simțit nevoia de a spune și eu ceva și mi s-au publicat opiniile în „România liberă” (ceea ce m-a dat curaj) și, evident, în majoritatea publicațiilor județene. O bună parte din eseuri, recenzii, articole de istorie literară, mai puțin traduceri din autori americani și englezi, tipărite în „Minerva” domnilor Cornel Cotutiu și Aurel Podaru, le-am adunat în cele patru cărți de publicistică literară.

Cum vedeți rostul scrisului?

Fie că ești gazetar, fie că ești scriitor, responsabilitatea este aceeași. Știu asta din experiența acumulată în calitate de redactor-șef al primei reviste din țară în mediul rural, de data asta fi-mi iertată lipsa de modestie!, înființată în 1995: „Cuibul visurilor”, răsplătită cu un premiu de Societatea Scriitorilor din Județul Bistrița-Năsăud, acordat dragului nostru director fondator Sever Ursa, chiar anul acesta, după 15 ani de viațuire! Dacă gazetarul are o cultură solidă și este obiectiv, face un bine cititorului. Ca scriitor român, lucrurile sunt un pic mai complexe. Există – vorba d-lui Eugen Negrici – câteva „terenuri virane” în beletristica noastră care ar trebui cultivate. Mă refer aici la romanele anarhetipale (formula nu-mi aparține mie, ci d-lui Corin Braga), gen „Ulise” al lui Joyce sau „În căutarea timpului pierdut” al lui Proust. În ceea ce mă privește, cred că avem prea puține romane despre perioada ceaușistă la sate (colectivizate sau nu), inclusiv proză scurtă, care să înnoade epoca interbelică, comunistă și cea de după '89. Microromanul meu „În spatele călărețului” vorbește despre condiția tânărului în sistemul comunisto-securist al lui Ceușescu, iar „Pești și parașute” este o carte a traficului de carne vie (cum bine a sesizat dl. Ion Radu Zăgreanu), practicat și de românii noștri după 1989. Proza din „Mitingul” are o paletă mai largă de teme și nu insist acum asupra lor.

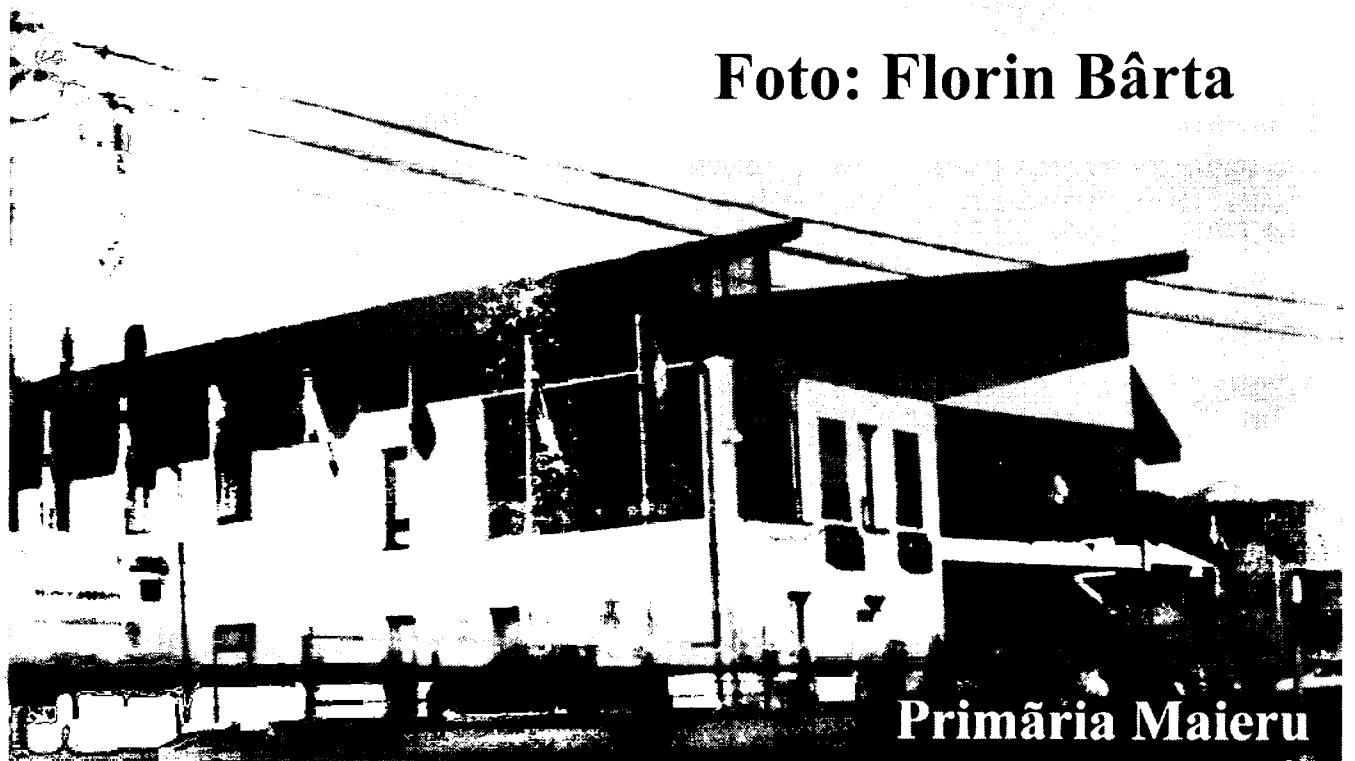
Care sunt valorile în care credeți?

Valorile creștine. Confraților mei le reamintesc faptul că este loc pentru fiecare în lumea literelor.

Cum scrieți?

Mulți ani am scris în caiete, după care am dactilografiat la mașina de scris. În ultimul timp folosesc și eu calculatorul.

Foto: Florin Bârta



Primăria Maieru

În cariera d-voastră scriitoricească, există oameni cărora le datorați ceva?

Tuturor celor pe care i-am cunoscut le datorez ceva. În primul rând dascălilor mei, de la învățătoarea mea Ștefan Lucia, la profesorii Sever Ursa, regretatul Regvald Titus, Ilăa Grigore și V. Fanache. Apoi, scriitorilor: Ioan Negru, Ion Moise, Aurel Podaru, Cornel Cotutiu, Ioan Pinte, Olimpiu Nușfelean, Ion Radu Zăgreanu, Andrei Moldovan, Victor Știr, Virgil Rațiu, regretatul Teohar Mihadaș (m-ați luat prea repede, ar fi trebuit să-i spun în ordine alfabetică!) și încă mulți alții pe care îi rog să mă ierte că nu-i amintesc acum. Un loc important în biografia mea îl ocupă colegii mei de facultate Alexandru Vlad și Adrian Țion.

Considerați că aveți un cerc de cititori? Cine sunt ei și ce așteaptă de la d-voastră?

Poate prietenii mei. Cărțile mele nu au fost tipărite de edituri cu staif pentru a-mi fi citite de o masă mai largă de cititori. La ora actuală, în România nici nu avem cititori specializați –ca-n străinătate – să zicem: de romane polițiste, de romane de dragoste, de romane de război, psihologice etc., etc; multă lume citește de toate, care citește!, și, într-un fel bine face!

Credeți în prietenii literare?

Da.

Fiecare scriitor gândește la cartea de căpetenie care să-l reprezinte. Ați scris-o deja? Dacă nu, cum o imaginați/proiectați?

Vă spun sincer că, inițial, am vrut să debutez ca traducător. Timp de două veri am tradus două dicționare: „Dicționar de mitologie britanică și irlandeză” de Caitlin și John Matthews și „Dicționar de mitologie a indienilor americani” de Page Bryant; le-am tradus de plăcere, dar și cu gândul că vor fi utile în primul rând liceenilor. Nu am bănuț că editura engleză

(e vorba de „The Aquarian Press”-„Harper-Collins”) va cere o sumă atât de exorbitantă ca drept de autor. De aceea, ele zac și acum la editura „Limes” a domnului Mircea Petean în speranța găsirii unui sprijin financiar consistent. În legătură cu reprezentarea, pe mine, fiecare carte mă reprezintă, fie-mi iertată repetiția.

Grupările literare, cenaclurile, credeți că mai au vreun rost? Care ar fi el?

Rar scriitor care să nu fi frecventat un cenaclu sau să nu fi făcut parte dintr-o grupare literară. O carte comentată, o idee, schimbul de opinii sunt întotdeauna binevenite în formarea unui scriitor. Ceea ce face dl. Andrei Moldovan cu cenaclul din Beclean este un lucru formidabil. Domnia sa trimite prin e-mail membrilor cenaclului poemele ori proza ce vor/va fi citită, astfel că la întâlnirea propriu-zisă ești „informat” cu subiectul discuțiilor despre care urmează să aibă loc. Nu ești acolo la prima cetire.

La ce lucrați acum?

Sunt pe ultima sută de metri – cum se spune – cu definitivarea unui volum de proză scurtă al cărui titlu mi l-a inspirat recenta dezbatere din „Vatra”: „Povestiri cu personaje negative” și fișez de mulți ani piesele lui Shakespeare în vederea unei cărți intitulată „Mitologia teatrului shakespearean”; este vorba de influența mitologiilor: greacă, latină, britanică și creștină (evanghelică).

Ce reprezintă pentru d-voastră Societatea Scriitorilor din Bistrița-Năsăud?

În primul rând, m-a determinat să mă aplec mai mult asupra scrisului, să-i citesc pe membrii săi; în al doilea rând, să mă ocup de spirit mai mult decât înainte de a face parte din această asociație. Cel mai mare dușman mi-a devenit timpul.

A consemnat Andrei Moldovan
(articol preluat din cotidianul „Răsunetul”, aprilie, 2010)

Cartea

IACOB NAROȘ - O ADDENDĂ REBREANIANĂ

„Ctitor al romanului românesc modern, Rebreanu își inventează totul având aerul că reproduce realitatea. Scriitorul surprinde miracolul însuși al existenței umane. Idealul său a fost să creeze o tipologie memorabilă” afirmă Iacob Naroș la pagina 143 în „Nume proprii în opera lui Rebreanu” (editura „Remus”, Cluj-Napoca, 2010).

Pentru Rebreanu, realitatea înconjurătoare prezenta un interes minim în raport cu lumea făurită de el. Lumea lui Rebreanu este trecută prin filtrul său, el fiind atins de scânteie geniului, fapt pentru care eroii săi și realitatea plăsmuită este mai reală decât realul. Acest lucru este mărturisit de Rebreanu „La lumina lămpii” „...lumea imaginației e mai aproape de esența realității decât lumea cea palpabilă a realității aparente”. Autorul, profesor Iacob Naroș, prin cartea sa, care este o carte de cercetare lingvistică necesară rebrenologilor care se vor apleca asupra numelor preluate și prelucrate de Rebreanu din zona Năsăudului. Cartea se deschide cu un studiu introductiv, apoi „antroponime, toponimie rebreniană, și concluzii. În studiul introductiv- „Literatura și numele”, autorul precizează că „Numele de persoană are funcțiunea de a opera și exprima distincțiile necesare între membrii colectivității”. Onomastica și toponimia din opera literară a unui scriitor au la origine un rol de calificare sau identificare”. Autorul citează, pentru susținerea demersului nume de autori deveniți celebri, în materie de onomastică și antroponimie precum: V. Iancu, Lidia Șerdean, G. Ibrăileanu, Cristian Ionașcu, C. Dumitru, P. Marcea, Al. Graur, Al. Cristureanu, Venera Dogaru, Ș. Cioculescu. Parcurgând aceste nume consacrate din subsolul paginilor mă întreg de ce I. Naroș nu a fost tentat de un doctorat în materie, pentru că lucrarea domniei sale are toate elementele unei lucrări de doctorat. „Țăranii de pe Valea Someșului și de pe Valea Ilvelor îl readuc acasă”, în singurul spațiu spiritual în care se putea dezvolta creația sa până la dimensiuni uriașe. Rebreanu s-a raportat tot mereu la această matcă, la specificul ardelenesc „componentă a marelui duh românesc”, ce l-a ajutat să-l înțeleagă mai ușor dimensiunile gândirii și simțirii naționale și ale celei universale cărora scriitorul le aparține deopotrivă. Aici s-a produs pentru scriitor identificarea cu sine, aici a descoperit energii care erau și ale sale și care i-au marcat hotărâtor devenirea literară” – afirmă rebrenologul Andrei Moldovan, în „Liviu Rebreanu la Ilva Mare” (editura Napoca-Star, Cluj, 2008). Cartea reprezintă încă un studiu asupra mult cercetatului fenomen literar interbelic, abordat din perspectivă sociologică, care dezvăluie fețe diferite față de cele impuse prin tradiție. Rebreanu reprezintă procesul lent și dificil de impunere a scriitorului în fața marelui public. Toate acestea sunt analizate de Rebreanu într-o manieră riguroasă și sobră, într-o cercetare lucidă și bine documentată, bazată pe documentare a prototipului personajului creionat în roman, nuvelă sau povestire (pag. 29).

Toponimele reale cuprind întreaga arie geografică a Năsăudului. Nota specifică a realismului Rebrenian se evidențiază prin generalitatea caracterelor lor. Rebreanu redă exemplare omenești mijlocii, de adevăr sufletesc general. Realismul scriitorului este clasic, fără pitoresc și dulcegării, de aceea Ș. Cioculescu în „Aspecte literare contemporane” (editura Minerva, București, 1972, pag. 414) afirmă: „Rebreanu rămâne astfel reprezentantul cel mai acreditat al epicii obiective cu caracter social”. O pondere mare ocupă în opera lui Rebreanu numele create de scriitor după porecle. Spre exemplu: Strâmbu devine Ciungu; Cârlan devine Tunsu etc. Numele proprii sunt luate din limbajul comun, ele ducând spre obiectivitate, spre concret, spre realism. Poreclele sunt folosite de scriitor ca o completare a portului psihologiei sau biografiei personajului. Rebreanu avea predilecție pentru viața la țară, de aceea predomină țăranii, urmați de reprezentanții micii burghezii, mai apoi intelectualitatea sătească. Exemplu, familia Herdelea din romanul „Ion” este copia fidelă a familiei Rebreanu. Prenumele latinizate sunt o replică dată stăpânirii habsburgice, cât și un reflex al luptei de eliberare națională. Alte nume înfățișează excepții psihologice ca: Savista Oloaga sau Anton Nebunul. Alteori, numele cuprind cuvinte cu sensuri intenționate:

Apostol, Svoboda, Nevoiașu, Pravilă etc. Rebreanu mai este un romancier al mulțimilor, care vorbește prin



mișcarea independentă a eroilor. Personajele sale trăiesc și acționează potrivit numelui care îl poartă. Toate numele folosite au putere de tipizare. Codrea, Tănase și Găvrilă s-au arminizat cu tot ceea ce este general și individual în caracterul eroilor. Prin nume, intelectualitatea satului abia se diferențiază dintre țăranii: Tofan, Boșcanu, Jarda. Numele dovedesc mult realism îmbinat cu o puternică nuanțare proprie. Toponimele sunt deosebit de sugestive, având un caracter mitic: Pripas, Armadia, Amaradia. Alteori, numele sunt duble: Petre Petre, Ion Ion, pentru a sublinia caracterul lor reprezentativ. Tendințele cosmopolite (franțuzisme) sunt reflectate în nume ca: Grig, Jean, Mimi, Madeleine, Ghighi. Rebreanu a fost puternic ancorat în realitățile social-culturale ale satului someșan, încă din timpul copilăriei. Unele nume din opera rebreniană, precum: Titu, Mădălina, Ileana, Florica, Livia, Adina, Alina sunt folosite frecvent și astăzi în Maieru și nu numai, încât Rebreanu s-ar putea numi nașul acestor nume. În „Antroponime”, găsim nume reale, existente și astăzi precum: Armeanul întâlnit în „Idilă la țară”, Boroiu din „Hora morții”, Boșcanu, creionat în „Caiete”, pag. 161, Briceag din „Ion”, Alexa Candale din „Catastrofa”, Cioarba Iulian din „Cuibul visurilor”, Costan din „Cântecul iubirii”, David din „Catastrofa”, Dihoru din „Cuibul visurilor”, Florica din „Ion”, preotul Groze din „Vrășmașii” sau Alexandru Groze, nume care au precedat pe Puiu Faranga din „Ciulandra”, Holbea din „Ion”, Ileana din „Adam și Eva”, Ilieșu Petru din „Cuibul visurilor”. Ion provine tot din Maieru, Ion Prundaru fiind folosit în nuvela „Ofilire”. Ion Motofeala din „Răscoala”, Jarda din „Caiete” (pag. 326). Mădălina, din „Ciuleandra”, rescrisă la Maieru, este preluat din registru de botezați ai bisericii și despre care Perpessicius sublinia: „Numele-i foarte potrivit, nici un alt nume n-ar fi putut exprima tot fondul acela de poezie interaștră pe care-l radiază mica prințesă rustică”. Darius Pop din „Dincolo”, sub numele de Iulian Moga; Procopoaia din „Cuibul visurilor”. Prundaru, Saveta din

„Ofilire”, Todasia din „Talerii”, Tofan din „Vrășmașii”, Zichi Domocoș din povestirea „Baroneasa”. Toate aceste nume existente în Maieru, preluate de el și transmise până astăzi ne îmbogățesc și învrednesc să zicem cu mândrie că Rebreanu nu este numai al țării ci, în primul rând este al nostru. Foarte și instructiv că, vorbind despre nume, Iacob Naroș, vorbind despre Avrum, cârciumarul din romanul „Ion”, picură date care fac cartea accesibilă, atractivă, cu iz monografic de care poate fi mândru orice creator precum Maieru avea în 1921 3146 de locuitori, din care 26 evrei. Dintre numele proprii preluate și prelucrate de Rebreanu din propria familie aș aminti câteva: Boanghină – nume de ocară pentru ardelenii veniți la București, cu care a fost etichetat și scriitorul. Victor Bologa din „Pădurea spânzuraților”, Aglaia Bujor din schița „Dintele”, Tiberiu Cărbuneanu din „Răscoala”, Fanny Dragnea din schița „Barba”, ori Maria Drujan, care o întrușchipează pe Ludovica Duganu, căsătorită Herdelea Maria. Emil – Apostol Bologa din „Pădurea spânzuraților”, Ghighi din piesa de teatru cu același nume, Ionica Harosa din povestirea „Domnu Ionică”, Laura Herdelea reprezentând pe Livia în „Răscoala” sub numele de Atena. Maria Herdelea, din „Ion”, o întrușchipează pe Ludovica Rebreanu, mama scriitorului. Titu Herdelea apare în „Ion”, „Răscoala” și „Gorila”. Zaharia Herdelea – tatăl scriitorului – în romanul „Ion”. Puia din „Răscoala” este înlocuit cu Olga. Emil, a cărei biografie este fundamentală pentru prototipul din „Pădurea spânzuraților”. Remy – pseudonim folosit de Rebreanu în perioada începuturilor literare apare în „Caiete” (pag. 39). Măierean apare în romanul „Ion”. De fapt, romanul „Ion”, concurează Starea Civilă, producând îndelungi confruntări afirmă Ștefan Bănuțescu și Ilie Purcaru în „Colocvii” (ed. Tineretului, București, 1964).

Capitolul 4 se ocupă cu „Alte nume proprii, create sau prelucrate pe baza unor nume cu arie largă de răspândire. Exemplificăm pe Adeodat, nume existent în Maieru, fiind prototipul călugărului medieval din „Adam și Eva”. Alexandru, de origine greacă, însemnând „virtute” sau „bărbat virtuos”, existent în nuvelistică și marile romane. Cociorva Iacob din „Ciulandra”, Dafina, soră de caritate din „Adam și Eva”.

Din Arhiva „Liviu Rebrenian II, ms. 1, pag. 1231, au în componența lor 176 de nume incluzându-l pe Ion. „În romanul „Ion”, există o multitudine de Ioni” afirmă George Călinescu. Solomia, din romanul „Amândoi”, „este un personaj rustic cu nume tot așa de rustic” (pag. 94). Maieru Ruselin, personaj creionat în geneza romanului „Crăișorul Horia”. Încântător este capitolul 6 „Poreclele măierenilor și Rebrenian”, care va fi comentat pentru frumusețea și interesul pe care îl are pentru Maieru într-un număr viitor al revistei noastre. „De regulă, ne spune autorul în „Concluzii”, numele au fost preluate împreună cu particularitățile persoanei, identic foarte rar, oricum multe dintre personaje au devenit prin pana lui Rebrenian prototipuri literare.

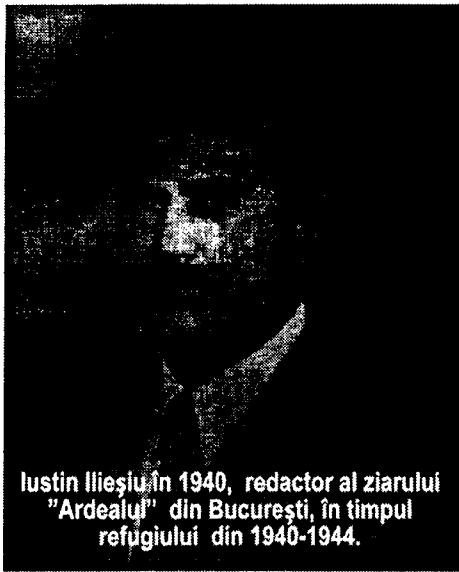
„În urma cercetării numelor, s-a observat că onomastica ajută mai bine la fixarea tipologiei umane rebreniene. Numele preluat și folosit de scriitor se întoarce de unde a plecat, așa cum și Rebrenian se întorcea în cuibul visurilor lui. Volumul, din care am spicuit doar câteva exemple fac din autorul lui, profesor grad I, Iacob Naroș, un nou rebrenolog, un altfel de specialist și interpret, și pentru că sunt fan Rebrenian, cartea încântă dar, poate deveni reper pentru cercetare sociologilor, antropologilor, lingviștilor sau orice cercetare onomatologică. Ați încheia activitatea didactică cu asemenea cercetare, necesară elevilor, studenților și specialiștilor, înseamnă cu mult mai mult de ați face datoria. Scrisă cu suflet, documentată și atractivă, cartea cercetătorului Iacob Naroș va sta alături de specialiștii în materie. Ferindu-mă de lauda gratuită, l-aș parafraza pe autorul cărții, care contribuie la cunoașterea laboratorului și exigenței unui scriitor atins de scânteia geniului cum a fost Rebrenian.

„Că a reușit, ne convingem încă o dată, parcurgându-i umanitatea din operă și din punct de vedere onomastic”. („Concluzii”, pag.143). Felicitări, domnule profesor!

Sandu Al. Rațiu

Distorie

Lui Iustin Ilieșiu, omagiu



Iustin Ilieșiu în 1940, redactor al ziarului "Ardealul" din București, în timpul refugiului din 1940-1944.

Rugă

Doamne, noi nu-ți cerem aur,
Nici mărire, ci dreptate!
Dă-ne satele frumoase
Cu căsuțele curate!
Satele, în care plânge
Neamul nostru în robie,
Unde ne-am trăit pe vremuri
Anii din copilărie.

În aceste sate triste
E viața românească,
Și părinții se închină
Cu credință strămoșească.
Dar de multă vreme, Doamne,
Plâng și-așteaptă libertate,
Căci au fost din trupul țării
Fără milă sfâșiate.

Ele sunt moșia noastră,
Stavilă din vremuri grele,
Steagul tricolor al țării
Fără aiala cândva prin ele.
Dar venit-a fără veste
Freamăt negru de furtună,
Și de-atunci Românul plânge
Și dușmanul se răzbună...

Peste țărișoara noastră:
Suflet smuls din România,
Norii negrii greu apasă,
Corbii și-au întins domnia.
Frații cei rămași acolo
Gem în jug și-așteaptă ora,
Când dreptatea va învinge
Peste vrerea tuturor.

Doamne, noi nu-ți cerem aur,
Dă-ne satele furate,
Dă-ne vetrele străbune
Și bisericile toate.
Dă-ne frații și pământul
Sfâșiat de-atâtea gheare,
Cerule țării îl întinde peste tristele hotare.

Dă-ne munții cu izvoare,
Codrii noștri și ciobanii,
Dă-ne satele frumoase
Ce le-au cotoplit dușmanii,
Căci ne-așteaptă-acolo frații
Și pământurile sfinte,
Slove strămoșești, de veacuri,
Scrise-n lespezi de morminte.

Dorm Strămoșii mari sub glie
Și părinții ne așteaptă.
Doamne, fă și țării noastre
Cumpăna să fie dreaptă!
Nu uita că noi, Români,
Și-n furtuni și-n vremi senine,
Doamne, te-am purtat în suflet,
Nu ne-am lepădat de Tine.

Tu, ce ești stăpân pe lume
Fă să strălucească-n zare
Soarele dreptății noastre
În Ardeal, peste hotare.
Sărbătoarea biruinții
Să se-ntindă peste sate,
Să se-nchine-n vers de rugă
Inimile noastre toate!...

Poetul Iustin Ilieșiu (1900-1976) a fost numit pe drept cuvânt, "poetul sângerărilor ardelene". El va rămâne unul dintre marii fii ai Maierului și ai Ardealului. Majoritatea pomelelor sale își au izvorul de inspirație în viața acestui sat-matrice.

Marcăm ce-a de-a 110-a aniversare a nașterii sale prin reproducerea a două poeme care dovedesc încă o dată legământul de fidelitate față de "Cuibul Visurilor".

Mai întâi poezia "Rugă" din volumul "Sângerări ardelene" (1945) și apoi "Scrisoare" (vezi "Sever Ursa volumul antologic", poezii de Iustin Ilieșiu, editura Napoca-Star, 2006, pag. 62 și "Sever Ursa, operă citată, pag. 352, cu o notiță a poetului: "Pentru badea Solovăstru Vârtic din Maieru". Autorul precizează că i-a versificat măiereanului o scrisoare primită de la București, în mai 1973.

Sever Ursa

Scrisoare

Dragul meu, în seara ce coboară,
Stând pe mal de Someș mă frământ:
Ești plecat de atâția ani în lume,
Și de mult n-ai scris nici un cuvânt...

Ne-am jucat pe vremuri împreună,
Frați am fost, nu prieteni, amândoi-
Amintirile-s așa frumoase
Ca și basmele de pe la noi.

Stam încremeniți pe-o laiță, ziua
Când treceau cu turmele ciobanii-
Diona lor și azi e românească
Ori cât au săpat în ea dușmanii...

Eu-am rămas aici la plug și coasă
Și mă-mbată munții plini de flori,
Păsări prin livada cu pomițe
Cântecele de prin șezători.

Dacă ai veni cândva acasă
Astăzi satul n-ai să-l recunoști-
Sânt moșnegii copiii dealtădată,
Mulți nu s-au întors de pe la oști...

Casele cu paie acoperite
Sunt acum palate românești.
Nu mai ard lumini de seu în sfeșnic.
Luminează becuri prin ferești...

Multă carte se învață-n școală
Și avem o droaie de copii -
Tuturor le place poezia
Despre satul nostru când o scrii.

Ți-amintești ce lună minunată
Se oprea pe Măgura din jos?
Maieru în floare de mușcată



Solovăstru Vârtic, Iustin Ilieșiu, Ion Andronesi
și Petre Hanțig (Maieru, 1959)

Multă apă a trecut pe Someș,
Anii fără cugetare curg,
Tineretea noastră de altădată
Parcă se înecă în amurg.

Tu te-ai dus să-nveți în școli înalte
Și-i fi domn pe acolo la oraș -
Oare și-a ieșit cumva în cale
Fericirea, care-o căutași?

Noi trăim pe-aicea și norocul
Ne surâde astăzi tuturor,
Plugurile noastre taie brazde
Și pământul e tot roditor.

Știi că-n curtea mea din deal țâșnește
Un izvor, ca lacrima curat,
Vin și azi vecinii cu ulcioare
După apă, și începem sfat.

Vremuri, vremuri, cum trecură toate
Eu-s cărunt ca moșii din povești-
Lavița din fața casei tale
Azi e putredă, n-o mai găsești...

Nu se mai adună nici codane
La Banduru, seara, pe părau
Ca să cânte și să șuguiască
Păcălind pe câte vreun flăcău.

E un vis de vară luminos.

Nu mai sunt strigoi azi și balauri,
Casa lui Cornilă s-a dărâmat,
Numai zânele colindă noaptea
Pe la Caba, mai din jos de sat...

La Pituc se scaldă și-azi copiii
De atâtea veselie plini, -
Parcă ieri eram și noi ca daânșii
La hăitașul morii din arini.

Seara cînd coboară de pe munte
Someșu-l ascult șoptind încet:
"Solovestre, cheamă-l iar acasă,
Să-l mai vad o dată pe poet..."

Tuturor ne este dor de tine,
Prietene, cu toții te dorim,
Mai întoarce-te-ntr-o vară-acasă,
Să te-mbrățișăm, căci te iubim...

Zboară carte ca o porumbiță,
Peste delauri, munți, peste câmpii,
Spune-i prietenului sănătate
Cu noroc și-un car de bucurii...

25 mai 1973

Iustin Ilieșiu

Lirica

Dr. profesor Viorel Partene este absolvent al Universității "Ștefan cel Mare" din Suceava, specialitatea engleză - română, și predă limba și literatura română la Grupul Școlar "Liviu Rebreanu" din comuna Maieru, județul Bistrița - Năsăud. Este născut în 1981, în Maieru, unde a urmat cursurile primare și gimnaziale, liceul făcându-l la Bistrița. Din creațiile sale, astăzi, vă propunem două poeme.

Am visat...

Am visat și a fost ca în rai,
Am fost întreg atâtea timp,
Am prins aripi și m-am ridicat spre cer,
Am zburat către infinit alături de tine.

De-atâtea ori ți-am văzut zâmbetul,
Un zâmbet cald asemenea celui mai fierbinte soare,
De-atâtea ori te-am văzut plângând
Cu mii și mii de lacrimi,
Care, dacă s-ar fi adunat, ar fi inundat tot universul.

De-atâtea ori am plâns la fel ca un copil rătăcit în
noapte,
De-atâtea ori mi-ai șters lacrimile
Ce izvorau neconținut la fel ca un izvor
Ce a stat astupat mii și mii de ani.

De-atâtea ori m-am pierdut în ochii tăi
Și am trăit eternitatea într-o clipită
Și m-am lăsat condus de privirea ta
Spre un tărâm ce exista doar în povești.

De-atâtea ori ți-am atins părul tău negru
Ca noaptea în care am visat că ne vom plimba
Lipiți unul de altul, ținându-ne de mână,
Vegheați ușor doar de lumina lunii.

De-atâtea ori am simțit îmbrățișarea ta
Și mâinile tale calde ce mă strângeau strâns...

De-atâtea ori, iubito ... de-atâtea ori...

Mi-am deschis sufletul

Mi-am deschis sufletul
Doar să-mi imaginez
Cum am sta față în față,
Cum ochii mei i-ar întâlni pe-ai tăi,
Cum m-aș pierde în lacrimile lor,
Cum m-aș îneca ca într-o mare involburată
Și nu aș mai avea nicio scăpare...

Mi-am deschis inima
Și te-am primit în ea,
Apoi ți-am dăruit-o ție
Să ai grijă de ea în locul meu,
Să o porți alături de a ta,
Iar, dacă vrei, din când în când
Să o atingi cu o mângâiere...

Mi-am deschis sufletul
Și mi-am imaginat cum aș zări în ochii tăi
O lacrimă senină și fierbinte,
O lacrimă în care s-ar reflecta iubirea noastră,
O lacrimă care s-ar lăsa purtată de mângâierea mea
Și care ți-ar atinge în șoptă buzele...

Mi-am deschis inima
Iar privirea ta m-a cucerit
Și nu mai știu nimic de mine.
Ți-am dăruit ție toată ființa mea
Pentru a putea zbura din nou...

Mi-am deschis sufletul
Și mi-am creat o lume,
O lume în care există două personaje:
Un "el" și o "ea", un înger și-o zeiță,
Dar care se iubesc enorm...

Mi-am deschis inima
Și mâna mea a atins-o pe a ta
Și am simțit că am ajuns în rai
Și m-am născut din nou
Doar pentru a fi cu tine...

Mi-am deschis sufletul
Și am zburat din nou ca un înger,
Un înger care și-a recăpătat a doua aripă
Și a devenit din nou întreg
Doar pentru a se întoarce înapoi
În raiul pierdut de când s-a născut...

Viorel Partene

Geografie

Munții Rodnei - Muntele Saca

Valsul covorului stelar

Primăvara, anotimpul renașterilor, inclusiv al celor vegetale, sosește ceva mai târziu în Munții Rodnei. Acolo sus, în Muntele Saca (max. 1705 m), la altitudini mai mari decât suntem noi obișnuți, în fiecare primăvară, începând de la sfârșitul lunii aprilie și mai ales în mai, albul narciselor de munte, „invadează” poienile.



Rezervația botanică Poiana cu Narcise din Muntele Saca

O astfel de arie în care pot fi admirate narcisele (sălbatic) de munte (Narcissus angustifolius, în Munții Rodnei) este declarată rezervație naturală în cadrul Parcului Național al Munților Rodnei (46.400 ha). Această arie protejată este „Poiana cu Narcise de pe masivul Saca”, din Munții Rodnei, cu o suprafață de 5 ha. Este o rezervație botanică, situată la cea mai mare altitudine din țară.

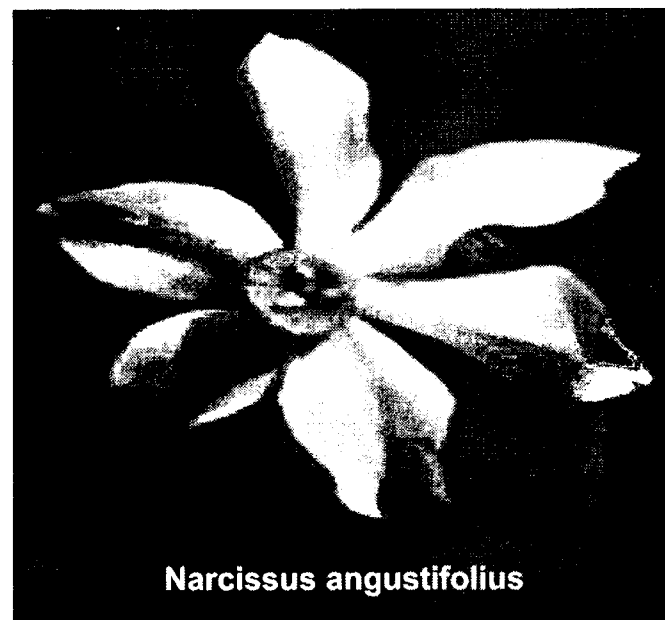
Poiana cu Narcise de pe muntele Saca este

situată pe teritoriul administrativ al comunei Rodna Veche, județul Bistrița-Năsăud, în apropierea satului Valea Vinului, aflat la 8 km depărtare de centrul comunei. Banda de beton ce ajunge în sat se continuă apoi cu drumul forestier ce urmărește înspre amonte Izvorul Roșu. Dar nu pentru mult timp, căci, pentru a urca pe muntele Saca, trebuie să prinzi un drum forestier ce merge spre vest (stânga), prin pădure. Șerpuirile acestuia și doborâturile de vânt vă pot face calea mai dificilă, dar efortul urcușului va fi răsplătit din plin începând de la marginea de sus a pădurii, loc de unde ai o priveliște tot mai cuprinzătoare asupra munților și văilor din jur, în special Izvorul Băilor și vârful Ineu. Odată ajuns la stâna de pe Dealul Popii simți în nări mirosul inconfundabil al primăverii și deplasarea devine mai vie.

Izolate sau grupate în pâlcuri, ele dansează cu vântul prin pașunea înverzită ce acoperă versantul destul de înclinat al vârfului. Constați că, an de an, aria acoperită cu narcise de munte își mărește suprafața, în partea de jos a poienii ele coborând printre molizii cei falnici. Statutul de rezervație și preocuparea Administrației Parcului Național al Munților Rodnei le permite o evoluție naturală prielnică și, de ce nu, în curând va trebui mărită suprafața ocrotită prin lege. Greu de descris în cuvinte gingașă și frumusețea narciselor. Calci cu grija printre ele având în permanentă în minte faptul că te afli într-o arie protejată.

An de an aștept cu nerăbdare momentul oportun, când pot fi admirate aceste „nestemate”. De fiecare dată plin de entuziasm îi îndemn și pe alții să vină și să se bucure de peisajul unic al Munților Rodnei. Așa s-a întâmplat în mai 2007, dar nu numai, când am efectuat o aplicație practică cu un grup de elevi din clasa

a IX-a B de la Grupul Școlar „Liviu Rebreanu” Maieru. Efortul depus a fost pe deplin răsplătit.



Narcissus angustifolius

Pe lângă elementele vegetale, peisagistice, speologice (cu peștera Baia lui Schneider) geologice și geomorfologice, pe care le întâlnim în traseu, se adaugă și fauna, care contribuie la frumusețea rezervației. Dintre elementele faunistice se remarcă: ursul (Ursus arctos), mistrețul (Sus scrofa), cerbul carpatin (Cervus elephus), căpriorul (Capreolus capreolus), acvila de munte (Aquila chrysaetos), corbul (Corvus corax).

Nu ratați „valsul covorului stelar” de anul acesta și cu siguranță veți fi pe deplin mulțumiți de peisajul munților noștri!

Prof. Croitor Ioan

Ostoria trăită

Bombyx mori la Anieș

Se știe că în „epoca de aur” școlile aveau de realizat în fiecare an un așa numit plan economic.

Planul economic se realiza din activități extrașcolare organizate cu pionierii (toți elevii erau pionieri pentru ca să nu fie supărare). Acțiunile erau gândite ca să fie cât mai variate și mai antrenante pentru toți. Așa, sub conducerea comandantului instructor al organizației de pionieri trebuiau realizate toate acțiunile pe care „și le asumau” detașamentele de pionieri la începutul fiecărui an școlar.

Erau planificate acțiuni de recoltare și predare pentru valorificare la centrul de fructe de pădure sau la CPADM (cooperativa de producție, achiziții și desfacere a mărfurilor) fructe de pădure cum ar fi: măceșe, porumbe (coțobrele), păducele, mere și pere pădurețe, conuri de brad și de molid, sămânță de paltin, etc., dar și plante medicinale cum ar fi: păpădie, coada calului, coada racului, coada șoricelului, sunătoare, mușețel, rizomi de ferigă, flori de urzică moartă, rădăcini de hrean și altele. Un loc important în realizarea planului economic îl ocupa recuperarea și valorificarea materialelor refolosibile și de aceea pionierii recuperau și aduceau la școală:



fier vechi, hârtie (caiete vechi, cărți, ambalaje din carton), sticle și borcane.

Pentru realizarea planului economic erau organizate și activități ca: plantări de puieti, descoperiri în plantațiile tinere, anumite activități la Centrul de fructe din Anieș, acțiuni în campania agricolă de toamnă cum ar fi participarea la recoltarea porumbului, strugurilor și merelor la IAS-urile (Intreprinderi Agricole de Stat) din județ.

Școlile trebuiau să aibă și gospodării anexe unde erau crescuți de regulă iepuri de casă sau să cultive legume pe lotul școlar sau în solarii și sere. Activistul de partid Florea venea foarte des pe la Anieș și-mi explica cât de bine ar fi ca în beciurile școlii să înființăm o ciupercărie.

Într-unul din anii 1980-1984, când ocupam funcția de director al școlii din Anieș, după mai multe ședințe cu directorii și cu comandanții instructori de pionieri la Inspectoratul școlar unde „am fost lămurii” cât de rentabil este să creștem viermi de mătase pentru că sunt condiții am fost nevoiți să ne ocupăm și de această activitate.

Știam din orele de biologie că Bombyx mori (fluturele de mătase) este originar din China. Pentru creșterea lui este nevoie de frunze de dud, singura hrană pe care o acceptă. În studiul de fezabilitate cum se spune acum se pare că s-a ținut seama că oamenii din Anieș când au fost întrebați dacă sunt duzi în localitate au răspuns că sunt foarte mulți, ei crezând că duzii sunt plopii plantați pe marginea drumurilor și nu duzii pe cere ei îi numeau pomnițari.

Un pomnițari era totuși în Anieș.

Cândva pe la începutul trimestrului al treilea am fost chemați la Bistrița pentru a ridica materialul biologic constând dintr-o casetă în care erau ouă de fluture de mătase de culoare galbenă și de mărimea bobului de mac, circa 1g). Odată adus în școală materialul biologic am trecut la amenajarea laboratorului de biologie pentru creșterea viermilor. După un anumit timp au început a ieși din ouă larvele care erau mici cât vârful acului. Trebuia asigurată hrana lor. Ne-am deplasat la proprietarul dudului și i-am cerut voie să luăm frunze pentru hrana larvelor. Nu am fost refuzați. La început cu o mână de frunze puteau fi hrăniți 2-3 zile. După ce au crescut mai mari necesitatea de hrană era mai mare și trebuiau frunze de dud mai multe. Dudul din Anieș începea a rămâne fără frunze și pentru a nu risca să se usuce proprietarul ne-a interzis să mai luăm frunze din el. În aceste condiții trebuiau aduse frunze de dud din altă parte. Larvele fluturelui de mătase au avut noroc cu doamna învățătoare Cărbune Maria care și-a amintit că în Mititei (localitatea sa natală) se găsesc duzi. Am convenit ca să o învoim să plece după frunze la Mititei. Mergea de câte ori era nevoie și aducea 1-2 saci cu frunze pe care le culegea împreună cu soțul. Ne-am confruntat apoi cu situația că frunzele se veștejeau și se uscau destul de repede și de aceea ne-a venit ideea de a le păstra în apă. Înainte de a le da hrană larvelor trebuia să le ștergem cu cârpe pentru că dacă le consumau umede se puteau îmbolnăvi și producția era compromisă. După ce au ajuns la stadiul de îngoșare am adus crengi de stejar foarte multe pentru ca să se ascundă printre ele și să poată țese firul de mătase. Acțiunea a fost finalizată odată cu predarea gogoșilor de mătase la Bistrița. Am predat 1-2 kg de gogoși pe care am primit o sumă neglijabilă. Nu ne-a interesat suma primită, mai mult ne-a interesat să terminăm cu creșterea viermilor nu să dăm rateu și să fim considerați niște sabotori ai acțiunii.

Răspunzători de buna desfășurare a acțiunii erau profesorul de biologie și directorul școlii dar nici ceilalți nu erau scutiți.

Aventura lui Bombyx mori la Anieș s-a încheiat în acel an. Nu știm motivele pentru care în anii următori nu s-a mai cerut așa ceva. Probabil la nivelul județului nu s-au obținut rezultatele scontate.

A fost încă un exemplu de activitate care trebuia să se desfășoare pentru a obține rezultate nesemnificative cu eforturi și costuri foarte mari. Așa era atunci!

Valer Pop

Soliloc

Oratoria

Cuvântul ne vine din latină. Oratorul este o persoană care își compune și rostește discursuri în public; unul care are talentul de a vorbi (cuvânta) frumos și atrăgător în fața unei adunări; care are priceperea și talentul de a vorbi convingător.

Așadar, oratoria este o artă a cuvântului, rostit în public.

Horățiu (65-8 î.e.n) afirma că dacă cuprinsul unei cuvântări este bine conceput, cuvintele urmează cu ușurință, sau cum ar spune Rebreanu, inspirat la rândul-i din înțelepciunea noastră populară: "dacă urzeala e făcută bine, bătătura vine de la sine".

Cuvântarea, oricât de meșteșugită ar fi, e găunoasă dacă n-are idei. Eminescu avea dreptate: "E ușor a scrie versuri / Când nimic nu ai a spune / Înșirând cuvinte goale ce din coadă au să sune". Pentru un orator e nevoie de elocință, iar elocința constă în a spune tot ce trebuie și în a nu spune decât ce trebuie",

spunea La Rochefoucauld (1613-1680).

E nevoie de perfecționare continuă a elocinței "prin bun simț și agerime de spirit, imaginație vie, memorie bună, înfățișare plăcută, voce limpede, pronunțare corectă, gesturi frumoase, o încredere onestă și ușurință în vorbire" spunea Saint Evremont (1613-1703).

Mirabeau (1715-1785) va adăuga: "Tot secretul artei oratorice este să fii pasionat".

"Poeții ne nasc, oratorii se fac"- spunea Quintilian. Prin urmare, oratoria este o artă care trebuie mereu perfecționată prin exercițiu continuu.

Înceiem cu un sfat al lui Pitagora (600-509 î.e.n):

"Ori să taci, ori să spui lucruri care prețuiesc mai mult decât tăcerea..."

Nu spune-ți puțin în cuvinte multe, ci spune-ți multe în cuvinte puține".

Ion Delamargină

Epigrame

Utilitatea gropilor

Deși, plătim toți rovinetă
Gropi mai multe-s necesare:
Să aibă șansa să se-ascundă
Câte-un ...Boc, în fiecare.

Adela Cotul

Deducție logică

Toți ne naștem uzi,
Ba chiar flămânzi și goi
Deci, n-ai ce să-mi ascunzi
Când suntem amândoi!

Resemnare

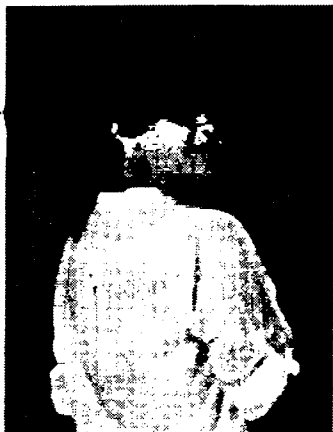
Accept să lupt cu-n prost
Și cred că e normal,
Dar lupta n-are rost
Cu prostul la ... plural!

Grigore Cotul

Portret in dialog

Cosmina Croitor

ziaristă la cotidianul Adevărul



I.N.: Așadar, domnișoară Cosmina Croitor, deții în prezent o funcție de editor macroeconomic la cotidianul Adevărul, din martie 2009. Pentru aceasta ai terminat Școala Superioară de Jurnalistică, ești licențiată în cadrul Universității de Vest, Timișoara - 1998-2000 și București, presa scrisă. Cum ai ajuns ziaristă?

C.C.: Mi-a plăcut tot timpul să iscodesc, adică să caut rațiunea din spatele faptelor, să vorbesc cu oameni noi, interesanți, să fiu provocată, să am cu cine să mă cert. Iar aceasta este meseria perfectă pentru a satisface nevoile de mai sus. Dar plătești un preț pentru asta și din ce în ce mai mulți cred că merită.

I.N.: Care crezi că e principala ta vocație? Cine și când ți-a descoperit-o?

C.C.: Vocația mea nu știu care e. Acum mă ocup cu jurnalismul, dar nu sunt convinsă ca asta e vocația mea nr. 1. Deci, nu pot să spun dacă și cine a descoperit-o. Dacă vorbim de jurnalism, asta m-am hotărât să fac din clasa a XII-a când cealaltă opțiune era psihologia. Mai târziu, la câțiva ani după absolvirea facultății mi-am dat seama ca aș fi un bun avocat. Momentan am rămas la jurnalism. Dar iau în calcul și alte opțiuni. Nu le spun din superstiție.

I.N.: Ai fost pe rând începând cu 2003:

- redactor economic la Media-Cultura-Publicații;
- redactor investigații la Gardianul-București;
- redactor realizator de programe-Prima TV;
- redactor de revistă;
- Editor Coordonator Crawl la Realitatea Media;
- redactor șef Web la Grupul Realitatea- Cașavencu;

- editor economic la agenția de presă Newsin - grupul Realitatea Cașavencu și Project Manager la Managementul - Consultații Raabe România, Edituri specializate. Având în spate 5 ani de carieră în mass-media care este totuși domeniul predilect, de ce, dacă ai avut sau ai un model în acest sens?

C.C.: Am fost jurnalist de investigații, dar acum

sunt pe macroeconomie. Adică Guvern, Ministerul de finanțe, Fisc, B.N. R. De ce? E un domeniu care-ți deschide mintea, e elegant, la care nu mulți au acces și pe care puțini pot să-l facă. Deci tot ce e greu și rar se lipește de mine. Așa și macroeconomia. Un model în carieră? Nu am înțeles niciodată care-i treaba cu modelul. Admir anumiți oameni din meseria asta, pentru anumite lucruri, niciodată pentru unul singur de la cap la coadă. De pildă, îmi place Cristian Tudor Popescu pentru sângele rece sau Lelia Munteanu, pentru inteligența din scris și din cap - nu râdeți, sunt jurnaliști inteligenți care scriu prost - dar și pentru simțul umorului. De asemenea și Ion M. Ioniță, pentru bunul simț iar jurnalistul aproape absolut e Cristianne Amanpour, fostul șef al secției Internațional de la C.N.N.

I.N.: Știu că ai terminat Colegiul Național "Liviu Rebreanu" la Bistrița între 1994-1998 - profilul Filologie Litere. Care este legătura ta cu Maieru în prezent, dar în trecut?

C.C.: Legătura de acum în afară de cea familială, ce are căile ei "misterioase" de a se menține strânsă s-a slăbit ușor. Rațiunea este lesne de înțeles și rezumată ține de distanță, lista de priorități, ocupație.

I.N.: Dacă Maieru ți-a influențat formarea?

C.C.: Două treimi în bine, una în rău. În bine, mi-a influențat inteligența socială și capacitatea de a accepta caractere disonante. În rău, mi-a creat frica de necunoscut. Dar chiar și asta e o parte bună; frica te face mai prudent.

I.N.: Deși nu te-ai născut la Maieru [nici Rebreanu], te consideri o fiică a Maierului?

C.C.: Mă consider o fiică a părinților mei dar nu a Maierului, sau nu în totalitate. După cum știti, m-am născut în Oltenia și am rămas cu multe apucături care mi-au folosit mult în meserie și pe care mi le-am îndulcit pe alocuri cu ajutorul Maierului. De aici, am rămas însă, cu jumătate din personalitatea mea și, de cele mai multe ori, considerată jumătatea cea mai bună. Oricum am o mare afecțiune pentru acest loc, unde o să revin mereu.

I.N.: Cum se vede Maierul lui Rebreanu din capitală?

C.C.: Păi, eu îl văd neschimbat din copilărie. Nu știu dacă e bine sau rău. După cum se mișca lumea la nivel global, inclusiv în București, tind să cred ca e bine. Țin minte că oamenii sunt politicoși, vorbăreți și veseli. Cred că, în ciuda vremurilor, lucrurile astea s-au păstrat.

Mi-a plăcut un anumit moment, când un coleg jurnalist, în timp ce-i vorbeam despre Maieru, a exclamat aducându-și aminte de "băieții ăia calare cu păun la pălărie". Cred că Maierului îi lipsește viteza de reacție, o sală de nașteri, o șosea bună cu trotuare separate de flori și un Someș mult mai curat. Și nu mai construți nimic în parcul ăla mare de lângă poșta că a ajuns prea mic!

I.N.: Ce amintiri ai dus cu tine la București?

C.C.: Păi, la București am dus cu mine, inevitabil, tot ce-am învățat, cunoscut, experimentat la Maieru. De la doi-trei profesori de care mai povestesc din cand în cand, o gașcă de prieteni pe care, din păcate, nu i-am mai văzut de mult, la patru prietene bune - din care pe una o văd constant, pe a doua și a treia mai rar, pe a patra deloc - până la mirosul de fân sau de plăcinte cu brânză și mărar. Familia are un loc aparte cu mama și bunica în frunte.

I.N.: Unde te putem găsi sau citi?

C.C.: În ziarul Adevărul, la paginile 44, 45 sau 47. Uneori, în paginile 2 și 3. Dacă sunteți conectați la tehnologie pe www.adevarul.ro, la secțiunea Financiar. Blog n-am și nici gând să-mi fac vreunul în viitorul apropiat. Nu intru pe rețele de socializare, sunt mai de modă veche și-mi place să socializez pe "viu".

I.N.: Poți să ne prezinți câteva articole de succes?

C.C.: Noi, jurnaliștii de presă scrisă, nu prea ne măsurăm calitatea profesională raportându-ne la succes. Știu că am scris materiale bune după telefoanele pe care le primesc după, de la colegii de breaslă, colaboratori, autorități sau după comentariile de pe Web. Ultimul care-mi vine în minte este un articol legat în exclusivitate, de Fondul Monetar Internațional, o analiză macro, evident. Nu-mi place să-mi fac inventarul, fără supărare! Aștept să mă citiți!

I.N.: Poți să dai sfaturi celor care vor să devină jurnaliști?

C.C.: Da. Să vorbească înainte de a-și alege meseria asta cu cel puțin trei oameni care o practică deja. Eu pot spune că e o meserie extrem de grea dacă o faci la modul profesionist care-ți scoate peri albi, nu-ți lasă timp de nimic, te face mai deștept (dacă nu o percepi chiar de la zero). Satisfacțiile sunt mari, dar

Linguistica

Pârc și Bârgău sau pârgări și bârgăuâni

După cum se vede, în coloana alăturată am rezervat spațiu publicistic sau „ideatic” unor binevenite readuceri „aminte” consemnate de „cel mai” autentic *pârș'oian*, prietenul meu Vaier Scridonesi. (v. nota 1 privind convenția de transcriere fonetică)

În copilăria „copilăriei” noastre eu *pășteâm vaca în vârvu' livedzi lu' Bâjoăia* (exprimare absolut corectă în oralitatea graiului năsăudean !) ținând în mână *Învățați engleza fără profesori*, iar el, astfel cum se înțelege din poezia dedicată lui Robert Frost (v. CV nr.), păștea vaca lui în fundu' Pârș'oii ținând în mână *Enciclopedia Minerva*. Trecutau anii și fiecare a rămas cu „vaca lui de muls”. Între timp eu mi-am dus la Kónkar *Învățați engleza fără profesori*, pentru că ajunsese „stearpă”, iar cu ce am primit pe ea am luat *Învățați graiul năsăudean fără profesori*.

Revenind la tema în discuție și ascultând-o pe mama, îi spun prietenului meu, retoric desigur: *la-ți Pârcioaia înapoil!*

În graiul autohton „materialitatea, istoricitatea și libertatea de expresie a vorbitorilor”, *căci ea* [libertatea de expresie] se manifestă numai în vorbire” (bibli. nota 2) este prilejul dezvoltării fonetice în rostire precum: (i) alternanțe și dezvoltări ale sunetului vocalic e: seria e>ă>â, cf. perc | pârc | pârc; pre-reu | perreu | pârău | pârău; pement | pământ | pământ; dzéne | dzână, dzân | zână, zân; fete | făt, feată | fătă etc; (ii) lichidele /l/, /r/ nu marcau distincții fonologice în protoromână, cf. pâl | pârc; ulcior | urcior etc; (iii) alternanța fonetică în rostire a seriei consoanelor surde p, t, k, k', f, s, ș, ț prin/cu seria consoanelor sonore b, d, g, g', v, z, j, g', cf. a pocni -pocnițoare | bugni-bugnițoare, înghețat "pocnă" (adică pocnește când calci peste) se rostește înghețat bochnă; perc | berc etc.

Ce se poate spune despre perc | berc și pârc | bârc atunci când se au în vedere cuvinte din graiul năsăudean și nu numai, care conțin înțelesul și actualizează în vorbire semnificația: a împreuna, a strânge laolaltă ?

Există identitate de înțeles (conținut) între rom. *pârgări-pârgari* 'locuitori ai unui sat-târg' și termeni ai altor limbi precum: sas. *purger*; germ. *Bürger*, ung. *polgar*.

Cităm din Nicolae Drăganu, *Limbă și istorie, Material pentru conferința ținută la liceul din Năsăud în 27 Februarie 1909*, Tiparul Tipografiei Arhiediecezane, Sibiu, 1909, p. 26, făcând abstracție de opinia marelui lingvist năsăudean privind etimologiile posibile: „vechea administrațiune municipală în frunte cu pârș'labi (germ. *B u r g g r a f*, v. germ. *purkrävo*, *burggrävo*; pol. *p o r k o l a b ũ*; ung. *p o r c o l a b* etc.), numiți după moda polonă, mai târziu, și *hatmani* (pol. *hetman* din germ. *H a u p t m a n n* ³ *șoltuzi* (germ. *S c h u l t h e s z*, v. germ. *s c u l d h e i s z o*; pol. *szoltys*, *soltys*; ung. *soltész* etc.) și *pârgari* (germ. *B ũ r g e r*, v. germ. *b u r g ä r i*, sas. *p u r g e r*; ung. *p o l g a r* ³ *căci târgul* (psl. *trügŭ*), în care se făceau de aici înainte, *iarmarocul* (germ. *J a h r m a r k t*; pol. *j a r m a r (e) k*, rut. *j a r m a r o k e t c.*) ...”, unde

Ref. ³ C i h a c, o. c. p. 520 și 391; cf. O. v. D e n s u ș i a n u, *Histoire dela lanque roumaine*, p. 374 și N. Iorga, *Geschichte des rumänischen Volkes*, l. p. 158—198 dar cu deosebire p. 160, 198 și 328; Ref. 'Dr. H. Tikin, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*, p. 749.

Cităm de asemenea semnificațiile stabilite de istorici pentru termenii în cauză: „*pârcălab* — comandant al unei cetăți, iar mai apoi, până la 1857, ispravnic, prefect de județ. În timpul domniei lui Ștefan cel Mare, cetățile Hotin, Neamț, Roman, Orhei, Chilia și Cetatea Albă erau conduse de 1-2 pârcălabi. După 1484, în locul pârcălabului de Suceava a apărut *portarul Sucevei*, unul din cei mai importanți boieri din Statul domnesc, până la stabilirea reședinței de scaun a Moldovei la Iași, în secolul al XVI-lea.

pârgar - membru al unui consiliu orășenesc, format, în Moldova, din 6-12 persoane, condus de un șoituz”. (v. nota bibli. 5)

Termenu *pârcălab* este desigur rezultatul „compunerii” termenilor *perche + hleabe*, adică *pită* de *pârc'târg*. În documentele publicate de Nicolae Iorga, *Documente românești din arhivele Bistriței (scrisori domnești și scrisori private)*, partea I, București, 1899, identitatea *pită-pârcălab* este evidentă cf.: „Dimitrie Pitarul (pârcălab)”; „Pătrașcu biv Pitar către Ianoș Diac”, „Pită (a fi într-o pită)”, Același autor „inventariază” în *Documente românești din arhivele Bistriței (scrisori domnești și scrisori private)*, partea II, București, 1900, două scrisori ale protopopului Tănase din Năsăud, cităm:

- p. 108, scrisoare 379, Bistrița, 28 Decembrie 1723, scrisă de protopopul Tănase: „Săborașul rumănesc de la orașul Bistriței” (adecă preuții din satele olatului) către Sfat. Se pîng că satele-i despart de feciorii lor nedespărțiți „*carii-s într-o pită cu noi*”; amintesc că sînt scutiți de dare feciorii giuzilor, crainicilor, slobodnicilor. — Urmează lista „caselor preuțești” din Rodna, Maer, Singiordz. Leșul, Iiua, Feldreu, Vărarea, Răbramare, Răbrișoara, Năsăiid, Salva, din coace, Salva din colo, Hordoul, Felciul, Bechigi, Plai, Poeni, Zagra, Mocod, Găureni, Mititei, Runcă. Se pomenește la urmă și exemplul popilor din „7 orașe și în varmeghii”, al căror feciori nu sînt chilini la dare. Obiceiul s'a luat numai de vre-o doi ani”.
- scrisoarea 381, Năsăud, 8 Maiu 1750, scrisă de „protopop Tanasiie”: „Săteni din Năsăud, anume Judele ... și cu pârgarii săi ... și alți săteni”.

În graiul năsăudean expresiile „de cîlin” adică 'familie-gestiune separată' și „într-o pită” adică 'în aceeași familie-gestiune' aparțin unei tradiții vechi de vorbire.

Vasile Bogrea comentând scrisoarea 389 și

expresia *a fi într-o pită*, trimite la „lat. *cum pane*, care e la baza fr. *compain*, *compagne*, *compagnon*. — *Panem gustare cum aliquo*, „a fi tovarăș cu cineva, a fi într-o pîne cu dînsul” și la got. *gahlaiba* (v. nota bibli. 3). Pentru noi identitatea rom. *coliban* 'pităr- pater-patron al celor coprezenți” cu got. *gahlaiba* este evidentă (v. nota bibli. 4).

Perg, *pârg* și *pârg* fiind „târg” este evident ca *Bergău | Bârgău | Bârgău* este „La Târg”. Locuitorii Văii Rodnei denotau geografic așezările de pe Valea Bârgăului luând drept reper „pârcul” sau burgul săsesc Nösen (lat. Markt Nasa, actualul Bistrița) prin expresii: „cătă târg”, „după târg”, „dincolo de târg”.

Discuții interesante se pot dezvolta pornind de la înțelesul *buigă(re)* aglomerare de substanță în termeni care desemnează în germ. *berg'movilă*, munte. Aglomerarea aurului din nisipurile aurifere cu ajutorul pieilor de oaie (cu lână) în amenajări tip „vane-jgheab” sau *bahne'băi* este denotată prin germ. *bergbau*. La fel de interesante ar fi analiza termenilor rom. *bâlc*, rom. *bulgi*, engl. *bargain'a târgui*'.

Confuzia *pârg-târg* cu mai vechiul termen *pârg-rod dintâi* este, credem noi, cauza abandonării în vorbire a termenului *pârg'târg*. După cum se cunoaște în tradiția religioasă autohtonă primele fructe din pomi, primul vin și prima pâine se dau „pomană” de sufletul morților. Această ofrandă de rod, adică ceea ce precede rodul propriu-zis (preh > prech > perch > perche > perghe, pârg) se numește în textele religioase vechi „pârgă” (v. nota bibli. 7)

Note subsol:

1. ș' fricativă alveolo-palatală surdă (ș în sistemul fonetic al ALR), cu nuanță palatală, corespunzând sonorei y (j); este corespondenta surdă a lui j' (z); în *ș'ine* 'cine', *c l'n ș'u ri* 'clenciuri', *ș'tări'cer* = între ș și c.
2. Eugeniu Coșeriu, *Sincronie, diacronie și istorie Problema schimbării lingvistice*, vers. rom. Nicolae Saramandu, ed. Enciclopedică, București, 1997, p. 14.
3. Vasile Bogrea, *Pagini istorico-filologice*, ed. M. Borcilă, I. Mării, Ed. Dacia, Cluj, 1971, p. 267.
4. Wilhelm Streitberg, *Die Gotische Bibel / Zweiter Teil: Gotisch-Griechisch-Deutsches Wörterbuch*, Heidelberg, 1910, p. 44.
5. Gheorghe Enache Belcești-studiu monografic, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2007, p. 181.
6. Lazăr Șăinean, *Studii folclorice cercetări în domeniul literaturii populare*, Editura Academiei, București, 2003, p. 129
7. Ion Talos, *Gândirea magico-religioasă la români Dicționar*, Editura Enciclopedică, București, 2001, p. 8-10

Viluț Cărbune

Polemica Coșerianule masterat !

Orcât o fi lingvistica aceea de integrală (iar noi știm ce-i o f(x) dx), când vorbim de cauza unor paralele cu fonduri lingvistice mai norocoase prin înregistrare scrisă î.e.n., limba română străveche are numai de câștigat ! Încă nu știi că prin anii 1971-1975 fiziciană Anita Boshe, soția ambasadorului Indiei în București, s-a consultat cu oameni de la IFA, cu ce să ajute ! I s-a propus: <Cu un curs de limba sanscrită, hindi, bengali, o limbă din spațiul hindus> Așa am ajuns să-i urmăresc încercările-i de a învăța limba română, împletite cu cele de a preda limbi hinduse, cu ample referiri la culta-sanscrită.

Așadar – Radaș, Vaier Scridonesi Anita Boshe, aceea cu cărțile despre Eminescu ... Am cunoscut-o ... personal !!! și pe bază de ... fizică și Eminescu !

Cum m-am simțit coșat de tine în <Pârcioae> [Observații-remarci ale lui Vaier Scridonesi la textul Lexemul pârc/pâlc, CV nr. 2 (89), 2010]

[în textul Viluț Cărbune]	[în viziunea lui Vaier Scridonesi]
(*) lexeme-verb	lexeme –rădăcină verbală !
(**)răscolirea sau spargerea stâniei	Nu era vorba de spargerea stâniei ci a boteliului ce s-a format încredințând oile mai multor proprietari către același păcurar ! „Vântărea” avea loc numai toamna, la 14 octombrie (de Sf. Paraștița !), când se termina anul pastoral și când i se dădea sâmbria cuvenită păcurarului. Tot de atunci hotarul era liber la păscut în orice loc ? și cu orice oi. Teșirea de pe brânză împărțea stâna/mutare în botie după păcurar, care se instala cu botieul unde oile aveau ce paște, și până la 14 octombrie păcurarul devenea lăptar ! sau fiecare proprietar „era să-ș facă lăptilie acru”
(***) „vânturarea”	Nu „vânturarea” ci <vântărea> !!!
(****) „pârăuirea” sau „imperecherea” botielor de oi cu ocazia băgatului pe brânză sau a însămbratului	Mârlitul oilor se petrecea numai toamna ! Oaia care îmbla a mârlit vara era caz rar ? i era o d???tăă ! Berbecii erau purtați separat ?, de multe ori, în alt munte !!!
(*****) un termen peiorativ (pârăci !)	Am îndiemnat oi să se mârlească cu îndemnu' „Pârăci oaie !” fără a-i fi simțit ... peiorativ !!! Cui te adresezi ?
(*****) Pârcioaia	N-au botezat-o ei ! ci Oile pârăci!!!

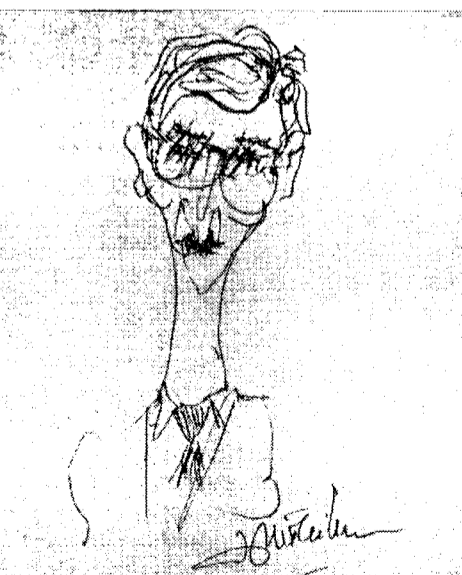
-- // --

[pe marginea unui text-poem **Pârcioae ! pârcioae ! Purcioae ! (Invocare mioritică)**, autorul Vaier Scridonesi mai face următoarea remarcă]

Viluț, te rog citește cu atenție pag. 7 și 8., cele cu <P.S.-ul !>. De la început ! vei vedea că, încă din 1998, aveam bibliografie pentru **pârc = pâlc** (cum mi-ai ??? în <Albac 5-7> !!!

P.S.

(*) „**pârc**, s.n.- ciopor, pâlc de oi "/Emilia Comișel, Irina Dragnea, Ioan Gh. Oltean, "Colindăm Domnului Bunu (Colinde de Crăciun din zonele Făget-Timiș și Mureș-Arad)", Ed. Augusta, Timișoara, 1998, pag.160 (Glosar). (**)**Măiereni** au pierdut cuvântul <**pârc**>, cu înțelesul documentat în zona Banatului de Nord.Totuși, puterea protectoare, peste ei, a limbii române străvechi le-a conservat cuvântul-tezaur „**PÂRCIOAIA**” -un toponim, posibil, cel mai vechi dintre toate ale măiereniilor, care ne furnizează noi informații despre străvechimea cuvântului românesc „**MĂIER**” -mai marele păcurarilor /păstorilor – cel din "**MIORIȚA**"-colind, ajuns până la noi, în **MAIERU**, ca „maior”, deși 1-a conservat, până recent, **firma Gării CFR**, în forma lui cea mai veche „**MĂIERU**”...



Caricatură reprezentându-l pe Vaier Scridonesi-Călin, în timp ce cuvântă la al 9-lea Congres Internațional de Dacologie, Iunie 2009, desenată de prof. Timotei Ursu de la New York !

[Redacția: ne oprim aici, din lipsă de spațiu ! Textele în paranteze drepte aparțin redacției]

[A consemnat Icu Crăciun, pe baza manuscrisului lui Vaier Scridonesi]

C.P.N.

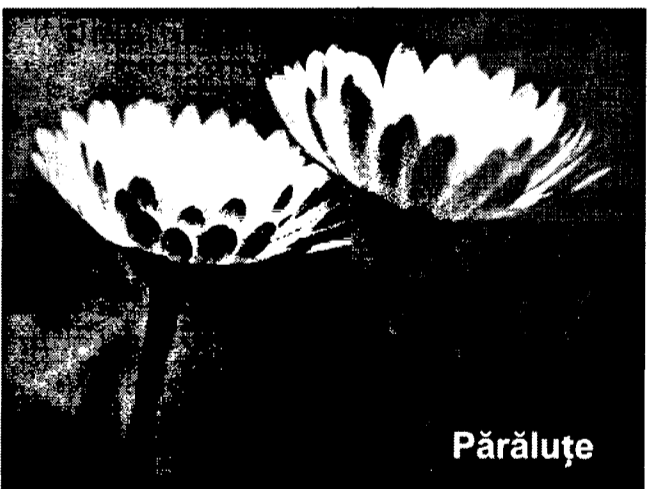
Duminica plăcerilor simple

Luminoasă zi, primăvărată. Cu suflete de aer rece. Codobaturi țopăie mărunț prin ierburile înrouate. Pe pânzătura verde a câmpului s-au ivit brăuri galbene de pădăii, cercuri roz-movulii de urzică roșie pe locul unde clăile și-au avut podina. Copăceii sunt plini de buburuzi de floare, iar arborii mai vânjoși în care sângele verde este pompat cu vigoare au muguri cât degetul mare, din care explodează frunzele și florile în fractali tot mai largi. Jerbe de clorofilă, artificii de lumină în măruntele panseluțe și timidele rotunjoare, băi de polen în tipsii de pădăii pentru albine de stup și sălbatică din tribul *Andrena*, furnici, muște africane, bondoace llenute "funesta", câțiva fluturi (*Inachis*, *Pieris*, *Gonopteryx* și un cotar timid cu antene pieptanate). Concurență pentru fiere strop! Pe fiecare frunză o fabulă de Esop! Huzur, măi br(ee)! Unde ești domnule Fabre?!



Muguri de vișin

La ce sunt bune plimbările solitare? La tăcere în tine și înfioreare! Calc cu sfială printre frunze proaspete, linse de ploaie și strălucite de lumină: pătlăngină, salvie, cerențel, brustur lappa, tataneasă grasă și păroasă, traista-ciobanului, morcov sălbatic, podbal, grăușor, țernă, măzariche, urzicută albă, ștevie, rostopască, zmeur, fraguță, saivie, pliscu-cocoarei, ceapă de camp. Smulg câțiva bulbi de cepică, cu gând să-i răsădesc în grădină, mestec câteva tulpinițe, care au consistența frunzelor de usturoi, dar gustul mai blând, mai moale, mai pădureț, amirosind a ridiche proaspătă. Câțiva pași mai la vale, lângă o buturugă din care curge încă seva, printre pădăii se ghicesc câteva pălărieuțe albe. Primii bureți de mărăcine, (*Clitopilus prunulus*) albi, curați, parfumați, ce vor ajunge în cratița în tovarășia arpagicului sălbatic. Mniammmm!



Păraluțe

Urc să răsuflu pe dâmbul Armanului, sub mărlu albastru. Gust o feliuță cât unghia din ciuperca crudă, apoi mușc setos fructul zbârcit din rucsacul, așezat drept pernă sub cap. Somnolez...cintezoi țărăie ca greierii, pitulicile cifaie subțire, pițigoi suri ciripie prin crenguțe înmugurite de carpen, mărcinarul melodiază pe-o vargă uscată de alun, fâsele de pădure trililue în văzduh, apoi aterizează în nuiielele de frasin și-și continuă strofa, cucul se îngână în ecou cu alt Ștefan. Fiecare cântă singur sau în cuplu, cuminte, la rând, ascultându-se pe sine, ciulind urechea muzicală la fiecare, apoi nu mai au răbdare, nu mai ascultă de marele Dirijor, nu mai ascultă de nimene și încep la grămadă, marele concert. Haaai, ca sună bine!

Inv. Ilie Hoza

Opinii

Șapte obiceiuri proaste

Un fel de motto (de ... mine):
Vi se întâmplă ca atunci când n-aveți ce face, să faceți ce n-ați face?

În încercarea de a vă face să uitați de cele șapte minuni ale lumii și să meditați asupra celor șapte obiceiuri, dintre cele mai proaste, ale românilor, îmi permit să fac o radiografie (pe alocuri subiectivă!) a acestora.

1. Datul cu părerea

„După părerea mea” sau „după părerea noastră” sunt două expresii des utilizate de români. De ț se defectează ceva, apare din neant unul care, de regulă, nu-i trimis de al de sus. Se-apucă și-ți înlocuiește tot ce e bun cu ceva nou dar prost și după „părerea lui”, așa trebuie. Chestiile respective oricum trebuiau efectuate cândva. A sosit acel cândva. Se face seară sau noapte, omu-i rupt de muncă și pleacă acasă. Măine se va întoarce și-ți va rezolva problema după ce, în prealabil, a consultat și păreri alora (lucru absolut normal!). Părerea ta, a posesorului, nu contează. Contează doar răbdarea.

Se mai dă cu părerea și în alte circumstanțe. Aname: accidente, decese, divorțuri, avorturi, căsătorii, optica soacrei etc. Se fac conexiuni de genul: „a pățit pentru că...”, „de m-ar fi ascultat...”, „nu-l merita”, „dacă avea cască...”, „D-zeu nu doarme” etc. Aici se emană păreri de grup format aleatoriu și haotic, păreri care, din start, nu sunt contradictorii. Cad toți de acord și li se poate citi satisfacția pe față.

Expresia „după părerea noastră” se întâlnește în politică, unde, fără consultări anterioare și împinși de doctrina adunăturii respective sunt toți egali în rațiuni. Problemele nenorocțiilor sunt și problemele lor numai atunci când camerele de filmat îi fixează în timp ce-și pleoștesc burțile peste vreun pupitru. „După părerea noastră, asta trebuie făcut!” - spun ei. Noi nu obținem nimic. În schimb ne dăm zilnic cu părerea.

2. Fiorul religioz

Cui nu-i place la biserică? Vezi evoluția modei, afli cine se mărită dar, cel mai important, afli cine lipsește. Unii, merg doar pentru a nu-și pierde locul în strană sau, cel puțin, pentru a fi văzuți de enoriași când pun 0,5 RON pe vreo icoană. Alții, speră că se va schimba ceva, că Dumnezeu o să le mai alunge necazul. Cert este că majoritatea habar n-au ce ciripește popa fiindcă atenția lor nu-i chiar atât de distributivă încât să-și dezlipească retina de pe ținutele semenilor pioși. Ies de-acolo, păcatele lor sunt multe dar Dumnezeu, milostiv.

Cel mai frumos e la împărțitul agheasmei, pe la diferite sărbători. După noua modă, agheasma se distribuie la litri, se aruncă în populație de către jandarmi, fapt consemnat, probabil, în fișa postului. Procedul de obținere a unui flacon este similar cu grămezile de rugby. Se pune pe-ur la bătaie iar cel mai „vrednic” îl recuperează. Leșitul din mulțime cu trofeul în posesie comportă îmbrânceli asidue.

De asemenea, poporul nostru dispune încă de acel trof de recuperarează crucițe de Bobotează, din unicul fluviu al țării. Nu știu ce-i mână-n luptă: credința sau faptul că-s săraci cu duhul!

3. Mita

Aceasta poate îmbrăca diverse forme. La început are rangul de „atenție” și întotdeauna este însoțită de un discurs mios. Nu prea este acceptată din partea celor care n-au darul vorbirii sau

dacă cuantumul acesteia este mic. Deși, cum spuneam, există stângăcii în a o transmite, aceasta se bucură de un areal tot mai largit.

Chiar și venirea pe lume a unui nou-născut este însoțită de mită. Moartea, în schimb, mai rar. Se moare, de obicei, natural. Da'-ngropatul...? Locul de veci...?

Singura cale de recuperare a mitei este, ca tot prin intermediul ei, să ajungi sus pus, astfel încât primirea ei înapoi să nu se lase așteptată.

4. Reporterul special în teren

În acest caz, fauna este foarte variată. Ca să mergi, spre exemplu, în Irak, trebuie să fi sfrijit iar prin nume și prenume să-ți alunece diminutivele. La calamități, înzăpeziri, cutremure, inundații trebuie să fii femeie, să ai gluga pe cap și să aștepti intrarea în direct până ce-ți sucumbă gramatica.

În ambele cazuri este necesar să vorbești mult și fără rost despre lucruri banale iar în decor să se poată observa mutrele câtorva oropsiți culeși din fâgădaie, să dea bine pe sticlă.

Cei mai norocoși, prind un sezon estival și, de pe malul mării, descriu live unduiri de tanga în jocuri stupide de adulți precoce.

Riscurile meseriei sunt inerente. Oriunde-ai fi îți pot fi sparte atât capul cât și camera. Camera, de regulă, nu se impuță.

5. Mersul la supermarket

Nivelul crizei este invers proporțional cu prezența populației în magazinele mari. Deseori, se împinge căruciorul cu doar câteva tuburi de hârtie igienică și câteva seturi de ciorapi *bumbac free*, sute de metrii. Stai cu ochii-n patru să observi cunoscuți și să fi observat. La ieșire, înfunzi vreo patru mici și pleci mutilat de plăcerea shopping-ului. Acum, tot mai des, poți cumpăra lapte din același loc cu cel de unde cumperi cuie și șampoa pe plic.

De asemenea, dacă ai noroc, întâlnești și o tipă cu tensiometru și cântar care te convinge că tocmai ai pășit în alt grad de obezitate și că tensiunea-ți face inima să zburde.

Pleci liniștit. N-ai ratat nimic. Doar că te simți... ratat.

6. Consumul de lucruri inutile

În rândul tinerilor, mai ales, vizita la *Fast food* și consumul unor gogoși însângerate în ketchup și maioneză este esențială în păstrarea demnității într-un colectiv. Elevii, sosesc în clasă cu amalgamele respective și simți parcă cum mustesc E-urile în toată splendoarea. Nu că noi, cei copti la minte, am fi mai responsabili! Mergem și cumpărăm tot ce-i la promoție. Tot ce-i „3 bucăți plus una gratis”. Măncăm pe apucate și ne culcăm pe săturate. Doar colesterolul stă treaz. Și ne mirăm apoi că unii dintre noi pleacă subit. Păi, trișăm până și moartea!

7. Țigănzarea în masă

Nu se poate realiza decât dacă este materie primă (și, este!). Procesarea ei e dificilă, dacă nu cumva imposibilă. Încercând să-i culturalizăm ne-am trezit infestați de tot felul de State de România. Noi le-m dat drepturi, ei ne-au dat manele. Europa ne-a ridicat vizele, noi le-am dat tribut etnia ce ne asigură cinstea și onoarea. Ce-am reușit? Da ne confundăm cu protejații noștri. Ei se înmulțesc, noi nici măcar nu ne adunăm.

Cred că viitorul ne va surâde doar celor care ne-am născut un pic mai bruneti. De-aceea, vă rog, când veți fi mulți, fundați-mă cu voi! Restul, nu cred că-mi va fi greu să-mi însușesc!

Așadar, fiți optimiști! N-ajută la nimic!

Grigore Cotul

În sănătatea dumneavoastră!

Dacă până acum, tu, cetățean român cu drepturi depline și cu asigurare medicală plătită la zi, nu aveai norocul (sau nenorocul) să te îmbolnăvești în primele zile ale lunii (înainte de a se termina plafonul pentru „compensate”), îți plăteai din buzunar medicația, acum poți răsufla liniștit: nu numai că nu vei avea compensare la medicamente (oricum cele care te-ar ajuta cel mai mult nu se regăsesc pe lista celor compensate), dar dacă nu prevezi cu cel puțin trei zile înainte că ai să te îmbolnăvești, nu ai nici o șansă să fi măcar consultat de medicul de familie. Cu puțin noroc, s-ar putea să te consulte contra cost, iar dacă și numărul de consultații plătite s-a epuizat, eu zic să te rogi lui Dumnezeu, poate se îndură de sufletul tău, căci bunătatea lui e mare iar dacă o fi să treci la cei eterni, păi ce mod mai creștinesc de a păși în împărăția Creatorului: să-ți agonisești un coșciug cât mai elegant (după cum îți permite bugetul), o pânză albă și, după obiceiul locului, o păioară brodată, „cingeauă” și prosoape pentru cei ce te-or căra respectiv, conduce pe ultimul drum, căci, cu noile legi din Sănătate, nu se știe niciodată ce se poate întâmpla.

Dar planurile divine nu ie poate nimeni ști: nu ț-o fi sunat ceasul sau mai ai păcate de răscumpărat pe lumea asta, așa că, dacă ai febră 40 sau te-o fi luat un junghi insuportabil pe ici pe colo, fă-ți o programare peste cel puțin trei zile, așa, pentru orice eventualitate, căci poate oricum n-o să mai ai nevoie de ea. Dacă ai noroc durerea va trece de la sine ori poate te vindeci cu leacuri băbești, că, vorba aia, sunt mai naturiste, ori, dai „ortu’ popii” și atunci nu te mai doare nimic.

Sigur că cei din jurul tău se vor agita și, făcând cu o „deosebită nesimțire” abstracție de încercarea Ministerului Sănătății de a face economie la buget, văzând că boala (care la început poate necesita doar un banal antibiotic) se agravează, vor suna, repet, cu un „tupeu extraordinar” la 112. Va veni probabil o Salvare (dă Doamne una corespunzătoare!), care va constata fie că ai intrat în comă din cauza febrei netratate, fie că apendicele ț-a perforat deja, fie... data și ora decedului.

Dacă te încăpățânezi să mai respiri când sosesc, vor fi obligați să te transporte la cel mai apropiat spital, unde un medic de la Urgențe va fi, sper eu, obligat să te consulte și să te transfere într-o secție specializată în conformitate cu suferința ta ca bolnav (repet, asigurată!). Este bine să fie prezent și un membru al familiei,

pentru că, cel mai probabil, spitalul nu are medicamente și vor trebui urgent cumpărate de la farmacie, că, vorba aia, ești asigurat ca asigurarea plătită la zi. Să zici merci dacă ai norocul să împarți patul de spital cu vre-un eventual coleg, dacă se poate, nespălat și cel puțin mirositor, dacă nu împuțit de-a dreptul.

Acolo, poate ai norocul ca medicul specialist să constate că ai avut o banală criză biliară și suferința ta dispore ca prin farmec după ce o asistentă bătrână, în prag de pensionare, cu multă experiență și mână grea îți face un no-spa injectabil (căci asistentele tinere sunt păsări rare: fie preferă să îngrijească câte un moșneag în străinătate, fie devin profesoare de orice, că, vorba aia, numai cine nu vrea nu poate face azi un Spiru, fiindcă a trăi din salariul de asistent în România, nici nu se poate pune problema).

Îmi place optica ministerului: de ce să te consulte medicul de familie și doar dacă e cazul să te trimită la spital, când te poți plimba frumos și nu prea ieftin cu Salvarea, care, poate, ar fi mai utilă oriunde altundeva (poate la un accident de circulație, că așa-i unde-și bagă necuratul coada, parcă-s din ce în ce mai dese și astea...).

Dacă, în schimb, ai nenorocul să nu fi fost o alarmă falsă, și ai nevoie, Doamne ferește!, de vreo intervenție mai complicată, o analiză mai sofisticată, o operație, ceva, abia atunci poți să guști cu adevărat plăcerea de a fi asigurat medical în România, cu asigurarea plătită la zi. Toate analizele trebuie să le plătești, operațiile costă începând cu cea mai ușoară, de la mia de Roni în sus, o zi de cazare la spital costă cât una în Antalya la hotel de cinci stele și nici măcar nu asigură, ca acolo, all inclusive și se recomandă să-ți cumperi costum de astronaut pentru că circula în voia cea bună, prin spitale, tot felul de microbi, bacterii, bacili și alte microorganisme terestre și, mai nou, poate, extraterestre.

În final, am o singură întrebare (probabil retorică): Domnilor miniștrii și secretari de stat (și ce mamă împăratului Roșu veți fi fiind!) din Ministerul Sănătății, credeți că „minunile” astea de reguli și legi noi și-au atins, în sfârșit, scopul?

Semenilor mei, foști și viitori pacienți cu asigurarea medicală plătită la zi, le transmit următorul mesaj: „Fiți liniștiți, asigurarea medicală o veți avea mereu plătită din oficiu (dacă sunteți angajați), indiferent de opțiunile și dorințele voastre și, mai ales, să nu îndrăzniți să sperați în ceva mai bun, pentru că veți fi dezamăgiți”. Dumnezeu să ne ajute!

Adela Cotul

Distorie

„ O lecție ”

După cum se știe în perioada interbelică s-au înfăptuit numeroase reforme, una dintre acestea fiind reforma administrativă. Modul cum guvernul a alcătuit reforma administrativă a nemulțumit pe sași, care s-au hotărât să apeleze la rege (făcând apel la originea germană, comună).

O delegație a sașilor s-a prezentat la Palat, plângându-se Suveranului că guvernul nu respectă drepturile minorităților stabilite prin tratatele de pace încheiate după primul război mondial. Surzând, regele Ferdinand a răspuns delegației săsești:

„Și eu sunt minoritar, și cu toate acestea n-am a mă văita de nimic în această țară. Faceți și dumneavoastră ca mine!”.

Reprezentanții sașilor, uluiți, priveau cu ochii întrebători pe rege, neștiind cum să interpreteze cuvintele regale.

Pentru a-i lămuri, Suveranul a adăugat:

„Fiți și dumneavoastră buni români ca mine, și să vedeți ce bine vă veți simți în Țara Românească!”.

Cu aceste cuvinte audiența delegației săsești a luat sfârșit. Reprezentanții sașilor coborau gânditori scările de la Palatul Regal.

Primiseră o frumoasă lecție de înțelegciune

P.S. Cine are urechi de auzit, să audă!

*Preluat de către Pr. Alexandru Dărăban din: *Renașterea*, nr. 20, anul III, Cluj, 17 mai 1925, p. 20.

S-au căsătorit

noiembrie 2009-aprilie 2010

Bazga Cătălin – Vasile cu Varvari Alexandra – Florina

Gaboreanu Liviu cu Mihăilă Crina – Letiția

Boșca Ilie cu Pop Buia Onița

Măgurean Călin – Gavril cu Bolfă Cornelia

Juravle Ioel cu Deac Lucreția – Anghelina

Bazga Toader – Dorel cu Candale Anca

Hodoroga Cifor cu Bolfă Antonia – Florina

Ureche Aurel cu Varvari Victorița

Cărbune Gavril – Ioan cu Șofroni Doina

Latcolic Florin – Ionel cu Flămând Daniela – Ioana

Casă de piatră!



Au decedat

noiembrie 2009-aprilie 2010

Rus Paraschiva – 76 ani, Rațiu Virgil – 67 ani, Cârceie Filon – 57 ani, Ureche Maria – 77 ani, Luchi Docea – 69 ani, Rațiu Elisabeta – 67 ani, Avram Victoria – 91 ani, Roman Mihai – 64 ani, Dumitru Maria – 85 ani, Pui Ciril – 67 ani, Micle Mina - 79 ani, Candale Augustin – 70 ani, Pop Aurelia – 78 ani, Andronesi Vasile – 86 ani, Borș Ionel – 79 ani, Lorințiu Alexandru – 75 ani, Dumitru Viorel – 63 ani, Hădărău Anhidim – 79 ani, Mureșan Vasile – 76 ani, Borș Gavrilă – 86 ani, Buia Maria - 67 ani, Rebrășorean Ioan – 73 ani, Mihăilă Reghina – 82 ani.

Dumnezeu să-i odihnească!

Ofițer de stare civilă
Clara Rațiu

ORATORICĂ

Rebus

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1				O							E
2											
3											
4											
5											
6									S		U
7											
8											
9											
10					A						
11											

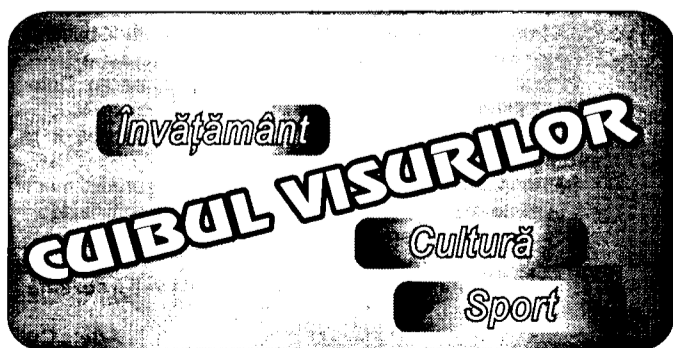
ORIZONTAL: 1) Cel mai mare orator al antichității (384-322 î.Hr.) despre care se spune că era peltic și că gesticula în timpul vorbirii, iar pentru a-și elimina aceste defecte, declama, pe țărmul mării, cu o pietricică în gură iar deasupra umerilor avea o sabie ca să-l înțepe dacă îi ridica; ajungând un model de conciziune și simplitate în arta de a vorbi frumos. 2) Unde, încotro (reg.) - Se spune că a fost cel mai înțelept rege al evreilor, trăitor cu 1000 de ani înainte de Hristos, și care ne sfătuiește astfel: "Cât e de bună o vorbă spusă la locul ei". 3) Măiestria de a vorbi - Mare dramaturg francez (Jean-Baptiste: 1639-1553) care, despre adaptabilitate, se exprimă astfel: "Cu lupii înveți să urli". 4) Oraș belgian, a primit statutul de oraș încă din 1185, atestat la 721, nod feroviar și rutier, port fluvial, așezat pe stânga fluviului Meuse - La capăt de drum. 5) Părere (mai mult sau mai puțin întemeiată) - Secol. 6) Capul lui Gigli! - Celebru nume feminin din romane de Tolstoi, Duiliu Zamfirescu etc. 7) Afirmatie - Scriitor și om de stat roman (4 î.Hr. - 66 d.Hr.) cu următoarea reflecție despre oratorie: "Vorbirea adevărului e simplă". 8) Persoană mult mediatizată și des întâlnită pe ecranul mare și mic - Numele dat plopii alb în Provense (Franta) 9) Aici (mold.) - A șaptesprezecea literă a alfabetului românesc - Sunt. 10) Scriitor și gânditor politic (Nicola: 1469-1527), autorul cărții "Principele". 11) Filosof francez (1868-1951), părintele sublimii maxime: "Surâsul este perfecțiunea râsului... Surâsul cere surâs" - Inventatoarea gerovitalului (Ana).

VERTICAL: 1) Conversație între două sau mai multe persoane sau personaje - Punct de trecere. 2) Poet tragic grec (480-406 î.Hr.) care ne atenționează astfel: "Înțeleptul are două limbi: una pentru a spune adevărul, alta spre a spune ceea ce este oportun" - În sală! 3) Unul din cei patru evangheliști care despre defectele omului predică astfel: "Vezi pariu din ochiului fratelui tău, iar bârna din ochiul tău nu o iei în seamă" - Formulare pentru precizări suplimentare! 4) Localitate din Italia - Prefix cu înțelesul de egal. 5) Bis! - Una din cele mai strălucite minți ale omenirii, autorul teoriei relativității (Albert, 1879-1955). 6) Încă un corp geometric preluat de arhitectură - Erou legendar, considerat părintele ginteii latine. 7) Prefix cu înțelesul "cerb" - 365 de zile - Prima doamnă a lumii. 8) Periculos - General și om politic portughez (Antonio dos Santos Romalho, n. 1935), președintele Portugaliei între 1976-1986. 9) Poet național (Mihai, 1850-1889), care la tema noastră, ne comunică prin timp: "De vorbiți mă fac că n-aud./Nu zic ba și nu vă laud" - Bile! 10) Râu din Rusia - Ageră și pricepută. 11) Cel mai mare compozitor român (George, 1881-1955) - Măgar.

DICTIONAR: IUA, AUBA, AGNA, ENEA, ELAF, ONIA

Dezlegarea careului Hristos a înviat!: ISUS HRISTOS-NECO-IEHOVA-TPE-GUH-BAN-ETNIE-US-LA-LUICAN-IU-T-IACOB-BORDO-GG-NATAN-la interjecția lui 7 orizontal/9 vertical lipsește un punct negru-AS-EIAO-ER-ON-NN-MAG-ASIA-TTB-BETLEEM-AARON-EBAL.

MACAVEI AL. MACAVEI



Redactor-șef: ICU CRĂCIUN
Redactori: Viluț Cărbune, Ilie Hoza, Macavei Al. Macavei, Mircea Prahase, Alexandru Rațiu, dr. Lazăr Ureche, Liviu Ursa

Nr. sponsorizat de S.C. "M.I.S. GROUP" S.R.L. ANIES
Correspondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania); Alex Pop (SUA)

Corectură: Mircea Prahase

Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.

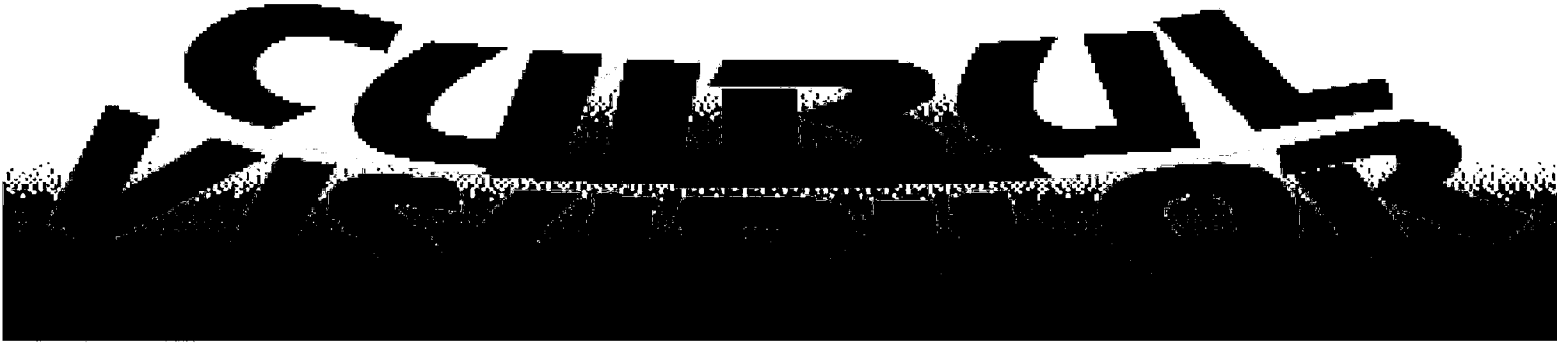
Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSAUD

Machetare: Ieu Crăciun

Tehnoredactare computerizată și tipar: IMPRES srl Bistrita str. N.Titulescu, nr. 18,
tel/fax: 0263 238027, 223201 ISSN 1224 - 643

"În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele" -

Liviu Rebreanu



Director: SEVER URSA

PUBlicație EDITATĂ DE COMPLEXUL MUZEAL BISTRIȚA-NĂȘAUD ȘI CONSILIUL LOCAL MAIERU

ANUL XV Nr. 4 (91) *** AUGUST 2010 *** 8 PAGINI *** 1 leu

Lui Ioan Seni

(scrisoare întârziată)

Regretând că starea sănătății nu-mi permite efortul deplasărilor, vreau să mă așez măcar cu sufletul lângă Dumneavoastră, cei care-l sărbătoriți pe Ioan Seni, președintele Despărțământului Năsăud al ASTREI, cu prilejul ieșirii la pensie. Să spunem încă odată cu bătrânul Horațiu: Eheu fugaces labuntur ani!...Cum se scurg anii în fugă!

Sărbătoritul face parte dintr-un corp didactic de elită. La urma urmei, demnitatea și reputația unei comunități, a unei instituții, o dă formula morală a oamenilor ei. Și Ioan Seni a știut și știe că fiecare valorăm atâta cât am dăruit, nu cât am primit. Și mai știe că binele nu stă în mult, ci în bine stă multul...

Deservind cu sârg și cu pasiune, până aproape de înălțimea eroismului cultural, nu numai urbea grănițerească ci un întreg ținut, ba mai mult - o țară, el a rămas și va rămâne fidel unui crez, pășind pe urmele marilor cărturari năsăudeni. Iar Năsăudul nu duce și nu va duce niciodată lipsă de modele...

De nenumărate ori am parcurs împreună, cu emoții, itinerariile ASTREI noastre nemuritoare, mereu în linia întâi a vredniciei aștriste, ani și ani, ducând faima Năsăudului legendar; colaborând cu intelectuali de aleasă omenie și competență: primarul Dumitru Mureșan, Romulus Berceni, directorul Dorel Alexandru Coc, Grigore Marțian, Ion Lăpușeanu, Radu Nistor, Gheorghe Pleș, soții Mititean ș.a.

Un alergător de cursă lungă, i-am spune, implicat cu pricepere în toate demersurile culturale ale țării Năsăudului și nu numai.

Cu valențele sale de cercetător a devenit, iată, om de știință, analist cultural.

Întotdeauna cu voie bună, cu zâmbet molipsitor, organizator fără cusur, mereu



Ioan Seni, Președintele Despărțământului Astrei Nasaudene

optimist și înarmat cu tact și răbdare, cu inteligență nativă mereu cultivată, înzestrat cu un subtil simț al umorului, cu putere de muncă pilduitoare, știe să fie totdeauna cel dintâi.

ASTRA l-a născut parcă a doua oară, l-a perfecționat în specialitate, l-a făcut și literat, și orator și, mai ales, Om și dascăl.

Fie ca pensionarea, pe care i-o dorim cât mai lungă, să-i aducă lui și familiei sale numai soare și sănătate.

Maieru 16.VI.2010

Cu statornică prețuire și devoțiune sinceră

Sever Ursă



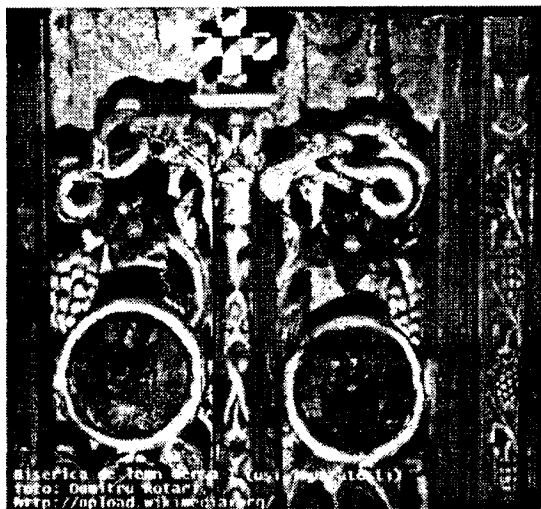
Zâne, Sânzâiene și Cosânzéne în universul de discurs năsăudean



Semnificația numelui Zâne

Pentru a cuprinde într-o privire de ansamblu semnificațiile sărbătorilor de Sânzâiene (24 iunie, solstițiul de vară) ar trebui să avem în vedere *datini*, *obiceiuri* și *credințe* cu privire la Zâne și Sânzâiene (Ioane - Simioane), *Cununa de Sânzâiene* (Iarbă de Sântu Ion), *Săritul peste Foc de Sânzâiene* (Focurile Sfântului Ion sau Săritul/Jocul de Drăgaica), *Făt Frumos* și *Ileana Cosânzeana* etc.

Afirmăm că tema zanelor este elementul de recurență în toate datinile, motiv pentru care ne vom ocupa de Zâne,



comuniune de către vorbitori și ascultători - poate constitui criteriul de validare al discursului însuși.

Cuvântul *Zeus*, dial. *Dzäu*, gr *Theos*, lat. *Deus* era - până nu demult - folosit în mod obișnuit în rostirea *dzeu*, *dzäu* - în graiurile nordice, respectiv *zeu*, *zäu* în graiurile sudice. Prin

complinare cu pronumele de politețe - dial. *dumne-sale*, *dumne-lui* și cu apelativul vievodal - *Jw*[I-uo], *domnia mea* s-a impus norma literară în limbaj - *Dumnezeu*, dial. *Dumne-Dzäu*, cf. "*Dzäu lu' Dumne-Dzäu!*".

Ion Budai-Deleanu exprimă un punct de vedere corect, cităm:

„Vreme ar fi să începem odată a ne cunoaște limba și a vorbi cum să cuvine. Cuvântul acesta, Dumnezieu, este îmbinat din doază cuvinte adecă *domnu* și *zeu*, ca când ai zice *domnu zieu*. Deci acea ce au zis latini *deus*, noi români trebuie să zicem *zeu* și ce zic ei *dominus deus*, noi zicem *dumnezieu*. Acum dar' pre adevăratul *zeu* noi bine numim *dumnezieu*, pentru ca să-l osăbim de toți alții ziei a păgânilor. Însă rău foarte au obicinuit tălmăcii cărților besericesti, a numi ziei păgânilor *bozi*, cu cuvânt împrumutat de la sloveni, având numele strămoșesc *zeu*. Mai bine au nimerit unii zicându-le *zâni*, precum Dosifei la *Viețile Sfinților*" (Budai-Deleanu, 2004:49).

În graiul năsăudean folosim expresiile *pesemne* și *de-o seamă*, cf. engl. *the same* 'același cu', atunci când recunoaștem în mod intuitiv, recunoaștem *firea* sau *modul de a fi* al cuiva manifestându-se prin altceva sau în altceva. *Sâmniion*, *Sâmmedru*, *Sâmpetru*, *Sâmgeorz* etc. sânt, *pesemne*, de-o seamă cu Dumnezeu, adică sânt *sfinți* și prin aceasta "ajutoare" ale lui Dumnezeu. Poate și de aceea Dumnezeu - mai totdeauna - "coboară" pe pământ "însoțit" de Sfântul Petru sau de ceilalți sfinți.

Una din modalitățile gramaticale care este folosită intuitiv în vorbire pentru a marca apartenența la o clasă generică pe baza unor *trăsături imanente*, așadar, ținând de "firea" sau natura lucrului ca atare este adăugarea sufixului -*na* (morfem -semnificat instrumental) la cuvântul temă (radical), cf. rom. *grâu*'hrană' - grâne; [cea care poartă] *coadă* - codane; [născute în] *Maieru* - măierene; *a păți* - pățâie - pățanie etc.; lat. *panis*'pâine-potența cea spre ființă', *diana*'zână - putere zeiască' etc.; germ. *hause* - hausen(e), verbe germ. la infinitiv sprechen(e), (ich) *kene* și inf. *kenen(e)* etc. (Cărbune,

2010:126). Acest procedeu instrumental cu funcție de modificador lexical (Coșeriu 1989/2009:293) stă - în acest caz - la baza constituirii de clase lexicale - nume generice (colective), de tipul celor mai sus enumerate.

Considerații lingvistice aprofundate se pot dezvolta (Borcilă, 2009) - dar nu este oportun în contextul de față - pe baza lingvisticii integrale sau coșeriene, astfel cum această disciplină este predată în cadrul *Centrul de studii integraliste „Eugeniu Coșeriu”* din Cluj-Napoca. Vom spune doar că acest centru sau școală are drept mentor pe însuși maestrul Eugeniu Coșeriu și - spunem noi în calitate de discipol al școlii clujene - are drept creator *de facto* pe prof. Mircea Borcilă.

Legat de subiectul nostru afirmăm - în ce ne privește - că oricând (între)vedea cineva puterea sau coprezența de (dumne)dzei se vorbea despre *dzene*, *dzâne*, *dzâne*, lit. *zâne* sau mai corect despre ceva ca fiind *de-o seamă*, *pesemne*, cu (dumne)dzeu, altfel spus *Sâmdzâne* sau *Sâmdziene*. Se subînțelege că a intui sau chiar a "recunoaște" - pe cont propriu, desigur - coprezența cu/de (dumne)zeu nu înseamnă în nici un caz "politeism" sau "panteism", chiar dacă denotațiile în graiul autohton (protoromân) se fac prin nume precum: *Sâmdziene*, *Sâmnion*, *Ursitoare*, *Joimărițe*, *Crăciun*, *Moș Ajun*, *Sâmmedru*, *Sâmgiorz*, *Rusalii*, *Ispas* etc.

Îl cităm în sprijinul argumentației noastre tot pe ardeleanul Budai-Deleanu cu "definiția" numelui zână:

„Zână. Cuvântul acesta va să zică *zîea* (sic!) sau ca cum ai zice *dumnezioaie*" (Budai-Deleanu, 2004:19)

Termenul Zâne are astăzi 'valori' gramaticale stabilite prin distincții funcționale, respectiv prin categoriile gramaticale de număr (plural) și de gen (feminin), dar în protoromână numiri sau clase generice precum *zâne*, *grâne*, *stâne*, *matroane* 'patroană a casei', *colne-colnice-coline* etc. funcționau ca termeni nemarcați sau "extensivi", adică nu erau nici singular sau plural, nici masculin sau feminin

-continuare în pag. 2-

Viluț Cărbune

Zâne, Sânzâiene și Cosânzene
în universul de discurs nășăudean

-urmare din pag. 1 -

Zâne sânt *Zorile* care vin "în grăba" zilei să înalțe la cer sufletul celui adormit, zâne sânt și *Ursitoarele* care se lasă prin hornul casei la leagănul celui nou născut, iar tot ceea ce este "de-o seamă" sau co-prezent cu zânele este denotat prin *cosânzene*. *Sânzâiene Cosânzene* sânt, așadar, sufletele încă "nepereche" i. e. necununate visate de feciorii ajunși în "floarea vârstei" sau la "pragul" Cununii de Sânzâiene.

Tot zâne numește Budai-Deleanu și *inspirația* sau *harul creației*, în opera citată mai sus, respectiv:

„Precum s-arată la mitologia elinilor, *musă* va să zică știință, sau mai vărtos *zâna* aflătoare de știință. Elinii cinstea noao muse, precum: Clio, Euterpe, Thalia, Melpomene, Terpsihore, Erato, Polimnia, Urania și Calliope, care toate s-au zis *ziele* sau *zâne*, născute de Joie (sau Zevs) și fecioare viergure, de mistică și poetică aflătoare" (Budai-Deleanu, 2004:17).

În ținutul istoric al Nășăudului femeile *curate* și *binecredincioase* adeseori invocau puterile dumnezeiești ale zânelor, prin mijlocirea Maicii Precurate, în descântece-rugăciune, astfel cum citim în studiul lui Lazăr "ăinean" ("ăinean, 3003:55):

„*Nastasia Pantelimon Lari* din comuna *Salva*", îndeplinind ritualul descântecului este încredințată de Maica Precurată astfel: „Nu gâni (gândi) nimica N., c-om lua crușe de boșioc în mâna dreaptă, în oală nouă și apă neînceptă și om strânge *Dzânele, Bunile, Vântoasele, Frumoasele*. "i ele o vinit tare și vărtos cu puterea lui Hristos".

„*Marta Tihoarie* din *Râbra-Mare*, lângă Nășăud", este și ea încredințată astfel: „Nu te cânta N.... nu te văita, c-om strânge *Dzânele, Bunile, Tarile, Frumoasele*, în cercala roșă încerca-le-om, în stebă de boșioc mătura-le-om, în rază de pânzătură²¹ lega-le-om, și acolo mâna-le-om în trâmbluii câmpilor, în vârvii munților", unde la nota 21 (pânzătură) se precizează: „Haină femeiască, care seamănă cu fotele dinainte ale țărâncelor: *rază* dungă sau vârstă dintr-însa."

Coprezența "dumnezeiescă" a zânelor în anumite locuri din hotarele nășăudene a fost statornică prin cuvinte - numiri de locuri (peșteră, părau, prelucă) - precum: *Peștera lui Zalion* de la Gersa, dial. *Jd'ialul* lui *Dzalion* (galerii de 16,107 km, adâncime de 461,6 m - cea mai mare diferență de nivel din România); *Peștera Zânelor* de la Rebra, dial. *Grota Dzânilor* (galerii de 4,269 km, adâncime de 110 m, peștera cu coeficientul de ramificație cel mai mare din România); *Tăul Zânelor* de la Colibița - situat între Vârful Bistrișorului - 1980 m și Vârful Țiganca - 1596 m, pe Izvorul Colbului; *Păraul Zânelui, Păraul Zânei, Poiana Zânelor* de la Valea Mare - pe Măria Mare, în hotarul comunei "aș".

Fata de Măier - O Zână din soare

Dintre toate colindele cu tema zână'dumnezeoaie', cele din ciclul *Fată de Măier* (Miorița) plasează întregul discurs "folcloric" sub patronajul *Celui Preamalt* reprezentat prin Fata de Măier - „*O zână din soare, Făr-de-aseamănare*" (Mocanu, 2007:483); „În zona Bistrița-Nășăud, Fata de maior apare în piesele [10 ocurențe]: 162, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 174 și 175 (Mocanu, 2007: 83).

O colindă de Crăciun din Maieru, cântată în copilărie de către mama mea, începe astfel:

»Sus la munte
Hai leroi, leroi Doamne,
fată de maior [se repetă]
Tri păcurărași
Și naintea lor
Fată de maior.
Cel mai mic a zis:
-Haideți să o luăm

Originea: *Maieru*, Bistrița-Nășăud; Informator: neprecizat; Culegător, data: *Olimpiu Barna*, neprecizat; Apărut în *Olimpiu Barna, Veselie, dor și jale. Folklor cules din comuna grănicerească Maieru* - județul Nășăud, Sighișoara, 1944, p. 131; Observații: a. Textul a fost reprodus în *Fochi, Miorița*, 1964, Trans. 34 d., p. 577; b. Ed. I - n. 143« (Mocanu, 2007:311).

Colindele *Fată de Măier* (Miorița), *Dealul Mohului, Meșterul Manole* și *Toma Alimoș* sânt *innuri* sau *incantări liturgice* rânduite ca atare în tradiția religioasă precristiană - tradiție întemeiată pe credința zalmoxiană în nemurirea sufletului (Cărbune, 2010:118).

Numele *făt* | *fată* din colindă desemnează *diacon*'cunoscător-oficiant de cele dumnezeiești' (theo-æene[kene] - cf. *téo/dzeo/dzeu/zeu, dumne-zeu*; æene'cunoaștere' -etimologia noastră).

Întreaga procesiune a colindei este, credem noi, o slujbă precristiană menită a consacra în *frăție-călugărie* (monahism) un novice *mai mic* și *mai străinic*, dar recunoscut de *cei mari* drept *mai ortoman*, adică mai cu har și mai drept. O asemenea slujbă - păstrând perspectiva cultural-religioasă - se petrece și astăzi la *tunderea în monahism*, însoțită de cântarea „*Brațele părintește*, sub mantia *nașului de călugărie* (Ciachir, 2004:19). Mirenii de rând vorbesc despre această slujbă astfel: „*Maică, dacă cineva nu are lumânare pe patul de moarte*

dar a ținut una la o călugărie i se socotește ca și cum ar fi avut !" (Ciachir, 2004:19).

În colindă cei trei ciobănei sânt, așadar, *frați* prin faptul că *cel mai mic* - ajuns în frăția de călugărie - "moare" în numele vechi și "se naște" în nume nou, conform rânduiei monahale - „*Cum te cheamă, frate?*" (Ciachir, 2004:29).

Fătul (Fată) de Măier este sinonimul dialectal pentru *diac* sau *diacon* 'cunoscător de cele sfinte', altfel spus ieromonah sau preot călugăr al vremurilor precristine. În colindă se afirmă că fata de Maier [fătul] este - „*O zână din soare / Făr-de-aseamănare* (nr. 19 și 20), amintindu-ne de *Sora Soarelui* și-a *Pământului* din variantele hațegane [ale Mioriței]" (Mocanu, 2007:48).

Atribute ale Zânei | Zânelui sau Fătului | Fetei de Maier, invocate în colindă:

- *patronează* întregul ritual de *suire* și *scoborâre* a sufletelor păstorite de "*cei doi mari* [care] *sânt veri primari*" și de "*cel mai mic* [care] *ii străinic*, cf. "*cel mai mic ii strin / strinășel / străine* (Fochi, 1963:385);

- este întotdeauna „*mai 'naintea lor*”, dar nu doar în înțelesul spațial, cum s-ar crede din context, ci în primul rând "în timp"; în *Colinda de Cunună* a grăului zânele *Sora Soarelui* și *Sora Vântului* își dispută - în plan filozofic-religios - tocmai primordialitatea;

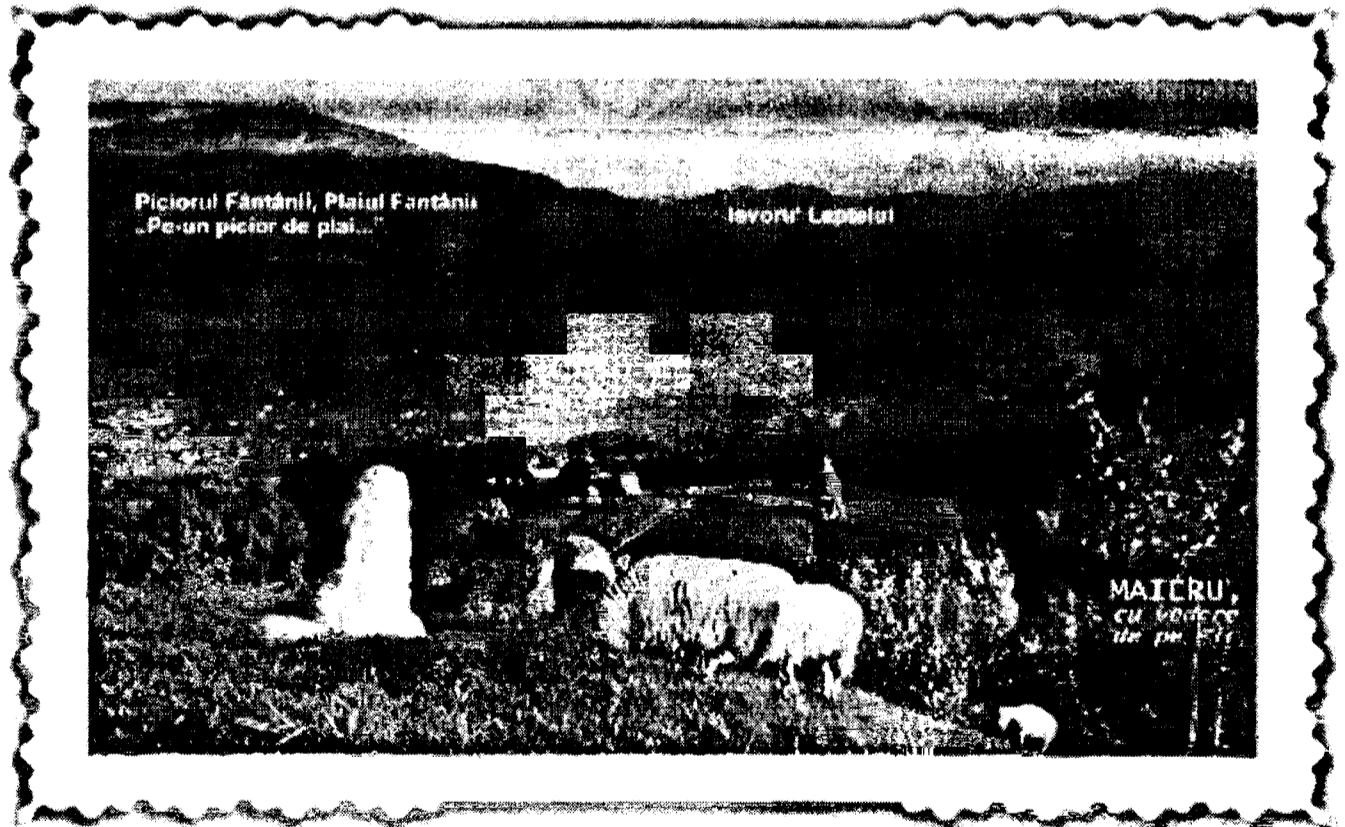
- este idealul desăvârșirii, astfel cum rezultă din însuși înțelesul de *zân* | *zână*, din faptul că este *mai 'naintea* tuturor și - mai ales - din îndemnul făcut întotdeauna de cel mai ortoman; „*Haideți să o luăm!*"

- *fătul* | *fata* de Maier - *aidoma* zânelor *ursitoare* la naștere - *înșiră* 'deapănă' *baierul*, adică *soarta* omului.

Denșirarea celor trei fire ale firii, așadar, întremarea firii ca *frâu liber* sau *baier*, astfel cum prezic zânele *ursitoare* se poate recunoaște în denotația expresiilor dial. : "omul o duce cât îl mai țin băierele" sau, la moartea cuiva "s-o scurs, s-o gătat mosorelul".

Baierul se întrevește a fi cheia înțelegerii viziunii antropologice dezvoltată în colindă, astfel cum se afirmă în numeroase variante, cităm:

„C-un ficior de maier / De-nșirând la baier”



„Ș-o fată de maier / Cu-n focat de baier”;
„Ș-o fată de maier / C-on pustiu de baier”;
„Fată de maier / Cu galbân baier”;
„O fată de maier / Cu cel drag de baier”
(Fochi, 1964:ibidem);

sau:

"Pe cel plai de munte
Merg oile-n frunte.
Dar 'naintea lor
Cine mi-și mergea?
O fata de maier
Cu cel drag de baier.
Dar în urma lor
Cine mi-și mergea?
Nouă ciobănei,
Frățiori de-ai ei.
(Coroiești, Hunedoara, 1963)"
(Mocanu, 2007:44)

Brăul sau *baierul* cu care este împreunat *preotul* pentru a săvârși liturgia este numit în cele mai vechi texte biblice *cuvânt*, în fapt *legământ* - urmare traducerii ad literam din gr. *ëüäö*, *logos*'cuvânt' conform:

„5. Și luând veșmintele, vei înbrăca pre Aaron, fratele tău, și haina-cea-până-gios și cea-preste-umăr și *cuvântul*, și vei preuna acesta, *cuvântul*, cătră cea-preste-umăr" (Biblia 1688, Ex., 29,5).

„5. Și luând odăjdile cele sfinte, vei îmbrăca pre frate-tău Aaron în odăjdia-cea-până-la-pământ și în cea-de-preste-umere și vei pune și *cuvântul* și vei împreuna *cuvântul* de cea-de-preste-umăr", cf. Manuscrisului 45 al Bibliei de la 1688 (MONUMENTA, 1991:165).

Referitor la înțelesul termenului *cuvânt* din pasajul biblic redăm din sursa citată:

»Sensul 'hoșen' al lui *cuvânt* nu este înregistrat în DA și nici în alte dicționare românești. Prezența acestui sens în ms. 45, de unde a fost preluat și în ms. 4389, se explică prin calchiera de către Nicolae Milescu a echivalentului grecesc (öü) *ëüäyï*, din contextul : *öyÿtöäyö ëüäyï ötö ëñböäü* (Ex., 28, 15), tradus în ms. 45 prin : „*Vei face cuvântul județelor*" (vezi mai sus). Gr. (öü) *ëüäyï* este un derivat de la *ëüäö a. 'compte', b. 'raison', c. 'pectoral du grand-prêtre*'. Există și formele *ëüäyëïö* și *ëüäyïï*«. (Arvinte, 1991:42)

În colinda Miorița *legarea* sau *legământul* prin *cuvânt* reprezintă, așadar, *legământul* de frăție monahală.

Un *legământ* prin *cuvânt* se petrece și în ritualul de *sfînțire al cununei grăului* atunci când o fată *fecioară* sau un *fecior* (în alte zone) își asumă rolul de purtătoare a cununii, chiar la/pe locul secerat. Pe drumul de coastă (traseul cununii) pornind de la *Runc*, de pe *Arșiță* sau din *Porcoia* - cele trei fețe cu har'însorite' din hotarul comunei Maieru - purtătoare cununii *se văietă*'văită' de "greutatea" ce apasă pe umerii săi. Sancțiune verbală vine imediat din partea celorlalte fete prin întrebarea *dojenitoare*: "De-ai știut că nu-i putea / De ce *te-ai legat* de ea?", unde rom. *a se lega* [prin *cuvânt*] 'a spune prin viu grai' cf. rom. *logofăt* 'cuvântător la liturghie'; gr. *ëYäyï* 'spunere-rostire'.

Legea firii este, desigur, învățătura zalmoxiană despre ciclurile suirii și scoboririi sufletului pe calea desăvârșirii, iar *baierele inimii* - în fapt *brăie* sau *legi ale firii* - sânt "denșirate" pe-ncet de *O zână din soare - fată de Maier*, astfel cum se poate înțelege din colinda nășăudeană, și nu numai.

Ilene Cosânzene - Crăiese pe pământ

Cosânzéana este, așa cum am precizat mai sus, o denotație metaforică pentru o fată nemăritată.

Tradiția locală a fixat printr-o practică milenară cutuma *cosiței* drept expresie a statutului matrimonial.

În noaptea nunții *cosițele miresei* (cozile lăsate pe spate) sânt legate și înodate pe vârful capului sub formă de cunună (conci) ca însemn al cununii săvârșite și consacrate în biserică prin așezarea *mitrei* pe capul *mitrenilor mireni* (gr. *μῆτρα mitra* 'cunună'). Din acest moment femeia măritată nu își va mai purta părul lăsat pe spate decât, prin excepție, la jelierea rudelor decedate.

Pentru a face relevantă datina *cosiței* ne referim la un fapt cunoscut de măiereni mai vârstnici. O "crima" de lezmajestate (jignire profundă adusă unei persoane) a săvârșit Ana Bumbu (Băjoaia) - buna noastră adoptivă, Dumneze s-o odihnească - prin tăierea cozii unei fete nevinovate. Gestul ei nesăbuit și nejustificat moral - de altfel tipic pentru personajele rebreniene cu obârșie măiereană - a fost

Zâne, Sânzâiene și Cosânzène în universul de discurs năsăudean

"răscumpărat" în lege prin plata unui "loc de cinci cără de fân", astfel cum îmi spune, depănând amintiri, mama mea - Maria Cărbune.

Urările pe care le rostește starostele - pețitor de seamă al comunității - la nunțile tradiționale ale măierenilor „cuprind minunate portrete în versuri ale miresei, ele amintind de portretele zânelor din basme, din care, de altfel, împrumută unele imagini: „Numele ei e Ileană / Seamănă c-o Cosânziană./ Frumoase pe aici nu sunt / Crăiește așa pe

mitologică, București, Editura Albatros, 1983], că în cultura populară, apud (Bot, 1989:17)

Sărbătorile de Sânzâiene sânt rânduite spre a preamări Harul sau Creația divină în coprezență cu noi.

Feciorii sărind peste foc și fetele purtând cununițe de sânzâiene (sânzâiene de pădure - *Galium schultesii*, drăgaică - *Galium verum*) trăind inefabilul sărbătorii vor recunoaște prezența Sânzâienelor, fie în ivoarele din *Bori*, în focurile de pe *Colnice* sau de pe *Boboșe* și, mai ales, în *Fetii Frumoși* și în

Referințe bibliografice:

Arvinte, 1991 = Vasile Arvinte, *Studiu lingvistic asupra Cărții a doua (Ieșirea) din Biblia de la București (1688), în comparație cu ms. 45 și cu ms. 4389*, în *Monumenta Linguae Dacoromanorum, Biblia 1688, Pars II, Exodus*, Ed. Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 1991;

Borcilă, 2009 = Mircea Borcilă, *Prelegeri la cursul Semantică cognitivă*, UBB, Facultatea de Litere, 2008-2009;

Bot, 1989 = Nicolae Bot, *Cîntecele Cununii, (Texte poetice alese), Antologie, prefață, note, indice de culegători, glosar și bibliografie de idem*, Ed. Minerva, București, 1989;

Budai-Deleanu = Ion Budai-Deleanu, *Țiganiada*, Ed. „Litera internațional”, Chișinău, 2004;

Cărbune, 2010 = Viluț Cărbune, *Tema mânei - variante lexicale în folclorul autohton Moh, Măier, Mană, Manea, Manole (încercare de geolingvistică a vorbirii)*, în Liana Pop (coord.), *Où va la communication ?*, Ed. Echinox, Cluj-Napoca, 2010;

Ciachir, 2004 = *Cronica ortodoxă*, Ed. Timpul, Iași, 2004;

Coșeriu 1989/2009 = Eugeniu Coșeriu, *Principii de sintaxă funcțională*, în Mircea Borcilă (coordonator), Eugeniu Coșeriu, *Principiile lingvisticii ca știință a culturii*, Ediție de uz intern, UBB, Facultatea de Litere, Catedra de Lingvistică generală și semiotică;

Coșeriu, 2009 = Eugeniu Coșeriu, *Omul și limbajul său, Studii de filozofie a limbajului teorie a limbii și lingvistică generală*, Ed. Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2009;

DLR, tomul II, litere F-I = *Dicționarul limbii române (DLR)*, Tomul II, Partea I, Literele F, G, H, I/I, București, Imprimeria

Națională, 1934;

Filip, 1999 = Vasile Filip, *Universul colindei românești (în perspectiva unor structuri de mentalitate arhaică)*, Ed. SAECULUM I.O., București, 1999;

Mocanu, 2007 = Augustin Mocanu, *Colinda Fata de maior*, Ed. Dacoromână TDC, București, 2007; **MONUMENTA, 1991** = *Monumenta Linguae Dacoromanorum, Biblia 1688, Pars II, Exodus*, Ed. Universității „Al. I. Cuza”, Iași, 1991;

Păiuș, 2009 = Liviu Păiuș, *Folclorul țării Năsăudului*, Prefață Prof. dr. Vasile V. Filip, Ediția a II-a adăugită, Ed. Napoca Star, Cluj-Napoca, 2009;

“ăinean, 2003 = Lazăr “ăinean, *Studii folclorice. Cercetări în domeniul literaturii populare*, Ed. Academiei, București, 2003;

Viluț Cărbune



pământ" (Păiuș, 2009:476).

Ilenele ajunse în "florea vârstei" își împlinesc prin cununie ursita hotărâtă de cea care pare a fi prototipul Cosânzenei - *Sora Soarelui* - astfel cum exprimă Mihai Coman, cităm:

„Sora soarelui ne apare nu numai ca un prototip al fetei de excepție, imagine idealizată a frumuseții feminine, ci și ca divinitate consacrată fetelor; ea le apără (în plan metaforic) și le cere socoteală pentru felul în care și-au împlinit în viață menirea, pe care ea, zână ursitoare, le-a dăruit-o» conform, Mihai Coman, *Sora soarelui. Schițe pentru o frescă*

Ilenele Cosânzene cu care se libovesc deo-mpreună.

Cununile de sânzâiene se aruncă astăzi tot mai puțin peste hăizașul caselor, semn al unei profunde schimbări de mentalitate care copleșește lumea tradițională a satului năsăudean.

Putem, cu toate acestea, să ne "mărginim" disperarea cu gândul că dascăli adevărați, fie seniori precum prof. Sever Ursa, fie în florea vârstei precum cei crescuți sub îndrumarea sa, vor ști să păstreze - ducând mai departe - autenticitatea și profunzimea filozofică a tradițiilor năsăudene.

Muzeul „Cuibul Visurilor”

Prolog

Maierului i se acordă în memorialistica rebreniană un loc privilegiat prin sublinierea rostului adânc pe care răstimpul copilăriei petrecute aici l-a avut în devenirea lui ca mare scriitor.

Nostalgia cu care cel mai mare romancier român își zugrăvește satul, în nenumărate prilejuri, este tulburătoare, fiind subliniată de toți exegeții operei sale.

„Maierul revine însă adesea ca o oază de fericire, ca un etern pământ al fagăduinței. Hotarele lui, pe cât de modeste în realitate, se pierd în vis, înconjurând imensa împărăție a copilăriei, tezaurizând cele mai vechi amintiri, poveștile cu balauri și feți-frumoși, tainele lumii înconjurătoare, primii prieteni, primele jocuri, cazna și bucuria învățaturii și tot ce se leagă de candoarea anilor dintâi.” (Niculae Gheran)

Așezat la poalele Munților Rodnei, a Ineului „cel cu zăpada eternă”, Maierul este vatră străbună, ghioc de viețuire românească, satul cel mai de sus „pe drumul care vine de la Cărlibaba, întovărășind Someșul când în dreapta, când în stânga”, ca să ne folosim de cuvintele de început din „Ion”. Natura Maierului, aspră și dulce totodată, locuitorii, dârzi păstrători de datini și de grai străbun, înzestrat cu amare ori dulci zicale, legende și balade, școala lui bicentenară, cunoscută în ținut prin faima vredniciei pedagogice, i-au fost lui „Liviu al dascălului” primele imbolduri în drumul creației sale granitice. „Am crescut în regiune de munte în deplină libertate. În satul meu nu era petec de pământ pe care să nu-l fi umblat. Om al munților și al pădurilor, natura mi-a intrat în ochi și în suflet de mic copil. Valea Someșului, atât de bine cunoscută, în cele mai mici cotituri, a fost și va rămâne pentru mine cel mai frumos loc de pe pământ”.

Așadar, motivația înființării aici, în urmă cu peste o jumătate de veac, a unui muzeu (27 noiembrie 1957) venea, firește, pe de o parte, prin impulsul măturisitorilor ferme ale scriitorului însuși, numeroase și care mai de care mai tentante în semnificații, încât cu greu să te decizi pe care s-o alegi mai întâi. Dar dacă ar fi să ne oprim aici, am

încheia cu această sintetică propoziție-lemă: „În Maieru am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele...” Cuvinte-deviză sub vraja cărora copiii cei mulți ai satului, sub oblăduirea dascălilor lor, au creat o anumită instituție de dor și lumină, de care se vorbește tot mai mult. Să trecem pragul, dar, în acest locaș ridicat în inima unui sat-matrice, prin strădania sătenilor lui de toate vârstele.

Ghidaj

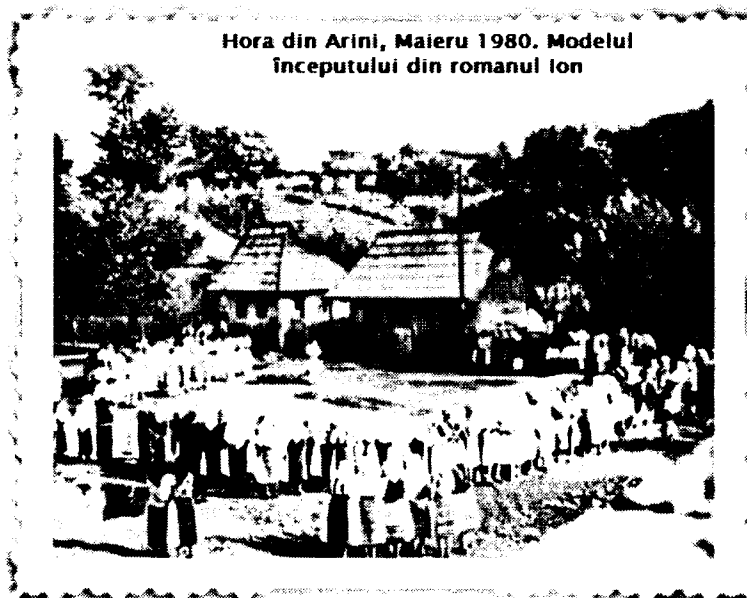
Muzeul „Cuibul visurilor”, cu profil mixt: istoric-etnografic memorial, a luat ființă la 27 noiembrie 1957, din inițiativa profesorului Sever Ursa prin inaugurarea unei expoziții memoriale prilejuită de cea de-a 72 aniversare a nașterii marelui romancier, expoziție care a avut șansa să rămână ca durabil nucleu al actualului muzeu.

Mica înfripire de acum 53 de ani avea să se îmbogățească mereu și să fie mutată de câteva ori, până în 1972, când s-a zidit parterul acestui edificiu. Era nevoie de spațiu de expunere, întrucât ne gândeam la un muzeu sătesc în jurul chipului îndrăgît al unui mare scriitor care aici s-a trezit în lume.

În toamna anului 1985, cu prilejul Centenarului nașterii lui Liviu Rebreanu, s-a adăugat etajul edificiului prin contribuția comunei și a unor organe județene. S-au îmbogățit colecțiile prin donațiile familiei scriitorului, ale sătenilor, ale multor intelectuali, fii ai satului, și mai ales, ai copiilor celor mulți ai Maierului, satul care pe atunci deținea recordul național al natalității. Nu putem omite ajutorul unor oameni din conducerea județului ca: Mihai Marina, Leon Hogiu, a unor specialiști de la Complexul Muzeal Județean: Gh. Marinescu, Mircea Prahase, Lazăr Ureche, Florica Pop, Corneliu Botoș, Nicolae Gălățean, Marioara

-continuare în pag.4 -

Sever Ursa



Muzeul „Cuibul Visurilor”

-urmare din pag. 3 -

Murărescu, regretatul Mihai Martin, Cornel Cotuțiu, Ion Ilieș, Ștefan Mircea, echipa de constructori condusă de Viorel Olarș.a.

Este semnificativ faptul că muzeul s-a înălțat succesiv pe locul din inima satului, loc care i-a fost dăruit lui Rebreanu deodată cu investirea acestuia cu titlul de Cetățean de Onoare al Maierului, încă din data de 5 ianuarie 1927.

Iată mărturisirea scriitorului în legătură cu acest moment al vieții sale:

„- Cu ce ocazie v-ați simțit mai mult mulțumit?

- Când satul Maieru, în care am copilărit, mi-a trimis o decizie a Consiliului Comunal, prin care mă proclamă Cetățean de Onoare al Comunei și-mi dăruiește un loc de casă”.

Așadar, începând cu data de 27 noiembrie 1985 muzeul funcționează în edificiu propriu. Are 9 săli spațioase, fiecare conținând tematici bine chibzuite, marcând cronologic momente și evenimente uneori

Absolventii clasei a VIII-a A, Școala Generală Maieru - 1972



cumplite – din istoria satului, din cele mai vechi timpuri, până în actualitate.

Astfel, **Sala I: „Maierul în mărturii istorice”** prezintă cele mai vechi dovezi de locuire, cele arheologice, istoricul castrului de la Anieș, o ladă de fier inscripționată anul „1383”, folosită, probabil, în cetatea amintită, apoi primul act păstrat (1440) în care se menționează numele Maierului, apoi ca o prelungire periferică a vechii Cetăți Rodna, Maierul era „măieriştea” Rodnei legendare, un colț al cetății Anieșului cu piese descoperite de elevii din cercul muzeului. Sunt expuse aici și arme haiducești și alte obiecte din timpul Regimentului grăniceresc (1762-1851). Un loc aparte au dovezile pustiitoarelor năvăliri mongolo-tătare din anii 1241 și 1717. Episodul tragic al fetei Dafina Balotă... ș.a.

(va urma)

Sever Ursu

Lirica

Sunt fericit

Sunt fericit când tu nu ai lacrimi în ochi,
Când zâmbetul ți se așterne pe față,
Când visezi pe cineva aproape de tine,
Dar mai ales când visul prinde aripi...

Sunt fericit când citesc printre rânduri
Despre cei care se iubesc și se pot îmbrățișa,
Despre cei care se pot vedea la fiecare apus
Și care pot fi mereu aproape unul de celălalt...

Sunt fericit când, totuși, eu sunt trist,
Când, fără să îmi dau seama,
Simt ceva cald și sărat în jurul buzelor,
Ceva ce apare deodată cu acel nod în gât...

Sunt fericit când ești iubită și dăruiești iubire,
Când poți fi strânsă cu caldura la piept.
Sunt fericit... doar pentru că tu ești fericită...
Chiar dacă nu-ți voi putea fi niciodată aproape...



Am învățat

Am învățat să zâmbesc
Chiar și atunci când sunt la pământ,
Când sufletul îmi plânge cu lacrimi de pelin,
Când inima mi-e înghețată de atâtea picături...
m învățat că poți învăța
Să iubești într-un timp foarte scurt
Și că trebuie să îți dai inima și sufletul persoanei iubite,
Chiar dacă într-o zi ți le va zdrobi...

Am învățat că toată viața nu îți va fi de ajuns
Pentru a-i putea arăta cuiva dragostea ce i-o porți,
Mai ales când cea pe care o iubești
Nu va putea fi niciodată lângă tine...

Am învățat că cei ce caută fericirea
Nu o vor găsi prea curând sau poate niciodată
Și că pentru a putea fi fericit
Trebuie doar să visezi...

Am învățat că mai întâi trebuie să plângi
Pentru ca apoi să poți zâmbi
Și că înainte de a privi soarele
Trebuie să stai și sub razele lunii...

Viorel Partene

Cartea

Icu Crăciun, *Gânduri către prieteni,*

Cluj-Napoca, Editura Remus, 2010

La Editura Remus apar "Gânduri pentru prieteni", reflecții și reflexii pentru toți cei care se consideră solidari cu autorul. "Una este să compilezi realitatea (cu talent) și alta este compilarea", spune încă de la început cugetătorul, care ne duce apoi, în paginile cărții, prin gândurile filosofului, ale dascălului, ale scriitorului, ale omului vrednic care își apără sentimentele de iubire pentru glie: „patria mea este atât de creștină, încât și hoțul își face cruce înainte de a pleca la furat". Icu Crăciun este unul dintre cei mai rafinați intelectuali ai Văii Someșului, fapt vizibil și în aforismele dedicate prietenilor. Pentru că este foarte greu să găsești acel sâmbure care spune ceva despre existența noastră. Icu Crăciun reușește. "Bine este când ajungi stăpân peste mintea și vorbele tale" spune magister, cu înțelepciune: „cu un singur prieten și ești mai bogat". Cât adevăr în sintagma „vorbele simple fac oamenii fericiți". Cartea mustește de frumusețea cuvintelor, de roua nepoluată a sâmburelui de viață, de dramul de divinitate insuflată cu dragoste. „După ce omul a gustat din pomul cunoașterii și a primit legea morală, libertatea sa a devenit umană", adică Cel de Sus i-a dat putere asupra Cuvântului. Cartea de față concentrează reflecțiile scriitorului de-a lungul anilor, aduse acum, ca o ofrandă prietenilor. Un buchet binecuvântat precum busuiocul din apa sfințită. O carte a descoperirilor...

Menuț Maximilian



Epigrame

Familiei de profi în epigrame,

Ea, profă, scumpă la-ndemână...
El, prof celebru, tot de mate,
Perechea-ntreagă să rămână
În epigrame nestemate!

Celor doi profi Cotu, amândoi de mate,

O ceartă între profi, la fix:
-, „Te derivezi până dispari!”
-, „Ar fi de n-aș fi e la x,
Bărbate, ce monom mi-apari!”

Doamnei Adela, în situație specială,

Grigore Cotu de se-mbată
Cu multe epigrame,
Adelo, fii tare bărbată:
<Servește-i holograme!>

Unui elev temător de ora de mate cu oricare dintre profii Cotu, pe care-i iubește, B8

Cu genunchii stand în Unghi,
Amețindu-mă cu totul,
Optuzatu-m-a un Junghi:
<Oare, Inima-mi-e Cotu?!>

Bucureșteanul Esilerva Măiereanu
(ce-l ascunde pe Valer Scridonesi Pârcioianu)

Explicație

Fiind de mate, nu scriam nimic
Și-ntâmpinam mereu pumnii cu ... botul,
Însă de când m-a înțepat un Ic,
Am început si eu să dau cu ... Cotul!

Lui Esilerva

Sunt onorat și-o spun stând într-un cot
Că, Esilerva, când m-a lăudat
Până și muza-mi și-a luat-o-n bot:
Crește cât masa ori viteza la pătrat!

Grigore Cotul

Noutăți

- Domnul Lazăr Ometiță, colaborator al revistei noastre, absolvent al Institutului Teologic din București, actualmente masterand al aceluiași institut și pastor în capitala Irlandei, Dublin, a trimis Redacției noastre cea de-a cincea sa carte, intitulată „Stropi de rouă divină” (schițe de predici), tipărită la editura „Societatea Biblică din România”, din Oradea. Îl felicităm și-l așteptăm la sediul Redacției când se va întoarce la Maieru. (I. C.)

- La rândul său, domnul Aurel Partene, din Anieș, ne-a adus la Redacție cea de-a doua sa carte tipărită la editura „George Coșbuc” din Bistrița; aceasta poartă titlul „Călătoria pe Urmele Domnului Nostu Isus Cristos” și cuprinde note și impresii ale autorului pe pământul sfânt al Israelului, dar și multe documente și fotografii legate de atrocitățile naziștilor împotriva evreilor. Felicitări, d-le Aurel Partene, și vă așteptăm la Redacție! (I. C.)

Icu Crăciun

Tradiții folclorice măierene

Maiereu - păstrător de tradiții și obiceiuri

Păstrător al virtuților noastre și al istoriei, leagăn al artei milenare, satul ne e rădăcina, taina și temelie. Suntem și vom fi întotdeauna neam de țărani iar literatura țărănească, a transformat sufletul său în aur curat, dar mai atârână și de felul cum va fi utilizat și transformat acest aur în valori eterne.

Cu toate că civilizația e prezentă în toate ramurile de activitate, viața în interiorul satului, încă mai pulsează după vechile tradiții și obiceiuri. Viața în mijlocul satului își petrece cursul după alte reguli și alte credințe față de cea de la oraș. Aici obiceiurile s-au păstrat aproape intacte, în special în marile momente calendaristice, parcă într-o voință de neimaginat, neimpusă de nimeni. Toate se fac după datină și obicei pentru că „așa e bine”. Cu credință în Dumnezeu, cu tot ce-i al lui țăranul a învățat secole de-a rândul de la moșii și strămoșii lui să trăiască frumos.

Cei de la oraș pierd tot mai mult legătura cu șatul românesc, cu tot ceea ce înseamnă viața acestuia, viața care mai păstrează încă patrimoniul inestimabil al folclorului, portul, datinile și credințele acestui neam.

Tinerii - luați de val - preiau tot mai multe obiceiuri străine neamului românesc ajungând să-și piardă identitatea națională rătăcind într-o zonă întunecoasă a nonculturii sau așa zisei „culturi de cartier”.

Ca spectator, niciodată nu vei reuși să trăiești aceleași emoții și sentimente ca omul simplu de la țară. În înțelepciunea lui, acesta se bucură de lucrurile mai simple și curate spunând și crezând că sunt de la Dumnezeu și că așa e bine să trăiești.

Este imperios necesară întoarcerea la tradiții, la prezentarea lor cu "fală" întregii lumi, ca o bogăție de inestimabilă valoare moștenită din strămoși, afirmându-ne încă o dată în ansamblul de culturi europene.

La Maieru se păstrează datini străvechi, de o adâncă frumusețe, datini care se alătură cu strălucire celor mai semnificative mărgăritare ale folclorului românesc. La măiereni tradițiile și obiceiurile folclorice oglindesc concepția oamenilor de la țară despre ei înșiși, despre femei și fete, despre bărbați și feciori, despre hârmicie și lene - cu toate calitățile și cusururile pe care le au. Astfel strigăturile la sezători, la horă duminica, dezvăluie elementele unui cod etic,

nescris statornicit în timp de multe secole, potrivit căruia erau judecate deprinderile bune și rele - făcând elogiul primelor și infierându-le pe cele din urmă. Este prezentă, de asemenea, figura muzicantului sătesc -ceterașul și instrumentul său. Nu lipsește nici jocul - criteriu de apreciere (alături de frumusețe și hârmicie) a tinerilor din mediul sătesc.

Fiecare sărbătoare creștinească sau calendaristică aduce după sine o pleiadă de credințe și obiceiuri. Sărbătorile



de iarnă și cele pascale sunt întâmpinate de fiecare familie cu adâncă emoție spirituală. Altele, în special cele referitoare la marile evenimente din viața omului (naștere, botez, nuntă) sunt așteptate cu mare fast și bucurie.

Păstrăm cu drag obiceiuri foarte vechi precum:
„Cununa” - prilejuită de încheierea secerișului;
„Săritul peste foc” - la zi de Sânzâiene;
„Descântatul mirelui și a miresei”;
„Strigătura la găină” - la zi de nuntă;
„Descântatul buhașului” - la înmormântarea unui tânăr (tinere) necăsătorit etc.

„ Un popor care nu păstrează și nu-și cultivă tradițiile își va pierde identitatea”.

Preocupați de păstrarea datinilor și obiceiurilor și de cunoașterea folclorului local am cules cântece populare, strigături de la „jocul satului”, poezii populare, colinde din Maieru, colecționând totodată și costume populare „vechi și noi”.

La muzeul satului adeseori copiii rămân uimiți de obiectele vechi, de îndeletnicirile și ocupațiile măierenilor, de "vechiul" port popular - abandonat prea devreme - și de obiceiuri vechi, obiceiuri care astăzi nu se mai practică.

Sânt și întrebări ale copiilor, al căror răspuns noi "l-am trăit", iar pentru ei devine "folclor", bunăoară - *Ce este o meliță ? sau Cum se făcea uleiul din semințe de dovleac ?*

Am reușit astfel să trezesc interesul pentru cunoașterea tradițiilor și datinilor locale, să dezvolt sensibilitatea copiilor și să cultiv dragostea pentru ceea ce este frumos și plăcut, să-i fac pe copii să înțeleagă că ei, la rândul lor, trebuie să ducă mai departe „zestrea folclorică” a străbunilor noștri așa cum ne-au lăsat-o ei, din generație în generație.

Alături de noi îl avem - în toate aceste acțiuni de cunoaștere a folclorului local - pe profesorul Sever Urșu, atât cu zestrea muzeului *Cuibul visurilor* - adunată de dânsul cu pasiune și dăruire - cât și cu zestrea sufletească a domniei sale.

Sânzîenele - săritul peste foc.

Această sărbătoare marchează trecerea de la primăvară la vară (gândindu-ne la calendarul vechi) iar focul simboliza curățirea sufletului, curățirea naturii.

Este o datină curată a voinței, a vârstei, o probă a voinței și a speranței, un rug aprins de iubire. Se păstrează și se practică și azi, copiii așteaptă cu plăcere această sărbătoare, își fac coronițe din sânzîene și cu ele pe cap sar peste foc pentru a se curăța de faptele rele.

În ziua de Sânzâiene, dis de dimineață, fetele adună

-continuare în pag.6 -

Rebrișorean Maria

Maieru - păstrător de tradiții și obiceiuri

-urmare din pag. 5 -

sânzâiene pentru a face coronițe. Aceste plante, sânzâienele sunt culse pe rouă înainte de răsăritul soarelui, pentru că ele trebuie să fie curate, fetele cântând următoarele versuri: Fost-am, fost-am prin poiene Și-am strâns flori de sânzâiene Cununiță-am împletit Tăt cu gândul la iubit Sânzâiene flori cu rouă Crescute pe lună nouă Faceți-vă cununiță Pentru stâlpii din porțiță. După răsăritul soarelui, feciori din sat vin să ajute fetele la împletitul cununițelor. Vin și ei cântând: Cucuie, cucuț bălan, Ți-am plătit sa-mi cânti pe-un an Nu ne-ai cântat nici de-un ban. Cucule săca-ț-ar limba Că m-ai despărțit de mândra Că tu pe la sânzâiene Ți-ai bagat clonțul în pene N-ai cântat ca ți-o fost lene. Seara feciorii aprind focurile prin împrejurimile satului: pe Drogomana, pe Colnic, la Cruci, pe Hânțoaia, în Tutuleasa, în Bori etc. Focurile sunt aprinse înainte de a se înnopta, și abia după aceea fetele merg și ele la foc cu coronițele împletite atât pentru ele cât și pentru feciori. Se sare peste foc pe rând câte unul sau în perechi (fată și fecior - drăguțu cu drăguța). Acolo se cântă, se joacă și se strigă în jurul focului.

Sunt momente de veselie, de întâlnire a tinerimii satului, de legare de noi prietenii. Abia după miezul nopții, fetele și feciorii se întorc acasă cântând, oprindu-se din loc în loc pe la casele fiecăruia pentru a-și arunca fiecare cununița peste casă.

Se spune ca atunci când cununița se arunca peste casă și se întâmplă să cadă, fata sau feciorul care și-a aruncat-o nu se va căsători în anul respectiv. În situația în care cununița nu va cădea - se spune că se vor căsători.

Săritul peste foc are loc în două seri - în ajun și în ziua de Sânzâiene (Nașterea lui Ioan Botezătorul - 24 iunie).

Noi, învățătoarele Rebrișorean Maria, Pop Măriuța și Pîrlea Lucreția avem convingerea că prin înființarea **ceroului de folclor** copiii noștri vor conștientiza valoarea inestimabilă a creațiilor folclorice și menirea acestora de a "înfrumuseța" viața. Folclorul nu va rămâne pentru ei doar „o poveste” auzită dar niciodată "trăită". Vor descoperi că este un tezaur "vii", cu valori nepieritoare.

Activitățile desfășurate în cadrul ceroului se doresc a revitaliza tradiții culturale în derivă fiind prin aceasta un mijloc de educare a copiilor în dragostea și a respectul față de valorile tradiționale. Vom putea, astfel, să îmbinăm armonios capacitatea creativă a copiilor și buna lor dispoziție cu dragostea pentru folclor - oglindă a vieții și istoriei unui neam.

Rebrișorean Maria



Historie

ÎMPĂRATUL IOSIF AL II-LEA DE HABSURG LA ȘANȚ

Iosif al II-lea s-a născut la Viena în anul 1741, a fost fiul împăratului Francisc I și al împărătesei Maria Tereza. După moartea tatălui său, în anul 1765 a devenit împărat german și tot din acel an a fost asociat la domnie, de mama sa, în Austria. De la moartea acesteia, în anul 1780, a condus singur, fiind împărat austriac până în anul 1790. A fost cel mai important reprezentant al despotismului luminat.

Încă de la început a inițiat reforme în spirit luminist. În afară de măsura desființării ordinelor călugărești și a mănăstirilor care nu exercitau activitate școlară și de ocrotire a bolnavilor, s-au mai adoptat și altele: desființarea cenzurii cărților și revistelor, acordarea către țărani a dreptului de a prezenta plângeri în fața funcționarilor de stat, abolirea poliției senioriale, abolirea iobagiei în posesiunile ereditare și în regiunile slave ale imperiului (toate aceste

Este demn de consemnat un episod descris de preotul greco-catolic Pamfilu Grapini în *Monografia comunei mari Rodna Nouă, din fostul district al Năsăudului împreună cu Note istorice despre valea Rodnei* care se referă la perioada 1773-1903: „Împăratul Iosif II era însoțit de o suită în care erau generalii Nostitz, Siskovics și Pelegri. Împăratul adică veni peste Cucureasa și deasupra comunei pe dealul numit și azi Vârful Boului, peste care trecea drumul principal de atunci Plaiul Moldovei, se despărți de suită lăsând-o înapoi, iar el veni pe jos drumul în vale și intră în comună, și merse de-a dreptul la cea mai frumoasă casă, la casa sau cuartirul ofițerilor (în acel timp punctul de vamă); acolo în casa aceea, firește că știau că va sosi împăratul în acea zi după-amiază, dar nime nu-l aștepta să sosească cu vreo două ore mai curând, și apoi nici nu-l cunoștea nime din cei de aici. Împăratul intră în casă, fără a

insinua cine e, și fără a se putea presupune de pe veșmintele lui că doară el ar fi puternicul domnitor, și începu a face glume cu cele care erau ocupate cu pregătirea mâncărilor. O bucătăreasă mai guralivă, văzându-l că e așa popular, îi zise: „Mă rog, nu ne zăbovi de la lucru, mai bine ajută să întornăm frigerea asta mare, să gătim prânzul că va sosi acuși Împăratul”. La acestea, el se puse în ajută (se puse la ajutorat), și tocmai atunci sosi și suita în acel loc și-l salută cu reverință, din ce cunoscură îndată bucătăresele, că acel glumeț e însuși Împăratul, și începură a se ascunde de frică, dar el le opri să steie, să gătească și să servească prânzul și intră cu suita în chiliile de lângă bucătărie.

Cu această ocazie, puținii locuitori ce-și aveau căsuțele lor aici, la câmp, parte de a vedea și ei pe împăratul cel bun și poporal, despre care vor fi auzit povestindu-se multe, parte spre a-și arăta supunerea și omagiul, au alergat la casa amintită în care prânzea, și unul dintre țărani sau mai corect munteni, îi duse ca „cinste” un porc foarte mare, sălbatic. Numele celui bărbat a fost Ion Filipoiu. Împăratul și suita lui s-au uitat cu mare plăcere la acel porc și au întrebat că unde și cum l-a ucis, la care munteanul nostru i-a dat lămuririle de lipsă, spunând că a pușcat în el numai odată cu pușca cea cu cremene. Împăratul se arătă foarte mulțumit, dar zise că nu-l poate primi neavând acum ce face cu el și așa îl înapoie munteanului nostru, dându-i doi galbeni”.

Despre vizita din 1783 se scrie: „Împăratul Iosif II a mai vizitat raionul regimentului II românesc de graniță și în anul 1783, cu care ocaziune comunei acesteia deja formate și de sine stătătoare, capela aflătoare aici, în care deja servea preotul local, a donat-o de biserică parohială, iar casa de lângă ea: de casă parohială”.

Poate astfel de gesturi au prins foarte bine ținând seama că localitatea Șanț a fost declarată comună politică în anul 1773. Comună parohială este din 1783 de când a primit donație capela din partea împăratului Iosif al II-lea.

Valer Pop



masuri au fost adoptate în anul 1781), iar prin măsuri succesive a fost abolită iobăgia și în alte teritorii (pentru Transilvania, ca urmare a răscoalei conduse de Horea, Cloșca și Crișan din 1784- 1785, a fost data, la 22 august 1785, patenta prin care era abolită servitutea personală a iobagilor).

În timpul domniei sale, a căutat să cultive și mitul bunului împărat. Astfel, în 1773 și 1783, împăratul a vizitat Transilvania pentru a se interesa personal de situația locuitorilor de aici.

În timpul vizitei din 1773 a trecut și prin locul unde azi este comuna Șanț.

Eveniment

LA 300 DE ANI...

Am venit la chemarea oamenilor de suflet care au organizat sărbătoarea "300 de ani de atestare documentară a comunei Ilva Mare".

Chemarea a fost una puternică, de vreme ce a trezit în noi glasul rădăcinilor. Da, glasul rădăcinilor înfășurat pe firele istoriei!

Istoria este povestea a ceea ce a fost. Istoria este locul unde a început povestea noastră, a fiecăruia precumși a tuturor împreună; mai ales - a tuturor împreună! Tot istorie esteși părul despre care tata spune că a fost altoit de bunicul dumnealui. Istorie este casa bătrânească, făcută din bârne necioplite, cu lut pe jos, având cuptorul într-o încăpere, șohertul în tindă; parcă acum îi văd cotruțul în care găseam ascunzătoare împreună cu unul dintre frați.

Casa noastră cea bătrână nu mai este demult... Pe locul ei este casa cea nouă. Chiarși aceasta pare deja veche în comparație cu locuințele recente, adevărate vile care încântă chiarși pe orășeanul rafinat.

Pe drum, în vremea copilăriei mele, se făcea nor de praf când trecea o mașină. Aproape nu ne mai zăream unul pe altul, dacă se întâmpla atunci când veneam de lașcoală. Noi ne bucuram. Tații noștri însă fugeau din casă - noaptea mai ales - fiindcă duruital motorului putea fi doar al mașinii securității din Năsăud... Așa a fost pe vremea "colectivizării liber consimțite".

Mai erauși cotele, frecvent mai mari decât producția gospodarului. Pâinea, mai ales cea din grâu, era interzisă țaranului fiindcă el nu avea dreptul la cartelă. Noroc că, în căruța care ducea pâinea caldă de la brutăria din Rodna Veche la magazinele din oraș, erau adesea câteva pâini în plus. Apoi, nu au mai fost!

Au făcut sătenii asociații, să meargă câte doi, cu rândul, la Vatra Dorneiși

să aducă pâine pentru toți. (Vatra Dornei era stațiuneși trebuia să arate bine!) După ce a secatși această sursă, au folosit ilvenii griș, apoi macaroane, au măcinat arpacași chiar orez ca să facă o pâine albă de sărbători. Doar de Crăciun -și numai dacă reușeau să se descurce cu miliția C.F.R. - mai aduceau câțiva saci cu grâu chiar de la Botoșani sau de dincolo de Gherla... Ce bine este azi când avem pâine gustoasăși proaspătă în fiecare dimineață!

Noi, cei mici pe atunci, ajutam părinții după puteriși mergeam lașcoală. Pe lângă carte, pregăteam serbări, cel puțin una pe trimestru. Acele serbări ne-au completat gustul frumosului cu a spune o poezie frazată binișor, a declama o replică pe tonul potrivit, a interpreta un cântec popular. Așa că, după absolvirea celorșapte clase primare, bogati sufletește, bine pregătiți - la română de domnul profesor Aurel Berceanu, la matematică de domnul profesor Eugen Popa - obișnuiți de acasă să muncim multși bine, am plecat la alteșcoliși ... am izbândit. Totuși, ne e drag să ne întoarcem la casa părintească, să ne întâlnim cu prieteni din copilărie, cu oameni pe care îi maiștim,și chiar cu cei pe care i-am uitat cu totul. Ne este drag fiindcă ni-i dor să ne mai simțim câteva clipe ilveni mari, să reînnoim povestea vieții noastre cu firele istoriei locale.

Din cele spuse, vedem că istoria povestește despre vremuri de restrițe, despre lucruri mărețe, despre oameni buniși faptele lor frumoase. Tocmai asta avem de făcut, ca să rămânem în istoria comunei: fapte frumoase - unul față de altul, lucruri mărețe - împreună!

Alexandru Rusu, Ilva Mare
22 mai, 2010

Eveniment

Propunere pentru acordarea titlului de cetățean de onoare al comunei Ilva-Mare, Domnului Sever Ursa

Domnule ICU CRĂCIUN,

Cu ocazia aniversării a 300 de ani de la atestarea documentară a comunei Ilva-Mare i s-a conferit titlul de CETĂȚEAN DE ONOARE al acestei localități Domnului Profesor Sever Ursa. Pentru a primi acest titlu a fost nevoie și de așa zisele "recomandări".

Vă trimit una dintre acestea pentru a o publica în „Cuibul visurilor”, ca o surpriză pentru Domnul Sever, directorul revistei.

Propunere pentru acordarea titlului de cetățean de onoare al comunei Ilva-Mare, Domnului Sever Ursa

În toamna anului 1970, după repartitia guvernamentală ca profesor de limba și literatura română, la primele consfătuiri la care am participat, l-am cunoscut pe Domnul Profesor Sever Ursa.

De la început am fost impresionat de noblețea, de personalitatea domniei sale, în care Omul, Profesorul și Literatul se împletesc formând un tot unitar precum degetele de la mâna dreaptă când facem semnul Sfintei Cruci.

Omul Sever Ursa s-a dovedit un sfătuitor și sprijinitor, împărțind de-a lungul timpului din experiența dumnealui tuturor celor cu care a venit în contact, lucruri legate de demersul didactic și nu numai.

Profesorul Sever Ursa va rămâne un exemplu pentru generațiile care au trecut prin mâna dumnealui, slujind cu credință și pasiune limba românească care cântă și încântă când domnia sa o rostește. Colaborarea mai apropiată cu domnul profesor a început pe când era inspector metodist la I.S.J. Bistrița-Năsăud, apoi la întâlnirile anuale cu dascălii de limba română, consolidându-se prin participări comune la diferite acțiuni organizate de I.S.J. (olimpiade școlare), la perfecționările organizate de Universitatea clujeană, la acțiunile ASTREI.

Ca literat domnul Sever Ursa s-a remarcat printr-o susținută activitate publicistică și culturală materializată prin întemeierea renumitului muzeu "Cuibul visurilor", a revistei cu același nume, pe care o conduce de peste patru decenii, a publicării a numeroase articole în reviste și ziare precum: Limba și literatura română, Revista română, Cronica, Minerva, Ecoul, Răsunetul,

Mesagerul..., a publicării cărților: Bistrița-Năsăud vatră folclorică (în colaborare), Constelația Liviu Rebreanu (colaborator), Iustin Ilieșiu - Sfinte firi vizionare, Vasile Rebreanu - învățător, folclorist și animator cultural...

Cu ansamblul „Cununa Maierului” al cărui inițiator și suflet a fost a câștigat premii atât în țară cât și peste hotare (Polonia, Franța).

Activitatea astristă a celui pe care-l propunem spre a primi titlul de cetățean de onoare al localității noastre a constat în principal din: participări la simpozioane, la adunările asociațiunii, dezveliri de plăci și monumente, lansări de carte, susținerea a numeroase și interesante comunicări în toate cercurile Despărțământului năsăudean și la nivel național.

Nu și-a uitat niciodată locul unde a venit pe lume - Poiana-Cătunenilor, străjuită de Măgura Păltinesei, neamul mare și falnic al Cătunenilor, pe care l-a făcut cunoscut țării și lumii prin contribuția adusă la realizarea filmului „Învingătorii”, prin articolele publicate în presă de-a lungul timpului, nu a uitat și a iubit localitatea noastră Ilva-Mare, nemurind-o prin lucrările privind toponimia și graiul oamenilor de aici, prin articolele despre popasul ilvean al scriitorului Liviu Rebreanu.

Ilvenii mari, Domnule Profesor, sunt mândri de a fi contemporanii și consătenii dumneavoastră, așa cum dumneavoastră sunteți mândru de a fi fiu al acestor locuri.

Știm că sunteți cetățean de onoare al Maierului, locul unde v-ați desfășurat cea mai mare parte a activității, al Năsăudului, și credem că veți primi acest titlu și aici la Ilva-Mare, acum cu prilejul sărbătoririi a 300 de ani de la atestarea sa documentară. (odată cu sărbătorirea comunei vă sărbătorim și pe dv., cetățeanul de onoare al ei.)

Activitatea dumneavoastră, Domnule Profesor, știm este mult mai fructuoasă. Aici și acum am selectat câteva dintre faptele care vă îndreptătesc a vi se acorda titlul de cetățean de onoare al localității noastre. De fapt, noi, ilvenii mari, v-am considerat întotdeauna cetățean de onoare al comunei noastre.

Vă lipsește Diploma. Credem că astăzi veți primi-o. Vă felicităm.

Ieronim Ureche

PREOTUL IOAN REBREANU DIN CHIUZA /3/

Începem publicarea scrisorilor, inedite, primite de Ioan Rebreanu de la personalități ale zonei, ori ale țării, și păstrate doar ca "zestre" de familie peste o sută de ani, fără a fi valorificate până acum./1/.

În reproducerea scrisorilor s-a procedat în așa fel încât să nu intervenim în topica și vocabular, doar intervenind în fonetică și în ortografie. Prezența unor cuvinte vechi, nefolosite azi dau epistolelor o coloratură de epocă. Puține din ele se cer sinonimizate, conformându-ne. Oferim, de asemenea, referințe minimale despre personalitățile la care face referire expeditorul scrisorii.

Pornim cu două scrisori primite, amândouă, în anul 1890, februarie și martie, de la redactorul gazetei Transilvaniei Grigore Maior/Gregoriu Maioru/, care îndeplinește această onorantă funcție la cea mai importantă revistă a romanilor transilvăneni, între 1890-1900. "Șeful" lui Grigore Maior și, implicit, al revistei este Dr.Aurel Mureșianu, fiul lui Iacob Mureșianu, bunul colaborator și continuator al lui George Barițiu./2/.

Ioan Rebreanu, după cum procedau preoții și învățătorii ardeleni subscrie el și adună și de la alții sume de bani pentru a servi cauzei "înalte" românești. Deducem că a adunat și de la alții bani pentru că suma este mult prea mare și peste puterile unui preot, sumă ce avea destinația revista Gzeta Transilvaniei. Suma de care vorbește Gr.Maior este de o mie de florini. Pentru a aprecia această sumă, e destul să spunem că salariul unui învățător, la acea dată, era între 196-200 florini lunar./3/.

Importante rămân, din cele două scrisori, datele referitoare la cei doi Mureșeni, Aurel și Andrei, vajnici luptători pentru cauza națională.

Preotul din Chiuza văzând că nu consemnează nimeni contribuția sa /și a colaboratorilor săi/ se adresează redactorului Gazetei cerând precizări. Redactorul Gr.Maior îi răspunde prin cele două scrisori, bine păstrate, cu un scris frumos, citeț, de parcă n-ar avea 120 de ani.

Redactorul Maior îl liniștește pe preotul nostru, rugându-l să nu facă zarvă și să nu lezeze cumva mândria și prestigiul "iubitului său șef", Dr.Aurel Mureșianu.

ONORATE DOMNULE,

Astăzi cetind comitiva Dvoastră adresată noua cu data de 18 februarie observ cu mare surprindere întrebarea ce binevoiiți a mi-o adresa despre acel "Maior" de la biroul redacției, despre care ziceți că ar fi încasat nu știu ce parale de pe la Dvoastră.

Nu știu, Domnul meu, despre ce e vorba. Maiori de la redacția Gazetei/Gazeta Transilvaniei n.n./ sunt eu, dar eu n-am încasat nici un crucer din părțile Dvoastră, nici din alte părți. Nici n-am umblat prin părțile Dvoastră. Am făcut o excursie în lunile de vară prin diferite orașe ale Transilvaniei cu care ocaziune ne-am abătut o zi și prin Bethlen/Beclean, Gherla, Clusiu etc.dar eu nici nu știu unde e Năsăudul.

Pare-mi-se, Domnul meu că suntem în rătăcire și tocmai de aceea grăbesc a vă ruga, ca în cel mai scurt timp, să binevoiiți a-mi scrie mai cu deamanentul despre ce e vorba.Ce fel de om a fost acela care a încasat parale sub numele de Maior, cu ce scop și de la cine a încasat? Cum s-au întamplat aceste și cine v-a recomandat pe acel Maior?

Vă rog On.Domnule, prea mult vă rog, ca imediat să binevoiiți a mă informa cât mai în detaliu.Eu vă voi răspunde numaidecât și ne vom clarifica unii pe alții, eventual vom lua măsuri pentru clarificarea și a celorlalți domni, care au trebuința de clarificare.

Până nu ne vom lămuri unii pe alții aș recomanda ca să nu faceți vorbă, căci este posibil să fiți în rătăcire. Poate e vorba de o altă întreprindere pusă la cale prin conclucrarea mea și, dacă despre aceasta e vorba, am să vă scriu imediat și să vă lămuresc.

Tare mi-e frică însă, nu cumva vreun mișel să fi abuzat de numele meu, în care caz simt urgent trebuința a da lămuririle necesare pentru salvarea reputației mele.

Încă odată, vă rog, Onorate Domnule, ca în considerarea nedumeririi în care m-ați pus și în interesul lămuririi noastre, să binevoiiți cât mai curând a-mi da informațiile cerute, asigurandu-vă pentru aceasta de deosebita mea recunoștință.

Primiți, vă rog, asigurarea stimei mele deosebite.

Brașov, 21 febr.1890
Adresa la" Gaz.Trans." Gregoriu Maioru

Stimabile și iubite Domnule,

Pentru a nu răspunde la prețuita D-voastră epistolă de la 23 febr.a.c.cu un simplu "Nu știu", m-am hotărât să scriu mai întâi locurilor competente și numai după informațiunile ce le voi primi, să vă răspund.

Am scris, am scris deja a patra oară dlui Dr.Gregoriu Silasi/4/ și răspuns n-am primit până în momentul de față. Sunt silit dar a nu mai sta în așteptare, a vă cere scuze pentru întârzierea răspunsului meu și a vă da, cât depinde de la mine, informațiunile ce știu.

În luna lui august luându-mi un concediu de câteva săptămâni, mă dusei în Câmpie/5/, locul meu natal, unde dând în vorbă cu dl.Ludovic Simon, marele proprietar din Sângeorzul de Câmpie, și spunându-i între altele că dl.Dr.Mureșianu are un băiat, D-sa se și declara ca, cu ocaziunea botezului/6/ îi va face o cinste, căci așa este obiceiul prin părțile acelea. Ideea aceasta s-a dezvoltat din ce în ce mai mult și, în cele din urmă, sfātuindu-se cu mai mulți inși laolaltă, aflarăm că ar fi bine și frumos ca din incidentul acestui botez să i se facă dlui Mureșianu o surprindere prin prezentarea unui cadou mai însemnat.De 12 ani de când luptă acest bărbat pentru cauza română, nu i s-a făcut niciodată vre-o surprindere de felul acesta; chiar și cel din urmă funcționar își are familia sa asigurată prin vre-o pensiune(pensie), ori în alt chip, pe când pentru familiile celor mai meritați bărbați ai noștri, prea adesea ori nu se face nimic, ci își jertfesc și activitatea pentru națiune, iar când mor, familiile lor rămân nenorocite.

Poate Dvoastră, Dle Rebreanu, nu-ți fi avut ocaziune de a cunoaște în astă privință toate amănuntele, eu însă pot să zic, că, cunoscând în parte și nu știu dacă aș fi în stare a-ți spune în culori destul de fidele impresiile ce am avut ocaziune a mi le câștiga în astă privință.

Îți voi spune numai că în orașul nostru nevasta fericitului Andrei Mureșianu locuia împreună cu o fiică a sa într-un bordeiu suteranu. Acum doi ani s-a îndurat unul dintre clericii noștri a trimite pe un tânăr teolog, care luând de nevastă pe fiica nemuritorului nostru poet, o duse în părțile Seghedinului și o făcu preuteasă. Acolo s-a refugiat apoi și mumă-sa. Vezi, Dle

Rebreanu, cum e lumea.Umblă să facă monument lui Andreiu Mureșianu, iar familia e lăsată pradă sortii.

Avem noi și astăzi bărbați care luptă și jertfesc viața și avere, jertfesc totul pentru cauza română. Noi nu-i cunoaștem pe aceștia, fiindcă sunt români adevași, nu lucrează pentru a-și face reclamă, ci lucrează pentru a face bine și pentru ca simt românește.Oare când vom cunoaște noi pe acești bărbați? Atunci numai când va trebui să le facem mormântul?

Din principiu chiar, eu cred că pentru oamenii noștri, dacă vrem să facem ceva, să facem până ce sunt în viață, căci prin acestea le vom dăruia putere și curaj, ceea ce e mult pentru ei: le dovedim recunoștința noastră.

Cam de aceste considerațiuni fiind eu condus, am primit cu entuziasm ideea de a se face un cadou și Dlui Mureșianu și, fiindcă n-avea cine să umble în cauza aceasta, am luat asupra-mi angajamentul. Domnii P.Barbu din Reghin era unul dintre inițiatori și alți doi, ale căror nume n-am autorizația de a vi le spune. M-am dus la Bistrița, Năsăud, Bethlen, Desiu(Dej) și Clusiu(Cluj). Aici se constituie pro form un comitet central însărcinat cu adunarea colectelor, al cărui președinte era dl.Dr.Gregoriu Silasi M-am dus apoi la Turda, Alba Iulia, Oraștie și Deva.

Prețutindenea ideea a fost îmbrățișată cu caldură și în fiecare localitate câte un bărbat s-a însărcinat cu facerea colectei, pe care avea s-o înainteze dl.Dr.Silasi.Eu am făcut în scris un raport despre succesul călătoriei mele și în 10 octombrie m-am reântors în Brașov.De atunci n-am mai aflat nimica despre ceea ce s-a făcut, caci Dl. Silasi la epistolele mele a refuzat a-mi răspunde.Am aflat numai că în Alba Iulia s-a făcut o colectă, dar că ce s-a ales de ea nu știu. În ziua botezului a asosit aici un plic cu un libret de depunere la banca Des(Dej) pe 1000 florini, pe numele noului născut. Că de unde și cum a venit mia aceasta de florini anumitu, nu știu. Destul că dorința mea s-a realizat și de asta sunt foarte vesel.

Vorba e numai că eu am ramas încurcat. Responsabil ar fi să fie Dl.Dr.Silasi, dar fiindcă eu am fost acela care mi-am angajat parola(cuvantul) înaintea bărbaților noștri, vă puteți închipui cum mă simt acum, când celei mai înalte datorințe de a informa pe domnii cu care am vorbit eu, nu poate corespunde. Nu pot din cauza că nu știu nimica cum stă treaba. Poate anume s-au înțeles să nu-mi scrie nici unul pentru că, cu atât mai plăcut să fie surprinderea, temându-se adecă nu cumva eu să comunic iubitului meu șef și să-i descopăr totul, ceea ce n-aș putea-o face, căci știind că eu am fost amestecat în lucru, nu i-ar face plăcere. Ceva, ceva a aflat Dsa(Domnina Sa), ca eu aș fi întreprins ceva astă vară, dar scopul adevărat al călătoriei mele nu-l știe, căci pretutindenea m-am rugat să nu facă uz de numele meu.

Acuma să ne sfātuim laolaltă, dragă Dle Rebreanu; oarecar fi de făcut? Cum ați văzut, eu am întreprins din parte-mi pașii de lipsă pentru a mă clarifica în cauză, dar n-am izbutit (la) nimic. Față cu mine a înghețat (...) oamenilor și n-am norocul de a putea primi nici o epistolă în astă privință.Eu aș crede că Dvoastră, cari

ați dat banii, sunteți în drept a reclama. Știți cui ați trimis banii și pe acela, cui i-ați trimis, să binevoiiți a-l lua la răspundere.

Eu n-am fost și nu sunt nici astăzi de părere că afacerea aceasta să se aducă la publicitate, căci mi-ar părea ridicol ca o națiune întregă să facă un cadou așa de neânsemnat, iar Dl.Mureșianu ar fi absolut necuviincios să se publice (...) amanunțit că, de exemplu: N.N. a contribuit cu 1 florin, căci acesta ar fi prea incompatibil față cu demnitatea Dsale, cât și ca reprezentant al nostru față cu străinii. Eu credeam că după ce mie personal mi se va comunica lucrul în detaliu, ca fiecarui colectant să-i adresez o epistolă de mulțumită, în care să publice darea de seamă privitoare la singuraticii colectanți, pentru ca ceștia să se poată achita față cu contribuții lor.

Așa era ideea mea și pare-mi-se că chiar și venerabilului domn Pușcariu/7/ i-am declarat că în sensul acesta se va face achitarea.

Așadar, Dle Rebreanu, sunt sigur că Dvoastră mă înțelegeți: aș dori să nu se facă zvon în public cu niciun preț, dar foarte m-aș bucura dacă ocazional ați binevoi a recurge la toate mijloacele posibile pentru a vă câștiga lămuririle de lipsă și, dacă veti putea ajunge la ceva rezultat, ni-ați obliga și mai mult, dacă ați binevoi a mă lumina în astă privință și pe mine.

Eu nicidecum nu pot să vă zic că acea mie de florini ar fi rezultatul colectei amintite, căci în astă privință am unele motive prezervate de a mă îndoi.Tocmai de aceea, ar fi bine să nu ne lăsăm până nu vom ajunge la lămurire.

Eu cred ca Dl protopop Pușcariu mai ușor ar putea să se informeze dacă nu pe altă cale, cel puțin prin intermediul Dlui N.F.Negruțiu din Gherla/8/, care cred că mai bine este informat în cauză, deoarece Dsa era în Clusiu când am vorbit cu Dl.Dr.Silasi și știe despre înțelegerea noastră de atunci.

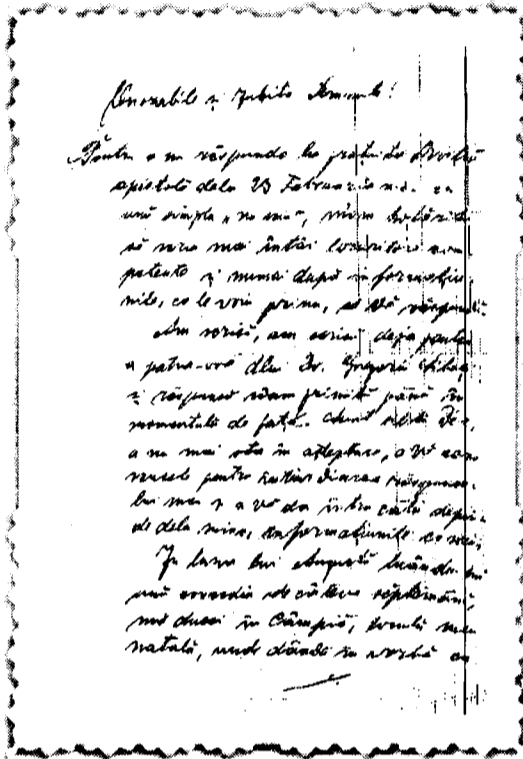
În fine, mă rog foarte mult ca să prezervați Dle Rebreanu, exclusiv numai pentru Dvoastră cele ce vă comunicasem, mai ales în ce priveste mia aceea (de florini), căci lucrul nu este cunoscut decât în familia Dlui Mureșianu, în care petrec și eu și de a căreia încredere față cu mine n-aș vrea să abuzez.

În epistola trecută trebuia să zic: recomandat-vă cineva?- în loc de cine va recomandat-, căci mă temeam nu cumva vreun șarlatan pe baza unei reclamații false să fi colectat în numele meu.

Primiți dle, îmbrățișarea mea amicală și mulțumită pentru osteneală.

Brașov, 12 mart.1890

Cu deosebită stimă,
Gregoriu Maioru



1.v.Cuibul Visurilor, an XIV,nr.4/87/, 2009, p.2 si 6.
2.Or.Aurel Mureșianu, 1847-1909, conduce gazeta Trans.între 1878-1909
3.N.Gheran-Tânărul Rebreanu, Ed.Albatros, Buc.1986, p.45.
4.Dr.Grigore Silasi, 1836-1897, acad.1877, primul prof.la catedra de limba română la Universitatea din Cluj, 1872.
5.Singeorzul de Câmpie, Jud.Mureș.
6.Aurel A.Mureșianu, publicist, 1889-1950.
7.Ilarion Pușcariu, 1842—1922, vicar al Arhiepiscopiei Sibiu.
8.Nicolae Fecete-Negruțiu, 1846-1890, cleric, prof.la Preparandia din Gherla, director de ziare, tipograf.

Onomastică

PORECLE ale măierenilor (partea I)

Baciu/Bășu/, individ. „de la ocupația baciului, baci la oi”.
 Băduru/Banduru/, colect. „de la un om care-i plăcea mult să joace în „băduri”, când apărea ceilalți spuneau vine Băduru și așa i-a rămas numele”.
 Becioaia/Berșoia/, „un strămoș se numea Berce formă de la feminin + oaie, - suf. –
 Bija/Bija/, colect. „când a fost copil mic, mamă-sa i-a zis bija-n joc, adică să se ferească de el. – cf. Și feminin Bijoiaie.
 Bogatu/Bogătu/, colect. „după starea materială a strămoșilor” (bogați).
 Boieru/Boieriu/, colect. „pentru că era sărac, nu mergea la lucru, zicea că de ce stă ca un boier acasă”.
 Bolocă/Bolocă/, colect. „de la numele Boloc forma de feminin Boloacă”.
 Bărzuc/Bărzuc/, colectiv.
 Becăla/Becăla/, colectiv.
 Bărbuț/Bărbuț/, individ. „după aspectul fizic”.
 Bodala/Bodala/, individ.
 Boncalău/Boncalău/, colect. „Bătrânul vorbea tare și gros boncăluia”.
 Bontea/Bontea/, colect. „la un copil mic cineva i-a spus când l-a luat în brație,
 -Vai, ce bontea gras”.
 Boroiu/Boroiu/, colect. „Bour/a + oi derivat mase. Boroi”.

Broască/Broască/, colect. „pentru că avea casă într-o mocirlă unde cîntau broaște” – cf. și numele de familie.
 Buf/Búf/, colect. „de la un om glumeț, care după ori ce vorbă mai zicea și buf”.
 Ciucalău/Șucalău/, colect. „pentru că avea mult mălai (prob.) și vindea ciucalăi oamenilor să-i macine”.
 Coaca/Coaca/, individ. „defect fizic, cu cocoșă în spate”.
 Cifu/Cifu/, colect. „îi plăcea să ciufulească, în batjocură”.
 Cocu/Cocu/, individ. „de la defectul fizic, după înfățișarea corpului, cu cocoșă”.
 Ciobica/Ciobica/, individ. „din maghiară – țigan-ciobi”.
 Cioarca/Șarca/, individ. „de la defectul fizic, nu vedea cu un ochi bine, era chioară”.
 Ciorcu/Ciorcu/, individ. „nu vedea bine cu un ochi”.
 Cira/Șira/, colect. „un nume al bunicului”.
 Colectăru/Col'ectăru/, individ. „a fost un casier – colector de bani, pe comună”.
 Cocirlău/Coșirlău/, colect. „de la un om care umbla după o pasăre ca s-o prindă (cocirlău) ca să nu-i zică ca la pasăre i-a zis așa” pron. Cocirlău.
 Calica/Calica/, colect. „de la sărăcia strămoșilor care nu avea ce mânca și cu ce se-mbrăca” – calic = sărac, lipsit, fără nici un sprijin material.
 Cîrnu/Cîrnu/, individ. „după defectul fizic”.
 Cucu/Cucu/, colect. „de la nume de familie azi dispărut”

deoarece a avut numai o fată care și-a schimbat numele prin căsătorie.
 Ceapă/Șiapă/, individ. „de la numele de familie azi dispărut”.
 Ciuzanu/Çuzănu/, colect. „pentru că a fost plecat în com. Chiuza”.
 Capra/Căpra/, individ. „de la numele bunicului”.
 Cîncă/Șnca/, colectiv.
 Canteș/Cant'és/, colect.
 Ciocănaș/Șocănaș/, colectiv.
 Ciurel/Sumurel/, colectiv.
 Cățalu/Cățalu/, colectiv.
 Căgel/Căgel/, colectiv.
 Coiban/Coiban/, colect.
 Cărușă/Cărușă/, colectiv.
 Ciucăla/Çiucăla/, individ.
 Corenciu/Corenciu/, individ.
 Codoiu/Codoiu/, colectiv.
 Canteș/Canteș/, individ.
 Chicu/Chicu/, individ.
 Caciuboaie/Caciuboaie/, colect.
 Călaian/Călaian/, individ.

-va urma-

Iacob Naroș

Primum de la dl. Vaier Scridonesi din București

Stimată Redacție a „Cuibului visurilor”,

„Polemica” încropită, în „C.v.”, nr. 3 (90) / Mai 2010, la pag. 6, n-are a face cu polemica de pus sub ochii cititorilor de „C.v”, pe seama lui Valer Scridonesi, deoarece:

1. nu există un manuscris de accept a lui Valer Scridonesi pentru polemică publică, cu atât mai mult cu cât autorii punerii în pagină a rubricii „Polemica” au cules niște propoziții și/sau fraze ce reprezentau adnotări olografe ale lui Valer Scridonesi, direct, pe pag. 7 a „C.v.”, nr. 3 (89), Aprilie 2010, într-o lămurire autorului Viluț Cărbune la propriul articol „Lexemul pâlc/pârc” (!);

2. greșelile introduse, în pag. 6 din „C.v.” nr. 3 (90), prin „paralela” de texte și prin manipulările de computer, sunt inacceptabile pentru un text editat electronic, ușor de obținut de calitate, pentru o revistă de pus sub ochii cititorilor.

3. rigoarea scrisului, argumentării și a stilului cu care V.S. i-a obișnuit pe cititorii de „C.v.” nu-l poate lăsa indiferent la suma consistentă de erori de care este plină rubrica „Polemica” din „C.v.”, nr. 3 (90), pag. 6.

Valer Scridonesi

Cu multă stimă față de cititorii revistei „Cuibul visurilor”
 București, 15 iulie 2010

Lirica

PÂRCIOAIE ! Părcioaie ! Purcioaie !
 (Invocare mioritică)

Motto (Din Geneza Geologică): <Aburoasă și bălaie, / Măgura cie pântiecoasă / clocotie a PÂRCIOAIE, / a Dial Ștef... și-a Dialu' Fic ! / Amu...doarmie-on somn chitic, / pint'u Vieșnicie...mnic. / Cu albastru din 'Nălțare, / oc'i die Măgura cie Mare, / dați-s pie păreț' on peic, / casălie să ciie SUARIE, / și PÂRCIOAIA mai frumoasă! >

PÂRCIOAIE, PÂRCIOAIA! /
 NUME fericin' misterii, / RIMĂ umezît-a ploaie, /
 MATRICE-ascultân' die Cieri, / ÎNȚĂLIES în carie OAIA /
 'I PĂSTORITĂ die Valieri, / di pie Fiic...până-n Hântoiaia . /
 **

PÂRCIOAIE, PÂRCIOAIE, /
 'NDIEMN ascuns spre OAIE, / din diemult ADÂNC ! /
 Caii-ț' mai nec'iază, / dincol' die oblanț, /
 alergân' a triază / PRIVEGHERE-n câmp. /

PÂRCIOAIE, MNIELUȚĂ /
 păscân' pie trăistuță / iarba die alint; /
 PĂCURARI mnicuț / șazăn' pie procuț, /
 cu TRISĂ în cânt / și MAMĂ-n diescânt. /

PÂRCIOAIE, MNIOARĂ / pint'u-ntăia oară ! /
 VEI SUI-N COLIND, / 'naintie die rând ! /
 VEI TRIECIE-N BALADĂ, / dincoa' die bravadă, /
 'nainte di-a naștie / on MNIELUȚ DIE PAȘTIE ! /

TOAMNĂ inverzată zgârci, / a îndiemn die OAIE ... /
 <PÂRCI, OIȚĂ, PÂRCI ! >, / sună pie PÂRCIOAIE . /
 <PUNIE-NIE DIE PÂRC(*)/[**], / întrie pomnii PÂLC . /
 PÂRC cu PÂRC s-adunie PÂRC-uri, /
 cât mai diepartie die smârcuri, / S-UMPLĂ STAOR
 strâns în ciercuri, / înt'-o SFĂNTĂ ZÎ die MNIERCURI ! /
 FATĂ-NIE o droaie, MNIELUȚI din cii dulci, /
 ferit' die năpârci, / c'iar cân' vriei să-i culci, /
 da' pi gios să pun, / colo su' alun, / și să fac mai mult', /
 cu toți... diesculț' ! / Ferit' și die lup, / când pie bot să pup', /
 și-i aleargă striec'ie, / de nu-ș' au părie'ie / la NIEDIEIA
 vec'ie, /
 OC'I die PĂCURARI / dintrie cii mai mari, /
 întrie ii MĂIERI- / suc die vorbe tari, / ca și FĂCLIERI ! > /

PÂRCIOAIE, PÂRCIOAIE, /
 PLINĂ die PĂRĂIE, die IZVOARĂ și PĂȘUNI, /
 bucuri TÂNCII cu cășuni, / OILIE cu MNIEI frumoș', /

FIETILIE cu OC'I focoș', / pie BĂTRÂNII din povestie /
 cu DIEPARTILIE din-vestie, / pie FOMEILIE doritie /
 și cu CAIERE sportie ! / Dai la BABE, ce-i a' lor, /
 POVESTITU' diesprie DOR, / LUMINĂ nepoșilor ! /

Nu-ț' rămâne on FICIOR, / ne-nturnat cât'ă FICIOARĂ ! /
 La BĂRBATU' cie să-nsoară, / ION, pie nume și ficior, /
 ZĂSTRE-I DAI și o MNIOARĂ, / ca-n târzău' târzior /
 să-i agiungă die CIOPOR. / Cu putieri sportie-n urmă, /
 să-ș' tociască c'iar ș-o turmă ! / Și, în fiecarie TOAMNĂ, /
 să s-audă pie PÂRCIOAIA / 'NTRIEG ÎNDIEMNU', /
 carie-ns'amnă / la IONU cie îndiamnă : / <<"Vriau BOTIEIU'
 di la OAIA- / MNIORITĂ NĂZDRĂVANĂ, /
 carie m-o vegheat la NUNTĂ, / cu răbdarie transilvană, /
 tât gisân' PĂȘUNIE multă, / pint'u IE și pint'u MNIEI, /
 ca să pună die BOTIEI / și die TURMĂ cu timei ! >> . /

La FATA cie să MĂRITĂ, / îi dai LĂNĂ DIE SPLIETITĂ, /
 să-ș' încarcie CAIERU, / fest, la tors, în MAIERU ! /
 Îi dai STATIVIE cu IȚĂ, / cu SUCALĂ și cu SPATĂ, /
 PÂNZĂ s-o ț'asă-n cruciță, / să mai uitie DOR die FATĂ /
 și să doarmă NE-NTURNATĂ, / dup-o zî die MAMĂ-n muncă
 , /
 făr' die ordin ori poruncă . / Doar așa, din cân' în cân', /
 cân' vinită-i IARNĂ CHIARĂ, / să mai iasă pân' afară, /
 OILIE-auzân' ZBGIERÂN', / să lie-adape ori hrănească, /
 și întoarsă iar la TIARĂ, / CUGIETU' SĂ-Ș' ÎNTĂREASCĂ :
 <<"DOAMNIE, APĂRĂ-NIE OAIA ! /
 FAIN-FRUMOASĂ ii PÂRCIOAIA (!), / d'ingă SOMEȘ cu
 arini, /
 suuus, în BORII cu grădini ; / di Pie PODURI, ... în CIROAIA ;
 /
 di su' FIC, / până-N COLNIC ; / di su' ȘTIEF, su' Dial
 CONDRIC, /
 DUPĂ COAST' și COASTA RUS ; / (<<"multie-ar trăbui die
 spus : /
 diesprie CĂȘLĂ și PRIPOARĂ, / diesprie OI, diesprie
 MNIOARĂ, /
 pân' la MĂGURA di' SUS(!); / diesprie a' BĂRLESÎ Dial /

și DUMBRAVA cu zăbava, / la păscut die MÂNZ și CAL ; /
 diesprie
 <<<"om da, ori nu 'om da, / la rognieni și la ROGNA,
 tătă PININGARIA!!!!??">>> ; / diesprie-a URZÎ Valie, /
 plină oc'i die clăi, / grieu die scos la calie, / până la mărhăi ; /
 diesprie DOS și diesprie JDIAB, / și La PODINIE-o dărab /
 coborân' în ILIUȚA, / să nu uitie MĂGURENI / că, la
 triecieria
 p'in văi, / pie PÂRCIOAIA li-i DRĂGUȚA / și că-s NIAM
 die MĂIERENI(!)">>> ; / dinsprie HAJ, însprie BUHOAIA ; /
 din BGICĂU' mnic cu ANA <<"bărziicii' umbros ȚURANA /
 (pint'u IARBA FÂN, și...gata!)>>> ; / pân' SU' POMCIE
 la CÂRJATA, / ca apoi, în BUTIANA, / să-l aud frumos pie
 TATA, /
 poviestiin' cu BA' DONIZĂ, / că-i <<"diepartie-n
 TUTULEASA, /
 cumpărată di pie IZĂ, / o MOȘĂIE, 'n fapt, culeasa / cu moșai
 din INIEUȚ / ș-o dărabă-n Dial La CRUCIE, / mniică și-
 ngrădiită
 dulce">>> ; / din TĂUȚ cu PĂRTINOI, / casă-n câmp și cu
 PROCUȚ /

(c'iar cu STAOR pint'u oi, / pie moșai...di La CIUROI), /
 tum-aici în PERIȘOARA, / unie-i MAI GRASĂ MNIOARA- /
 a muult laptie primăvara, / un'ie-i plin, DOAMNIE, die...oi !
 /
 Dup-o vriemie, c'iar c-o dat, OI și OAMINI, În POIANĂ, /
 HARNICI cu poftă horeană, / CAS-AGIUNGĂ die NOU SAT
 !!! /
 DACĂ AR DISPARIE OAIA, DOAMNIE, n-ar mai cii
 PÂRCIOAIA ! /
 DOAMNIE, PÂRCIOAIA... S-AR DUCIE ! / Ar cii vriemea
 die apoi ! >...

...și MĂRIA-Ș' FACIE CRUCIE, / DÂN' ÎN BRĂGLĂ
 CHIIRIE NOI...

-continuare în pag.10-

ESILERVA N. Călidonscri

PÂRCIOAIE ! Părcioaie ! Purcioaie ! (Invocare mioritică)

-urmăre din pag. 9

Giiia-ș' uscă AȚA zgârți ! / PÂRCI, frumoasă OAIIE, PÂRC I ! /
Să-ș' revină sfânt PÂRCIOAIA, / fruntia să-ș' arătie-'Nalt, /
c-o TRIMĂS iar pie HÂNȚOAIIA / on BOTIEI die OI ș'-on ALT', /
hăăăt, diepartie pie CORMAIA, / pint'u ZALION anumie, /
SFÂNTU' MARE di pie RĂBRIE, / în diemuult..., sfin'fin' o LUMIE
pie NIEDIEILIE cielibrie, / SUARILIE să ocrotiască /
și PÂRCIOAIA CIE CIERIASCĂ, / și PÂRCIOAIA CIE A NOAST'Ă !

PÂRCIOAIE, PÂRCIOAIE, /
GÂNDURI mă-ncovoaiie : / < La poveri mai noi, / ai uitat die OI ! > ;
< GRIJA și GRIJANIE ! > ; / < Ficiorii-s în SPANIE, /
fițiile-n ITALIA ! > ; / Să subție talia, / și nici lâna nu-i die noi ! > ;
Pliinăăă-i lumia die nievoi, / GOAL' PÂRCIOAIA c'iar die OI ! > ...

TOAMNĂ luungăăă pie CIRROAIA... /
SOMEȘU' soarrbe BUHOAIA... /
Vrriemia-i fârrră die năpârrri, /
sfânt-afarră pie PÂRRRCIOAIA :
< PÂRRRCI, MNIOARRRĂ-ZĂSTRRIE, PÂRRRCI !!! >

ESILERVA N. Călidonscri

București, în mijloc de noiembrie 2003 binecuvântat tomnatic, retrăind fabuloasa-i copilărie măierean-părcioiană !

P.S. (*) „pârc, s.n. - ciopor, pâlci de oi” / Emilia Comișel, Irina Dragnea, Ioan Gh. Oltean, „Colindăm Domnului Bunu/Colinde de Crăciun din zonele Făget-Timiș și Mureș-Arad”, Ed. Augusta, Timișoara, 1998, pag. 160 [Glosar].
[**] Măiereni au pierdut cuvântul „PÂRC”, cu înțelesul documentat în zona Banatului de Nord. Totuși, puterea protectoare, peste ei, a limbii române străvechi le-a conservat cu-vântul-tezaur PÂRCIOAIA - un toponim, posibil, cel mai vechi dintre toate ale măiereniilor, care ne furnizează noi informații despre străvechimea cuvântului românesc „MĂIER”, - mai marele păcurarilor/păstorilor-cel din „MIORITA” - colind, ajuns până la noi, în MAIERU, ca „maior”, deși l-a conservat, până recent, firma GĂRII CFR, în forma lui cea mai veche : „MĂIERU”, [firma/legenda geografică a satului și comunei MAIERU, marcată în GARĂ, fiind singura și cea mai veche inscripție cu numele localității, un monument istoric de patrimoniu, pentru localitatea cu unul din cele mai importante muzee sătești din România, localitate care, după 1990, și-a lăsat de izbeliște importanta clădire a Gării CFR <MĂIERU>!!! Măiereni, cei de pe PÂRCIOAIA, cu siguranță, mai folosesc îndemnul „Pârci, oaie, pârci !”, toamna, când se pun bazele turmelor viitoare, chiar dacă ei detaliază : „Oilie să mărllesc, și capriile să pârciesc (!)”, Amănuntul, deloc de neglijat, al pudicității verbale pe această temă a reproducerii ovine, folosim termeni științifici spre a evidenția autocapcana lingvistică, îi face pe unii dintre măiereni să deformeze adevărul lingvistic teaurizat ca „PÂRCIOAIA”, pronunțând ori scriind „PURCIOAIA”, ! Până nu demult, exista și pronunția „PÂRCIOAIA”, un cuvânt de legătură

evolutivă vocalică prin triada [â , ă , u] incifratoare a semanticii, dar mult trădătoare a originalului lingvistic „Părcioaia-Măier”, . În spiritul marelui lingvist B.P. Hasdeu, substituția cu „u”, a lui „ă” ne provoacă râsul (âăă...ă !), iar cea a lui „â” cu „u” plânsul (âââ...â !). La începuturile lumii, pentru măiereni, părcioienii țineau în mână căldarea plină cu lapte, în timp ce drogomănenii ofereau măierului busuioacul, ca să stropescă salmocsian/zalmoxian/ZALIONIAN, peste extraordinara mulțime de pârcuri, adunate pentru sfințirea de primăvară, întru roade cât mai bogate peste an, și pentru protecția turmelor . Astfel, Geneva, în partea ei cea mai profundă, ocultează adevăruri monumentale conservate de semantica, deloc mitică, a toponimului PÂRCIOAIA, pe care măiereni (și nu numai !) trebuie să-l așeze, istoricește, chiar înaintea nasterii „MIORITEI”-colind . Limba vedică sanscrită ne va putea ajuta, comparativ, să demonstrăm sensul semantic al cuvântului „PÂRC”, ca rădăcină verbală, aceasta conducând, atât spre „PÂLC”-ul de oi ca mulțime, cât și spre „înmulțire/multiplicare//a se înmulți/a se multiplica/a se reproduce/a se replica”, cum la fel, și spre „mulțime/grămadă/grup/ceată/turmă/ciopor...” P.S./P.S. Băjenărirea măierenilor, peste munții SUHARD și DIECI, în BUCOVINA de Sud , a dus cu ea și cuvântul-tezaur PÂRCIOAIA, fapt documentat, de noi, în arhiva Facultății de Chimie (Secția <Chimie-Fizică>) a UNIVERSITĂȚII din BUCUREȘTI, în anul 2007, când o candidată la admiterea în facultate purta numele de familie APÂRCIOAIE, ea fiind domiciliată în Rădăuți, și provenind, pe linie paternă, din satul(și comuna) BOTOȘANA(j.Suceava)[sat demonstrat ca fondat de băjenari măiereni, într-o monografie a Botoșanei aflată chiar în biblioteca Muzeului „Cuibul visurilor” din MAIERU (prin grija autorului lucrării I.Boca, profesor în localitatea în discuție)].

Vaier Scridonesi-Călin

Rebus

REFLECȚII DE VARĂ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1											
2											
3											
4				O							
5					Y						L
6											
7											
8											
9											B
10											
11					U						

ORIZONTAL: 1) Scriitor moralist englez (1821-1904) care în a sa carte "Fii om de caracter" specifică: "Datoria este singurul adevăr" - Fabulist grec cu următoarea învățătură: "Cine plătește se instruește" extrasă din fabula: "Păstorul și marea". 2) Stolnicul Constantin (1650-1716) în "Istoria Țării Românești" arată: "Mult mai mult și mai mare iaste rușine a

zice minciună că știe, decât a zice adevărul că nu știe". 3) Numirea convențională a insecticidului hexaclorociclohexan - Filosof, scriitor și estetician francez (1713-1784), autorul reflecției: "Omul cel mai fericit este acela care face fericiri pe cât mai mulți oameni". 4) Ion Hodoroga - Mai marele rușilor - Mai marele (spiritual) egiptenilor. 5) Autor dramatic francez (1802-1867), părintele desăvârșitei maxime: "Sinceritatea nu înseamnă a spune tot ce gândești, ci a gândi tot ceea ce spui" - Țesătură foarte subțire, fină. 6) Lacul de fală al Munților Rodnei - Scriitor și om de stat roman (4 î.Hr. - 66. d. Hr.) care precizează astfel: "Nu este bine decât ceea ce este moral; ce este moral este firesc și bine". 7) A "cântări" un om din priviri - Usturoiat bine. 8) Pisc în Germania (Munții Hardt) - Păr făcut măciucă! - Banco (abr.). 9) Evanghelist din înțelepciunea căruia transcriem: "Nu judecați și nu veți fi judecați; nu osândiți și nu veți fi osândiți; iertați și veți fi iertați" (Cap. 6, vers. 37) - Capodopeda a literaturii române, semnată de Liviu Rebreanu, legată de mediul rural al Țării Năsăudului. 10) Vioara a doua! - Fabulist român (1806-1866) din a cărui fabulă "Cheltuiorul și rândunica" se desprinde următoarea învățătură de minte: "De ce, tot omul, când greșește /Asupra altuia se dezvinovățește?". 11) Estetician și scriitor român (Tudor, 1897-1964) cu al său îndemn: "Caută a fi binevoitor, tolerant, filantrop, generos, mărinimos, caritabil, plin de politețe, larg în idei, deschis la noutate" - Mare general de stat roman, (Caius Iulius 100-44 . Hr.) care "ordonă" astfel: "Experiența este magistrul tuturor lucrurilor".

VERTICAL: 1) Poet și dramaturg german (1750-1805) autorul piesei "Don Carlos", din care redăm - pentru profunzimea înțelepciunii - replica: "Sufletele mari rabdă în tăcere" - Avram Viorel. 2) Istoric și scriitor italian (1469-1527), autorul maximei cinice: "Scopul scuză mijloacele". 3) Suhă de joacă - Scriitor român (1858-1919), autorul "României pitorești", dar și a sentinței ultimative: "Nu de moarte îmi este frică, ci de veșnicia ei". 4) Leț! - Prilej de a sta de vorbă cu profesorul! - Formă de erupție! 5) Particolă onomastică anglo-saxonă - Cauză, pricină (înv.) 6) Locuitor al triburilor nomade care populau, în sec. 9-3 î. Hr., teritoriul cuprins între Mare Neagră, Fluviul Don, Nipru și gurile Dunării - "Sfânt" în toponimia portugheză. 7) Muiate - Vîrf de atac cu deschidere largă! 8) Fizostigmină - Numărul unu la englezi. 9) Așezare de indieni! - Ilustru filosof german cu preocupări enciclopedice (1646-1716) care postulează astfel: "Un adevăr nu poate fi contrar altui adevăr". 10) Primit cu surle și trâmbițe! - Control Tehnic de Calitate (abr. uz.) - Confirmă o egalitate de termeni. 11) Complex religios în Tibet, reședința lui Dalai Lama (până în 1959), inclus în patrimoniul cultural universal - Localitate și vîrf (alt. 2141 m) din Austria.

DICTIONAR: HCC, TIL, REH, BCO, INC, EAD, UCA, SAO, EZERINA

Dezlegarea careului din numărul precedent: DEMOSTENE-IUA-SOLOMON-ARTA-RACINE-LIEGE-FINIS-OPINIE-VEAC-GI-ANNA-S-U-DA-SENECA-VEDETA-AUBA-A-ICE-EN-IS-MACHIAVELLI-ALAIN-ASLAN

MACAVEI AL: MACAVEI



Redactor-șef: ICU CRĂCIUN
 Redactori: Viluț Cărbune, Ilie Hoza, Macavei Al. Macavei, Mircea Prahase, Alexandru Rațiu, dr. Lazăr Ureche, Liviu Ursa
 Nr. sponsorizat de Consiliul Local Maieru
 Corespondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania); Alex Pop (SUA)
 Corectură: Mircea Prahase
 Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.
 Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRITA-NĂSĂUD
 Machetare: Icu Crăciun
 Tehnoredactare computerizată și tipar: IMPRES srl Bistrita str. N.Titulescu, nr. 18, tel/fax: 0263 238027, 223201 ISSN 1224 - 643

"În Maieru, am trăit cele mai frumoase și mai fericite zile ale vieții mele"-

Liviu Rebreanu



Director: SEVER URSA

PUBLICAȚIE EDITATĂ DE COMPLEXUL MUZEAL BISTRIȚA-NĂȘAUD ȘI CONSILIUL LOCAL MAIERU

ANUL XV Nr. 5 (92) * OCTOMBRIE 2010 *** 8 PAGINI *** 1 leu**

Interviu

Să facem cunoscut Maierul în țară și în afara țării - scurt interviu cu primarul Vasile Borș

Reporter S.U.:

Știm cu toții că prin eforturi proprii v-ați consolidat imaginea unuia dintre cei mai tenace și răzbitători primari din cuprinsul județului nostru. Explicați-ne pe scurt în ce constă "secretul"-autorității de care vă bucurați în lungul celor două mandate.



Primarul Vasile Borș

Primarul V.B.:

Imaginea pe care mi-am creat-o în acești ani a venit prin muncă, a venit prin faptul că tot ceea ce am realizat pentru Maieru a fost cu foarte mult suflet. De când sunt primar nu mi-am luat nici într-un an concediul de odihnă, ci tot timpul am fost activ pentru a nu pierde nici o oportunitate de atragere de fonduri pentru localitatea noastră. La nivel județean m-am făcut cunoscut prin faptul că am fost deschis colaborării cu orice coleg primar indiferent de culoarea politică, iar în relația cu persoanele din conducerea județului și a țării am spus todeauna lucrurilor pe nume indiferent cine a fost în fața mea, chiar dacă pe termen scurt am avut de pierdut, dar pe termen lung am câștigat. Acest câștig nu l-am dorit pentru mine personal, ci pentru localitatea noastră și pentru cetățenii acestei localități. Am reușit să fac cunoscut Maieru în această țară și chiar în afara țării.

Reporter S.U.:

Bilanțul bogat al împlinirilor edilitar-gospodărești din Maieru este, în general, cunoscut. Totuși, vă rugăm să repetați în sinteză, pentru cititorii noștri principalele izbânzii în domeniul unor ample acțiuni

de modernizare, precum și neajunsurile, neîmplinirile de care v-ați izbit.

Primarul V.B.:

Realizările din ultimii șase ani au fost multe și nu le voi enumera aici deoarece la sfârșitul acestui mandat intenționez să scriu o carte cu toate aceste realizări la care voi atașa și pozele cu fiecare obiectiv în parte. Anii 2011-2012 vor fi anii cu cele mai mari realizări datorită proiectelor europene pe care le-am depus și sunt în curs de finanțare. Dacă aș vorbi de neîmpliniri m-aș referi la canalizare, deoarece aceste fonduri vor veni cu întârziere datorită procedurilor de licitație foarte greoaie. Dacă fondurile pentru canalizare ar fi venit mai repede am fi început deja programul de asfaltare a ulițelor comunale. Probabil că și eu sînt un om foarte grăbit și-mi doresc prea mult în scurt timp dar și parte din locuitorii acestei comune își doresc prea mult de la mine și parcă niciodată nu este de ajuns oricît aș face, oricît m-aș zbate. Vor vedea însă și vor compara aceste realizări după ce nu voi mai fi primar și sunt sigur că mulți dintre ei vor regreta comportamentul de acum, dar va fi târziu. Cred însă că am fost omul potrivit pentru această perioadă greoaie de luptă cu birocrăția impusă de Uniunea Europeană deoarece Dumnezeu mi-a dat știința și puterea de a învinge. Sunt sigur că 99% din locuitorii nu cunosc greutățile cu care se confruntă un primar.

Reporter S.U.:

Se știe că Muzeul "Cuibul Visurilor" și revista cu același nume și-au câștigat prin ani un prestigiu cultural binemeritat care depășește granițele satului copilăriei lui Liviu Rebreanu. De curând au fost încheiate unele lucrări de reabilitare a edificiului muzeului, aflat acum în haină nouă. Sprijinul financiar a venit din două părți: din partea Consiliului Județean și din partea Primăriei și Consiliului comunal Maieru. Detaliați, vă rog, aspectele esențiale ale acestei realizări și, eventual, nominalizările care se impun.

Primarul V.B.:

Muzeul „ Cuibul visurilor” ne reprezintă. Acolo găsim Maieru de sute de ani, ne întoarcem în timp și retrăim istoria acestor minunate locuri. Reabilitarea a fost necesară, deoarece nu se putea să intre în degradare ceva care este de fapt sufletul măierenilor, ceva care ne reprezintă peste veacuri și fără de care ne-am pierde identitatea. Din partea Consiliului Județean am beneficiat de sumele necesare pentru refacerea șarpantei și aici trebuie să-i mulțumim președintelui Consiliului Județean Liviu Rusu și special d-lui Vasile Negrușer, consăteanul nostru, care este administratorul Consiliului Județean Bistrița-Năsăud și a avut un rol foarte important pentru acești bani. Din administrația locală trebuie aduse mulțumiri consilierilor locali care au fost de acord cu alocarea sumelor necesare reabilitării muzeului.

Reporter. Vă mulțumesc.

A consemnat Sever Ursa

*În memoria prietenilor noștri,
prea repede duși dintre noi:*

**Ovidiu Barna și
Simion Andronesi**

Dacă voi muri

Dacă voi muri primăvara,
Știu:
Mă vor acoperi florile!

Dacă voi muri într-o vară,
Știu:
O să rămân în iarbă!

Dacă voi muri toamna,
Sub un copac,
Știu:
Mă vor acoperi frunzele!

Dacă aș muri la iarnă.
Știu că veți spune:
A fost prea devreme!

Dacă voi muri aici,
În satul meu drag,
Să mă lăsați cu ochii deschiși!

Valer Pop

Post-scriptum:

Alăturându-ne d-lui prof. Vaier Pop și - sperăm noi - cu asentimentul domniei sale am dori să adăugăm elegiei - drept încheiere - un "vers" pur zalmoxian și tootodată testamentul "mioritic" al celor plecați, sunând astfel:

„Și de-i întâlni
măicuța bătrână
cu caieru-n mână
să-i spui c-oi veni
cân' frunz-a'nverzî
ș-oi înturna
cân' frunza-pica”

(redacția, Viluț Cărbune)

De vizitat

Muzeul „Cuibul Visurilor” (ghidaj, partea a II-a, continuare CV 91)

Sala II, tema: „Ocupații vechi și străvechi” – etnografie pe următoarea structură: agricultură (plugul de lemn și grapa), morăritul, vânătoarea (pumnale și capcane pentru urs, lup, vulpe, mistreț, cerb etc.). Cele mai bine reprezentate sunt: păstoritul olăritul și stupăritul, cu obiecte de o vechime seculară. Majoritatea acestor obiecte au fost culese de elevi din diferite generații, cei mai mulți făcând parte din cercul „Prietenii muzeului”, cerc cunoscut în județ și în țară.

Sala III, „Ocupații mai noi” Cioplitul în piatră,



MAIERU: Taină și ... iluminare

mineritul, plutăritul pe Someș, țapinăritul, curelăria, pompierii locali etc. o expoziție înfățișând oameni de seamă ai locului și faptele lor, vechi documente ale culturii locale vin să întregesc tabloul spiritualității măierene. Obiceiurile satului, datinile, culminând cu neasemuita melopee a „Cununii grâului”, un bogat artizanat local (cioplitori în lemn, cusături) dovedește, pe de o parte, inteligența tehnică populară, simțul artistic, iar pe de alta, hărnicia proverbială a localnicilor.

Sala IV, etaj, salonul „Cuibul visurilor”, tot etnografie locală, măiestria femeilor și bărbaților. Cele cinci expoziții: „Mamele Eroine”, „Casa dinainte” a satului, costume vechi, ruda de zestre a fetei de măritat, ocupații și meșteșuguri casnice, bucătăria de altădată etc. întregesc imaginea satului cu rădăcini străvechi care au rămas izvoarele unor opere literare rebreniene fără pereche, după cum însuși Rebreanu mărturisește: „De la Târligua ne-am mutat la Maieru. Asta este satul copilăriei mele. E un sat de munte, într-adevăr foarte frumos, cu oameni voinici și foarte înțelepți. Din satul acesta am luat toate personajele rustice din literatura mea. Unora le-am pus o mână, altora le-am tăiat un picior, i-am împătimit pe unii, i-am făcut să cugete pe alții și oriunde i-am plasat în cărțile mele tot din Maierul Năsăudului i-am luat.”

Sala V: O școală bicentenară și cultura locală.

Ca pe sub un arc de argint, vizitatorul intră sub puterea cuvintelor tutelare ale aceluiași patron spiritual: „În școala aceasta, mulți ani în urmă, am făcut și eu întâiele clase primare, învățător fiind tatăl meu.”. O expoziție: cărți vechi și noi ale unor autori măiereni, abecedare românești (unele de peste un secol), tăblițele de ardezie cu condeiele lor de piatră, chipuri de dascăli și alți cărturari locali reușiți în „Societatea Culturală Liviu Rebreanu” (1927-1935), colecție de vechi calendare românești, expoziția „Poetul Iustin Ilieșiu (1900-1976) cântărețul sângerărilor ardelenene”, reînființarea „Societății Culturale Liviu Rebreanu” (1972-1987). Tot aici, înfrățirea dintre Maieru și localitatea franceză Nort sur Erdre, participarea ansamblului „Cununa Maierului” la festivalurile internaționale de folclor de la Zakopanne și Gannat, trofeele obținute, între care „Toporașul de Aur” (Zakopanne, Polonia).

De observat cum tricolorul românesc este ascuns în obiecte, țesături, simboluri, cojoacele mireselor, în ruda de zestre a fetelor, în fețele de masă, în cingeașă (ștergare), în icoane pe sticlă etc. Măiereanul și-a ținut lângă el – „drapelul țării și atunci când asupra străină apăsa greu viața românilor...”

Dar, una dintre cele mai valoroase achiziții ale muzeului este o bibliotecă cu peste 6000 de volume, din donații. Donatori principali: familia scriitorului, poetul Iustin Ilieșiu și profesorul Vranău Dumitru și Silvia. Aceștia din urmă au făcut o donație de 2418 cărți.

Sala VI: sub genericul „Rebreanu creatorul”

Prin numeroase obiecte adunate cu anii, fotografii, texte mărturisitoare, se reconstituie mai întâi viața și opera marelui romancier. Rebreanu retrăiește în Cuibul visurilor, de fapt, trei perioade ale existenței sale: copilăria între anii 1888-1898, parcurgând școala primară, după care, cu părinții, se mută la Prislop, apoi revenirea tot mai rare în amiaza forței sale de creație între anii 1918-

1938, când școlarul de altădată își regăsește „cuibul” și, în sfârșit, înălțarea în universalitate prin scrisul său granitic, tradus în aproape 40 de limbi ale pământului.

Respectând acest circuit al încăperilor muzeului, vizitatorul parcurge, de fapt, un drum inițiatic dinspre rădăcinile milenare ale satului, până la coroana lui spirituală în care strălucirea cea dintâi o dă înălțimea acestui fuor de genialitate și lumini care este Rebreanu pentru literatura română și universală.

În ansamblul său acest muzeu re-crează atmosfera rustică în care a copilărit și a viețuit marele scriitor. Fiind întrebat în 1933, de Ioan Massoff, care este cea mai frumoasă epocă din viața sa, Rebreanu, cu gândul la jocurile și scăldatul din Arini, răspunde îndubitabil: „ – Copilăria, pentru că în acest răstimp am dus-o tot în jucărie și le vedeam pe toate în trandafiriu. Poate că această epocă mi-a infiltrat optimismul meu ridicol, care mă face să văd numai oameni buni în jurul meu”.

Numai așa se explică tonul de unică nostalgie în scrisul său, în 1919, din povestirea „Cuibul visurilor”, când, după o îndelungată absență, își regăsea satul lui cel drag: „După treizeci de ani de zbuciumări deșarte mă întorceam acolo de unde pornisem în lume. Căutasem fericirea prin toate colțurile pământului și nicăieri n-o găsisem. Nici în zgomotul orașelor, nici în iubirea oamenilor, nici chiar în inima mea ... Amintirea mă îmbrățișa înfrigurată, îmi dezvelea clipe care au trăit odinioară în veșminte lucitoare. Mă ademenea într-o lume uitată, unde viața e un vis și sufletul nu cunoaște durere.”

În amintirile bătrânilor, portretul scriitorului adesea recompus în nenumărate ipostaze, prinse, de fapt, în fotografii expuse: bărbat maiestuos, înalt, chipeș, de o învăluitoare frumusețe nord-carpatică, încărunit de timpuriu, cu privirea senin-albăstrie. Un om în toate cuceritor ... Și totuși, nimeni nu l-a prins atât de fidel în descriere, ca badea Toader Avram, unul dintre semnatarii actului prin care i se acordă romancierului cetățenia de onoare a Maierului. Prezentarea pe care i-o face acest țărăn rămâne nu numai un etalon lingvistic al graiului din Cuibul visurilor, ci și un model de expresivitate și adâncime a observației, cum conchidea Șerban Cioculescu, cu un anumit prilej.

Iată cuvintele lui Badea Toader Avram:

„Cu mine o stat mult, tare mult, de vorbă. Îmi spun că sat ca aista nu-i găsi, de-i îmbla țări-împărțate. Era bărbat falnic, cu părul alb ca oaia; voroveam de una, de alta, mă-ntreba de năcazuri. Îi plăc să cânte hori de-aistea, de-a noastre, ca pi la noi. Era scurt la vorbă; mai aminte ai era s-asculte cum îi povestesc eu ori altul. Că n-i să pără c-am zâs câte una pe placul lui, zâc rugători: „ia,



Deac Ioan Bistrita
CONSTRUCTORUL DE CASE
(Badea Traian la 100 de ani)

fă bine și mai zî o dată vorba asta!” Cunoștă tăte răpile și văile aistea pe nume, pesămne că de cân era băiat, că el aici s-o trezât în lume, cu noi și cu valurile noastre ... Mai cu samă îi era drag vara pi lângă Someș, acolo în Arini, cum zăcem noi din bătrâni, la locul morii celei veci a Părtinoiului, une să țăné, dumineca, jocu. Într-o duminică dimineață, vara, gâneșecă i-amu-l văd înaintea mé, l-am pândit cum s-o uitat on dărab de vreme, cu mănurile la

spate, la roțile morii și la răcita cé groasă și bortoasă, care ș-amu-i tăt acolo ... Sî să uita, sî să uita lung, bag sama, îl prindeășă câte-un dor. Apoi să mai șpațără (plimba) cu Dumitru dascălu, cu Dariu Pop și cu Vichente notărașu, ortaci de-a lui că s-avéu bine, vez Doamne, de pe cân erau prunci ca mielușăii... Era jâb (voinic, atlet, n.a.), mai bine făcut ca tăț, fain bărbat și drept ca un steag. Nucărăne (nu-i fie de rău, n.a.), mult mai căta el la poporării noștri! Că n eram holtei i-am cetit niște cărț făcute de el; era cel mai învățat domn. Apoi tare bine o mai priceput el aleanurile și sufletu plugariului. Auzeam noi c-o agiuns la mare cinste cu istoriile lui cu Boroiu, cu Ion, cu tăț ... Și o hotărât Comuna să-i deie onorul cel mare și să-i gratuleze c-on loc în mijlocu satului, ca să-ș rădice o curte (vilă casă mare n.a.) aici între noi. Eu eram pe-atunci casar comunal ș-am iscălit și știu bine...”

Tronează aici un splendid portret în ulei al romancierului la vârsta de 35 de ani, pictat de pictorița Ileana Antonu, apoi măsuța de brad de la preotul Cioarba pe care a trudit la „Ciuleandra” și „Răscoala”, lampa noptilor de trudă, alte obiecte de uz personal, cele mai multe donate de soția Fanny și fiica Puia Florica, toate încadrate de o lungă coloană de texte mărturii, în alternanță cu imagini foto edificatoare, documente originale unicate, apoi expoziția „Prietenii și gazde din Maieru”, stupul dăruit scriitorului drept premiu școlar, precum și întreaga operă rebreniană în original și în traduceri, portretul lui Emil, fratele scriitorului, ce fusese condamnat la moarte prin spânzurătoare.

Începând cu măsuța de brad, apoi lampa noptilor



Cosășii măiereni (1988)

de nesomn, fluierile din țevă de pușcă, cafetiera și cutia cu tutun și alte obiecte-metaforă, apoi bustul scriitorului din fațada edificiului, creat de către sculptorul Constantin Popovici și bustul de incintă executat de către sculptorul Ioan Deac – Bistrița, ambele, donații, fiecare exponat în parte, cuprins în șuvoiul ghidajului, mai ales când acesta este prestat de mici ghizi-elevi, luminează un detaliu, o fațetă a omeniei sătenilor și, implicit, a personalității unui scriitor ridicat din miezul fierbinte al vieții țărănești.

Sala VII. Disponem de un amfiteatru multifuncțional cu 120 de locuri. Aici, vizitatorul se poate edifica asupra numeroaselor implicații ale muzeului în viața culturală a localității și nu numai. Amintim că aici este o bună parte din biblioteca muzeului, sediul Astrei locale, redacția revistei „Cuibul visurilor” care e, de fapt, o emanație a muzeului.

Pe lângă amfiteatru, muzeul dispune de alte două spații pentru depozite.

Ghidul muzeului mulțumește și cu acest prilej acelor conducători ai comunei și județului, acelor oameni și multumii de elevi care i-au acordat sprijin în ridicarea și menținerea acestei instituții rurale, care nu mai este, demult, numai a Maierului. Dar mai întâi aduc recunoștință exemplarei mele soții Doina Urșu, învățătoare a fiilor noștri Liviu și Ovidiu, profesori, care mi-au stat în ajutor întotdeauna când mi-a fost greu.

Epilog

În loc de alte concluzii, încheiem ghidajul nostru cu două documente de mare valoare. Mai întâi, cuvintele doamnei Fanny Liviu Rebreanu, soția marelui scriitor: „Maierul a fost dimineața senină, a unei vieți zbuciumate de 58 de ani! Oamenii, plaiurile, întâmplările de aici au fost preludiul îndepărtat al unei opere nemuritoare, unica lume din care a cules primele flori, primele impresii care au lăsat urme de neșters în amintire”. Apoi, o scrisoare versificată, scrisă de un oarecare Ion Delamargină, în urmă cu peste 50 de ani, cu prilejul inaugurării expoziției memoriale „Liviu Rebreanu” în incinta școlii din Maieru, la 27 noiembrie 1957. A apărut în volumul „Omagiul lui Rebreanu” de Sever Urșu și Mihai I. Vlad, Ed. Macarie, Târgoviște, 1994.

SEVER URSA

*Folclor***VIAȚA OMULUI OGLINDITĂ ÎN CÂNTUL POPULAR**

Ce cutremurătoare și copleșitoare metaforă a veșniciei este timpul! Și atunci îți vine să te întrebi nu cât vei petrece aici pe pământ – unde viața noastră este doar o picătură de apă într-un ocean – ci unde, cum și cu cine îți vei petrece veșnicia? Iar, în acest caz, din nou trebuie să ne întrebăm cum folosim această clipă numită viața pământescă?

Psalmistul David – omul după inima lui Dumnezeu – ne trezește conștiința de sine, vocația veșniciei, atunci când ne învață cum să socotim bine zilele noastre, ca să îndreptăm inimile spre înțelepciune. A fi înțelept înseamnă a cântări bine orice lucru, a degaja esențialul de neesențial, în vedea țintei pe care ți-ai propus-o și spre care te îndrepti. Dacă viața noastră este o punte, atunci înțelepciunea ne face să înțelegem că aceasta este doar un loc de trecere de la un aici spre un Dincolo[1].

Dar, pentru că pe această punte trecem nu numai cu sufletul, ci și cu trupul – vehicolul sufletului – am avut grijă ca acestuia să-i dăm cele necesare, spre a-i menține starea de sănătate și putere, ce ne ajută în voiajul nostru până la mormânt. Această punte trece printr-un loc minunat, numit patria noastră cea pământescă, rânduită nouă de Dumnezeu. Astfel, evenimentele și personalitățile trecutului nostru ne întâmpină în fiecare zi, aducându-ne aminte cine am fost, ce suntem și ce trebuie să devenim[2]. Toate acestea ne sunt necesare, căci trăim azi într-o lume în care se încearcă mereu să ni se pună în umbră sau chiar să fie împinse la dispariție urmele glorioase ale trecutului nostru zbuciumat, dar strălucit. S-ar putea ca valorile noastre morale și spiritual-creștine să fie înlocuite cu niște realități mondene ce duc, în final, la neantizarea noastră ca națiune și popor creștin.

Cunoașterea Bibliei, a Sfintei Tradiții a ocupat un loc însemnat în viața oricărui creștin. Astfel, învățătura, cântul popular, poezia și cântarea religioasă își dau mâna pentru a realiza profilul omului deplin în Hristos. Numai un astfel de om dotat cu toate armele de lovire și de apărare, pe care ni le dă Duhul Sfânt, poate să se

împotrivescă forțelor raului, ce se dezlănțuie atât de vijelios împotriva Neamului și Bisericii noastre.

Cântul popular – mărturie a unui neam dăruit de Dumnezeu cu mult har

Constantin Brăiloiu, vorbind tinerimii interbelice despre poporul nostru spunea: Numai prin cultura noastră țărănească vom însemna și noi ceva în lumea asta mare. Cu armele Occidentului nu vom bate niciodată Occidentul și va trece multă vreme până vom mai fi o caricatură sau, în cel mai bun caz, o copie fără importanță a Apusului.

Martin Opitz, demnitar german și om de cultură umblat prin lume, spunea pe la 1620: Când aud un cântec românesc, îmi vine să cred că muzica e anume creată pentru român și românul pentru muzică[3].

Pentru românul de odinioară cântul se împletea cu însăși viața și avea valoare sacră. Atunci când el cânta, o făcea din toată ființa, nu mințea. Ciobanul Gherasim, de 72 de ani, din Vadeni-Soroca, Basarabia, spunea la 1939 că doina ciobanului nu o pot cânta oricând, ci numai când îmi vine, și atunci o cânt cu suflet, că o dau lumii. E pomană mare s-o cânti[4].

Trebuie să spunem că jertfa înaintașilor noștri pentru credința strămoșească este păstrată până în zilele noastre în creațiile populare ale românilor Exemplificăm în acest sens Cântecul lui Tănase Tudoran care a fost păstrat în inimile românilor din Țara Năsăudului și care se cântă neîntrerupt de fiecare generație până în zilele noastre[5].

Horea cu noduri (horea lungă sau doina maramureșană – așa cum este cunoscută printre etnomuzicologi) este o manieră de interpretare prin care țăranul își mărturisește cele mai profunde trăiri. Este cântecul de unul singur și se cântă pe deal, în cătănie, la nuntă sau în șezători. Din păcate, se mai păstrează doar în câteva sate din Maramureș, Țara Lăpușului, precum și în satele din Țara Năsăudului care se învecinează

cu Țara Lăpușului. Accentul personal, lipsit de armonii gratuite, apropie această muzică de cea bisericească-psaltică bizantină (care, de fapt, a avut la origine muzica tradițională din Asia Mică și Balcani)[6]. La începutul secolului XX, Bela Bartok, fascinat de descoperirea horei lungi maramureșene spunea că este un cântec inimitabil de către alții.

În ultimul timp, asistăm la o degenerare a cântului popular în scop comercial, orice cântec vechi, serios, suferă modificări: este pus pe un ritm săltăreț (nu de puține ori, doine au fost transformate în chip barbar în așa-zise cântece de joc) și cântecul devine în acest fel uniformizat, plat.

O altă problemă este înlocuirea textului cu versuri ce nu au nicio legătură cu folclorul autentic, ajungându-se la mutilarea gravă a semnificației inițiale a mesajului. Cântecul devine astfel superficial, lipsit de profunzime și sărăcit în esența sa, în ultimă instanță o non-valoare. Dar, care să fie cauza acestei decăderi? E însăși degenerarea sufletului omului, sărăcirea spirituală, cântecul fiind oglinda sufletului. Dacă cântecul izvora din însăși modul de viață al țăranului, și, datorită acestui lucru este de înțeles că folclorul adevărat se definește prin însuși faptul că se manifestă în mediul său natural, iar o adaptare scenică poate denatura actul artistic autentic într-un fel sau altul.

Înainte de toate, cântul popular crează o imagine a dorului, o imagine a dealurilor, o imagine a vieții țăranului român anonim de odinioară. Dar, atenție: nu o imagine cu iz de exponat de muzeu; crează o imagine vie, mai exact crează o atmosferă care deșteaptă sau răscolește în tine cele mai profunde sentimente. Este un cântec care rezistă, un cântec care poate fi alături de oricare din marile creații ale lumii, o mărturie a unui neam dăruit de Dumnezeu cu mult har, a unui neam cu adevărată vocație de creator. Cum e omul așa-i și cântecul!

-continuare în pag. 5 -

ALEXANDRU DĂRĂBAN

paradoxuri

Soliloc în ziceri înțelepte

Viața e plină de paradoxuri. Ce este un paradox? Este un enunț contradictoriu dar, în același timp, credibil, demonstrabil, provocator pentru gândirea profundă.

Un paradox poate fi și o părere absurdă, neașteptată, contrară adevărului unanim recunoscut. Prima impresie asupra unui paradox este aceea că enunțul său poate fi considerat o enormitate, o ciudățenie inadmisibilă, o întorsătură ciudată de vorbe.

Cele mai multe paradoxuri au intrat demult în anonimat. Găsim, totuși, destule puse pe seama unor mari gânditori.

Cu momentul în care ne naștem - spune anticul Seneca, timpul începe să ne ia viața înapoi. A trăi înseamnă a muri - completează după aproape 2000 de ani, Fr. Engels. "S-a dus să moară puțin", glăsuiește Marin Sorescu.

E bine să fi însurat, dar să n-ai muiere, susține hâtrul badea Ion.

Excesul de tact e o lipsă de tact, scrie G. Călinescu.

Într-o adunare gălăgioasă se aude cel ce tace. Mă odihnesc alergând, susține unul din țăranii lui Rebreanu.

Ați fost remarcat prin absență (J. Russel). O cuvântare publică trebuie să fie atât de bine pregătită încât să pară improvizată.

Paradoxală și spunerea lui Picasso: Arta e o minciună care ne ajută să înțelegem adevărul. Iar Vladimir Streinu pare și mai răspicat: Omul poate crea valori eterne tocmai prin condiția lui de a fi ființă pieritoare.

Marele filosof indian R. Tagore era de părere că cel care folosește forța își dovedește, de fapt, slăbiciunea.

De ce are girafa gâtul atât de lung? Întreabă un savant. Ca să ajungă până la cap, răspunde un copil de alături...

Toate nenorocirile care încă nu ni s-au întâmplat se numesc fericire. Câștigă mai mult cel ce știe să piardă. Ferice de noi că nu suntem prea fericiți.

Nestatornicia este singurul lucru statornic în lumea aceasta.

Încheiem cu o memorabilă cugetare a lui J.J. Rousseau: „Viata imită arta mai mult decât arta imită viața.”

Ion Delamargină

Opinii — Dupa 20 de ani

Un asemenea titlu ar putea duce (imediat) cu gândul la ficțiune, și anume la multcitita carte a lui Alexandre Dumas. Pe de altă parte, tema aceasta a fost deja abordată destul de des, atât în presa scrisă cât și în cea vizuală (recent pe ProTV, de exemplu). Departe de pretenția de exhaustivitate, ne vom opri la unele aspecte care își vor găsi sursa în experiențe proprii, ori observații scurte asupra a ceea ce, în măsura în care memoria ne-a sprijinit, am văzut/trăit/simțit atunci și acuma.

Trăitor în afara granițelor țării de mai bine de optsprezece ani, „mă întorc” anual, de fiecare dată cu plăcere, pe meleaguri natale. Am pus ghilimelele, pentru că nu mă întorc *definitiv*, ia fel cum, în anul 1992 evitam să folosesc formula, de altfel larg răspândită, de „*plecare definitivă*”, pe care o auzeam în cercul de prieteni ori cunoscuți sași dinspre partea soției. Și a fost bine așa, astăzi acest cuvânt devenind de prisos, de vreme ce cu toții, de aici ori de acolo, ne aflăm în Europa, în toate sensurile pe care i le cunoaștem. Două dintre cele mai importante sunt, fără îndoială, libertatea de opinie și libera circulație a individului.

Este adevărat că, în primele zece zile ale lunii august, în țară fiind, am avut ocazia să stau din nou de vorbă cu prieteni sau cunoscuți, să aud diverse păreri privitoare la viața de zi cu zi, să mă las informat de audio-vizualul românesc... Cu toate acestea, mărturisesc, nu mi-am făcut o imagine clară a ceea ce se întâmplă la nivel social-economic-politic. Doar o impresie de sistem neașezat, respectiv de structuri nesigure, în căutare de teren de fortificare (cu puține șanse de reușită, la prima vedere, cel puțin) am putut lua cu mine la plecare.

Dar dacă e să facem un mic bilanț al mersului înainte, cred că am putea enumera câteva puncte relevante. Probabil că scepticii fac, citind acest ultim rând, ochi mari și vor să renunțe în a citi mai departe. Nu vreau să fiu interpretat greșit: eu sunt, în principiu, foarte critic vis-a-vis de carențele sistemului actual – de cel trecut ce să mai vorbim... - românesc ori/și mai ales de mentalitatea românească. Am avut aici de lucru, pe scară mică, ce-i drept, în a corecta imaginea pe care noi, românii, o avem în Germania.

În afară de libertatea pe care deja am pomenit-o și de care unii dintre noi se mai îndoiesc și în ziua de astăzi (inclusiv unii dintre cei pe care îi cunosc personal) și a dreptului de deplasare liberă dincolo de granițele naționale, merită să punem în relief și alte aspecte. Să ne gândim la cel economic și ne întorcem la anii '90. Aici nu vedeam de pildă nici un produs venind din România. Europeanizarea, respectiv mondializarea ne-a creat această punte economică cu Europa și nu numai. Criza economică va trece și ea; ghinionul României este că structurile ei economice nu sunt (încă) robuste. (Îmi vine aici în minte o idee a lui Silviu Brucan, care spunea la sfârșitul lui 1989 că vom avea nevoie de cel puțin 20 de ani pentru a ne alinia la țările occidentale. Atunci, anii aceia ni se păreau o veșnicie, astăzi, că îi trăim, nu putem decât să spunem că el a fost de fapt destul de indulgent. Economic. Politic însă a avut dreptate: astăzi suntem la nivel european! (Politicul, nu neapărat și politicienii!).

Dacă ne gândim la sistemul de învățământ, oricât de schimbător ar fi el (în funcție de politica mereu în schimbare) putem remarca și aici lucruri bune. Păi cine cuteza (în afară de cei care colaborau cu securitatea!) să se joace în vis cu ideea ca va obține o bursa la o universitate din Occident? Astăzi cazurile acestea sunt dese și e normal să fie așa... Echivalarea diplomelor de studii

superioare nu este încă, după cunoștințele mele, adusă la același numitor în spațiul european deși strădaniile în acest sens există, dar să nu uităm că într-o țară federativă, cum este Germania, de pildă, legile diferă de la un land la altul, inclusiv cele privitoare la recunoașterea/echivalarea diplomelor.

Apoi, prezența atâtor programe cu caracter economic puse la dispoziție de UE dă șanse inclusiv sau mai ales micilor întreprinzători din România. Nu-i puțin lucru (Nu vrem să ne referim aici la *în ce fel* acestea sunt repartizate și puse în aplicare).

Mergând mai departe și referindu-ne la cultural nu avem voie să trecem sub tăcere succesul filmului românesc (vezi „Palme d'or” de la Cannes de care s-a bucurat filmul lui Cristian Mungiu). Nu este și asta o dovadă, alături de talent, a libertății de care dispunem în anii de ...“după”? Iar cărțile, un adevărat spectacol pe care librăriile îl oferă cititorului, din păcate de multe ori pus în încurcătură de prețurile disproporționate (dacă nu chiar aberante) dacă le pui în legătură cu venitul mediu pe salariu. În afară de asta, este demn de subliniat acest idealism al scriitorilor din România, unde se publică mult mai multă beletristică decât în țările occidentale. În Vest trecerea o au cărțile de specialitate (așa numitele „Sachbücher” în Germania) care dezvoltă anumite teme, cum ar fi sănătatea, cărți de bucate ori altele care țin de arta culinară, cele de voiaj, de mediație (yoga de ex.) și altele. Așa că la întrebarea „Cum este văzută literatura română în occident?”, pusă de un prieten de acasă, nu pot să răspund decât că, în Germania, din păcate, aproape nicicum. Desigur, dacă la expoziția de carte de la Leipzig, țara prezentată este România, și atenția de care se va bucura cartea românească va fi mai mare (ca în urmă cu câțiva ani?, când printre cei prezenți se numărau Andrei Pleșu și Gabriel Liiceanu, amândoi cunoscuți în spațiul cultural german), dar, în general, cititorul de rând nu se aventurează, el citește ceea ce-i recomanda topurile revistei „Spiegel” de ex.. O excepție aici o prezintă Mircea Cărtărescu, care, fiind și nominalizat pentru premiul Nobel pentru literatură și bucurându-se și de burse în Germania (chiar și aici aproape de domiciliul subsemnatului, în Stuttgart, în castelul *Solitude*) a făcut în repetate rânduri obiectul unor interviuri, inclusiv în celebrul „Frankfurter Allgemeine Zeitung”. Mai trebuie adăugat faptul că *Orbitor* este tradus, între timp, în bună parte în limba lui Goethe.

Revenind la aspecte ale imediatului o să fac o comparație pe cât de aparent banală pe atât de adevărată. Prin anul 1997 venind împreună cu familia în concediu la Maieru ne întâmpinau străzi atât de ...nestrăzi (a se citi gropi și gropoaițe întrerupte din când în când de asfalt), semafoarele (în marele oraș Cluj) atât de prăfuite încât îți venea să te dai jos din mașină și să ștergi sticla pentru a descoperi culoarea activată, iar participanții la traficul rutier atât de disciplinați de trebuia să fii cu ochii în... paisprezece... Ei, lucrurile stau astăzi incomparabil mai bine!

Nu numai ca șoselele sunt mai bune dar și șoferii au o conduită destul de precaută. Știu și știu că mai „e multe de făcut” în sensul acesta, dar să nu trecem așa de ușor peste ceea ce s-a făcut bine.

M-a nedumerit, în urmă cu câteva săptămâni, printre altele, contradictoriul unei măsuri nepopulare pe care guvernul român era „en train” de a o lua. Lăsând la o parte tăierea (măsura de-a dreptul draconică!) din salariile bugetarilor (25% este fără doar și poate un șoc!), este vorba că în rândul bugetarilor să se desființeze peste un sfert de milion de locuri de muncă (șper că bine am înțeles). Pe fondul acesta unul din posturile de televiziune de largă popularitate, cred că Pro TV, prezenta cazuri de fraudă în sectorul pensionarilor de boală, scoțând în evidență faptul că la un control recent efectuat în județul Bihor s-au descoperit zeci de cazuri în care persoane primeau o pensie de boală fără temei real. Contrastul: dacă tendința este aceea de reducere a personalului bugetar, atunci de unde vor mai fi luați factorii de control? Aș adăuga, *incorruptibili*, ceea ce nu este deloc de neglijat.

La întoarcere, în Viena, unde am zăbovit o zi, aveam să vedem multe grupuri de români. Turiști. Alții, pe cont propriu, cu câte o hartă în mână, orientându-se, făcând planuri. Cred că asta ar fi cel mai grăitor termen de comparație referitor la „după douăzeci de ani”. O să închei cu câteva rânduri dintr-un caiet de însemnări din vremea de începuturi, aici în Vest:

Astăzi e sâmbătă, la mijloc de septembrie, cu mohoreala vremii ce îmi aduce mai degrabă aminte de ursuzul noiembrie. Trecerea de la un anotimp la altul nu se face aici - unde influența climei de tip semioceanic își spune cuvântul - așa de lin, ca acasă. Nici urmă de sfârșirea înceată a culorilor naturii, ceea ce dincolo se întâmplă atât de oarecum pastelat: dealurile, copacii își arătau încetul cu încetul partea mai de umbră, până când totul devenea o voce tristă dar plină de poezie, împânzind sufletul de nostalgie. Aici verdele întârzie, uneori până se întâlnește cu celălalt, din anul care-i urmează. Eu unul nu mă simt mai norocos în astfel de decor. Sunt însă sigur că nici un neamț nu s-ar putea bucura, la înălțimea la care aș face-o eu, de cumpăna anotimpurilor între Carpați.” (1994).

S-auzim de (și mai) bine.

Damaschin Pop-Buia
Ostfildern, in septembrie 2010



Epigrame

Rubrica elevului

Bucureșteanul **Esilerva Măiereanu**
(Valer Scridonesi Pârcioianu)

Marelui epigramist,

Grigore Cotu-ar pi-coti
Cu căpățâna între coate,
De epigrame n-ar mai fi
De scris, că-i "gânditor" la...
toate.

**Oricărui dintre cei doi Cotu -
profi de mate,**

Când pe tablă Profu-i scrie
Ceea ce elevul știe,
Știe și știe că poate,
Clasa-ntreagă dă din coate!

Unui mare băutor,

Scrie **Cotu** că se poate
Să te-ncerce băutura,
Până ce mergând în **coate**
O urăști cu toată... gura!

Profilor de mate, Cotu,

Având **carte** să dea **parte**
Cotu n-au prea dat din **coate**
Și-au rămas să dăie **carte** –
Mate-mate, cât se poate!

**Valer Scridonesi
Pârcioianu**

Mirare

Orice dame pot să fie
Muze pentru poezie ...
Eu, n-aș fi crezut vreodată
Că-s destul de rafinată
Ca să fiu băgată-n seamă
Personaj de ... epigramă!

Adela Cotul

Toamna

Pe-o banca plina de amintiri
Stau și privesc la soare
Unde copacii plini de gânduri
Ingalbenesc de suparare.

Venind de sus, parca departe
O frunza ma atinge
Si-un nor cu bratele-nghetate
Cu lacrimi reci iar plange

E toamna, zice un glas
tremurand
Si-atunci pe suflet ma apasa
E mama ce imi spune bland
E frig, haide, hai in casa.

SOMEȘAN GEORGE
clasa a X-a D

Oglinda

Am privit către cer
Straniu...
Un singur înger
Trist, tăcut...
Am vrut să îi alin
Durerea,
Să-i șterg lacrimile
Dar m-a durut...
Am vrut să-i vindec rana
Dar sângea mai rău...
M-a privit
Am înghețat
M-a atins
Am simțit un fior
Și-am înțeles...
Acel înger ce încă Plânge...
Acel înger
Eram chiar EU...

BIANCA SZABO
clasa a X-a D

VIAȚA OMULUI OGLINDITĂ ÎN CÂNTUL POPULAR

-urmare din pag. 3 -

Viața omului – o trecere

Viața omului trebuie să ne-o închiopuim ca pe o zi, când soarele răsare, se înalță pe cer și apune – spune Grigore Leșe la o emisiune tv.

Prima trecere ar fi cătănia, când feciorul devine matur: horile de cătănie marchează un timp istoric, cătănia nu trebuie privită ca pe o plecare pe un timp scurt – adică stagiul militar; ea trebuie înțeleasă ca pe o plecare pe un timp îndelungat. Cătănia mai înseamnă și războaie, înseamnă necaz, scoaterea unui braț din familie, din rosturile firii[7].

A doua trecere din viața omului este nunta, care se sărbătorește cu mult fast. Și în cazul nunții este vorba de un ritual. Sunt câteva momentecare merită amintite, cum ar fi: orațiile de nuntă, de iertăciune, orațiile de la masa mare. Nunta este trecerea dintr-o lume în alta, dintr-o lume a inocenței copilăriei într-una a greutăților, a problemelor de zi cu zi. Mireasa este personajul principal al nunții; momentul când mireasa își ia năframa – prilej cu care se cântă horea miresei – este unul din momentele importante și marchează cel mai bine această trecere. Nunta are în ea și bucurie, dar și tristețe.

Balada Miorița exemplifică cel mai bine marea trecere – moartea: este vorba în egală măsură de valoarea jertfei asumate și de transfigurarea morții. Miorița este poate cea mai reprezentativă creație a poporului (folclorului) nostru, ea este cântată ca baladă, iar în Transilvania se găsește ca și colind (corind).

În această trecere, omul și-a creat și instrumentele necesare pentru aceste momente. Materia folosită este lemnul: bisericile au fost la început din lemn, trâmbița este din lemn, buciul este din lemn, toaca e însăși lemnul. Toaca este folosită cu scop liturgic în cadrul slujbelor din Biserica Ortodoxă, toaca e și un instrument tradițional, legat de viața comunității sătești, cu rolul de purifica spațiul, de a deschide calea dintre cer și pământ, dintre Dumnezeu și om. Glasul de toacă este un glas din altă lume, glasul de toacă face legătura dintre cer și pământ, între ceea ce se vede și ceea ce nu se vede. Când aud glasul de toacă uit de toți oamenii care mi-au făcut rău și atunci încerc să devin mai – spunea același inegalabil Grigore Leșe.

NOTE:

[1] Gheorghe PRECUPESCU, Câteva cuvinte de început, Almanahul „Iisus Biruitorul”, Sibiu : Oastea Domnului, 1999, p. 3.

[2] Ibidem, p. 4.

[3] <http://spiritromanesc.go>, pp. 1-2.

[4] Ibidem, p. 2.

[5] Ion Alexandru MÂZGAN, Tănase Todoran din Bichigiul Năsăudului, un martir al neamului și al legii srămoșești, în „Mărturie și martiriu în Transilvania sec. al XVIII-lea – in memoriam: eroului Tănase (Atanasie) Todoran din Bichigiul, coord.: Dorel Man și Flore Pop, Cluj-Napoca : Renașterea, 2004.

[6] Ibidem, a se vedea nota 3.

[7] Chiar când scriu aceste rânduri, doi militari bistrițeni („cătane”) au fost aduși din Afganistan căzuți pentru o altă cauză, în nici un caz una patriotică sau pentru neam și țară.

ALEXANDRU DĂRĂBAN

La Paști

În noaptea asta sfântă și senină
Când clopotele bat neîncetat,
Veghează oamenii-n lumină
Și spun cu toții: Hristos a înviat!

E sărbătoare și pot să sper,
Copiii se-adună pe lângă mese
Să guste din pască și mâncăruri
alese
Hristos a înviat! și este în cer.

Silvia-Letiția Hoza
clasa aV-a A

Dragi părinți

Dragi părinți ce m-ați crescut,
Niciodată n-a trecut
Să nu vă spun sărutmâna,
Și să vă dau bună ziua.

M-ați crescut, m-ați ajutat
Și mi-ați spus, m-ați învățat
Voi ne dați învățătură,
Spunându-ne o vorbă bună.

Ăștia sunt părinții mei,
Luându-mi învățătură de ia ei.
Ei ne-ajută-n tot ce-i greu
Și ne-ndrumă tot mereu!

Silvia-Letiția Hoza
clasa aV-a A

Didactica nova **Congresul Învățătorilor** *Didactica nova*

În perioade 28-31 august, s-a desfășurat, la Constanța și Eforie Sud, cel de-al XXXI-lea Congres al Asociației Generale a Învățătorilor din România și al Cadrelor didactice Române de peste Hotare, la care a participat și delegația Asociației Învățătorilor AMmA Bistrița-Năsăud, formată din: vicepreședinții Elena Berende (Grup Școlar „Liviu Rebreanu” Maieru) și Marioara Petrina (Școala Generală Nr. 1 Bistrița), și membrii Monia Todea (Școala Generală Nr. 1 Bistrița), Fira Pătraș (Grup Școlar „Radu Petrescu” Prundu Bârgăului), Mirela Bozga (Școala Generală Tureac), Olimpia Cheța (Școala Generală Nr. 1 Bistrița), Codruța Hădărău (Școala Generală Nr. 1 Bistrița).

Între obiectivele prezentate de președintele AGIRo, Viorel Dolha, din Arad, se remarcă: organizarea cursurilor județene care nu au asociații, funcționalitate pentru departamentele AGIRo, inițierea unor programe de dezvoltare profesională, prestigiu și credibilitate etc.

Sâmbătă, la deschiderea festivă, de la Teatrul „Oleg Danovschi”, din Constanța, au participat și foștii miniștri Andrei Marga și Ecaterina Andronescu, dar și Crin Antonescu, alături de reprezentanții autorităților publice locale. Invitat de onoare a fost ministrul învățământului din Republica Moldova, Leonid Bujor.

Peste 40 de delegații din țară, numărând în jur de 500 de participanți, alături de delegațiile românilor din Republica Moldova, Serbia și Ucraina, au ascultat cu interes intervențiile de bun simț și de suflet ale vorbitorilor și l-au aplaudat, la final, pe inegalabilul Tudor Gheorghe.

În următoarele 3 zile, la Eforie Sud, participanții la Congres au dezbătut atât probleme generale ale învățământului românesc, cât și cele privind în special învățământul primar.

Deși a lipsit la deschidere, actualul ministru al învățământului, Daniel Petru Funeriu, a impresionat prin modul în care a dialogat cu dascălii, încercând să clarifice probleme ca: salarizarea, menținerea titularizării, statutul absolvenților Universității Spiru Haret, diferențele dintre învățământul din mediul rural și urban, calitatea manualelor etc.

Însă, cea mai discutată problemă, așa cum era de așteptat, a fost cea a tăierilor salariale, mai ales că învățătorii sunt printre cei mai afectați, fără a mai adăuga că reducerile de 25 la sută s-au aplicat, la cadrele didactice, pe perioada concediului.

În final, ca mesaj de început de an școlar, ministrul Funeriu a accentuat importanța „recredibilizării învățământului”.

Conceput și ca un veritabil curs de formare, pentru care participanții vor primi și diplome, de la Congres nu au lipsit conferințe ale specialiștilor în educație (Florian Kolceag – doctor în economie mondială, conf. dr. Constantin Șchiopu - profesor doctor Teodor Pătrăuță- Univ. Vasile Goldiș Arad), soft-uri educaționale prezentate de Adina Tulbure, cunoscută bistrițenilor. De asemenea, participanții la Congres au fost introduși în universul unor programe inovatoare (iEam, SIVCO, SEI, Grupul Educațional Helen Doron, INFOSPEED).

Amănunte despre toate acestea, delegații bistrițeni vor da la întâlnirile următoare cu membrii Asociației.

Impresionați de programul INFOSPEED (citire rapidă și creativitate), reprezentanții AMmA l-au invitat pe formatorul Alexandru Bordea să conferențieze la Bistrița, special pentru membrii asociației.

Cât privește activitatea directă, comisiile de lucru ale departamentelor

AGIRo au formulat propuneri pentru îmbunătățirea calității în învățământ. Pe masa de lucru a ministrului vor ajunge astfel și propuneri punctuale ale delegației bistrițene, ca: aplicarea prevederilor Legii 128 - Statutul personalului didactic, art. 44, alin. 4.1, 4.2., și a OM 5885 din nov. 2009, art. 1 alin. 13 – Metodologia de mișcare a personalului didactic, indiferent de condițiile economice, sociale sau politice actuale; reînființarea liceelor pedagogice, ca premiză la mesajul ministrului privind necesitatea „recredibilizării învățământului”, idee susținută de dascălii bistrițeni; mentorii să fie obligatoriu absolvenți de liceu pedagogic; revizuirea programelor școlare la disciplinele Geografie, Istorie, Științe, în sensul eliminării redundanțelor și corelării conținuturilor; la muncă egală, drepturi egale – în sensul salariilor; fonduri pentru manuale noi în fiecare an; acordarea celor 5 salarii la pensionare, conform legii, dar nu din fonduri extrabugetare, pentru că nu toate școlile au astfel de fonduri; numărul maxim de elevi în învățământul primar – maxim 20 – dacă vrem calitate și nu cantitate.

Aceste propuneri vor fi duse la minister de Victoriana Aprilia Gălbenuș, președinta asociației învățătorilor ialomițeni, care va fi și gazda de anul viitor a celui de al XXXII-lea Congres al Învățătorilor.

Vicepreședinte AMmA; Elena BERENDE, în numele Delegației AMmA BN



Cartea — Grigore Avram **Contra răului din noi**

“În vremurile actuale, ca și în veacurile deja consumate, constatăm că în grija exagerată și exacerbată pe care o subordonăm exclusiv interesului personal, construcțiile legislative poartă în ele ipocrizia malativă a minții umane. Mai mult decât poate suporta, în general, orice creatură subordonată timpului.”

G. Avram, *Contra răului din noi*, p.148.

Fără intenția de a prescrie o rețetă împotriva imanentului malativ din fiicea ființă umană, Grigore Avram, în cartea sa *Contra răului din noi*, înainte de a scrie efectiv, seamănă opțiuni de identificare a virusului. Considerând acest citat, de mai sus, ca fiind unul relevant pentru întreaga sa scriitură, am curajul de a spune că scriitura lui Grigore Avram își are sintetizată întreaga esență olfactivă și auditivă (pentru cel ce vrea să miroase, pentru cel ce vrea să audă) aici. Adică, într-o schematizare probabil relativ injustă, răul din noi este unul de factură individuală, pentru că fiecare îl crește, îl alimentează, dar de care, la nevoie de expunere reală, fiecare se leapădă și își caută ascunziș în societate.

Versiunea clasică, duală **Rău-Bine**, presupune o oglindă reflexivă a ceea ce spun eseurile lui Avram, adică, fiecare premisă de la care el ar porni se agață de aceleași două paliere absolut fundamentale în creștinătate, și anume Divinitatea, ca un dat fără (de) preț și Contraponderea sa, ca un bonus al legii nescrise a existenței supuse timpului.

În construcția crezului său, din capitolul *Așa cred și justific*, se propune întoarcerea la matrice, la Adevărul inițial, christic, absolut, pentru o oglindire a sinelui în propriul început, cel firesc, pur și neîntinat de o evoluție defectuoasă, maleabilă și influențabilă. Intangibilitatea Adevărului este una palpabilă doar în esența începutului, în cea christică. Forma de recuperare a Binelui care stagnează în fiecare, sub forma sa incipientă este aceasta privire în oglinda trecutului (fapt susținut și în eseul numit *Bucuria unei fotografii*).astfel, iată de unde pornim: lupta contra răului din noi nu este o rețetă, ci este un câmp de

variate, alternative justificate faptic și prezentate la nivel teoretic, la nivel de probabil-posibil.

Primul pas spre pactul cu lupta contra răului din fiecare ar fi disponibilitatea de a opta pentru binele colectiv, în detrimentul celui individual, insuflându-se astfel clasică idee a reușitei colective de factură ”unde-s mulți, puterea crește”. Și iată că așa începe sfidarea involuției individului contemporan, și se strecoară printre rânduri încrederea în frumusețea

-continuare în pag. 7 -

Prof. Bîrta Anton
Grup Școlar „Liviu Rebreanu”, Maieru

Maieru - casa inv. Anchidim Partene (centru)
-una din casele copilăriei lui Liviu Rebreanu (arhiva prof. Sever Ursu)



Grigore Avram Contra răului din noi

-urmărire din pag.6 -

armoniei primordiale.

Cultura populară, tradițională, cu aport imediat la locul natal, amintit într-unul din cele treizeci de eseuri cu tentă filosofică prearistoteliană, este muza scriitorului în travaliul pentru această carte. Modelul de urmat, cel biblic, se împletește cu cel (rămas printre singurele cu verticalitate, în contemporaneitate, din perspectiva autorului) al „firului de iarbă” din cultura populară.

Temele străbătute, aliniate dincolo de dualitate și miza supunerii ei în favoarea individului societății contemporane, se înșiră, nu neaparat ierarhic, ci mai degrabă mozaical: Adevărul absolut raportat la Divinitate, Cinstea față de tine însuși, Cuvântul biblic, Creația și Ordinea divină, Puterea credinței, Sfințenia și Curățirea trupezască întru iluminare sufletească, Altruismul, Puterea timpului și Relativismul.

Dimensiunea creștină este bagheta magică ce vrea să corozeze unele realități ale lumii materiale, redând dimensiunea pocăinței (în sens de pietate) drept arma contra răului din fiecare. Una dintre calitățile autorului relevate de această scriitură o reprezintă capacitatea de a nuanța responsabilitatea umană, ambivalent: ca una asumată pe poteca dificilă, dar benefică spiritului, sau ca una proiectată evenimential și luată ca atare. Pe de altă parte, puterea de sugestie este uimitoare, autorul făcând din simbol instrumentul prim în poetica textului.

Urmărind traiectoria vieții unui individ, nodurile pe care le face Grigore Avram sunt acolo unde dezechilibrul în fața tentațiilor și non-valorilor sociale, își arată colții. Alternativa la acest dezechilibru este proiecția omului în ordinea inițială dată, cea care se dorește a fi imuabilă. Deși dorința de evoluție intelectuală a omului pare a determina negarea forței Divinității, prin experiment și căutare de răspunsuri în teluric, aceasta poate fi contracarată, chiar și la nivelul științei, așa cum autorul o arată în capitolul *Lipsa binelui*.

O carte a alternativelor la tot ce corodează ființa umană, un pseudotestament cu aspirație religioasă și social-valorică, aceasta este

scriitura lui Grigore Avram. Fiecare dintre non-valorile societății pare a avea un contrapunct. Tot ce duce la creșterea răului din fiecare este doar carenta curajului sau alegerea căii simple, meschine de cele mai multe ori. Simplitatea cu care poate fi asumată această luptă stă în gesturi prime, în acte minore, dar puternice, așa cum este, spre exemplu „puterea unei rugăciuni”. Filosofia christică e în fiecare, ea poartă veștmântul idealului ce poate fi simțit, în perimetrul condiției de a nu o ocoli. Modelul de a învinge este turnat în forma coexistenței cu perfecta armonie a Totului dat. Această coexistență, la rândul ei, presupune a opta pentru adevăratele valori sociale: adevăr, curaj, credință, altruism etc, adică respectarea (la nivel biblic spus) Cuvântului, înțelegerea Lui.

Totuși, ceea ce rămâne în fața acestei lupte așa cum ceața londoneză trândăvește în fața soarelui, pentru a sfida inevitabilul, este miza unui relativism pe care autorul decide să îl pună între alternativă și sugestii. Iată o foarte inteligentă manieră de a respecta liberul arbitru, într-o scriitură despre care lectorul inocent ar putea avea tendința să o considere un mănunchi de eseuri moralizatoare. Moralista nostru, însă, știe să pună mâna pe alternativă, și, să sufle cu putere peste jăratul binelui din lăuntru său, și să armonizeze latura moralizatoare cu dreptul la alegere, îmbrăcându-o în costumul opțiunii.

În fond, ceea ce Grigore Avram propune este un moment de respiro și de gândire curată: deschidem ochii și vedem lipsa de stăpânire de sine sfidând cu o insolentă de nedescris pe oricine și orice – rămâne pe retina fiecăruia doar o cultură tradițională a stăpânirii de sine în ruină. De ce nu am lua o fotografie veche a unui fir de iarbă care pleacă urechea la rugăciune și ascultă cuvântul prorocului pentru a se putea (re)cunoaște? Alegerea este, de fapt, arma în lupta cu răul din noi.

Prof. Bîrta Anton
Grup Școlar „Liviu Rebreanu”, Maieru

“LEG POLPOUMN PRUPE ...”//,, Ma leg (jur) sa lupt cu vitejie...” [Cronic'di pe BUTIANA PÂRCIOII MAIERULUI(în subgrai maierenesc)]

Motto: „LEG POLPOUMN PRUPE / GE S-URM COHUPE / ASTATI PRIOR / ET POSTERIOR !” // „Mă leg (jur) să lupt CUVITEJIE / și să urmez conducătorul / Acum (astăzi), în trecut / Și în viitor !” [Jurământ militar (în limba traco-geto-dacă) – Inscriptie antică de la ROMULA, azi REȘCA, j. OLT](Olimpiu Ioan LUCA, „Dacia epi phaniske”// „Dacia va renaște”, Ed. Buna Vestire, Beiuș, 2002, p.14// Neamul BONTAȘ de pe Butiana Pârcioii Maierului, prin porecla PRUPA, dă atestare antică subgraiului măierenesc, conservând cuvântul-tezaur PRUPA, care se dovedește a fi un supranume de cea mai aleasă semanti-citate, cum se dovedesc a fi multe din cuvintele străvechi ale limbii române- stăpâna, protectoarea și purtătoarea prin vremi a neamului traco-geto-daco-românesc.

Pe PÂRCIOAIA-n BUTIANA, / viine iarna, și să ducie...
În ocol la BUCEA lucie..., / die curat sfințat die Ana. //

Ana c'iar își' facie crucie, / sprie < Iisus > di la PRUPA...
C-o văzut..., în ciiață..., grupa / d'ingeri, colo...în Colnic, / prapurin' și reșu' mniie, / pus la căpătâi d'Ionic...//

Sămnu' crucii zboară nou, / l-a lu' Fătu fată mniieca, /
adăpân' diegrab'-on bou, / după gardu' lu' Vlădiica... /
Cân' și ie își' facie crucie, / diin săriin, ca botă lucie: /
<Hoop (!)>, și Popăs, cu îndiemnu': / -< Hai, la PRUPA,
să-ntriebămu / die-i și reșu' ori numa' perj ! > ...//

-< Carie-a mer'ie, die întriabă, / afl-acasă doar pie babă... /
...Și cum baba n-arie triabă, / o să-l fiiin-o zi...întriagă, /
să-i tăăat spuie...cum:

”BONTAȘ, / Omu' ii d'ingă Ionic /
o muriit, diemult, on peiie; / da' o fo' haaarniie bărbat... /
cum n-o fo' mai altu-n sat; / că-n răzbel cu Leonaș /
o fo' duuus, diepartie-n BOSNII(*), / c'iar cu PRUPA-vor-
ba posnii / di pie niamu-i die BONTAȘ... / Da' nu-i bai
și niici năcaz, / doar', aici lângă părleaz, / mni-o cam zis, /
IEL, PRUPA, mnie / , 'naintie di-a durmni, / colo suus
în fântăriim: /
”Măi, Măriie(!), Mă', Măriie(!), /
ciie ț-oi spuie, amu, ieu, fiiie, / ii diemuuult... di la Șotropa-
prefiinu' lu' Groza-popa, / cu ișcoli p'in Bucuriești, /

OM die trieb'e să-l cinstiim ! / IEL, mni-o zăs-o 'nt'o 'ntreba-
rie: / << Mă', Ioanie, ciinie tești, / die îți' zicie lumia PRUPA
>>

Io, ia-m zis că, în povesti / cân' nie adunam cu grupa, /
MACIDONU' komandant / în răzbelu' di pie BOSNII(*), /
lângă clopot alarmant, / mni-o cam zis / iar' vorba posnii /
(diin diemult, ci-o blăstămat / niamu' mnieu în a' mnieu sat), /
că-i bătiem rău pie madiari (io gân'in', Zău, la șandari !):

<<<Tată trupa ta BONTAȘă/o fo' PRUPA die frunțașă!>>>

.....Ș-atunci, Groza-popa / își' trăgiie die ociełari, /
tăăat zgâiin'-o la Șotropa. / Da' Șotropa, căt'ă popa: /
<<Știi, Părintie, care-i trupa / care batie-să cum PRUPA?>> /
...Cum Părintie tăcie, / m-o luat pie minie-așă: /
<<Mă', Ioanie-'t'zic, io, fiiie / v-aț' bătut cu VITEJIE !>>”

...Și așa..., drag Omu' mnieu... / șădie... duuus la Dumniezău, /
și pie minie m-o lăsat, / în grijă la niimie, / a' i v-o patruzăci
și zăcie, / numa'-o lună di-a mai triecie, / sângură și în bănat, /
tăăat pie Dumniezău să-L ca't / (pint'u IEL și pint'u minie), /
pân' la ciiasu-mi die pliecat / di pie lumia die lăsat, /
la-lor alfiin die răbdat...”> //

<< Ana Tunsului (cu moș în Săpânța(**)) / o gătat, pistie gard,
sămânța / die grai, și-n vâlvoarea fusului..., / mintiin', ciie
mai(!),
în cas' s-o băgat, / la focu' năimniit și sângurat lăsaat...> //

<< Nime' nu mai ști', în verș, / dacă Popăs o aflat /
di-o fo' perj..., di-o fo' și reșu' !> //

<< Fata di la Fătu, nici că s-o băgat... / Ie criedie că PRUPA-i /
numa' / o poreclă, / tarie Tieclă, / cu BONTAȘ-i die supărat ...
> //

<< Az', IONU-i Moș-Strămoș / stân' diemuuult, la
Dumniezău, /
iertat și-mpăcat cu umbră die IEU, / învățan' /
diesprie...Zalmoș...> //

.....Pe COLNIC, Îngieri prapuresc / numa' frunză die
vo'niie stăjar /
întiins pistie fântărim, / arbore curat Domnisc, / un'ie
păsările-n jar, /
primăvara, drăgostiesc; / da' și tac, cân' și jăliesc, / cum
vântu' cântă /
și clopotilie bat, cu limbă sfântă: / << Viniim! Viniim!
Viniim!>>, /
pint'u suflet nouuu- / Oom agiuuus ecouuu, cu umbră die
IEUUU, /
doar IEL, mierieuu, / Ciieeemaat la
Duumniieezăăuuu...

Am zîis..., ș-aam scriis, IO...// s.s. ESILERVA N.
Călidonscri, București, început de aprilie 2003, reactualizare
în mijloc de martie 2010, tot gândind la <niamu' PRUPA di pie
Butiana Pârcioii Maierului>, după, mereu, reluată lectura in-
scriptiei antice de la ROMULA, care atestă documentar antic-
tatea subgraiului măierenesc,

prin CONSERVAREA cuvântului-tezaur PRUPA !!! (*)
Liviu REBREANU scrie, în 1918, în „Hora morții” : „Și
BOROIU a plecat liniștit în BOSNIA și de acolo i-a scris carte
ILENII...” / „Apoi BOROIU s-a dus iar în BOSNIA, căci la „un
an a venit acasă, de CRĂCIUN, o săptămână”, de atâta răzbel în
BOSNIA, agiungân' să-i grăiască Ilienii și „în bosniacă”. (**)
Neamul TUNSU-lui avea ascendent un maramureșan băjenit în
Maieru și stabilit, prin însurătoare, pe Butiana Pârcioii
Maierului, prin trecerea peste munții Rodnei, hotărâre luată
după ce DACICUL SFATAL BĂTRÂNILOR din SĂPÂNȚA l-
a pedepsit cu TĂIEREA PLETTELOR DACICE (pe care, până
nu demult, încă le mai purtau bătrânii
Maramureșului(!)), pedeapsă echivalând cu excomunicarea din
COMUNITATEA DACICĂ a săpânțenilor!!! [„Gric faptă
trieb'e c-o făcut șăpântanu' măierenizat pie ascuns !!! Da'
tăăat s-o aflat, dacă luumia l-o polecrit TUNSU', c'iar dacă
măierenii, ieu nu știuu, să cii purtat, ca bărbat', păru' luung,
cum i-am văzut, cu ocii mniei, cân' am îmblat pi la moroșani !
”, ne relatea în anii studenției noastre, ca fapt real, bătrânul
DONIZĂ ȚONCAN[CIONCAN-din niamu' lu' HRINCĂ, neam
aparținând arborelui genealogic al regretatei atlete MARIA
CIONCAN (o părcioiancă die BGICĂU)], care la data
relatării (din anul 1966), la 90 de ani, locuia în FUNDU
PÂRCIOII. Bătrânul DONIZĂ, datorită înțelepciunii
sale, era supranu- mit <OMU' CU DOAUĂ MINȚ>, faptul
fiind consemnat și în scris într-un document, care a fost
descoperit într-o <capsulă a timpului>, plasată de
intelectuallii vremii construirii, în temelia unuia dintre
picioarele PODULUI MARE (cel ce te trece pes-
te SOMEȘ pe PÂRCIOAIA, „tuma-n dreptu' cășii lu'
BOROIU”), documentul fiind descoperit în primăvara anului
1957, când vijeliosul SOMEȘ MARE a spulberat în întregime
PODUL, „lăsân'u-i în picioare numa' pi-aciiela cu fâdula <Omu'
cu doauă minț>”].

Valer Scridonesi-Călin,
București, 16 Martie 2010

Maieru - Moara din sus, 1980
(Arhiva prof. Sever Ursu)



Eminesciana SUNT CUVINTELE LUI EMINESCU ?

La abordarea unui subiect, fie el cât de mic, atingător de personalitatea grandioasă a lui Eminescu, în care i se contestă ceva, există pericolul de a fi trecut, catalogat, ca făcând parte din „Galaxia Grama”(1), ca făcând șir cu detractorii, sau mai ușor cu contestatarii săi.

Nu facem parte din această categorie, atâta timp cât încercăm să demonstrăm un adevăr la care ține atât de mult istoria literară, mai ales când e vorba de mari valori ale ei, în cazul nostru de unicul Eminescu.

Știm, deasemenea, că unei mari personalități literare, culturale, științifice, nu i se ia niciodată nimic, dimpotrivă, i se adaugă ca document cât și ca descifrare a unor valențe noi în scrisul său.

Apoi cine consultă un dicționar de cuvinte, expresii și citate celebre, constată că stau în bună armonie două, trei sau mai multe nume ce au folosit expresia respectivă. Ba mai mult, face bine ca fiecare expresie să-și aibă părinții ei și o istorie a ei.

Noi apelăm la celebrele cuvinte ale tânărului Eminescu, când de la Târgu-Mureș merge spre Blaj, în tovărășia a doi tineri seminariști (Ion Cotta și Teodor Cojocariu), și în vârful Hulei, de unde se vedea panorama Blajului, exclamă „emfatic: Te salut...mică Romă!”(2).

G.Călinescu preia această informație de la clericul Dr. Elie Dăianu, ce se pare că o folosește pentru prima dată, astfel ar fi fost citați și alții, informație cuprinsă în articolul „Eminescu și Blajul”, publicat în revista „Familia”, 1902, ce o pune în monografia sa din 1932 (3) și de atunci profesorii și școlarii o repetă mereu.

Credem că Eminescu a preluat, însușindu-și această antonomază „mică Romă”, dintr-un text din 1863. Subliniem, el spune aceste cuvinte în iunie 1866, iar textul nostru e din octombrie, 4, 1863. La acea dată Eminescu avea 13 ani. Textul este anterior cu trei ani.

Apar mai multe antologii de „amintiri despre Eminescu”, sau „ei l-au cunoscut pe Eminescu”, dar nimeni altcineva din cei antologați nu pune în gura adolescentului Eminescu expresia în cauză. Amintim una din antologii apărută la Junimea în 1971 și îngrijită de Ion Popescu, cuprinzând pe: I. Ai. Brătescu-Voinescu, Ștefan Cacovean (coleg la Cernăuți), Mite Kremnitz, Iacob Negruzii, G. Panu, Vintilă Rusu-Șirianu, Ioan Slavici, Teodor Ștefanelli (coleg și el), Al. Vlahuță etc. sau scrisori despre Eminescu ale lui: A.Chibici-Revneanu, C.Popasu, P. Missir (coleg și viitor ministru), Ioan Sbiera (profesorul său cernăuțean).(4).

Textul unde găsește Eminescu antonomaza „mică Romă” este imnul „Gimnaziului superioare românu greco-catolicu” din Năsăud. (ce va trebui săpoarte și numele lui „Fracisc Iosifu”, coîmpăratul imperiului, pentru că deschiderea gimnaziului se face de ziua lui: 4 octombrie), imn compus de către profesorul Ioan Marte Lazăr, apoi directorul acestei instituții.

I.M.Lazăr folosește termenul de odă și nu imn și are 20 de versuri, în măsura de 11 silabe și rimă liberă. În prima parte glorifică pe romani numindu-i „domnitorii lumii”, „mama noastră Roma”, ce au înălțat (romanii) „altare și temple mărețe sacrei Minerve”, iar strănepoții Romei, junimea năsăudeană va fi „auriul templu”, ție, o, Minervă!

Strofa următoare ne interesează în cel mai înalt grad:

„Săltez Blajul, mica noastră Romă,

Brașovul antic, cu tine Beiuse,

Căpot întinde mâna de frăție soțului june”.(5)

Oda se încheie cu o închinare venerândelor umbre „din Legiunea a doua română/Regimentul II de granițanăsăudean).

Autorul cu modestie, ori știința necesară precizează izvorul odei sale, în partea de jos a paginii: scrisă în 1863, în metrul odei lui Horațiu „Integer vitae”. Data odei lui I.M.Lazăr nu poate fi contestată, pentru ca ea există la deschiderea gimnaziului și autorul după numai o lună de zile pleacă la Viena, la studii, și revine numai după șase ani, în 1869.

Foarte bine informatul profesor năsăudean face o corectă „istorie”, în strofa citată, a școlii românești ardelenice, menționând localitățile în ordinea apariției școlilor (Blaj, Brașov, Beiuse, Năsăud, apoi urmează Brad.)

Este după ce știm noi, prima mențiune a

acestei expresii antonomază (mica Romă), preluată de Eminescu, care va face carieră până în zilele noastre, iar părintele ei I.M.Lazăr, fiind lipsit de „dreptul de autor”.

Cum a ajuns Eminescu să cunoască imnul gimnaziului năsăudean și implicit expresia „mica Romă”, prin care se elogia Blajul ca primul centru mare cu școli românești încă din vremea vajnicului episcop Petru Pavel Aron de Bistra (1743)?

Să-l urmarim, lapidar, pe Eminescu de la data apariției imnului gimnaziului năsăudean, 1863.

La acea dată tânărul Eminescu, repetăm, de 13 ani, „începând cu 16 aprilie 1863, dată când cădea prima zi de școală după vacanța Paștilor, nu mai apare prin cataloage”(6). O nouă încercare de apropiere de Cernăuți o face în 1864, dar pentru puțin timp, fiind perioada 1864-1865 când îl găsim „conțepist” la Tribunalul din Botoșani. În toamna anului 1865 tânărul Eminescu, după demisia de la Tribunalul din Botoșani apare din nou pe ulițele Cernăuților, hotărât acum, spunea el prietenilor, săse supună examenelor pentru a deveni elev public (nu privatist). Trase în gazdă la bunul profesor Aron Pumnul, profesor de limba și literatura română, și „se așează acolo ca bibliotecar”(7).

A. Pumnul avea case proprii: una cu cerdac în care locuia el și alta, mai joasă, unde locuiau școlarii ținuți în gazdă și, se adăpostea și așa-zisa bibliotecă. Biblioteca alcătuită din câteva dulapuri, cu autori români, broșuri, foi răzlețe, calendare, opuri de istorie națională, letopisețele editate de Kogălniceanu etc.”era un mic focar de cultivare a graiului literar, căci legile școlare interziceau elevilor să întrețină bibliotecă.

Bibliotecarul ales dintre studenți (elevi) locuia în odaia cu cărțile. ”Aici își trânti Eminescu traistele și începu să doarmă și să viseze printre cărți ”(7). E perioada când prof. Pumnul era bolnav, uneori pleca fără să termine ora de curs, însoțit de elevi până la trăsura, sau de Eminescu până acasă.

Era suplinit acum de alt foarte bun profesor, bucovineanul Ioan Sbiera, istoric și folclorist și autorul primei monografii a lui Aron Pumnul (1889).

Moare Aron Pumnul în ianuarie 1886, prilej pentru Eminescu să publice, alături de alți șase, poezia ce apare în broșura „Lăcrimioarele învățăceilor gimnaziști”, Cernăuți, 1866, semnată M.Eminovici, privatist.

Dintre revistele existente în biblioteca lui Pumnul, era și „Familia” lui Iosif Vulcan, ce apărea în acea vreme la Pesta (1865-1880), cu care va colabora Eminescu, făcându-și debutul în 1886, nr.6, februarie-martie.

Înființarea unui gimanziu românesc în nordul Ardealului (am văzut că erau doar trei) era o mare izbândă pentru toți românii provinciei, fiind premiză sigură pentru a primeni intelighenția românească, care se va pune necondiționat, în slujba idealului național: afirmarea națională. Un asemenea eveniment-așteptare, va fi consemnat în termeni entuziaști în toate ziarele importante ale Ardealului: Familia, Gazeta Transilvaniei, Telegraful Român etc. În ele se prezintă cu amănunte inaugurarea gimnaziului năsăudean, cuvântările ținute, personalitățile participante, și, bineînțeles, imnul școlii nou înființate. E de crezut căși aceste ziare posibil și altele, existau în biblioteca lui Pumnul. Călinescu amintea numai Familia, sugerând de ce Eminescu apelează pentru debutul său la ea, altele neîntrând în demonstrația lui. La fel, nu se poate ca dascălul lui sănu le fi vorbit cu satisfacție despre o asemenea „izbândă națională”.

Aron Pumnul, ca toți românii de altfel, avea un cult al Blajului „De când se așează A.Pumnul în Cernăuți ca profesor, se porni un adevărat curent spre Blaj” (9). Aici, la Blaj, ajunsese înaintea lui Eminescu: Vasile Bumbac, Buliga, Bucescu, Ilescu (calugărul) și alții pentru cămirajul Blajului îl inoculase A. Pumnul elevilor săi.

În acest fel expresia „mica Romă”, fie de la profesorul său, fie, sau și, din revistele din biblioteca profesorului este asimilată de Eminescu și folosită în primul lui drum ardelean.

Este Eminescu mai puțin Eminescu dacă expresia în cauză nu este creația lui? Cu nimic, dimpotrivă, se învederează informarea (și asimilarea) elementelor de cultură națională la acea vârstă timpurie.

O altă sursă pentru a cunoaște expresia-antonomază și, implicit, imnul gimnaziului năsăudean este prezența la „Școala superioară reală ortodoxă” din Cernăuți a câtorva elevi năsăudeni, ca Ioan Neamțu din Feldru și Samuel Ruști din Josenii Bârgăului, ultimul

semnalat de Acad. D. Vatamaniuc (10) într-un articol din 1992. Școala din Cernăuți fiind ortodoxă, se afirmă că și feldrihanul Neamțu este ortodox, ori recensământul din 1850 prezintă localitatea Feldru ca neavând nici un ortodox, populație 2368, gorog katalicus-2368.

Ioan Neamțu (1864-1870) din Feldru era fiul lui Ștefan Neamțu, cancelist judecătoresc, familie veche (9) înstărităși cultă.(cancelist la Năsăud și apoi la Beclean). Ajunge odata cu Eminescu la Cernăuți, respectiv 1863 și finalizează studiile, cu succes, în anul 1869. În acest an Eminescu ajunge la Viena la Facultatea de Filozofie, iar Neamțu la Politehnica din capitala imperiului. În anul următor, 1870, Neamțu moare aici, departe de Năsăud, iar prietenul său bun îi dedică poezia „La moartea lui Neamțu”, apărută în Albina din Budapesta, 16/28 aprilie 1870.

Poezia are elemente ce se vor regăsi în „Mortua est” și „Epigonii”. Pe Neamțu îl numește „scumpe frate”. Neamțu rămâne primul someșean ce se bucură de prietenia lui Eminescu și de versuri închinat lui.

Cercetătorii eminescologi, unii amintiți, afirmă că Eminescu este întovărășit de Neamțu (19 ani) și de alți doi colegi cernăuțeni din zona Bistriței, la începutul vacanței de Paști, pe jos, cu căruța, sau cu diligența, ce făcea „cursă rapidă” între Lemberg și Sibiu, parcurgând, posibilul, traseu: Siret, Suceava, Vatra Dornei, Pasul Tihuța, Bârgău, Feldru, Dej, Bistrița, Târgu Mureș, Blaj.

În acea „familie cultă” a cancelistului Neamțu din Feldru nu se poate să nu fi pus în cumpănă școala din Cernăuți cu cea din Năsăud, sănu le prezinte cancelistul Ștefan gazetele lunii octombrie 1863, care vorbeau de inaugurarea gimnaziului. Pledăm și pentru cunoașterea expresiei și din această sursă. Nu este exclus să fie cunoscută din toate trei sursele menționate.

Suntem datori săspunem câteva cuvinte și despre autorul imnului gimnaziului năsăudean.

I.M.Lazăr se naște la 26 septembrie 1832 în Năsăud, ca unicul fiu al lui Ioan Lazăr, cooperat și grănicer, decorat cu „Crucea de aur”. Învață la Năsăud și Blaj, fiind clasat eminent. În anul 1863 este profesor provizor la Năsăud, iar după o lună de zile pleacă la Viena, la Institutul Augustinian. Aici, înafară de studii teologice, face cursuri de istorie universală și filozofie. Vorbea desăvârșit, spun academicienii Virgil Șotropa și Nicolae Drăganu, (11) limba latină, germana și italiana, bine limba maghiarăși cunoștea deplin elina și franceza. În anul 1869 face doctoratul în teologie și patronatul liceului năsăudean îl solicită iar ca profesor și apoi director al acestei instituții.

Înafară de articole istorice și filozofice, de ziar, scrie „Dizertațiune despre liberul arbitru al omului considerat în sine, cât și în realitate cătră grația divină”, în latinește și românește; „Tabele istorice sincronistice ale coloniilor romane din Dacia Traiană și ținuturile mai târziu numite Dacia Aureliană”, Bistrița, 1872. Din această lucrare apare doar primul fascicol, pentru că holera ce băntuia și în Năsăud, îi pune capăt vieții la 30 august 1873, la numai 35 de ani.

Noi am prezentat documentul, imnul, cât și o mică „demonstrație” privind logica faptelor, după noi, rămânând ca aceste două nume, cu sau fără orgoliul priorității, să fie sub această expresie-antonomază, ce există de aproape 150 de ani.

Nimeni nu e obligat să renunțe la un conservatorism al său, spunându-și, și fie: dar dacă?

Eminescu ar face-o, dovadă cugetarea sa: „Pentru o minte mare, totu-i problemă, iar pentru 75 game de creier, totu-i certitudine”.

BIBLIOGRAFIE:

1. Titlul volumului de eseuri ale lui D.R.Popescu – Buc.1984, Ed.Carte Românească
2. G.Călinescu – Viața lui M.Eminescu, Buc.1966, EPL, pag.83
3. Ibidem, ediția I, 1932
4. Amintiri despre Eminescu, Junimea, Iași, 1971
5. V.Șotropa și Dr.N.Drăganu – Istoria școlilor năsăudene, Năsăud, 1913, pag.164
6. G.Călinescu – op.cit.pag.62
7. Ibidem pag.: 8, pag.74;
8. Ștefan Cacoveanu - Eminescu în Blaj, Amintiri despre Eminescu, Junimea, 1971, pag.22
9. D.Vatamaniuc – Eminescu la Dej și prietenii săi dejeni, în gazeta Someșană, nr.21, 1992
10. V.Șotropa, N.Drăganu, op.cit.pag.336

Grădinile botanice de pe vale...

Firimituri de vară

Natura

Haos pluvial, torențial...Înainte de ploi, preumblare printre fluturi și foi; măcriș, silenute *nutans*, gușa porumbelului, stelute albe, floricea *flos-cuculi*, săpunarițe, garofițe, picioru-cocoșului, vârzuțe *brassica*, rapiță, cardamine, usturoițe, sângelele, trăistute *pastoris*, crețișoare, turiță *eupatoria*, zmeur, mur, măceșel, frăguțe, cerențel *urbanum*, răculeț *anserina*, sclipicioși *recta*, cinci degetuțe, trifoi alb, lucerne, mazărice, coroniste, sulfină albă și galbenă, fân sfânt (*Onobrychis viciifolia*), trifoi roșu, pliscu-cocoarei, ciocuberzei (*Geranium palustre & phaeum*), măcriș iepuresc, năpraznic, laptele cucului, nalbă *sylvestris*, pojarniță, trei-fraci pătați, panseluțe *arvensis*, răchitan *epilobium*, sărățică *lythrum*, morcoveți, podagrițe, secărică, odolean, brădișor, trifoiște de apă *menyanthes*, gințură *erythraea*, volburică de rândunică, gălbăjoară, sânzâienute, coana tătăneasă, viperiță *echium*, limba-mielului *borago*, vinețele *ajuga*, mierea-ursului, crengute de nu-mă-uitare, busuioc de câmp *prunella*, lanuri de urzici (vie, albă, galbenă, roșie), rotunjoară, unguși, cătușnică *nepeta*, saivie *arvensis* și *verticillata*, vindecuțe *stachys*, cimbrișor, mentă piperată și din cea dulce, lumânărele *thapsus* și *nigrum*, lânariță, degetăruț galben, scrofițe, veronici, creasta-cocoșului *melampyrum*, clocotici *rhinanthus*, patlangina *major* și *lanceolata*, bărburel *knautia*, soc nigra în floare alba, campanule patule și alte clopote de iarba (*rotundifolia*, *glomerata*, *persicifolia*, *barbata*), cânepiște, vârguțe, păraluțe *perennis*, margarete, rozmarin-de-munte (*Gnaphalium silvaticum*), cozi de șoricel și de cal, căprițe

galbene *tragopogon*, pelinariță, mușețel, roman, calapăr *tanacetum*, lactuci, vulturici *hieracium* și *pilosella*, carline, scai *cirsium* și *carduus* țintaură neagră, cicoare, orchidee *dactylorhiza*, *cariophora*, *sambucina*, *maculata*, *Listera ovata*, *Platanthera chloranta*...

Duminică cu Pământ însorit!

Veniti, (privighe)...cioara cântă și măceșelul a-nflorit! O preumblare matinală spre Măgura Dragostei în papucii uzi de rouă; trântit pe pântice în paturi de cimbrisoari, tăvălit pe spate cu gânduri la lastunii dintre nori. Aripioare albe în florile de orhidee! Pene de codita-randunicii în aripi de fluturi?! Gâze mărunțele, gigantice coleoptere, invazie de băcăruși *horticola*, sirfi holbați, cărbuși amețiți, ilenute de smarald, petale de fluturi. Cântecule de grangur, fâse, ciocârlii de pădure, cuc, presuri, cinteze, cânepari...Începi, de la o vârstă să te bucuri, de orice simți și să te minți!

O zi fără tablă...

Martii cu excursie ornitho-naturalistă. Reguli stricte: curățenie, liniște, ecologie, bună dispoziție! Scatii s-au odihnit pe garduri! În timp ce ierburile ne gădilau subțirel gleznele, pe deasupra au străfulgerat, în țuit ascuțit, trei drepnele *melba*! Un șoim de rândunele pișcat de câțiva lăstuni, ca un meteor după mesteceni pică. E cald toropitor și...ninge cu puf de plop și păpădie. Seara cântă greierii, coropișnițeie, codroșii, brotăceii *bombina*, ce

nebuie!

Duminică solară...

Nu se poate trăi pe-afară decât de la șase seara la opt dimineața. Găinile stau cu ciocul deschis și-și mișcă „branhile”, agitat, ca peștii pe uscat. Un codroș pe acoperiș și-un cânăraș pe sarmă stau cu aripioarele întredricate, pigulindu-se pe la subsuoară, de atâta căldură. În grădină, inima leului (*Leonorus cardiaca*) a crescut mai mare decât mine, trandafirii se scaldă în strălucire, garofițele și nalba licăresc în rouă de lună plină, mărarul în argint verde se-mbracă, mușețelul în poleială, ceapa își umflă bulbul, bujorii se-nfoaie, macii somnoleză, fasolea se-ncârceie pe sulite de lemn, vreo sută de soldați verzi în falangă. Doar lăstunii *urbica* dansează pe cerul albastru incins, dar după ce-a dat un pic umbra au început zbănțuindu-l prin livadă, pițigoi codați cei sâsâiți și repeziți, apoi alți treziți (adică deștepti): pițigoi mari, flițiguși suri, cinteze, sticleți, presuri, fâse, grauri, cocoșari, codroși grădinari. În ocol, pe-un stânjel de lemne, printre care au ieșit cărcei și frunze de hamei, mi-am instalat baia: un lighean, o așchie de săpun și o mânășă; în sfârșit apă caldă la discreție! Seara, o răpăpăială de vară a scăpat grădinile de toropeală, drumul de prăfuială și lumea de transpirație!

Înv. ILIE HOZA

O fărâmă din paradisul munților noștri Rezervația naturală “Pietrosu Mare”

Natura

E dimineață! Cu bucurie în suflet mă pregătesc de o altă aventură. De data aceasta destinația este rezervația naturală “Pietrosu Mare”. Impreună cu câțiva prieteni, înainte de revărsatul zorilor, ne aflăm într-un autobuz care merge spre Borșa. Primele clipe de lumină ale zilei ne găsesc urcând serpentinele Pasului Șetref (818 m). Ajunși în Borșa, imediat ce coborâm din autobuz, o priveliște măreață ne apare în față. Este Pitrosu Rodnei (2303 m) cel mai înalt vârf din Carpații Orientali. După ce primim câteva informații de la localnici despre traseu, o luăm agale la drum pe valea Pietroasa. Casele se înșiră pe lângă vale până departe în etajul pădurilor. Ne-am fixat un scop precis pentru prima zi: să ajungem la Stația Meteorologică. Prin aerul puțin umed, dar plăcut, venea un iz de ploaie. Prin pădure, din loc în loc,

vedem urme proaspete de lucrători forestieri și culegători de afine. Înaintăm fără să ne dăm seama și câștigăm treptat, dar constant, în altitudine, lăsând kilometri buni în urmă. După un galop de vreo două ore, având ca marcaj banda albastră, ajungem într-o poiană de unde putem admira totă Țara Maramureșului. La baza muntelui se află orașul Borșa, cel mai lung oraș din țară, cu 18 km. Peste Valea Vișeu se desprind în peisaj Munții Maramureșului, cu vârful Toroioaga (1930 m), ce se pierde în zare până dincolo de granițele țării, în Ucraina, care apoi se continuă cu Carpații Păduroși.

Zănoaga lezerului cu iacul lezerul Pietrosului

Ne continuăm drumul prin pădure, apoi prin jnepeni, un traseu în serpentine, destul de greu pentru începători. După vreo șase ore de mers, aproape extenuați, ajungem la Stația Meteorologică, la cota 1760 m. Este o construcție cu două etaje destul de bine întreținută unde se găsesc diferite instrumente meteorologice. Aici ne întâmpină un domn cu fața senină, care ne arată locul de campare. Suntem foarte entuziasmați!... Pe lângă panorama deosebită care se deschide spre Țara Maramureșului, acum ne bucurăm de un peisaj aparte. Este Zănoaga lezerului, care la partea superioară are un vârf unic, Pietrosu Rodnei. Pe lângă aceasta, simțim binecuvântarea naturii, prin aerul curat, apa pură, dar și formațiunile vegetale care ne încântă și ne conferă o stare de bine.

Zănoaga lezerului este unul dintre cele mai frumoase locuri din Munții Rodnei. Această căldare imensă este defapt, un circ glaciar, care în urmă

cu mai bine de 10 000 de ani găzduit un ghețar. Acesta a creat un relief glaciar aparte: un circ glaciar în trepte, pereți verticali impozanți care înconjoară circuitul, turnuri, ace, curmături, pietre impozante, etc., ce se continuă cu o vale glaciară, unde se găsesc depozite morenaice. Această masă de gheață care a format morfologia actuală, în urma încălzirii climei s-a topit și a



lezerul Pietrosul Rodnei
Foto Ion Croitor

contribuit la diversificarea reliefului. A apărut un lac glaciar, Lacul lezerul Pietrosului, cu o suprafață de 3450 mp, adâncimea maximă de 2,5 m și lungimea de 84 m.

Bucurându-ne din plin de dărnicia naturii, am și uitat să campăm. Se lasă întunericul și noi suntem tot cu rucsacii în spinare. La lumina lunii, dar și a focului, ne-am întins corturile, mulțumiți de ceea ce am văzut în această zi. În față se ascund și alte surprize pe care natura le are și pe care de abia așteptăm să le descoperim.

Câteva date statistice despre rezervația naturală “Pietrosu Mare”

Rezervația naturală “Pietrosu Mare” cuprinde cel mai impresionant relief glaciar din Munții Rodnei: Buhăescu (cel mai mare din Munții Rodnei), Zănoaga lezerului, Zănoaga Mare, Zănoaga Mică, Rebra, Gropi, având în porțiunea bazală morene și căderi de apă pe pragurile de stâncă lustruite de ghețari. Cea mai mare parte a rezervației este ocupată de roci cristaline metamorfice din Pânza de Rodna, micașturi cu

nivele de paragneis, cuarțite și amfibolite, cu nivele de dolomite și calcare cristaline (Turnu Roșu, Pietra Albă).

Printre culmile notabile cuprinse în perimetrul rezervației se numără vârfurile Buhăescu Mare (2221 m), Buhăescu Mic (2199 m), Gropi (2063 m), Pietra Albă (2061 m), Hotarului (1905 m), Bătrâna (1770 m).

În rezervație pe lângă lacul lezerul Pietrosului, se mai găsesc și alte lacuri: Buhăescu I, având suprafața de 700 mp, Buhăescu II, cu suprafața de 1700 mp; Buhăescu III, cu suprafața de 700 mp; Buhăescu IV, cu suprafața de 1100 mp. Aceste lacuri mai sunt cunoscute sub denumirea de Tăurile Buhăiescu.

Dicționar

Rezervație naturală – teritoriu în care este ocrotit întregul cadru natural sau numai anumite elemente naturale (floră, faună, geologie, geomorfologie, etc).

Platformă meteorologică – un spațiu amenajat din cadrul stației meteorologice, unde se găsesc diferite instrumente meteorologice.

Peisaj – o porțiune de la suprafața scoarței terestre, caracterizată de o anumită combinație a elementelor biotice și abiotice care interacționează strâns.

Circ glaciar – formă de relief semicirculară, rezultată în urma acțiunii ghețarului; căldare; zănoagă.

Vale glaciară – vale creată de limba ghețarului care are forma literei U.

Morene – materiale provenite în urma dislocării pereților văilor de ghețari și depuse în urma topirii acestuia.

icașturi – roci metamorfice care au o dispunere în foițe, ce au un conținut mare de mică.

Cuarțite – sunt minerale de culoare albă, foarte răspândite, cu o duritate mare, șapte în scara Mohs.

Amfibolite – sunt roci metamorfice de culoare cenușiu-verzuie, până la neagră, cu structură nematoblastică, imprimată de orientarea prismelor de hornblendă.

Dolomitele – sunt roci sedimentare, formate în urma proceselor exogen-sedimentare, ce apar în masive cristaline.

Calcare cristaline – roci metamorfice formate în urma recristalizării calcarului la temperatură și presiune mare; marmura.

Prof. Croitor Ioan

ANTROPONIMIE ORALĂ ÎN SUBMATRICEA LINGVISTICĂ MĂIEREANĂ(SmM) PORECLE ȘI OCĂRI DE NEAM ȘI DE PERSOANĂ

Precizare; Paragraful de față aparține manuscrisului <<ELEMENTE LINGVISTICE ȘI MITOLOGICE CARPATIC-VEDICE CONSERVATE ÎN SUBMATRICEA HIDRO-ORO-TOPO-ANTROPO-LINGVISTICĂ HABITUALĂ MĂIEREANĂ<< Glose și prolegomene la « DACIA PREISTORICĂ » a lui Nicolae DENSUȘIANU(1913)>> (PROIECTUL CĂRȚII CARPETICE PELASGO-VEDICE >> [autor Dr.Valer SCRIDONESI-CĂLIN(UNIVERSITATEA din BUCUREȘTI); 205 p., 150 ref. bibliografice, 5.06.2007]

Că ne aflăm într-o submatrice lingvistică măiereană (SmM), ne va da seamă, fie și numai, enumerarea a cât mai multe PORECLE (unii măiereni spun POLECRA), față de care majoritatea purtătorilor au o atitudine intolerantă, dacă și-ar auzi-o spusă, fie și la modul neutralității constatatoare de existență lingvistică inofensivă. D'apoi să o audă la modul IMPERATIV ocărător, ofensator, din te miri ce motive, scăpând MĂȚA RĂZBOIULUI ascunsă în SÂNUL graiului măierenesc, extraordinar de conservator de limbă arhaică românească în acest TEZAU LEXICAL! De aceea, am folosit și distincția OCĂRI de neam și de persoană. Este zona lingvistică cea mai fierbinte, la nivel psihologic subliminar, cu izbucniri sentimentale ațâțătoare din partea "agresorului", dar mai ales cu replici aproape viscerale ale "agresatului"! **Măiereanul cu PORECLĂ <<hâdă>> suferă, din mai multe motive înregistrate subliminar.** Mai întâi, că nu se pronunță prin tabuizare, copiii aflând de ea, cel mai adesea, într-un "conflict" de uliță între copii; la origine foarte multe porecle, chiar au fost OCĂRI "în gura mare". Alt foarte important motiv este faptul că unele și-au pierdut înțelesul originar, lipsa de semantică provocând un conflict surd, la nivelul operării în gândire cu un cuvânt aparent fără sens, perturbând interacțiunile dintre înțelesuri (!), rezultanta fiind, în cel mai bun caz, o ușoară stare de disconfort psihic pentru PORECLIT-ul autoinspectându-și NEÎNȚELESUL din PORECLĂ. Mai apoi, nu cel din urmă, necunoașterea istoriei proprii neamului "poreclit", generând o anumită psihologie de grup (neam, subneam-ram, familie). ARMA ÎN SINE A PORECLEI, ca uncealtă lingvistică de grai-subgrai utilizată, într-o colectivitate cu etică și morală real motivată și prin oralitatea grupului restrâns, stă la baza comunicării și raportărilor reale între ramuri de neam, între neamuri, între încrengături de neamuri înrudite etc, rapori de identificare a apartenenței la un ram de neam, sau la un neam, câteodată, în comunicare orală, fiind mai eficientă, la nivel de SAT, decât cea cu numele de familie. **Măierenii cu PORECLA, încă, mai suferă de pe urma psihologiei de grup (cuplu, familie, ram, neam etc), aparent, negativă în ceea ce-l privește, cu atât mai mult cu cât este vorba de oamenii pământului, esențial, țărani, PELASGII** (născuții din pământul pe care îl servesc rodindu-l, ca să-i rodească în civilizația pe care și-au creat-o muncind/lucrându-l (!)). Așa se face că autorul acestor rânduri a simțit-o de multe ori "pe propria-i piele" psihologică, atunci când a încercat abordarea VIULUI TEZAU AL POLECRELOR, nu numai, frecvent, în MAIERU, ci foarte special într-o încercare de culegere de PORECLE în satul RUȘII MUNȚI din județul Mureș, provocat fiind de împrejurări favorabile, când a dat de porecla "a lu'ZDĂRIE"și "a lu'CĂCĂDARE"! Este momentul, să precizăm că graiul viu, în localizarea/precizarea/numirea de persoane folosește cel mai sigur mod de identificare, cel al apartenenței prin mamă, tată, familie, ram, neam, **porecla** fiind capabilă să identifice precis, dar printr-un anumit tip de globalizare foarte eficientă în cunoașterea umane mici (cătun, sat, comună), esențial, agrare. De aceea, "a lu'PRUPA", "a lu'DURGĂL", "a lu'CALICU", "a lu CAUTIEȘ", "a lu'PITUC", "a lu'CAGIELU", "a lu' ADAOS", "a lu'BOROIU", "a lu'FALCAȘ", "a lu'GA'GIA", "a lu'HRINCĂ", "a lu' IOCHIM, CĂRNU, JUCA, LUPAȘ, MITRAȘ, NEGOT, OFILAT, PĂCĂLEA, RAFA, SOLOMON, ȘUCIOAIA, TRÂNCA, ȚĂRANU, URDĂ, VASĂLCA, VLĂDICĂ, CIORCU, SFĂRĂILĂ, MĂRȘU, PĂNCIOAIA, ZDROBĂU etc. Și acum, să deșertăm SACUL LINGVISTIC (în filtrare /strungărire alfabetică), **plin cu:** Adam, Adaos, Armanu, aBogati, aBaciului, aBăii, aDeodătoaii, Afrim, aCalului, aTomii aFătuși; BANDURU, BĂJOAIA, Brezu, Bărzuc, Băzgău, BĂSĂ, BĂCĂLĂ, BONTEA, BUCEA, Buștea, Broască, BUF, Blum, Boșcanu, BODALE, BODĂLĂU, BOROIU/BOROAIA, BUZĂILĂ, Bizău, Bărnari, Bica, Bondrășu, Bercioaia, BOB, Bodia/Bodea(aBodi), CARELA, CACIBOAIA, Cautieș, CAGELU/Cagielu, CALICU, CĂRNU, Cărărușă, Ciroaia, CARP, Cacioară, Ciprulea, Cioncu, Cionocu, Ciocănaș, CIORCU, Ciocârlău, Ciucălău, Cobzălău, Cocirlău, Cotârlău, Cornilă, Cordoș, Ciobicu. Cioamba/Ciombu, Chicu, Chizăl, COIBAN, Costea, Ciacanău, CUCU, CIIGUIȚĂ, Craca, Catirina, Condracie, Curălaru, Coruț, Cosma, Chilimeț, Coaca, Ciuscri; DIACU, DASCĂLU, Draifus, DROGA, DRUȚU, Doroftei, DUBĂU, Dubgilă, DURGĂL; Eșcobelu; FAORU, FALCAȘ, Fansulă, FĂTU, FLAINĂR, FLOCEA, Florea, Fișpan, FUFĂ, Fetelincă; Găciulă, Găoză, GĂGEA/GĂGIA, GHE, Găină, Giuncanu, Gălușcă, GENE/GIENIA, Gavrilă/Găvrilă, GOGA, GOZIC, Gafencu, GONȚU, GRELUȘ, GREAB, Guzu, Guzac, Guriță; Hagea, HOGEA, HOREA, HORIZ, HÉSCAL, HÉHEA, HITICAȘ, HRINCĂ, HILUȘ, HUCI, Handralău; IOCHIM, IACOBUTU, IOVU, Ilari, ÎMBULZĂTU, ÎMPCILITU; Jaca, Jăcuițiu, JUCA; Lăzăroi, LUPAȘ; MĂRÇOIAIA, MARCU, MACSĂNUȚ, MĂRICEA, MAIORU, MĂRȘU, MĂRTIN, MECIU, MOISĂ, MELINTIOCU, Melean, MITROFAN, MORGĂN, Mil,

Miluț, Mutu, Mnihăilă, Mnitosălă, Maței; NEGOT/Niegoț, Notărășăta, NIȚUCA; OFILAT, ORBU, Olari, OTIC, Onuc; PĂIUȘ, PĂNCOAIA, PCISCOILĂ, PCISĂLIȚĂ, Pătatu, Pantelimon, PITUC, Pițulă, Păpuc, Pătăt, Pocăitu', Ponțailă, PORNEA, Păvăleanu, POPĂS, POPĂRȚAC, PĂDURE, PCILUG, PRALEA, PĂCĂLEA, PUI, PUPAN, PIȘTĂU, P-R-U-P-A, P-U-T-R-E-A, Pcizduilă-RAFA, RANTEA/Rantia, Rățoi, ROM, REM, RAUCA, RUȘTI, RĂZA; SĂCURICIE, SĂVANU, SĂNGIEAC, SCOROPAN, SFĂRĂILĂ, (a) SURDI, Sfrangieu, SOLOMON, SUCI; SĂNDRILARIU/SINDRILARIU, ȘPANU, ȘOFRON, SPURIU, ȘTIELILIE, Știopu, Știrbu, ȘUCIOAIA, ȘUȘTAC, Șuștăru, Șoarecu (vezi L. Rebreanu, "Ciubul visurilor!"); TIESCU/Tescu, TIOCU, Tăurariu, TRÂNCA, TUNSU, Turcu; ȚĂRANU, Țăpicu, Țărcoman, ȚĂPĂTIE, ȚENCĂL, ȚURCA; URDĂ; VANGIELIE/Vangelie, VASĂLCA, VĂNTĂU, VĂRVONEA, Vergiloaia, VĂRTA, VLĂDICĂ, VLASĂ, Vrabgia, Vandalău; ZAIȚ, ZDROBĂU. Și câteva «să săritele» printre găurile sitei alfabetice, la deșertarea sacului lingvistic: Barna, Capra, GROZOAOA, ILISĂIE (a lu' Bodalie), ISAC, SCUTURICIE (neam cu boala lui Parkinson), Corc'nciu, Cute, Clompoș, Hăcea, Himpu, Hitioana, Hoheriu, Mitraș, Múcea, Prăha, Tămaș, Tomoiu, Vărzari, Hérști, Boloacă, Lóti, Leoauca, Gafta, Pupăză, Pupăzălă, Ciapă, Leonaș, Creț, Crețoiaia, Hăngéu, Bóctăru, Generalu', Avrum (v. "Ciubul visurilor"), Leonte, aCiți, Dimu, Deodătoaia. Cititorilor care vor fi curioși, și la aritmetică, le precizăm că TEZAU LEXICAL, memorat în scris mai sus, conține circa 250 (două sute cincizeci) de PORECLE MĂIERENE, chiar dacă ni se va obiecta că unele sunt chiar nume de familie. Acest aspect lingvistic spune ceva special despre relativitatea poreclelor, anume că are loc o diluare prin propagare de la persoană, la cuplu, la familie, la ram, la neam, la încrengătură de neamuri, sau calea inversă (a fost, și mai este, posibilă!). De asemenea, că poreclă în SmM, ar fi putut veni ca nume de familie din afara SmM. Pomenim, aici, porecla măiereană HITICAȘ (amintită mai sus!), care stă nume de familie în zona turdeană a județului Cluj. ANALIZA lingvistică a comorii de porecle SmM poate constitui un subiect de lucrare de licență și chiar de doctorat. Noi am adunat-o, spre a servi scopului cercetării de față, vizând punerea în evidență a elementelor lingvistice carpatice-vedice în submatricea hidro-oro-topo-antropo-lingvistică măiereană (SmM) conservate în oralitatea subgraiului viu măierenesc. De aceea, vom selecta acele porecle ce vor putea fi documentate, mai ales, prin prisma arhaicității lingvistice, probată prin metoda comparativă cu elemente ale vedo-sanscritei, inclusiv ale mitologiei vedice.

Pentru început, reluăm precizata poreclă P-R-U-P-A, cuvânt pelasgo-dacic documentat ca având înțelesul de V-I-T-E-J-I-E (v. DOCUMENTAREA istorico-lingvistică a SmM, din prezenta cercetare), foarte importantă deoarece inscripția pe care este însemnat PRUPA a fost datată în secolul I î.e.n. /a.Hr. Pe această poreclă transformată, pentru neamul BONTAȘ (de pe BUTIANA PĂRCIOII), în RENUME, mai avem a o încerca vedo-sanscritic, spre a desluși înțelesurile adânci ale VITEJIEI PRUPIE. Sanscritic PRUPA=PRPă/PRĪPA/PRĪ (U)PA=PR+PA=("a proteja, a păzi, a elibera din, a salva, a apăra, a învinge, a ține în viață, a rezista, a se împotrivi, a fi în stare să" >< "a păzi, a proteja, a apăra împotriva, a-și apăra țara; a stăpâni, a guverna" >. Dacă, pe deasupra, mai precizăm că PRUPA, din secolul I î.e.n., apare într-un JURĂMÂNT MILITAR DACIC ("LEG POLPOUMN PRUPE/GE S-URM COHUPE/ASTATI PRIOR/ET POSTERIOR")

= " MĂ LEG (JUR!) SĂ LUPT CU VITEJIE / ȘI SĂ URMEZ CONDUCĂTORUL/ ACUM (ASTĂZI), ÎN TRECUT/ȘI ÎN VIITOR", sensurile acționale detaliate de rădăcinile verbale vedo-sanscrite PR/PRĪ și PRĀ, confirmă corectitudinea traducerii inscripției dacice de MALVA în actuala limbă română, după peste 2000 de ani, furnizându-ne și o confirmare DIRECTĂ a corectitudinii și a valabilității metodei noastre comparatiste, confruntând elemente lingvistice arhaice conservate în limba română (în particular, cea din submatricea măiereană, SmM) cu străvechea limbă vedică, ale cărei origini le considerăm carpatice. Așadar, IATĂ-L pe BONTAȘ PRUPA, adică BONTAȘ CEL VITEAZ!!! Referitor la conținutul Jurământului, se poate afirma, prin ele, credința în nemurire, despre care scria HERODOT, în secolul 5 î.e.n., atunci când scria despre ZALMOXIS/ZAMOLXIS și despre modul cum i-a făcut pe geți să se creadă nemuritori. Jurământul folosește toate adverbele de timp, adică prezentul actului de încredințare, dar și trecutul și viitorul, prin trecut adesându-se Zeității Tutelare a Conducătorului, fiecare Jurământ antic având o înaltă încărcătură cultic-religioasă, ceea ce sporește și mai mult COMOARA P-R-U-P-A!

Valer Scridonesi-Călin
(va urma)

Linguistica

PORECLE ale măierenilor (partea a II-a)

Durgăl/Dúrgăl/, colect. „de la un dascăl care a stat la o femeie ce a născut un copil căruia oamenii i-au spus „Drugăl”.

Dubău/Dub?u/, colect. „juca cărți mereu și repeta „dubă”.

Draifus/Draifus/, colect. „avea un defect la picioare, l-a poreclit Dreifus”.

Druțu „bunicul îl desmierda mîndruțuu tati, druțu”.

Deodătoaie. Soțul se numea Deodat”.

Domițian, „bunicul se numea Domițian”.

Dobașu/Dobașu/, individ. „de la unul care a fost dobaș, (toboșar) la muzica militară”. – în armată-

Flocea/Flósa/, colect. „de la faptul că avea mulți peri pe obraz, păros”, -

Fufă/Fufă/, colectiv „în loc să spună să sufle-n foc, a spus „fufă” în foc”.

Flescoaia/Flescoaia/, colect. De la vechiul nume de familie Flesca (sec. XV) + suf. -oiaie -ipoc.

Giga/Gžiga/, colect. „de la Palagia, numită Gică, când era mică copiii i-au spus Gigă”.-

Găină/Găină/, colect. „îi spune așa pentru că a fost din Ilva Mică și s-a măritat la Maieru. Se știe că la cei din Ilva Mică li se spune „Cucurigu” venind aici i s-a spus de-a lui Găină” – cf. suprn. colect. (Pașca).

Guzic, „bunicul își poreclea nepoții „guzuri” – guzici.

Gaie, „un frate mai mic nu-i putea zice pe nume și-i zicea Gaie în loc de Gavril”.

Găciularu/Găsulăru/, colect. „facea căciule”.

Genia/Gen'a/, colect. „de la Eugenia”.

Himpu/Himpu/, colect. „striga la horă „himp-hop”.

Horiz/Horiz/, individ. „era îndoit de spate”.

Holba/Hólba/, colect. „defect la ochi, ochi mari”.

Heșcăl, individ.

Hrincă/Hrincă/, colect. „de la un om care în vârtea mămăliga și o pune pe jar în foc și de aici i s-a spus „Hrincă”.

Herști/Héști/, colect. „unul a zis către altcineva să meargă să strîngă niște herștiuri (adică vreascuri)”.

Horpotă/Horpótă/, colect. „i s-a zis așa că un bătrân a zis către niște oameni: - hai să horpotim niște zamă/ - a horpoti cu sensul de a sorbi, a mânca pe fugă.

Junjanu/Junjănu/, colect. „de la străbunicul Joja” cf. și numele de familie vechi „Jujan”.

Ianoș/Iănoș/, individ. „din unguște”.

Isac/Isăc/, colect. „de la numele de botez „Isac”.

Iernatic, individ. „umbra și vara cu căciulă”.

Ilișnoaia/Ilișnoăia/, individ. „de la bărbatul mort pe nume Iluș”.

Jucoaie/Jucoaie/, colect. „de la nume de familie Juca+suf. -oiaie” ipoc.

Juncanu/Juncanu/, colect. „un om a luat un junc în spate și de aici s-a numit așa”.

Lupașu/Lupașu/, colect. „așa îi zicea la lup, vine lupășul – lup+suf. – aș”.

De-a Lemnului/D'a L'emnului/, colect. „străbunicul a făcu o strigătoare: „De ce joc, de ce mă-ndemn/Gândești că-s făcut de lemn”.

Lucuța/Lucuța/, colect. „de la numele Luca ipocoristic Lucuța”.

Lala/Lăla/, colect. „pentru că îi tot cânta la, la cînd îl legăna” era și mai mare.

Muietu/Muiétu/, colect. „de la o strigătură: Nu te da muietului, /Ca iarba tăietului”.

Maioru/Maióru/, colect. „deoarece a avut neamuri în armată, dintre care unul maior, sau așa ziceau ei că-i maior”.

Meciu/Mesu/, colect. „un om cam slab, care abea se ținea pe picioare ca un fitil de lampă (meci)”.

Melentioc/Mel'entióc/, colect. „de la o femeie numită Melintia, prin crearea unei forme de masculin – ipocoristic de la Melintia”.-

Mărtuța/Mărtúta/, colect. „de la Marte, ipocoristic de la Marta”.-

Mitraș/Mitrăș/, individ. „de la o strigătură: Cărarușă peste deal/Făcută de-un măierean/Pe măierean cum îl chiamă? Mitrășel de bună seamă”.

Mițuca/Mn'tuca/, colect. „Mițuc/a și ipoc. Mițuca”.

Iacob Naroș

Religia

BIBLIA ȘI ȘTIINȚA – REPERE POSIBILE

„Lăsați copiii să vină la mine și nu-i opriți!” (Mt. 19, 14)

Alcătuț din 66 de cărți, Biblia a fost descrisă în dicționarul „Larousse” ca „fiind cea mai prestigioasă p relatările Bibliei, deloc, este analfabetă din punct de vedere cultural”.

Heinrich Heine – scriitor german din secolul XIX spune „datorz luminarea mea spirituală acestei cărți – Biblia. Traducerea Bibliei, specific că este cea mai citită carte, are 1100 de capitole și 37 de mii de versete.

Este cartea care, a învățat mii de generații să vorbească limbile vii ale lumii. Se pune întrebarea cum s-ar traduce o carte, într-o limbă care nu are sistem de semne scrise? Ex. Wulfila, a încercat să traducă Biblia în secolul IV, într-o limbă considerată modernă la vremea aceea, dar nescrisă – gotica. Astfel, el a trebuit să creeze alfabetul gotic, format din 27 de litere, bazându-se la început pe alfabetul grecesc. În secolul IX, frații Chirii și Metodia, vorbitori de limbă greacă, trebuiau să traducă Biblia în slavonă, care nu avea un sistem de semna scrise. De aceea cei doi, au creat un alfabet, pentru a putea traduce și această carte, care să le vorbească oamenilor din lumea slavă.

Tzndale, instruit ia Oxford, o traduce în engleză pe la 1526. Până în anul 1800. Biblia, era tradusă în 68 de limbi. Odată cu constituirea Societății Biblice din Anglia, în 1804, repede Biblia a putut vorbi în toate limbile pământului.

Descoperirea vestigiilor antice, îngropate în țările biblice, au susținut exactitatea istorică și geografică a Bibliei. Ar fi suficiente câteva mărturii. Ex. Regele David și „casa lui David”, cu referire la dinastia lui, apare în Biblie de peste 1100 ori. Este un personaj imaginar sau nu? În „Israel Exploration Journal”, din 1993 se afirmă: „Pe locul unei movile antice, numită Tel Dan, ia nord de Israel, s-a descoperit o piatră de bazalt, cu inscripția „Regele David – casa lui David”, datând din sec. IX î.d. Hr.”. Piatra făcea parte dintr-un monument de biruință ridicat de armeeni – dușmani ai israeliților, care trăiau la est de aceștia. Demonstrația este că, Regele David și „casa lui”, au fost binecunoscuți în lumea antică, au fost deci personaje reale!

A existat în realitate Ninive, marele oraș asirian, menționat în Biblie? În 1849, Henrz Layard, arheolog englez, a descoperit ruinele palatului Kuyumjik ai

regelui Suherib, loc care făcea parte din Ninive. Toți scepticii cu privire la Biblie au fost reduși la tăcere. Pe perete era gravată ? regele stând pe tron și evaluând prada din Lachișu (La-ki-șu). Se poate vedea la Muzeul Britanic. Cucerirea Lachișului de Suherib este consemnată în Biblie, în Împărați, cap. 18, vers 13-14. S-a descoperit orașul caldeean Ur, centru comercial și religios unde a trăit Avraam (Geneză XI, 27-37. În Daniel cap. V, 9 – descrie căderea Babilionului în mâinile lui Cyrus cel Mare în 539 î.d.Hr.

Tot la Muzeul Britanic, stă mărturie o inscripție din arcul de triumf al Tesalonicului, conținând numele conducătorilor orașului și care se numeau „palitarhi”, cuvânt necunoscut, dar folosit în F.A. 17, 6 și 18. scriitorii regali n-au fost todeauna sinceri. Și-au preamărit conducătorul. Scriitorii Bibliei au dovadă de sinceritate exemplară. Moise, conducătorul Israelului – prezintă deschis defectele fratelui său Aron, precum și propriile sale greșeli (Exod, 14,11, 32, 1-6; Levitic, 10, 1-2; Numeri, 12,1-3).

În Matei, arată cum Apostolii s-au certat, neștiind care-i mai mare dintre ei, și cum aceștia l-au părăsit pe Iisus în noaptea în care a fost arestat (Mt. 20; 20-24). Scripturile grecești creștine au recunoscut cu sinceritate imoralitatea sexuală și neînțelegerile. Biblia este o carte amănunțită. Există o concordantă deplină în privința celor mai mici amănunte.

De la avioane și bombe atomice, ia ingineria genetică și clonarea oilor, la trimiterea oamenilor pe lună, inventarea mijloacelor de comunicare ultrarapide, se pune întrebarea ce spune Biblia despre știință? Care e facerea pământului? Concepția generală a antichității era că este plat. Babilonienii credeau că universul este o cameră pentru care pământul este podeaua. Preoții vedici din India își imaginau că pământul este plat și că numai o parte a lui este locuită. În secolul VI î.d. Hr., Pitagora emite teoria că întrucât Luna și Soarele sunt sferice atunci și Pământul este sferic. Aristotel secolul VI î.d. Hr. Dovedește sfericitatea pământului prin eclipsele de lună; umbra pământului de pe lună fiind arcuită. S-a demonstrat practic, în secolul XX, când oamenii mergând în cosmos, au văzut prin observație directă că pământul este un glob. Punctul de vedere al Bibliei:

Profetul Isaia (secolul VIII î.d. Hr.) când punctul vedere general acceptat, era că pământul este plat, în cap.40, 22 afirmă cu o simplitate uluitoare: El stă deasupra cercului pământului. Cuvântul ebraic „chugh” este cerc, care poate fi redat prin sferă. O altă întrebare: pe ce stă pământul? Nu se cunoștea Legea atracției universale formulată de Isaac Newton și publicată în 1687. Euepedode, filozoful grec al secolului V î.d. Hr. Își închipuia că pământul stă pe un vârtej și că acest vârtej este cauza mișcării corpurilor cerești. Nici Aristotel nu avea noțiunea vidului cosmic. O sferă se află într-o altă sferă, transparente, în care pământul este în centru. Cu mult înaintea acestora, Biblia afirmă în lov 26, 7 că pământul este suspendat pe „nimic! Cuvântul ebraic „beli-Mah” se traduce „fără nimic” – anticipând ideea de vid cosmic. Biblia nu conține nimic care să contrazică faptele științifice. Afirmăția lui Iov, potrivit căreia „pământul este suspendat pe nimic” vădește o cunoștere care nu era la îndemâna contemporanilor săi. Biblia mai conține multe lucruri care nu se armonizează cu teoriile neîntemeiate, cum ar fi teoria evoluției.

Ideea de cer, a frământat multă vreme omenirea. Odată cu telescopul, apoi vizitele în cosmos s-a ajuns la ideea de „ceruri”. Ori Isaia, afirmă înaintea primilor fizicieni și matematicieni, teoria nu a unui cer, ci a mai multor ceruri, (Isaia, 40, 12-23). „Chiar dacă cerul cerurilor taie nu te pot cuprinde, cu atât mai puțin această casă pe care nu ți-am clădit-o nici măcar eu”, lov în 37, 48 vede cerurile ca o oglindă.

Legea mozaică, conține reguli de igienă avansată, ținerea în carantină a persoanelor cu lepră, interzicerea atingerii de cadavre (Levitic, 13, Numeri, 19). Toate acestea au salvat, fără îndoială viața multor israeliți. În contrast izbitor, practicile medicale ale asirienilor, sunt descrise drept „un amestec de religie, divinitate și demonism”și includeau tratamente cu excremente de câine și urină de om. Psalmul 104, 5 prezintă pământul ca fiind „fixat pe temelii de nezdruccinat pe vecie”. Galileo Galilei, cu telescopul său, a descoperit 4 luni care se roteau în jurul lui

- continuare în pag. 12 -

Sandu Al. Rațiu

**S-au născut:
ianuarie - octombrie 2010**

Lăzăroaie Onisim-Caiudiu, Avram Larisa-Violeta, Ursa Ioan-Vasile, Cobzaș Petruța-Emilia, Scurtu Daniel, Folfă Iacob-Alexandru, Rebrîșorean Dorina-Maria, Sângeorzan Andrei-Valentin, Cimuca Laura-Stefana, Berende Florica-Ionela, Chisaliță Daniela, Nut-Chisaliță Paula-Florica, Pop Lavinia-Ștefania, Gologan Robert-Cătălin, Croitor Alexandru-Florin, Andronesi Andreea-Maria, Mureșan Adelina, Ureche Ioana, Partene Andrei-Simion, Chisăliță Daniel, Rîmbulea Daniel, Strugar Petrică-Daniel, Bors Vasilica-Denisa, Horavetz Ioana, Chisăliță Natalia-Reghina, Vasilca Natalia-Mihaela, Strîmbu Georgiana-Simona, Ometiță Daniel-Ionuț, Horduan Darius-Ionuț, Bîrta Nistor-Tiberiu, Varvari Sergiu-Bogdan, Flămînd Lucreția-Ionela-Cornelia, Rebrîșorean Ionuț-Andrei, Deac Florina-Margareta, Timiș Daniela, Berendea Vasile-Viorel, Crețiu Daniela-Maria, Candale Silviu-Darius, Bontaș Alex-Vasile, Cotu Ariana-Florina-Luciana, Hodoroga Cifor, Rebrîșorean Corneliu-Samuei, Ometiță Paula-Silvia, Loruțiu Ionel-Gabriel, Sidor Elisabeta-Florina, Rauca Natalia-Maria, Bazga Renata-Bianca, Sidor Maria-Veronica, Nut Ionela-Viorica, Ometiță Samuel-Viorel, Jarda Clementina-Maria, Oprea Andreea-Rebeca, Loruțiu Tudor-Gabriel, Pîrlea Silviu, Adam Ioan-Florin, Loruțiu Samule-Ionuț Motofelea Maria-Andreea, Nascuti-Varvari Adrian-Ionel, Hoza Daniel, Barna Simina-Maria, Hoza Ilie-Florin, Moisiu Viorel-Doruț, van Noelia-Nastasia, Bosca Raul-Cosmin-Doruț, Bârta Ioneuț-Andrei-Anton, Flămînd Andreea-Victorița, Cărbune Iasmina-Anamaria, Mogin Radu-Ionel, Mihăilă Andreea-Maria-Ionela, Ureche Delia-Maria, Deac Simona-Andreea, Mogovan Iosua-Viorel, Hădărău Andreea Alex, Bors Florin-Adrian, Ureche Lucas-Viorel, Olar Darius-Ionel, Ureche Adrian-Florin, Flămînd Ioan-Paul, Avram Maria-Victoria, Partene Ionela-Lucreția, Pop Andreea-Ionela, Dumitrescu Teodor-Ionuț-Alexandru, Hoza Estera-Sefora, Ureche Sorin-Cosmin, Balos Daniel, Moravetz Răzvan-Daniel, Rebrîșorean Noemi-Eliza, Hoza Iulia, Candale Adina-Camelia, Leonte Natanael-Daniel.

Să crească mari, frumoși și sănătoși!

**Au decedat:
ianuarie - octombrie 2010**

Vasilca Anhidim-49 ani, Andronesi Reghina-68 ani, Todoran Marcela-73 ani, Ciroie Mihai-82 ani, Bolfă Saveta-51 ani, Frunză Lazăr-49 ani, Negrușer P. Vasile-66 ani, Hădărău Titus Tiberiu-55 ani, Partene Viorica-74 ani, Vărzari Ioan-86 ani, Tarcă Liviu Sorin-46 ani, Ilieșiu Augustin-51 ani, Sângeorzan Iulian-45 ani, Candale Felicia-82 ani, Barna Vasile-80 ani, Flămînd Maria-73 ani, Croitor Lucreția-91 ani, Lurișniț Viorica-84 ani, Scridonesi Floarea-79 ani, Sidor Clement-78 ani, Isip Ionel-77 ani, Loruțiu Floare-42 ani, Ureche Mariea-88 ani, Zavaschi Epaminonda-89 ani, Timiș Matroana-56 ani.

Dumnezeu să-i odihnească!

**S-au căsătorit:
ianuarie - octombrie 2010**

Sângeorzan Florin-Valer cu Leonte Maria, Pui Vasile cu Barna Ioana-Alexandra, Răzvanță Aurel cu Bungardi Nadia, Boșca Ioan cu Buia Alexandra-Florica, Ropan Dragoș Petre cu Hangea Elisabeta Victoria, Candale Doruț cu Bode Rafila, Adam Ioan cu Suci Florica, Oltean Liviu Ovidiu cu Sidor Emanuela-Varvara, Negrușer Dorel Simion cu Bîrta Mihaela, Pașca Dorel cu Avram Maria, Ometiță Ionel cu Pățitu Victoria-Ancuța, Mureșan Ionel Adrian cu Andronesi Augustina, ANdronesi Ion cu Rusu Rodica, Rauca David cu Zbâncă Caludia Valerica, Pop Vasile cu Cioncan Dochia Maria, Hoza Vasile cu Mihăilă Maria Lucreția, Bereza Marius Vasile cu Coman Cătălina, Ferec George Ruben cu Hangea Violeta, Ursa Gavrilă cu Sidor Anuța Adriana, Hodoroga Vasile Mircea cu Bizău Ana-Maria, Haliță Viorel cu Arman Emilia Mihaela, Croitor Vaier cu Belea Simona Ana-Maria, Băl Teodor cu Pagu Ștefania Danela, Sidor Pavel Florin cu Schuller Ramona, Candale Bonifapt Mihai cu Balotă Saveta, Deac Daniel cu Loruț Florica Monica, Măgurean Nelu-Maxim cu Hoza Rodica Victoria, Bîrta Dorel cu Avram Sînziana, Loruț Grigore cu Rebrîșorean Victoria, Ureche Vasile cu Rățișan Ioana, Dumitru Petru cu Algeorge Floare, Varvari Leon cu Flămînd Augustina, Berende Lazăr cu Corondan Florina-Cristina, Mihăilă Lazăr Daniel cu Rîmbulea Aurelia Viorica, Buha Doruț-Danile cu Țîncă Ana-Maria, Avram Ioan cu Cărbune Ana-Maria, Itu Adrian Florin cu Bolfă Elisabeta Augustina, Candale Grigore cu Strîmbu Ana-Maria, Berende Cătălin Ovidiu cu Fogorău Mihaela, Buia Ieronim cu Ureche Dorina, Cimuca Ionel cu Moisiu Onita Floarea, Cristorean Ioan Alexandru cu Les Ionela, Rebrîșorean Viluț cu Candale Iftinica Leontina, Crețiu Alexandru cu Simion Simona Loredana, Strîmbu Dorel cu Algeorge Ana-Maria.

Casă de piatră!

Prezentare: Clara Rațiu, Victoria Ureche

BIBLIA ȘI ȘTIINȚA - REPERE POSIBILE

urmare din pag. 11 -

Jupiter. Biserica catolică a considerat descoperirea o erezie. Mai înainte, în anul 1543, astronomul polonez Nicolaus Copernicus, formulase principiul conform căruia planetele efectuează o mișcare de rotație în jurul Soarelui. Galilei susține acest principiu general și trebuia să fie martirizat. După 350 de ani, în 1992, Biserica catolică a recunoscut dreptatea lui Galilei. Biserica primară, afirmase cu mult înainte că, pământul este centru universului, conform psalmului amintit mai sus. Galilei credea că Biblia este exactă și atunci exprimă postulatul că: două adevăruri nu se contrazic niciodată! Care ar fi cele două? Desigur că Biblia și știința, nu se contrazic niciodată, ci se complementarizează.

Referitor la soare, toți 4 evangheliști, îl propun pe Dumnezeu ca lumină. Să nu uităm că Michelangelo, puțin poetic afirmă că: „soarele este doar umbra lui Dumnezeu”.

DE CE DUMINICĂ – ZIUA DE ODIHNĂ A CREȘTINILOR?

Până la Învierea Domnului Iisus Hristos, ziua aceasta se numea „Una a sâmbetelor”, fiind ziua dintâi a săptămânii. De la Învierea Domnului și până astăzi se numește „ziua Domnului” sau „Duminică” (Apocalipsă, 1, 10). Creștinii sărbătoresc Duminica pe tot parcursul unui an, în locul sâmbetei pentru că:

- Duminica este ziua cea dintâi a creației și facerii lumii (Gen. 1, 5)
- Duminica este ziua Învierii Domnului (Mt. 16, 2)
- Duminica este ziua întemeierii Bisericii Universale și a Pogorării Duhului Sfânt (F.A. 2)
- Duminica este ziua în care primii creștini în biserică serbau „Frângerea pâinii, adică, Sfânta Liturghie de astăzi;
- Duminica este ziua în care Dumnezeu i-a făcut descoperirea Sf. Apostol Ioan în Apocalipsă... dacă odihna le-ar fi adus-o Iosua, atunci Dumnezeu nu ar mai fi vorbit după aceea de o altă zi de odihnă” (Apoc. 1-10).

*** **Apocalipsă** = viziune mistică înspăimântătoare a sfârșitului lumii în religia creștină/ scriere care înfățișează alegoric sfârșitul lumii. (fr. apocalypse, gr. apokalypsis)

Apocalipos - în limba greacă: Apokálypsis Ἀποκάλυψις; "ridicare a vălului", descoperire, "revelație")

Telos (în greacă, τέλος,) = capăt, margine, limită, sfârșit.

Sandu Al. Rațiu

Lirica

Zarea zărilor

Chiar și lacrima mă frige
În raza stelei ce s-a stins,
Pe pământ lumina curge
Dintr-un loc de neatins.

Chiar și cerbul când îi crește
Un gorun în cornu-i viu,
Strigă bobul ce mustește
Malul marginei de rău.

Chiar și marea-i lacrimă de ploaie
Dintr-un cerc cu ceruri multe,
Din pământul ce se-ndoaie
În răscruci de clipe sfinte.

Chiar și aerul învie
Într-un pom cu floare deasă,
Busuioc ce te îmbie
La o grindă-n cer de casă.

Chiar și apa-i abur dulce
Dintr-o pâine frântă iară,
Abur cald ce mă mai duce
Pe sub umbra de secară.

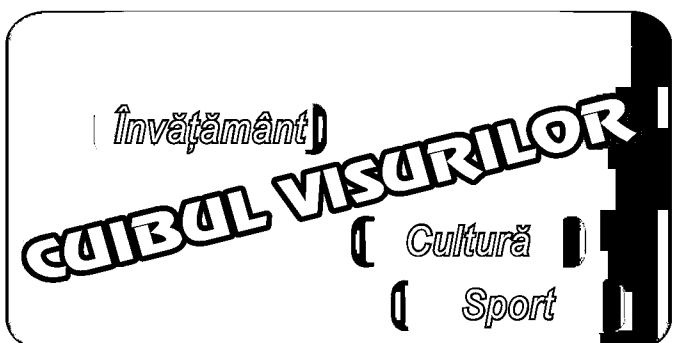
Chiar și focul nu-i fierbinte
Într-o lacrimă ce doare,
Spre aducere aminte
Zarea zărilor se-ndoaie.

Chiar colnicu-i deal și munte
Umbra moale din răscruci,
Pe cărări topite-n culme
Zarea zărilor s-apuci.

Este cale lungă-n toate
Peste zările din deal,
Cărăruie lin foșnită
În copita unui cal.

Chiar și păsările albastre
Dintr-un cer ce mă sărută,
Mă întrebă în ce zare
Se topesc când se mărită.

Sandu Al. Rațiu



Redactor-șef: ICU CRĂCIUN
Redactori: Viluț Cărbune, Ilie Hoza, Macavei Al. Macavei, Mircea Prahase, Alexandru Rațiu, dr. Lazăr Ureche, Liviu Ursa
Nr. sponsorizat de Consiliul Local Maieru

Corespondenți externi: Damaschin Pop Buia (Germania); Alex Pop (SUA)
Precizare: Responsabilitatea materialelor publicate aparține în exclusivitate autorilor.
Adresa redacției: Muzeul Cuibul visurilor Maieru, județul BISTRIȚA-NĂSAUD

Machetare: Icu Crăciun
Tehnoredactare computerizată și tipar: IMPRES srl Bistrita, str. N. Titulescu, nr. 18,
tel/fax: 0263 238027, 223201 ISSN 1224 - 643